

DOKTORI (PhD) ÉRTEKEZÉS

Dr. Gönczi Barbara

**Debrecen
2026**

**DEBRECENI EGYETEM
MARTON GÉZA ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI
DOKTORI ISKOLA**

A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása

Készítette:

Dr. Gönczi Barbara

Témavezető:

Prof. Dr. Pribula László

Tanszékvezető, habil. egyetemi tanár

A doktori program címe:

Az állam és jog változásai Közép és Kelet-Európában

A doktori iskola vezetője:

Prof. Dr. Szabadfalvi József egyetemi tanár

A kézirat lezárása:

2026.08.18.

Tartalomjegyzék

ELŐSZÓ	4
BEVEZETÉS	8
1. A KÜLÖNÉLŐ SZÜLŐ ÉS GYERMEKE KÖZÖTTI KAPCSOLATTARTÁS SZABÁLYAI.....	18
1.1. A magán- és családi élet védelmétől a gyermek legfőbb érdekéig: nemzetközi szabályok a kapcsolattartásban.....	18
1.2. A határokon átvélt kapcsolattartás: az uniós jog eljárási és végrehajtási eszközei.....	24
1.3. A hazai keretek között: a kapcsolattartás magyar jogi rendszere	26
1.3.1. A kapcsolattartás anyagi jogi szabályai.....	30
1.3.2. A gyermek legfőbb érdekének megjelenése a kapcsolattartás anyagi jogi szabályaiban	37
1.3.3. A kapcsolattartási perek	42
1.3.4. A gyermek legfőbb érdekének megjelenése a kapcsolattartási perekben	45
2. A KAPCSOLATTARTÁSRA VONATKOZÓ HATÁROZAT VÉGREHAJTÁSÁNAK ELJÁRÁSRENDJE.....	48
2.1. Hatásköri és illetékességi szabályok	49
2.2. Az eljárás megindításának jogalapja	56
2.3. A felróhatóság	59
5.3.1. A felróhatóság dogmatikai vizsgálata	61
5.3.2. A felróhatóság a bírósági gyakorlatban	63
5.3.3. A felróhatóság vizsgálata a veszélyhelyzet idején	66
2.4. A kérelem előterjesztésének határideje.....	72
2.4.1. A határidők dogmatikai rendszere	72
2.4.2. A Bpnt. alkalmazásának első éve: a határidő értelmezési dilemmái	74
2.4.3. A visszautasítási gyakorlat jogalkotói korrekciója.....	76
2.4.5. Az eljárás megindítására nyitva álló határidő rövidítésének szakmai és gyakorlati dilemmái	80
2.4.6. Az eljárás gyorsításának intézményi eszközei a határidők révén	81
2.5. A kérelmezők.....	83
2.6. A kérelem benyújtásának tartalmi és formai követelményei	87
2.6.1. A kérelem előterjesztésének formai követelményeinek megjelenése a benyújtás gyakorlatában ...	91
2.6.2. A kérelem kötelező és lehetséges tartalmi elemeinek megjelenése a gyakorlatban	92
2.6.3. A határozott kérelem követelménye és annak bírói értelmezése	95
2.7. Bizonyítás.....	97
2.7.1. Hogyan értékelte a bizonyítékokat a bíróság?	99
2.7.2. Személyes meghallgatás.....	100
2.7.3. A gyermek meghallgatása	106
2.7.4. A szakértői bizonyítás lehetőségei és korlátai a kapcsolattartási ügyekben	108
2.8. A végrehajtási eljárás befejezése és a bírósági döntéshozatal szempontjai.....	113
2.8.1. A kapcsolattartás végrehajtásának elrendelése.....	113
2.8.2. A gyermek legfőbb érdekének megjelenése az indokolásban	116
2.8.3. Végrehajtás elutasításának esetei	119

2.8.4.	A végrehajtási eljárás felfüggesztésének esetei	122
2.9.	Intézkedések	123
2.9.1.	Gyámhatóság megkeresése	126
2.9.2.	A pénzbírság, mint intézkedés.....	127
2.9.3.	Rendőri közreműködés, mint intézkedés.....	129
2.10.	A közvetítő eljárás.....	130
3.	A KAPCSOLATTARTÁSRA VONATKOZÓ KÜLFÖLDI HATÁROZAT	
	VÉGREHAJTÁSA.....	132
3.1.	Egyes megkülönböztetett határozatok elismerése és végrehajtása	134
3.2.	A kapcsolattartásra vonatkozó külföldi határozat végrehajtásának magyarországi szabályozása	
	138	
4.	A VÉGREHAJTÁS SIKERTELENSÉGÉNEK JOGKÖVETKEZMÉNYEI ÉS A	
	JOGRENDSZER REAKCIÓI	141
5.	KÖVETKEZTETÉSEK, DE LEGE FERENDA JAVASLATOK.....	148
	ZÁRÓ GONDOLATOK	159
	SUMMARY.....	163
	FORRÁSJEGYZÉK	165
	Irodalomjegyzék.....	165
	Internetes források.....	171
	Jogforrások.....	172
	Nemzetközi jogforrások.....	172
	Európai Unió jogforrások.....	173
	Magyar jogforrások	173
	Bíróági döntések	175
	Nemzetközi bíróági döntések	175
	Unió bíróági döntések.....	175
	Magyar bíróági döntések	175
	Egyéb források	178

Alulírott **Dr. Gönczi Barbara**, büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy a Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskolában a doktori fokozat megszerzése céljából benyújtott

„A gyermek és a különélő szülő közötti kapcsolattartás szabályai, különös tekintettel a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárásra és annak bírói gyakorlatára”

című PhD értekezésemet **saját, önálló szellemi munkám eredményeként készítettem.**

Nyilatkozom továbbá, hogy az értekezés elkészítése során kizárólag a megjelölt forrásokat használtam fel, az idegen szerzőktől származó gondolatokat, adatokat és idézeteket a tudományos hivatkozás szabályainak megfelelően feltüntettem.

Az értekezés más felsőoktatási intézményben korábban nem került benyújtásra, és az nem képezi más fokozatszerzési eljárás tárgyát.

Tudomásul veszem, hogy amennyiben részben vagy egészben sajátomként mutatom be más szellemi alkotását, vagy az értekezésben hamis, esetleg hamisított adatokat használlok, és ezzel a doktori ügyben eljáró testületet vagy személyt megtévesztem vagy tévedésben tartom, a megítélt doktori fokozat visszavonható, a jogerős visszavonó határozatot az egyetem nyilvánosságra hozza.

Debrecen, 2026. augusztus 18.

dr. Gönczi Barbara

TÉMAVEZETŐI AJÁNLÁS

Dr. Gönczi Barbara doktori értekezése hiánypótló munka. Az Országgyűlés 2019. december 17-én fogadta el azt a törvényt, amely hatásköri változást hozott a gyermekkel való kapcsolattartásra vonatkozó határozatok végrehajtását érintően. Ennek következtében 2020. március 1-je óta a gyámhatóság helyett a bíróság előtt lehet kezdeményezni a kapcsolattartás végrehajtását nemperes eljárás keretében. A koncepcionálisan megváltozott szabályanyag azonban természetesen vetett fel gyakorlati nehézségeket; ezeken keresztül a jogalkotói törekvések tényleges érvényesülésének a vizsgálata, az esetleges beavatkozás szükségességének a meghatározása időszerű és rendkívül fontos feladat.

A jelölt a vállalásának teljes mértékben eleget tett: a kapcsolattartás végrehajtását minden lényeges tekintetben – a jogforrások átfogó bemutatásával, a kapcsolattartás anyagi jogi hátterével, a megvalósult szabályozási modell gyakorlati kihívásaival, a jogintézmény hatékonyságával összefüggésében – tanulmányozza, helyesen ismerve fel a jogalkalmazási tapasztalatok visszacsatolásának a szükségességét. A dolgozat felépítése következetes, jól követhető, stílusa olvasmányos. Tudományos igényességgel, egyben közérthetően ábrázolja az elemzés tárgyát. A témaválasztás indokoltságát, a kutatási módszereket, a hipotéziseket az elvárható részletességgel megfogalmazza, megfelelő dogmatikai megalapozás mellett probléma orientált felvetéseket tartalmaz és kellő esetjogi elemzést is megvalósít. Igyekszik a kutatás tapasztalatai alapján a jövőben hasznosítható javaslatokat is megfogalmazni. A téma minden lényeges tárgykörének magas színvonalú áttekintése mellett jut el az eredményeit összegző záró gondolatok kifejtésére, amely során számba veszi a hipotézisekben feltételezett megállapítások alaposságát és ezek tanulságait.

A felhasznált irodalom széles körű, a hivatkozások kifogástalanok. Megfelelően választja el a kutatómunkát igazoló saját gondolatait a jogirodalmi forrásoktól. Nyelvhelyességi és stilisztikai szempontból kiváló. A műhelyvitán megfogalmazott kritikai észrevételek alapján szükséges javításokat megfelelően elvégezte. Az értekezés témája tudományosan értékelhető, hiteles adatokat és eredményeket tartalmaz. Mind tartalmi, mind formai szempontból megfelel a jogtudományi doktori értekezéssel kapcsolatban támasztott elvárásoknak, a PhD fokozat megítélését javaslom.

Debrecen, 2026. augusztus 25.

dr. Príbula László

ELŐSZÓ

„Van döntési lehetőségünk: dönthetünk úgy, hogy arra figyelünk oda, amit elveszítettünk, vagy pedig arra, amink még megvan.”

(Edith Eva Eger: A döntés)

Az emberi kapcsolatoknak a törekenysége talán sehol nem válik olyan élesen láthatóvá, mint amikor egy kapcsolat megszakadása után már nem magától értetődő a másik személy jelenléte. A kapcsolattartás nem csupán jogi kategória, nem pusztán határidők, végrehajtható határozatok és eljárási cselekmények összessége, hanem mindenekelőtt emberi sorsok – egy anya, egy apa, nagyszülők és gyermekek, illetve hozzátartozók – metszéspontja is.

E dolgozat témájául szolgáló nemperes eljárás hátterében valamennyi esetben ott húzódik egy elvesztett együttélés, egy megszűnt családi egység, egy olyan élethelyzet, amelyben valami már nem állítható vissza annak eredeti formájába. De nem hagyható figyelmen kívül az a körülmény sem, hogy a kapcsolattartás kérdése nem kizárólag a már felbomlott családi egységekhez kötődik. Vannak olyan élethelyzetek, amelyekben a hagyományos értelemben vett családi együttélés soha nem valósult meg, a felek között mégis létrejön – vagy éppen vitatottá válik – a gyermekkel való kapcsolattartás igénye. Ezekben az esetekben a jog nem egy elvesztett egység maradványait próbálja rendezni, hanem egy olyan kapcsolat kereteit kénytelen kijelölni, amelynek közös múltja alig, vagy egyáltalán nem létezik. A kapcsolattartás ilyenkor nem a korábbi mindennapok folytatása, hanem egy jövőbe mutató kísérlet.

Doktori értekezésem abból a felismerésből indul ki, hogy a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti nemperes eljárás túlmutat a technikai jogalkalmazás körén. Nem kizárólag arról szól, miként kényszeríthető ki egy bírósági határozat, hanem arról is, hogyan képes a jog reagálni az emberi kapcsolatok sérülékenységére, az idő múlásának visszafordíthatatlanságára, valamint arra a feszültségre, amely a jogi racionalitás és az érzelmi realitás között feszül.

A kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárás középpontjában rendszerint egy gyermek áll, akinek az élete – akár már a kezdetektől is – kettéosztott: két háztartás, két életvitel, sokszor két vagy több egymással nehezen kommunikáló felnőtt világa között. A jog feladata ebben a helyzetben az, hogy megpróbálja megőrizni azt, ami még megőrizhető.

E dolgozat megszületését az a meggyőződés vezérelte, hogy a nemperes eljárás sajátos jellege egyszerre jelent lehetőséget és kockázatot. Lehetőséget arra, hogy gyorsabb, rugalmasabb és a konkrét élethelyzetre érzékenyebb jogi megoldások születhessenek; ugyanakkor kockázatot is, hiszen a végrehajtás eszköztárának merevsége könnyen

szembekerülhet azzal az érzelmi realitással, amelyben az érintettek élnek. A jog itt óhatatlanul belép az emberi konfliktusok terébe, és minden döntésével formálja – akár akaratlanul is – a jövőbeni kapcsolatok minőségét.

A doktori értekezés célja nem az, hogy választ adjon minden kérdésre, hanem hogy feltárja azokat a jogi és eljárási dilemmákat, amelyek ezen a területen megjelennek. A kapcsolattartás végrehajtása ugyanis nem egyszerűen arról szól, hogy egy határozat teljesül-e, hanem arról is, hogy milyen áron. Vajon a jogi kényszer közelebb visz a kapcsolattartás valódi céljához, vagy éppen ellenkezőleg: tovább mélyíti a konfliktust? Vajon a végrehajtás során megőrizhető az a minimális bizalom, amely nélkül a kapcsolattartás pusztá formalitássá válik? Ezek a kérdések nem csupán jogdogmatikai természetűek, hanem mélyen emberiek is.

Edith Eva Eger író nő gondolata azért meghatározó számomra a kutatómunkám elején, mert emlékeztet arra, hogy a jogalkalmazás során is döntések sorozata történik. Döntés arról, hogy a hiányra vagy a lehetőségre irányítjuk a figyelmet. Döntés arról, hogy a múlt sérelmei vagy a jövő esélyei mentén értelmezzük-e a jogi eszközöket. A kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárás minden egyes mozzanata ilyen döntéseket hordoz magában: a bíróság, a hatóságok, a szülők és végsősoron maga a jogrendszer részéről is. Mérlegelés alá kell venni azt a kardinális kérdést, hogy a szülők közötti elveszett kapcsolat, vagy a még meglévő szülő-gyermek közötti kapcsolat hangsúlyosabb-e. A fenti idézet útmutatást ad arra, hogy ez utóbbi a meghatározó.

Ez az értekezés annak a hitnek a jegyében készült, hogy a jog, több, mint merev szabályrendszer. Teret ad az emberi méltóság megőrzésének, a gyermeki érdek valódi érvényesülésének, és annak az alapvető gondolatnak, hogy a kapcsolatok annak ellenére is értéket képviselnek, ha már sérültek.

Az előszó nem kívánja megelőlegezni a dolgozat szakmai következtetéseit. Mindössze keretet ad ahhoz a gondolatmenethez, amely végigkíséri az értekezést. A jog – tökéletlenségei ellenére – ebben a dolgozatban esélyt kap arra, hogy a végső lezárás helyett összekapcsoljon, mellyel hozzájárul a válságban lévő családi kapcsolatok minőségének rendezettebbé és kiszámíthatóbbá válásához.

BEVEZETÉS

A hagyományos családmodell átalakulása, a család fogalmának újradefiniálása, valamint az alkotmányos alapjogok és személyiségi jogok felértékelődése jelentős mértékben átalakítja a családi jog struktúráját, s komoly kihívás elé állítják a jogalkotó és a jogalkalmazó apparátust egyaránt.¹ A továbbiakban ennek tükrében kerül sor a kapcsolattartás jogi kereteinek és végrehajtási mechanizmusának vizsgálatára.

A szülő és a gyermeke közötti kapcsolattartás megvalósulása és biztosítása a jelenleg családjog egyik legösszetettebb területe, amelynél a joganyag mögött a két személy közötti legfontosabb emberi kapcsolat húzódik. A kapcsolattartás joga és kötelezettsége egy olyan magánjogi jogviszony, amely gyermekjogi, emberi jogi és alkotmányos kérdéseket is felvet, illetve szorosan összefügg a gyermek személyiségfejlődésével, érzelmi biztonságával, valamint identitásának alakulásával. A kapcsolattartás ezért – túl a szülők közötti jogvitán és vitán – a gyermek legfőbb érdekének érvényesülését szolgálja, amely elv mind a nemzetközi egyezményekben, mind a magyar Alaptörvényben és a belső jogrendszerben kiemelt jelentőséggel bír.

E jog jelentősége különösen azokban az élethelyzetekben válik hangsúlyossá, amikor a családi együttélés megszűnik, és a szülők már nem egy háztartásban nevelik gyermeküket. A családi kapcsolatok átrendeződése, a házasságbontások számának alakulása, valamint a házasságkötések csökkenése következtében Magyarországon is megnőtt azon családok aránya, ahol – legalább ideiglenesen – csak az egyik szülő gyakorolja a szülői felügyeleti jogokat. Ebben a helyzetben felértékelődik a kapcsolattartás joga és annak végrehajtási mechanizmusainak szerepe.²

Ezekben a helyzetekben a kapcsolattartás érvényesülése már nem magától értetődő, hanem gyakran komoly nehézségekbe ütközik, amelyek jogi beavatkozást tesznek szükségessé. Mindez különösen élesen jelenik meg azokban az esetekben, amikor a szülők kapcsolata felbomlik, és a gyermek elveszíti mindennapi kapcsolatát az egyik szülővel. Ilyenkor rendszerint felmerül, nem csupán a kapcsolattartás formális szabályozása, hanem annak végrehajtásának kérdése is, különösen akkor, ha az egyik szülő – vagy akár a gyermek – a kapcsolattartás megvalósulását akadályozza, vagy megtagadja.

¹ SZENDRŐI Anna – VARGA Nelli, *A családjog helye a jogrendszerben - elméleti alapok és európai összefüggések*, Debreceni Jogi Műhely, 2025/3-4., 185.

² FILÓ Erika – KATONÁNÉ PEHR Erika, *Gyermei jogok, szülői felelősség és gyermekvédelem*, HGV-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2015., 135.

Fentiekől eltérően – ahogy az az előszóban is említésre került – nem csak a családi egység felbomlásával jöhet szóba a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás, hiszen vannak olyan élethelyzetek, amikor a gyermek születése nem a szülők házassága alatt történik és ezáltal a kapcsolattartásra vonatkozó határozat és annak végrehajtása egy olyan élethelyzetet hivatott rendezni, ami teljes egészében a jövőre nézve rendezi a szülő és gyermek találkozásának lehetőségét, anélkül, hogy lenne megszokott, házassággal együtt járó életközösség.

Az Országgyűlés 2019. december 17-én fogadta el azt a törvényt,³ amely hatásköri változást hozott a gyermekkel való kapcsolattartásra vonatkozó határozatok végrehajtását érintően. Ennek eredményeképp 2020. március 1. napja óta a gyámhatóság helyett a bíróság előtt lehet kezdeményezni a kapcsolattartás végrehajtását nemperes eljárás keretében. Az új szabályok a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvényben (továbbiakban: Bpnt.) találhatóak meg, amely 2022. augusztus 1. napjától kiegészült a nemzetközi joggal való összhang érdekében a kapcsolattartásra vonatkozó külföldi határozat végrehajtásával összefüggő szabályokkal⁴ is.

A téma nem elhanyagolható a társadalomban igen gyakori előfordulása, illetve az érintettek körében havonta akár több alkalommal visszatérő jellege miatt.⁵ Fontos nyomon követni a bírói gyakorlatot és a normák alakulását, hiszen alapvető társadalmi érdek fűződik ahhoz, hogy egy jól szabályozott, gördülékeny eljárás legyen a kapcsolattartás végrehajtása.

Éppen ezért a disszertáció célja, hogy választ keressen olyan kérdésekre többek között, hogy miért volt szükség hatásköri változásra, és hogy az új szabályok alkalmasak-e arra, hogy kiküszöböljék a régi hibákat, amelyek sarkallhatták a törvénymódosítást.

Kérdésként merül fel, hogy a bírói gyakorlat alapján a jogalkotói céloknak eleget tesz-e a módosítás, illetve prognosztizálható-e új probléma. További kérdés, hogy a járásbírói hatáskör külön nevesítése jelentheti-e azt, hogy a jogalkotó nem a személyi állapotot érintő perek sajátosságait szándékozza alkalmazni. Van-e különbség a felróhatóság és az önhiba között és beszélhetünk-e külön családjogi felróhatóságról? Hogyan lenne érdemes a lejárt követeléseket értelmezni, illetve lehet-e rövidebb az eljárás megindítására nyitva álló határidő,

³ 2019. évi CXXVII. törvény az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról

⁴ A szülői felelősséget érintő nemzetközi igazságügyi együttműködésről szóló 2021. évi LXII. törvény

⁵ SZEIBERT Orsolya, *Kapcsolattartás a gyermek és a különélő szülő között, különös tekintettel az alkotmánybírói és ombudsmani gyakorlatra*, In.: KESERŰ Barna Arnold – KÖHIDI Ákos (szerk.), *Tanulmányok a 65 éves Lenkovics Barnabás tiszteletére*, Eötvös József Könyv- és Lapkiadó Bt., valamint a Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kara, 2015., 485.

mint 30 nap? Az igazolt költségre vonatkozó kérelem kötelező tartalmi elem? Mi a sorsa a személyes meghallgatásoknak, szükségesek-e vagy teljesen mellőzhetők? Hogyan alkalmazhatóak az intézkedések és mennyiben szolgálja a magas összegű pénzbírság kiszabása vagy a rendőrségi közreműködés igénybevétele az önkéntes teljesítést? Alkalmazható mediáció az eljárásban? A járványhelyzetre való hivatkozás mennyiben volt alapos? A kapcsolattartásra vonatkozó határozatoknak milyen tartalma van, elégségesek, időtállóak, kellően rugalmasak? Az eljárás második szakaszába milyen típusú ügyek léptek, mennyire gyakori az önkéntes teljesítés elmaradása? Hogyan viszonyulnak a kapcsolattartásra vonatkozó határozat és a külföldi határozatra vonatkozó végrehajtási szabályok egymáshoz? Létezik-e a végrehajtási eljáráson túlmutató jogi mechanizmus, amely a tartósan eredménytelen végrehajtás esetén képes biztosítani a gyermek és a különélő szülő közötti kapcsolat fennmaradását? Hol húzódik a végrehajtási eljárás határa, és milyen további jogi eszközök állnak rendelkezésre, ha a nemperes eljárás nem hoz érdemi áttörést?

A disszertáció a kapcsolattartás végrehajtására irányuló nemperes eljárás jogi természetének, dogmatikai sajátosságainak és gyakorlati működésének komplex vizsgálatára vállalkozik, különös tekintettel a hatásköri változást követő bírói gyakorlat alakulására. A kutatás célja feltárni, hogy a jelenlegi szabályozási és jogalkalmazási környezet mennyiben képes biztosítani a gyermek legfőbb érdekének érvényesülését a kapcsolattartás végrehajtása során. A fenti kérdések megválaszolása több módszer együttes alkalmazását igényli, amelyek az alábbiakban ismertetésre kerülnek.

A disszertáció tárgyát képező, kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti nemperes eljárás vizsgálata több jogterület határmezsgyéjén helyezkedik el, hiszen egyszerre érinti a családjog anyagi jogi szabályait, valamint az eljárásjog, a nemzetközi jog, az uniós jog, a gyermekvédelem és az alkotmányjog területét.

A kutatás célja egyrészt a hatályos magyar jogi szabályozás részletes feltárása és értelmezése, másrészt a jogalkalmazói gyakorlat elemzése, különös tekintettel arra, hogy a 2020. március 1. napjától bekövetkezett hatásköri változás és az eljárás bíróságok elé telepítése milyen gyakorlati következményekkel járt.

E sokrétű vizsgálati kör szükségessé teszi többféle kutatási módszer párhuzamos alkalmazását, amelyek egymást kiegészítve biztosítják a téma minél teljesebb körű feldolgozását. A disszertáció alapvetően jogdogmatikai és empirikus elemeket egyaránt tartalmazó módszertant alkalmaz, kvalitatív túlsúllyal, de kvantitatív elemek bevonásával is. A normatív elemzés mellett ezért hangsúlyos szerepet kap a bírói gyakorlat esettanulmány-szerű feldolgozása és rendszerezése is.

A magyar családjogban a kapcsolattartás és annak végrehajtásának a jogintézménye, – egyes szerzők szerint – a jogirodalomban mostoha területnek tekinthető, hiszen kevés ezzel a témával foglalkozó szakmai anyag lelhető fel.⁶ A dolgozat mindazonáltal kísérletet tesz a kapcsolódó, a tárgyban legjelentősebb szakirodalom felkutatására és kritikai feldolgozására, különös figyelemmel a gyermek legfőbb érdekének érvényesülését érintő elméleti és gyakorlati kérdésekre.

A kutatás elsődleges módszere a klasszikus jogdogmatikai (normatív) elemzés, amely a kapcsolattartás jogintézményének, valamint a végrehajtására vonatkozó nemperes eljárás részletes feltárására és rendszerezésére irányul. Ennek keretében elemzésre kerülnek különösen:

- a Polgári Törvénykönyv Családjogi Könyvének releváns rendelkezései,
- a Bpnt. kapcsolattartás végrehajtására irányadó rendelkezései,
- az Alaptörvény vonatkozó rendelkezései, valamint
- a nemzetközi és európai uniós jogi háttér.

A jogdogmatikai módszer célja annak feltárása, hogy:

- milyen fogalmi keretek között értelmezhető a kapcsolattartás joga és kötelezettsége,
- hogyan jelenik meg a „gyermek legfőbb érdekének” elve az egyes normák szintjén,
- milyen sajátosságai vannak a nemperes eljárásnak a peres eljáráshoz képest,
- hogyan értelmezhető önállóan (ha egyáltalán önállóan értelmezhető) az eljárásban a felróhatóság, az önhiba, illetve a családjogi sajátosságok.

A normák elemzése során nem pusztán leíró, hanem kritikai megközelítés is érvényesül: a kutatás célja annak vizsgálata is, hogy a szabályozás mennyiben koherens ellentmondásmentes, mennyiben szolgálja a deklarált jogalkotói célokat, illetve hol mutatkoznak jogalkalmazási, értelmezési nehézségek.

A kutatás módszertanának másik fontos pillérét a történeti elemzés képezi. Ennek keretében áttekintésre kerül a kapcsolattartás végrehajtásának szabályozása a korábbi időszakokban, különös tekintettel a gyámhatósági hatáskör idején érvényesülő eljárásrendre. Ez lehetővé teszi:

- a jogalkotói változás indokainak jobb megértését,
- a régi és az új szabályozás közötti érdemi különbségek feltárását, valamint
- azoknak a problémáknak az azonosítását, amelyek a törvénymódosításhoz vezettek.

⁶ SZIGETI István, *A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás*, Jogi Fórum, 2023., elérhető: [szigeti-istvan_kapcsolattartas-vegrehajitasi-iranti-polgari-nemperes-eljaras_cimlappal.pdf](#), (letöltés dátuma: 2026.02.15.), 3.

A történeti megközelítés egyben alapot szolgáltat az összehasonlító jogi elemzéshez is, amely során összevetésre kerül:

- a gyámhatósági és a bírósági eljárás hatékonysága,
- az eljárás időtartama,
- az alkalmazott intézkedések jellege és súlya, továbbá
- az érvényesíthetőség gyakorlati eredményessége.

A disszertáció egyik alappillére a bírósági gyakorlat elemzése, amelynek során feltárássra kerül a kapcsolattartás végrehajtására irányuló nemperes eljárások tényleges működése.

A kutatás keretében – anonimizált formában – elemzésre kerülnek:

- elsőfokú járásbírói határozatok,
- másodfokú törvényszéki határozatok,
- alkotmánybírói és kúriai határozatok.

Az esetelemzés célja többek között annak vizsgálata, hogy:

- milyen gyakorisággal kerül sor a végrehajtás kezdeményezésére,
- milyen indokokkal kéri leggyakrabban az eljárás megindítását,
- milyen jogkövetkezmények kerülnek alkalmazásra (pénzbírság, rendőrségi közreműködés stb.),
- milyen mértékben vezet az eljárás tényleges, önkéntes teljesítéshez,
- milyen szerepet kap a személyes meghallgatás az eljárás során,
- miként értelmezik a bíróságok az olyan fogalmakat, mint „felróhatóság”, „önhiba”, „igazolt költség”, „lejárt követelés”, illetve
- mennyiben jelenik meg az eljárásban a gyermek legfőbb érdeke.

A joggyakorlat elemzés módszere lehetővé teszi annak vizsgálatát, hogy a jogalkotói célok milyen mértékben realizálódnak a gyakorlatban, és hogy az eljárás valóban alkalmas-e a gyermek kapcsolattartáshoz fűződő jogának érvényesítésére.

A kutatás empirikus alapját bírósági aktakutatás képezi, amelynek keretében a Debreceni Járásbíróságon 2020-ban, valamint 2025-ben keletkezett kapcsolattartási ügyek kerültek áttekintésre. Az időbeli összevetés célja az volt, hogy feltárja a végrehajtási gyakorlat kezdeti tapasztalatait, valamint az eltelt öt év alatt megfigyelhető változásokat, fejlődési irányokat és esetleges stagnálást a bírói döntéshozatalban és jogalkalmazásban.

A dolgozatban hivatkozott bírósági ügyek ügyszámai a szövegben nem kerülnek egyenként feltüntetésre; azok teljes körű felsorolása a forrásjegyzékben található. Ennek indoka egyrészt a kiskorúakat érintő, személyes adatokat és érzékeny élethelyzeteket tartalmazó ügyek fokozott adatvédelmi sajátossága, másrészt az, hogy az elemzés nem egyedi ügyek rekonstruálására,

hanem a jogalkalmazási gyakorlat mintázatainak feltárására irányul. Az ügyszámok mellőzése így nem érinti a forrásellenőrizhetőséget, ugyanakkor biztosítja a szöveg szakmai koherenciáját és olvashatóságát.

A disszertáció vizsgálati irányát négy egymással összefüggő hipotézis határozza meg, amelyek a hatásköri változás intézményi következményeit, a bírói gyakorlat karakterét, valamint a gyermek legfőbb érdekének érvényesülését állítják a középpontba. E hipotézisek a jogszabályi környezet, a bírói gyakorlat és az empirikus tapasztalatok alapján megfogalmazott, vizsgálható állítások, amelyek a dolgozat egészen végigvonuló elemzés strukturáló keretét adják.

Az *első hipotézis* szerint a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti ügyek bíróságokhoz telepítése beváltotta a hozzá fűzött jogalkotói reményeket. A hatásköri változás – amellet, hogy szervezeti átrendeződést jelent – minőségi elmozdulást is eredményez az eljárás garanciális szintjében, a döntések szakmai megalapozottságában és az eljárási keretek kiszámíthatóságában. A bírósági fórum biztosítja a strukturáltabb eljárásvezetést, a jogértelmezés egységesebb érvényesülését és az eljárásjogi eszközrendszer tudatosabb alkalmazását, amely a kapcsolattartási konfliktusok kezelésében is érzékelhető változást hozott.

A *második hipotézis* abból indul ki, hogy a bíróságok a kapcsolattartási végrehajtási eljárások során merítenek a polgári peres eljárás, különösen a személyi állapotot érintő és családjogi perek során szerzett tapasztalataikból. A kapcsolattartási végrehajtás nem izolált végrehajtási kérdésként jelenik meg, hanem a családi jogviszonyok tágabb kontextusába ágyazódik. A személyi állapotot érintő ügyekben kialakult bírói szemlélet, a konfliktusos családi helyzetek kezelésében szerzett tapasztalat és a bizonyítás sajátosságainak ismerete hozzájárul ahhoz, hogy a végrehajtási eljárás során a bíróságok komplex módon értékeljék a felek magatartását és a kapcsolattartás tényleges megvalósulását.

A *harmadik hipotézis* szerint a kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárásban a gyermek legfőbb érdeke a döntéshozatal érdemi szempontjává válik. A bíróságok mérlegelési joguk gyakorlása során figyelemmel vannak az időtényező jelentőségére, az eljárás elhúzódásának gyermekre gyakorolt hatására, valamint arra, hogy a meghozott döntés miként szolgálja a kapcsolattartás hosszú távú fenntarthatóságát. A hipotézis azt feltételezi, hogy az eljárásjogi formalizmus nem válik öncélúvá, hanem a gyermek érdekének védelmével összhangban érvényesül.

A *negyedik hipotézis* azt állítja, hogy a kapcsolattartási végrehajtási ügyekben a bíróságok jogértelmezése meghaladja a szűken vett, betű szerinti értelmezést, és célorientált megközelítést alkalmaz. A döntésekben kimutatható a jogintézmény rendeltetésének, a

jogalkotói szándéknak és a szabályozás rendszertani összefüggéseinek figyelembevétele, különös tekintettel a kapcsolattartás fenntarthatóságára és a gyermek érdekének hatékony érvényesítésére. A hipotézis abból indul ki, hogy e speciális eljárástípus természete indokolja a teleologikus és alkotmányos szempontokat előtérbe helyező értelmezést.

A fenti hipotézisek értelmezési keretének kijelölése érdekében néhány eljárásjogi alapelv értelmezése, erőteljesebb megjelenése is prognosztizálható, különös tekintettel arra, hogy azok miként – vélhetően erőteljesebben – érvényesülhetnek a kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárásban. E sajátos eljárástípus ugyanis előzetesen is olyan jegyeket mutat, amelyek eltérést valószínűsítene a klasszikus nemperes eljárási logikától, és amelyek a jelen dolgozat hipotéziseinek vizsgálata során kiemelt jelentőséggel bírhatnak.

A rendelkezési elv vonatkozásában feltételezhető, hogy annak klasszikus, a felek autonómiájára épülő felfogása e körben nem érvényesül teljeskörűen. Bár az eljárás megindítása a kérelmező akaratához kötődik, várhatóan az eljárás további menete és a döntéshozatal szempontjai már túlmutatnak a felek rendelkezési jogán. Ennek háttérében feltehetően az áll, hogy a kapcsolattartás nem csak a kapcsolattartásra jogosult és kötelezett szülő, valamint a szülői felügyeleti jogot gyakorló szülő közötti jogviszony része, hanem a gyermek fejlődését közvetlenül érintő terület, amely fokozott védelmet igényel. Ennek alapján az is valószínűsíthető, hogy a gyermek legfőbb érdeke olyan kiemelt szempontként jelenik meg, amely a bíróság részéről aktívabb, adott esetben a felek autonómiáját korlátozó beavatkozást is indokolhat.

A tárgyalási elv érvényesülésével összefüggésben feltételezhető, hogy a bíróságtól a nemperes eljárás keretei között a klasszikus nemperes modellhez képest fokozottabb aktivitás várható el. Előzetesen arra lehet számítani, hogy a bíróság nem csupán a felek előadására támaszkodik, hanem aktív szerepet vállal a tényállás tisztázásában és a felek közötti kommunikáció elősegítésében is. E körben feltehető, hogy a bíró szerepe részben mediátori jelleggel egészül ki, és a döntéshozatal mellett a konfliktus gyakorlati kezelése is megjelenik az eljárásban. Ez különösen azokban az esetekben válhat hangsúlyossá, ahol a felek közötti együttműködés hiánya a gyermek érdekét közvetlenül vagy közvetetten érintheti.

A perkoncentráció elvével kapcsolatban előzetesen az feltételezhető, hogy annak érvényesülése nem merül ki az eljárás gyorsításának követelményében, hanem szoros összefüggésben áll a döntések megalapozottságával is. Valószínűsíthető, hogy a kapcsolattartási ügyekben az időtényező kiemelt szerepe mellett a bíróság számára az igazság feltárása is hangsúlyos marad, különösen azokban az esetekben, ahol felmerül a felek rosszhiszemű magatartásának lehetősége. Ennek alapján feltételezhető, hogy a bíróságnak

egyensúlyt kell teremtenie az eljárás koncentrált lefolytatása és a tényállás teljes körű feltárása között.

A fentiek alapján előzetesen az a következtetés fogalmazható meg, hogy a kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárás az eljárásjogi alapelvek sajátos, módosult érvényesülését mutatja. Feltételezhető, hogy a gyermek érdekének központi szerepe, a bíróság fokozott aktivitása, valamint a jogérvényesítés és a konfliktuskezelés egyidejű jelenléte együttesen sajátos működési modellt eredményez.

A megfogalmazott hipotézisek nem kizárólag a vizsgálat irányát jelölik ki, hanem egyben azt is előrevetítik, hogy a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti nemperes eljárás értékelése nem korlátozódhat normatív szempontokra. A hipotézisek mögött meghúzódó alapfeltevés az, hogy e sajátos eljárástípus működése csak akkor érthető meg teljes mélységében, ha a jogszabályi környezet elemzése mellett a bírói gyakorlat tényleges működésének vizsgálata is megtörténik.

Ennek megfelelően a további fejezetek célja egyrészt az egyes jogintézmények bemutatása, másrészt annak feltárása is, hogy azok miként működnek a gyakorlatban, és mennyiben képesek betölteni azt a szerepet, amelyet a jogalkotó számukra kijelölt.

A kettős – dogmatikai és empirikus – megközelítés indokolja az értekezés szerkezeti tagolását is, amely törekszik a komplex bemutatásra, amellet, hogy tudatos logikai ívet követ. A dolgozat felépítése ennek megfelelően fokozatosan halad az általános, elméleti és normatív alapoktól a konkrét jogintézmény részletes elemzésén át a bírói gyakorlat értékeléséig, majd a tágabb összefüggések és jövőbeli lehetőségek vizsgálatáig. Az egyes fejezetek egymásra épülnek, és minden egyes rész előkészíti a következő fejezetben tárgyalt problémakört.

Az értekezés első nagy egysége a kapcsolattartás végrehajtását megalapozó jogi háttér bemutatása. E fejezet célja annak feltárása, hogy a kapcsolattartás joga milyen többszintű normatív rendszerben helyezkedik el. A nemzetközi, európai uniós és a hazai jogi normák egymásra épülő bemutatása leíró jellege mellett azt a célt szolgálja, hogy világossá tegye: a kapcsolattartás nem kizárólag családjogi kérdés, hanem alapjogi és nemzetközi jogi relevanciával is bíró jogintézmény. A fejezet szerkezete – a nemzetközi jogtól a hazai szabályozás felé haladva – a jogforrási hierarchiát követi, ezzel is érzékeltetve a magasabb szintű normák iránymutató szerepét.

A különélő szülő és gyermeke közötti kapcsolattartás jogszabályi hátterének bemutatásához elengedhetetlen, hogy az értekezés külön hangsúlyt helyezzen a kapcsolattartás anyagi jogi és eljárásjogi kérdéseire is. Ez a rész elengedhetetlen, hiszen a végrehajtási eljárás csak az anyagi és eljárásjogi szabályok ismeretében értelmezhető megfelelően. A kapcsolattartás fogalmának,

céljainak és formáinak bemutatása lehetővé teszi annak megértését, hogy mit kell a végrehajtási eljárás során ténylegesen kikényszeríteni. Ebben a fejezetben külön hangsúlyt kap a gyermek legfőbb érdekének megjelenése is, amely a dolgozat egészét átható alapelvként szolgál, és a későbbi fejezetekben is visszatérő értelmezési szempontként jelenik meg.

A dolgozat központi részét a 2. fejezet képezi, amely a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtásának új szabályait vizsgálja. E fejezet szerkezete tudatosan követi az eljárás menetét, lépésről lépésre haladva végig a nemperes eljárás egyes szakaszain. A jelenleg hatályos szabályozás mellett bemutatásra kerül a gyámhatósági eljárás azoknál a részeknél, ahol ez relevanciával bír, összehasonlító jogi elemzéssel. A fejezet felépítése tematikus és egyben kronologikus logikát is követ, amely az olvasó segítségére van az eljárási folyamat megértésében.

A 2. fejezet első alrészai a hatáskör és illetékesség, valamint az eljárás megindításának feltételei körében vizsgálják a jogintézmény kereteit. E kérdések tárgyalása azért kerül a fejezet elejére, mert ezek határozzák meg az eljárás lefolytatásának alapvető feltételeit, és egyben rávilágítanak a 2020-as hatásköri változás jelentőségére is.

Ezt követi a felróhatóság kérdésének részletes elemzése, amely a dolgozat egyik kulcsproblémája. A felróhatóság vizsgálata dogmatikai jelentőséggel bír és a bírói gyakorlatban is meghatározó szerepet játszik a döntéshozatal során. A fejezet ezen része ezért többek között elméleti, gyakorlati és speciális, – például a veszélyhelyzet idején kialakult gyakorlat – szintjein vizsgálja a fogalmat, bemutatva annak hiányosságait és értelmezési dilemmáit.

A fejezet további részei az eljárás megindítására nyitva álló határidőkkel, valamint a kérelem tartalmi és formai követelményeivel foglalkoznak. E kérdések tárgyalása az eljárás formalizált jellegére irányítja a figyelmet, és rámutat arra, hogy a nemperes eljárás sajátosságai miként befolyásolják a jogérvényesítés hatékonyságát. A határidők és a formai követelmények vizsgálata egyben lehetőséget ad a jogalkotói beavatkozások és azok hatásainak értékelésére is.

A 2. fejezet a következőkben a bizonyítás kérdéskörét tárgyalja. Ez a rész kiemelt jelentőségű, mivel a kapcsolattartási ügyek sajátossága, hogy a bizonyítás gyakran nem klasszikus, objektív eszközökkel történik, hanem a felek előadásaira, magatartására és a gyermek helyzetével kapcsolatos tényezőkre épül. A személyes meghallgatás, a gyermek meghallgatása és a szakértői bizonyítás külön alfejezetekben kerülnek bemutatásra, érzékeltetve, hogy a bizonyítási eszközök milyen korlátok között alkalmazhatók ebben az egyedi eljárástípusban.

A bizonyítási kérdések tárgyalását követően az értekezés az eljárás befejezésének kérdésére tér át, külön tárgyalva a végrehajtás elrendelésének és elutasításának eseteit, valamint a

gyermek érdekének megjelenését az indokolásban. Ez az alfejezet központi jelentőségű abból a szempontból, hogy itt válik láthatóvá a jogszabályi keretek adta lehetőségek és a bírói mérlegelés találkozása.

A fejezet ezt követően az intézkedések rendszerével, majd a mediáció lehetőségével foglalkozik. E részek már túlmutatnak a szűken vett nemperes eljárásjogi kérdéseken, és a konfliktuskezelés alternatív formáira, valamint a végrehajtás hatékonyságának növelésére irányulnak. Az elhelyezésük a fejezet végén nem véletlen: ezek az eszközök az eljárás kimenetelét és eredményességét befolyásolják, így logikailag a döntéshozatalt követő szakaszhoz kapcsolódnak.

A dolgozat következő nagy fejezete a kapcsolattartásra vonatkozó külföldi határozatok végrehajtásával összefüggő kérdéseket vizsgálja. Ez a fejezet az értekezés uniós dimenzióját erősíti, és bemutatja, hogy a kapcsolattartás érvényesítése határokon átvelő helyzetekben milyen speciális problémákat vet fel. A fejezet elhelyezése a szerkezetben azt a logikát követi, hogy a hazai eljárás részletes bemutatása után kerül sor az uniós kitekintésre, amely így már egy stabil dogmatikai és gyakorlati alapra épül.

Az értekezés záró fejezete a végrehajtás sikertelenségének kérdését állítja a középpontba. Ez a fejezet túlmutat a klasszikus jogi elemzésen, és arra a kérdésre keresi a választ, hogy milyen eszközök állnak rendelkezésre abban az esetben, ha a végrehajtási eljárás nem vezet eredményre. Ezzel a dolgozat kilép a szűken vett végrehajtás szabályainak jogdogmatikai keretei közül, és a jogintézmény határainak vizsgálatára vállalkozik.

A fejezetek sorrendje tehát nem véletlenszerű, tudatosan felépített logikai struktúrát követ. Az értekezés az általánostól halad a konkrét felé, majd a konkréttól visszatér az általánosabb, rendszerszintű kérdésekhez. Ez a szerkezet lehetővé teszi, hogy az olvasó először megismerkedjen a jogintézmény normatív és elméleti alapjaival, majd betekintést nyerjen annak gyakorlati működésébe, végül pedig átfogó képet kapjon annak korlátairól és továbbfejlesztési lehetőségeiről.

Összességében az értekezés felépítése azt a célt szolgálja, hogy a kapcsolattartás végrehajtásának kérdését több szinten – jogforrási, dogmatikai, eljárásjogi és gyakorlati szempontból – vizsgálja, és ezzel hozzájáruljon a jogintézmény mélyebb megértéséhez, valamint a bírói gyakorlat elemzéséhez és értékeléséhez.

1. A KÜLÖNÉLŐ SZÜLŐ ÉS GYERMEKE KÖZÖTTI KAPCSOLATTARTÁS SZABÁLYAI

A különélő szülő és gyermeke közötti kapcsolattartás szabályaival összefüggő áttekintés célja a releváns jogi környezet feltárása, valamint annak bemutatása, hogy a kapcsolattartás joga milyen többszintű jogi védelemben részesül. Ez a rétegzett dimenzió ágyaz meg a gyermek legfőbb érdekének későbbi, végrehajtási szempontú elemzéséhez. A fejezet ezért keretet ad a disszertáció további részeinek, és biztosítja, hogy a végrehajtási kérdések vizsgálata világos normatív alapokon nyugodjon.

Mivel a tanulmány elsősorban a magyarországi szabályozási rendszert hivatott bemutatni, ezért a vonatkozó uniós és nemzetközi normákról mindössze exemplifikatív módon tesz említést, fókuszba helyezve a gyermek legfőbb érdekének megjelenését is a kapcsolattartási jog területén.

A szabályozás vizsgálata a normatív kötöttség logikáját követi: elsőként a nemzetközi dokumentumok kerülnek bemutatásra, mivel ezek alapozzák meg a gyermek legfőbb érdekének univerzális érvényű követelményét. Ezt követik az uniós normák, amelyek a tagállami jogalkotás és jogalkalmazás számára közvetlen vagy közvetett kötelező erővel bírnak. Végül a hazai szabályozás kerül elemzésre a jogforrási hierarchia szerinti sorrendben, figyelembe véve azt, hogy a nemzeti normák értelmezése során a magasabb szintű kötelezettségek érvényesülése biztosítandó, majd a kapcsolattartás anyagi és eljárásjogi szabályai kerülnek bemutatásra.

1.1. A magán- és családi élet védelméről a gyermek legfőbb érdekéig: nemzetközi szabályok a kapcsolattartásban

A nemzetközi jogi háttér bemutatása azért indokolt, mert ezek adják azt az értelmezési keretet, amelyhez a nemzeti jogalkotásnak és jogalkalmazásnak – különösen az alapjogok és a gyermek legfőbb érdeke tekintetében – igazodnia kell.

Az *Emberi Jogok Európai Egyezményének* 8. cikke – amely a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogot deklarálja – rögzíti, hogy mind az apának, mind az anyának joga a gyermekeikkel való kapcsolattartás. A kapcsolattartás nem csak egy egyezményi norma, hanem dinamikusan formált bírói jog is.

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) gyakorlata egyértelművé teszi, hogy a szülő és a gyermek közötti kapcsolattartás a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog lényegi részét képezi az Emberi Jogok Európai Egyezménye 8. cikke alapján.⁷ Az EJEB

⁷ Elsholz kontra Németország, EJEB, 25735/94. sz. ügy, 2000. július 13-i ítélet

értelmezésében az állam kötelezettsége nem merül ki a jogi keretek megteremtésében, hanem magában foglalja a kapcsolattartás tényleges megvalósulásának aktív elősegítését is.⁸ Ennek elmulasztása, különösen a kapcsolattartásra vonatkozó határozatok végrehajtásának indokolatlan elhúzódása, önmagában is az Egyezményben biztosított jog sérelméhez vezethet.⁹

Hazánk szempontjából egyik kiemelkedő jelentőséggel bíró magyar ügyben az Emberi Jogok Európai Bírósága értelmezése során kifejtette, hogy e jog magába foglalja az újraegyesítést célzó eszközöket is, amely vonatkozik azokra az esetekre, amikor a gyermekekkel kapcsolatban a szülők között vita merül fel.¹⁰

Hosszú időn keresztül a felnőtt társadalom nem tulajdonított kiemelt jelentőséget a gyermekek jogainak. Az eljárásjogi gyermeki jogok elismerése viszonylag későn jelent meg a jogfejlődésben, egészen a XX. század közepéig fel sem merült, hogy a gyermekeknek érdemi szerepet kellene kapniuk a bírósági eljárásokban. Azokban az ügyekben sem merült fel, hogy a véleményüket ki kellene kérni, amelyek közvetlenül őket érintették, például a szülői felügyelet rendezése során. E szemléletben hozott fordulatot az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye¹¹, amely a gyermekek jogait önálló, védelemre érdemes alapjogokként ismerte el. A magyar gyermekjogi gondolkodást tovább erősítette amikor Magyarország (akkor: Magyar Köztársaság) csatlakozott az Egyezményhez, amelyet az 1991. évi LXIV. törvény hirdetett ki.

Az Egyezmény 3. cikk (1) bekezdése szerint a gyermekeket érintő valamennyi intézkedés során a gyermek legfőbb érdekét kell elsődleges szempontként figyelembe venni. Az ENSZ Gyermekjogi Bizottság 14. számú általános kommentárja¹² szerint a gyermek legfőbb érdeke háromdimenziós fogalom: egyrészt anyagi jog, másrészt alapvető értelmezési elv, harmadrészt pedig eljárási szabály.

A gyermekjogi egyezmény 9. cikkének 3. pontja is releváns a téma szempontjából, amelynek értelmében a mindkét vagy egyik szülőjétől külön élő gyermeknek joga van személyes kapcsolatot és közvetlen érintkezést fenntartani mindkét szülőjével, mely jog csak a gyermek legfőbb érdekében korlátozható.

⁸ Hokkanen kontra Finnország, EJEB, 19823/92. sz. ügy, 1994. szeptember 23-i ítélet

⁹ Ignaccolo-Zenide kontra Románia, EJEB, 31679/96. sz. ügy, 2000. január 25-i ítélet

¹⁰ Németh Zoltán kontra Magyarország, EJEB, 29436/05. sz. ügy, 2010. január 14-i ítélet

¹¹ Egyezmény a gyermek jogairól (Elfogadta az ENSZ Közgyűlése New York-ban, 1989. november 20-án. Magyarországon kihirdette az 1991. évi LXIV. törvény)

¹² Committee on the Rights of the Children, General comment no. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as primary consideration n (art. 3, para. 1), Adopted by the Committee at its sixty-second session (14 January – 1 February 2013), elérhető: <https://archive.crin.org/docs/GC.14.pdf>, röviden: (CRC/C/GC/14)

Az Egyezmény 12. cikke kimondja, hogy az ítélőképessége birtokában lévő gyermek jogosult arra, hogy minden őt érintő kérdésben szabadon kinyilvánítsa véleményét, amelyet korára és érettségi fokára tekintettel megfelelő súllyal kell figyelembe venni. Ez a rendelkezés alapvetően alakította át a gyermekek eljárásjogi helyzetét, és a modern családjogi és eljárásjogi szabályozás egyik sarokkövévé vált.¹³

A Gyermejjogi Bizottság kommentárjában¹⁴ a 12. cikket az Egyezmény négy általános elve egyikének minősítette – a másik három a hátrányos megkülönböztetés tilalma, az élethez és fejlődéshez való jog, valamint a gyermek legfőbb érdekének elsődleges figyelembevétele. Ez hangsúlyozza, hogy a 12. cikk nemcsak önálló jogot keletkeztet, hanem az összes többi jog értelmezése és végrehajtása során is figyelembe kell venni, ahogy a gyermek legfőbb érdekének elvét is.

Az Egyezmény 18. cikke a szülők közös felelősségét rögzíti a gyermek nevelése és fejlődése terén, kimondva, hogy a szülők vagy törvényes képviselők elsődleges felelősséggel tartoznak, és a gyermek legfőbb érdeke kell, hogy legyen az alapvető szempontjuk. Az állam e felelősség teljesítéséhez megfelelő támogatást köteles nyújtani, biztosítva a gyermekgondozási intézmények és szolgáltatások fejlesztését is.

A gyermejjogi egyezmény egyebek között utal arra, hogy a gyermekkor különleges segítséghez és támogatáshoz ad jogot. Hangsúlyozza, hogy a gyermek személyiségének harmonikus kibontakozásához szükséges, hogy családi környezetben, boldog, szeretetteljes és megértő légkörben nőjön fel, s hogy őt a béke, az emberi méltóság, a türelmesség, a szabadság, az egyenlőség és a szolidaritás szellemében neveljék. A gyermeket fel kell készíteni az önálló életvitelre, a társadalomba való beilleszkedésre. Nyilvánvaló, hogy ilyen célkitűzések mellett alapvető társadalmi és egyéni érdek fűződik a családi élet szilárdságához. Szembe kell nézni azzal is, hogy a házasságok egy része megromlik, ami megbontja az addigi családi kapcsolatokat. Fokozott figyelmet kell tehát fordítani arra, hogy miként alakul a gyermek sorsa a házasság felbomlása után.¹⁵

¹³ VISONTAI-SZABÓ Katalin, *Hogy mondjam el, hogy te is megérted?*, Családi Jog, 2018/1., 1.

¹⁴ Committee on the Rights of the Children, General comment no. 12 (2009) The right of the child to be heard, Adopted by the committee at its fifty-first session Geneva, 25 May-12 June 2009, elérhető: tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/Download.aspx?Lang=en&symbolno=CRC%2FC%2FGC%2F12

¹⁵ RAFFAI Katalin, *A gyermek legfőbb érdekének érvényesülése a magyar nemzetközi magánjogban*, In: „Ad imaginem et similitudinem nostram”, A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának Könyvei. Tanulmányok (51). Pázmány Press, 2024., Budapest, 1023.

Koivula egyik tanulmánya¹⁶ arra a kérdésre keresi a választ, hogy az európai emberi jogi rendszer megengedi-e az anyák és apák eltérő mércével történő megítélését a szülői felügyelettel összefüggő jogvitákban, és arra a következtetésre jut, hogy a gyermek legfőbb érdekének elve kulcsszerepet játszik ennek megítélésben. Az ENSZ Gyermekjogi Egyezmény és az Emberi Jogok Európai Egyezménye egyaránt a családi egység, a szülők és a gyermek egymással való kapcsolatának fontosságát hangsúlyozza. A gyermek önálló jogalanyként történő elismerése a gyermek érdeke által vezérelt célként jelenik meg, nem pedig nemi egyenlőségi kérdésként a szülők között.

Az Emberi Jogok Európai Egyezményén és az ENSZ Gyermekjogi Egyezményén túlmenően utalni lehet a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia keretében elfogadott, a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló *1980. évi Hágai Egyezményre* is. A norma – bár elsődlegesen nem a kapcsolattartás anyagi jogi szabályozására irányul – közvetetten mégis jelentős szerepet játszik a gyermek és a különélő szülő kapcsolatának fenntartásában, különösen a határokon átnyúló ügyekben. A Hágai Gyermekelviteli Egyezmény mára a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia egyik legsikeresebb dokumentumává vált, hiszen 101 tagállamban van hatályban.¹⁷

E körben említést érdemel továbbá az *1996. évi Hágai Egyezmény* a szülői felelősségről és a gyermekek védelméről, amely nemzetközi szinten szabályozza a szülői felelősség körébe tartozó intézkedéseket, így különösen a kapcsolattartással összefüggő határozatok elismerését és a határokon átnyúló együttműködés kereteit.

Bár a Hágai Egyezmények nem közvetlenül a kapcsolattartás anyagi jogi szabályozására irányulnak, bemutatásuk azért indokolt, mert a kapcsolattartás gyakorlati érvényesülése különösen a határokon átnyúló helyzetekben e normák nélkül nem lenne biztosítható.

A nemzetközi jogi normák ismertetésének befejezéseként puha jogi eszközök említésére kerül sor a továbbiakban az *Európa Tanács Miniszteri Bizottságának két ajánlása, vagyis az R (84) 4. számú Ajánlás és az R (85) 2. számú Ajánlás* rövid bemutatásával, annak szemléltetése érdekében, hogy ezek az eszközök kitöltik azokat a hiányokat, amelyeket a magasabb rendű normák nem szabályoznak részletesen.

¹⁶ Tapio Pauli Aleksi KOIVULA, *Parental Equality in the European Human Rights Regime: Does European Human Rights Law Allow for Mothers and Fathers to be Evaluated by Different Standards in the Context of Custody Disputes?*, Family&Law, 2023., 19-20.

¹⁷ MURÁNYI Fanni, *A gyermek meghallgatáshoz való jogának érvényesülése a jogellenes gyermekelviteli eljárásban*, Themis, Az ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola elektronikus folyóirata, Tanulmányok a családról és a gyermekekről, Különszám 2020., 124.

A 4. számú Ajánlás a szülői felelősségről azt hangsúlyozza, hogy a tagállamok jogrendszerében a szülői felelősség körébe tartozó döntéseket elsősorban a gyermek legfőbb érdekei alapján kell meghozni, ideértve a gyermekkel való személyes kapcsolattartás előmozdítását is. Az ajánlás kiemeli továbbá, hogy akkor is biztosítani kell a gyermekkel való személyes kapcsolat fenntartásának lehetőségét, ha a szülők külön élnek, feltéve, hogy ez a gyermek érdekeivel összeegyeztethető.¹⁸

A 2. számú Ajánlás az egyenlő jogi védelemről és a nemek közötti egyenjogúságról szól, amely rámutat arra, hogy a tagállamok polgári jogi szabályaiban a férfiak és nők számára egyenlő jogokat és kötelezettségeket kell biztosítani, különösen a családi felelősség teljesítése és a szülői felügyeleti jogok gyakorlása tekintetében. E jogi egyenlőség erősítése hozzájárul a gyermekkel való kapcsolattartás harmonikusabb és kiegyensúlyozottabb gyakorlati érvényesítéséhez is, mivel célja, hogy sem a nem, sem a családi státusz ne legyen hátrányos tényező a kapcsolattartás jogának gyakorlásában.

A nemzetközi soft law fejlődésének legújabb állomását jelentik az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága által 2025. május 28-án elfogadott 4. és 5. számú ajánlásai. Az ajánlások elfogadására a Gyermek Jogairól szóló Európa Tanácsi Stratégia (2022–2027) végrehajtásának részeként került sor, a Jogi Együttműködési Európai Bizottság (European Committee on Legal Co-operation – CDCJ) és a Gyermek Jogainak Irányító Bizottsága (Steering Committee for the Rights of the Child – CDENF) többéves előkészítő munkájának eredményeként. A Miniszteri Bizottság célja olyan korszerű ajánlások elfogadása volt, amelyek a gyermekeket érintő családjogi eljárásokra vonatkozó európai elveket egységes rendszerbe foglalják, figyelemmel az Emberi Jogok Európai Egyezménye, az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye, valamint az Emberi Jogok Európai Bíróságának fejlődő esetjoga által kialakított követelményekre. Az ajánlások jelentőségét tovább növeli, hogy azokhoz részletes indokolás (Explanatory Memorandum), valamint a tagállami végrehajtást elősegítő ellenőrző lista is készült, ami egyértelműen jelzi, hogy az Európa Tanács nem csupán elvi iránymutatásként, hanem a jogalkalmazás számára is gyakorlati segítséget nyújtó dokumentumként tekint rájuk.

A 4. számú ajánlás a gyermek jogainak és legfőbb érdekének a szülők különválásával összefüggő eljárásokban történő védelméről szól. Az ajánlás abból indul ki, hogy a különélő szülők közötti konfliktusok kezelése során minden döntés elsődleges szempontja a gyermek legfőbb érdeke kell, hogy legyen. Ennek megfelelően kiemelt hangsúlyt helyez a gyermek véleményének korának és érettségének megfelelő figyelembevételére, az eljárások gyors és

¹⁸ Lilla GARAYOVÁ, *Parental Responsibility – a Rose by any Other Name... Terminology and Content*, *Central European Journal of Comparative Law*, Volume IV. 2023., 37.

hatékony lefolytatására, a konfliktusok eszkalációjának megelőzésére, valamint a gyermek és mindkét szülő közötti személyes kapcsolat fenntartásának elősegítésére. Az ajánlás jelentősége abban áll, hogy a korábbi nemzetközi dokumentumokban megjelenő alapelveket egységes, gyermekközpontú szemléletben foglalja össze, és részletes iránymutatást ad a bíróságok, valamint a gyermekeket érintő eljárásokban részt vevő hatóságok számára.¹⁹

Az 5. számú ajánlás a gyermekek védelmével kapcsolatos eljárásokban érvényesítendő jogokról és garanciákról rendelkezik. Az ajánlás célja annak biztosítása, hogy a gyermekekkel kapcsolatos hatósági és bírósági döntések minden esetben tiszteletben tartsák a gyermek emberi méltóságát, részvételi jogait és legfőbb érdekét. Ennek érdekében hangsúlyozza a gyermek meghallgatásának jelentőségét, az eljárások időszerűségét, a döntések megfelelő indokolását, valamint a különböző szakmai szereplők – különösen a bíróságok, gyermekvédelmi szervek és más szakemberek – összehangolt együttműködésének szükségességét. Bár az ajánlás elsődlegesen a gyermekvédelmi beavatkozásokra irányul, alapelvei a családjogi jogviták, így a kapcsolattartással összefüggő eljárások értelmezése során is irányadó jelentőséggel bírnak.²⁰

A két ajánlás együttes jelentősége abban ragadható meg, hogy a korábbi soft law dokumentumokhoz képest már nem kizárólag általános elveket fogalmaznak meg, hanem a gyermekeket érintő eljárások teljes folyamatára vonatkozó, koherens és egymással összhangban álló követelményrendszert alakítanak ki. E dokumentumok a gyermek legfőbb érdekének elsődlegességét, a gyermek tényleges részvételének biztosítását, valamint az eljárások hatékonyságát egymással szoros összefüggésben kezelik, ezáltal a tagállamok jogalkotása és jogalkalmazása számára a családjogi és kapcsolattartási ügyekben egyaránt korszerű értelmezési keretet biztosítanak.

A bemutatott nemzetközi normák és azok értelmezései azt mutatják, hogy a kapcsolattartás joga olyan élő jogintézmény, amely a gyermek legfőbb érdekéből kiindulva a szülők egyenlő felelősségét és az állam aktív közreműködését egyaránt feltételezi.

¹⁹ CM/Rec(2025)4 - Recommendation of the Committee of Ministers to member States on the protection of the rights and best interests of the child in parental separation proceedings (Adopted by the Committee of Ministers on 28 May 2025 at the 1529th meeting of the Ministers' Deputies); Explanatory Memorandum, (elérhető: <https://rm.coe.int/prems-096825-gbr-2576-protection-of-the-rights-and-best-interests-of-t/488029974d>)

²⁰ CM/Rec(2025)5 - Recommendation of the Committee of Ministers to member States on the protection of the rights and best interests of the child in care proceedings (Adopted by the Committee of Ministers on 28 May 2025 at the 1529th meeting of the Ministers' Deputies), Explanatory Memorandum, (elérhető: <https://rm.coe.int/prems-096825-gbr-2576-protection-of-the-rights-and-best-interests-of-t/488029974d>)

1.2. A határokon átvívelő kapcsolattartás: az uniós jog eljárási és végrehajtási eszközei

A nemzetközi háttér után indokolt megvizsgálni, hogy az Európai Unió jogforrásai miként építenek ezekre az alapokra, és milyen konkrét szabályozási megoldásokkal járulnak hozzá a kapcsolattartás tényleges megvalósulásához. Az uniós szabályok vizsgálata azért indokolt önálló alfejezetben, mert az Európai Unió sajátos módon, elsősorban eljárási és végrehajtási eszközökkel járul hozzá a kapcsolattartás jogának érvényesüléséhez.

Az uniós jog megközelítése sajátos abból a szempontból, hogy a családjog anyagi szabályozása főszabály szerint a tagállamok hatáskörében marad²¹, ugyanakkor az Unió tevékenysége egyre hangsúlyosabban jelenik meg azon eljárási és végrehajtási keretek kialakításában²², amelyek nélkül a kapcsolattartás joga – különösen a határokon átnyúló ügyekben – kiüresedne.

Az uniós jog elsődleges forrásai között közvetlen, anyagi jogi értelemben vett kapcsolattartási szabály nem található, azonban a Szerződések több rendelkezése is megteremti az uniós fellépés alapját ezen a területen. Az *Európai Unió működéséről szóló szerződés* 67. cikke az igazságügyi együttműködés céljaként jelöli meg a jogérvényesítés megkönnyítését és a gyermekek jogainak védelmét, míg a 81. cikk kifejezetten felhatalmazza az Uniót a családjogi ügyekben történő igazságügyi együttműködés előmozdítására, különösen a határokon átnyúló helyzetekben. E rendelkezések alapján az Unió nem a kapcsolattartás tartalmát határozza meg, hanem annak feltételeit teremti meg, hogy a joghatósági szabályok és a tagállami határozatok elismerése és végrehajtása ne ütközzön anyagi jogi vagy eljárásjogi akadályokba.

Alapvetően az ENSZ Gyermekek jogi Egyezmény terminológiáját ismétli meg az *Európai Unió Alapjogi Chartájának* 24. cikke, amely kimondja, hogy „a gyermeknek joga van ahhoz, hogy mindkét szülőjével személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn, kivéve, ha ez érdekeivel ellentétben áll”. Továbbá kiemelendő a gyermek legfőbb érdeke, amely egyike az uniós jogrendszer átható elveinek. A már említett 24. cikk (2) bekezdésében kimondja, hogy „a hatóságok és a magánintézmények gyermekekkel kapcsolatos tevékenységében a gyermek mindenek fölött álló érdekének kell az elsődleges szempontnak lennie”. Ebből következően a kapcsolattartásra vonatkozó határozatok végrehajtása során az időtényező, valamint a tényleges jogérvényesülés kérdése alapjogi jelentőséggel bír.

²¹ Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 5. cikk (2) bekezdés

²² Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 4. cikk (2) bekezdés j) pontja

Az elsődleges jogforrásokon kívül a másodlagos uniós jogforrásokban is uralkodó a gyermekjogi megközelítés.²³ Az Uniós joganyagból az ún. *Brüsszel IIa*²⁴ rendelet emelendő ki fő célkitűzése miatt, amely a gyermekek azon jogának biztosítása, hogy kapcsolatot tarthasson mindkét szülőjével, még akkor is, ha azok külön vagy eltérő uniós országban élnek.

A Brüsszel IIa rendeletet 2022. augusztus 1. napjától felváltó, a házassági ügyekre és a szülői felelősségre vonatkozó határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 2019/1111/EU rendelet (továbbiakban: *Brüsszel IIb rendelet*) tovább erősíti a gyermek kapcsolattartáshoz való jogának érvényesülését, különösen a joghatósági szabályok egyértelművé tételével, valamint a határozatok gyors és hatékony végrehajtásának előmozdításával. A rendelet hangsúlyozza, hogy a kapcsolattartásra vonatkozó határozatok végrehajtásának elhúzódása önmagában is sértheti a gyermek legfőbb érdekét.²⁵ A rendelet szabályainak részletesebb kifejtésére egy későbbi fejezetekben kerül sor, mivel a joganyag bemutatása szorosan kapcsolódik a joghatósági szabályokhoz, illetve a külföldi határozatok végrehajtásának magyar szabályaihoz.

Az uniós joganyag értelmezésében meghatározó szerepet játszik az Európai Unió Bíróságának gyakorlata is, amely elsősorban az alapjogi szempontok érvényesülését vizsgálja a tagállami végrehajtás során. A *Bíróság ítélezési gyakorlata*²⁶ arra mutat rá, hogy a gyermek érdeke, a tisztességes eljárás követelménye és a hatékony jogvédelem elve nem választhatóak el egymástól, különösen olyan ügyekben, amelyek a gyermek és a szülők közötti személyes kapcsolatok fenntartását érintik. Bár a Bíróság nem határozza meg a kapcsolattartás konkrét tartalmát, döntései révén hozzájárul ahhoz, hogy a végrehajtási eljárások során az alapjogi mérlegelés ne maradjon formális.²⁷

Az uniós joganyag releváns részeit áttekintve megállapítható, hogy az Európai Unió a kapcsolattartás kérdéséhez elsősorban eljárásjogi és végrehajtási szemszögből közelít.²⁸ Az uniós szabályozás célja nem az, hogy a tagállami családjogi rendszereket egységesítse, hanem

²³ WOPERA Zsuzsa, *Mégis kinek az érdeke? A különélő szülők együttműködése a közös szülői felügyelet gyakorlása során*, Magyar Jog, 2026/3., 181.

²⁴ A Tanács 2201/2003/EK rendelete (2003. november 27.) a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (*Brüsszel IIa*)

²⁵ RAFFAI Katalin, *Megállapodás a joghatóságról és a kikötött joghatóság a szülői felelősségi ügyekben, A felek korlátozott autonómiája a Brüsszel IIa és Brüsszel IIb rendeletek hatálya alatt*, Iustum Aequum Salutare, XIX. évfolyam 3. szám, 2023., 49.

²⁶ Lásd: Jasna Detiček kontra Maurizio Sgueglia (C-403/09. PPU. sz. ügy); Joseba Andoni Aguirre Zarraga kontra Simone Pelz (C-491/10. PPU. sz. ügy); Doris Povse kontra Mauro Alpago (C-211/10 PPU. sz. ügy); Barbara Mercedi kontra Richard Chaffe (C-497/10 PPU. sz. ügy); Neli Valcheva kontra Georgios Babanarakis (C-335/17. sz. ügy)

²⁷ GYENGÉNÉ NAGY Márta, *A megújulás küszöbén. A joggyakorlat hatása az átdolgozott Brüsszel IIa rendeletre*, Családi Jog, 2021/4., 1-7.

²⁸ DAKA Marija, *Az Emberi Jogok Európai Egyezménye és az Európai Unió alapjogvédelmi rendszerének összefüggései – konvergencia és divergencia az európai jogi térben*, Doktori Értekezés, Pécs, 2021.

az, hogy biztosítsa: a kapcsolattartás joga – különösen határokon átnyúló helyzetekben – ne vesszen el a joghatósági viták, az eljárásjogi akadályok vagy az elhúzódnak végrehajtás következtében. Ez a megközelítés szervesen illeszkedik a nemzetközi emberi jogi normákhoz, illetve nem hagyható ki az sem, hogy kifejezetten a gyakorlati érvényesülésre helyezi a hangsúlyt, amely a jelen értekezés további fejezeteinek is központi kérdése lesz.

1.3. A hazai keretek között: a kapcsolattartás magyar jogi rendszere

A hazai anyagi és eljárásjogi normák részletes ismertetése azért indokolt, mert a kapcsolattartás gyakorlati megvalósulása és végrehajtása elsődlegesen e normák alapján történik, és a további elemzés is ezekre épül.

A szabályozás bemutatását a jogforrási hierarchia csúcsán álló alaptörvényi rendelkezéssel érdemes kezdeni. Az *Alaptörvény* VI. cikk (1) bekezdése alapján „mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák”.

Az emberi jogok elméleti megalapozását az Alkotmánybíróság gyakorlatában is megtaláljuk, amely szerint az alapjogi jellegű kapcsolattartási jog az alapjogok rendszeréből fakadó pozitív állami kötelezettség is, így a jog gyakorlati biztosítása – különösen a végrehajtás során – alkotmányos relevanciát nyer. Az Alkotmánybíróság határozataiból kétségtávolan megállapítható, hogy a kapcsolattartási jog – a magán- és családi élethez fűződő jog keretében – a gyermeket megillető gondoskodáshoz és neveléshez való jogosultságából, s ennek inverzéből, a szülő oldalán fennálló gyermeknevelési kötelezettségből vezethető le. A szülőkkel fennálló kapcsolat nélkülözhetetlen a gyermek testi-lelki egészsége, személyiségfejlődése szempontjából. Magától értetődő tehát, hogy a kapcsolattartási jog kitüntetett szereppel bír az alapjogok körében,²⁹ hiszen önálló tartalommal bíró, a szülő által kikényszeríthető, az alkotmányok által tipikusan deklarált alapjog³⁰.

Továbbá említésre méltó – a doktori értekezés fókuszának szem előtt tartása mellett a részletes jogtörténeti ismertetést mellőzve – a majd hatvan évig hatályban lévő, *a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény* (továbbiakban: Csjt.). A Csjt. 1986-ban történt módosításának hatálybalépéséig „láthatási joga” volt a különélő szülőnek, azóta a kapcsolattartás az adekvát kifejezés.³¹ A Csjt. alapjaiban határozta meg a ma hatályos Ptk.

²⁹ SZENDRŐI i.m. 7.

³⁰ LÁPOSSY Attila, *A különélő szülők helyzete és jogainak érvényesülése a magyar alapjogi gyakorlatban*, Családi Jog, 2022/4., 12.

³¹ HEGEDŰS Andrea, *Polgári Jog, Családi Jog*, R.I.M.Á.K. Kiadó, Szeged, 2019., 259.

Családjogi Könyvét (továbbiakban: Csjk.).³² A Csjk.-ban kifejezett alapelvként³³ a gyermek érdekeinek védelme jelenik meg³⁴, ebből adódóan a kapcsolattartás legfőbb anyagi jogi szabályai ebben a jogforrásban találhatóak meg, illetve *a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendeletben* (továbbiakban: Gyer). A Gyer. mögöttes jogszabálya az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (továbbiakban: Ákr.).

Családjogi jogtörténeti jelentőséggel bírt, hogy a Ptk. hatálybalépésével magasabb jogforrási szintre emelkedtek a kapcsolattartás legfontosabb szabályait. A Ptk. végső előterjesztői indokolásában³⁵ kifejti, hogy a Ptk. törvényi szintre emeli a kapcsolattartást akadályozó körülményekről való tájékoztatási kötelezettséget és az elmaradt kapcsolattartás pótlásának szabályait, – a gyakorlatban előforduló vitás esetek alapján – kiegészítve azokat a pótlás határidejére vonatkozó rendelkezéssel. Ez a jogalkotói megoldás egyértelműen kifejezi a kapcsolattartás jelentőségének növekedését, amely abban érhető tetten, hogy szabályozása a korábbi, alacsonyabb szintű normák helyett a Polgári Törvénykönyvben került kodifikálásra. A kapcsolattartás így kifejezett fontossága nemcsak a törvény és az ahhoz kapcsolódó egyéb jogforrások széleskörű ismeretét, megfelelő alkalmazását teszi szükségessé, hanem a jogalkalmazó szervek együttműködését a kapcsolattartás szabályozásának és végrehajtásának összehangolása, az egységes joggyakorlat kialakítása érdekében.³⁶

A kapcsolattartás legfontosabb törvényi feltételei a gyermekétől külön élő szülő jogainak és kötelezettségeinek meghatározását követően kerültek megfogalmazásra a Ptk-ban. Azonban megjegyzendő, hogy ezek a normák kerülnek a legkevésbé betartásra a gyakorlat során, így a kapcsolattartás végrehajtásának szabályai ebből a szempontból is jelentőségteljesek.

A Gyer. is tartalmaz kapcsolattartásra vonatkozó szabályokat, amelyek a Ptk.-t kiegészítve részletszabályokat határoznak meg, azonban mindkét jogszabályról elmondható, hogy csak keretjelleggel szabályozzák a kapcsolattartást. A törvény megfogalmazza a kapcsolattartás célját, amely a családi kapcsolat fenntartása, a kapcsolattartásra jogosult szülőnek az a lehetősége, hogy a gyermek nevelését, fejlődését folyamatosan figyelemmel kísérje, tőle

³² A Ptk. családjogi tárgyú rendelkezéseket nem csak itt tartalmaz, hiszen a polgári jog egészét átható alapelvek és a cselekvőképességre, jogképességre vonatkozó szabályok korábbi könyveiben találhatóak meg.

³³ Természetesen más alapelvek is kifejtésre kerültek a Negyedik Könyvben, azonban a kapcsolattartás szempontjából a fent említett alapelv releváns.

³⁴ REIDERNE Bánki Erika, *A kapcsolattartás - jog vagy kötelezettség?*, Jog-Állam-Politika, 2020., Különszám, 9.

³⁵ T/7971. számú törvényjavaslat indokolással - A Polgári Törvénykönyvről

³⁶ SCHWALM Andrea, *Az új Polgári Törvénykönyv hatása a kapcsolattartás szabályozására*, Jogi Fórum, 2017., elérhető: [schwalm_andea_az_uj_ptk_hatasa_a_kapcsolattartas_szabalyozasara\[jogi_forum\].pdf](#) (letöltés dátuma: 2026.02.15.), 70.

telhetően segítse. A Gyer. tartalmazza a kapcsolattartás formáit is, amely a folyamatos, az időszakos és a felügyelt kapcsolattartás. Ezekre a Ptk.-ban már láthattunk utalást a 4:180. §-ában.

A folyamatos kapcsolattartás magában foglalja egyrészt a gyermek látogatását, vagyis a személyes találkozást; a gyermek elvitelét, azaz a szokásos tartózkodási helyéről rendszeresen, meghatározott időtartamra történő elvitelét, a visszaadás kötelezettségével, illetve a meghatározott időtartamú külföldre vitelt is; továbbá az alternatív kapcsolattartási formákat, mint a levelezést és telefonos kapcsolatot, vagy egyéb informatikai eszköz útján való kapcsolatot, de ide sorolható a csomagküldés és a megajándékozás is.

Az időszakos kapcsolattartás magában foglalja a gyermekkel a tanítási szünetek és a többnapos ünnepek időszakában való huzamosabb együttlétet, a külföldre vitel lehetőségével, vagy annak a gyermek érdekében történő kizárásával. A szünidők, többnapos ünnepek fele részének gyermekkel való zavartalan eltöltése mindkét szülő jogos igénye. Erre tekintettel mondja ki a jogszabály, hogy nincs helye folyamatos kapcsolattartásnak az időszakos kapcsolattartás ideje alatt, valamint a gyermeket gondozó szülőt megillető, a gyermekkel folyamatosan együtt tölthető időtartam alatt.³⁷

A felügyelt kapcsolattartás a kapcsolattartás azon változata, ahol a jogosult és a kötelezett, vagyis a gyermek és a különélő szülő egy harmadik fél bevonásával valósítja meg a kapcsolattartást, egy olyan helyiségben, ahol kapcsolattartási ügyeletet biztosítanak. E szabályok részletes ismertetése azonban nem képezi a tanulmány részét, mivel azok a kapcsolattartás tartalmi szabályozásának körébe tartoznak, és így meghaladják a végrehajtási eljárás vizsgálatának kereteit.

A Gyer. nem csak anyagi jogi szabályokat tartalmaz, hanem eljárásjogi jellegűeket is. Korábbi, 2020. március 1. napja előtti szabályozásában megtalálhatóak a kapcsolattartás végrehajtására vonatkozó rendelkezések. Ezen szabályok ismertetése a későbbi fejezetekben kerül kifejtésre, összehasonlítva a jelenleg hatályos eljárással, amelyet a már említett *Bpnt. 7/A. fejezete* tartalmaz. A Bpnt. 1. § (1) bekezdése alapján *a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény* (továbbiakban: Pp.) szabályait másodlagosan, kiegészítő jelleggel kell alkalmazni, illetve viszonylagosan, az adott eljárás sajátosságaira tekintettel, ún. mögöttes jogszabályként.³⁸

³⁷ BARZÓ Tímea, *A különélő szülő kapcsolattartási jogát ellehetetlenítő szülői magatartás polgári jogi és büntetőjogi jogkövetkezményei*, Miskolci Jogi Szemle, 2019/14., 2. különszám 1 kötet, 86.

³⁸ UDVARY Sándor, *Polgári eljárásjog*, Patrocinium Kiadó, Budapest, 2018., 596.

A kapcsolódó jogi normák között szükséges említeni további két olyan módosító csomagot, amelyek a kapcsolattartásra és a végrehajtásra hatást gyakoroltak az elmúlt időszakban. A Bpnt. kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtásának új szabályainak hatálybalépése után nemsokkal 2020. július 16. napi hatálybalépéssel már módosítást eszközölt az egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2020. évi XCII. törvény (továbbiakban: Módtv.). A második módosításra pedig 2023. január 1. napi hatállyal az egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2022. évi LV. törvénnyel (továbbiakban: Módtv. 2.) került sor, amelyben a Bpnt. mellett a Ptk. is módosításra került. Mindkét módosításra a gyermek legfőbb érdekének egyre erőteljesebb figyelembevétele érdekében került sor a jogalkalmazói tapasztalatokat is figyelembe véve.³⁹

Végezetül említhető még – a gyámhatósági kapcsolattartást rendező határozatokban a mai napig visszatérő hivatkozási pontként megjelenő – a gyermek elhelyezésével kapcsolatos 17. sz. irányelv, amely az 1/2014. PJE határozat alapján nem került fenntartásra, azonban a benne foglaltak mai napig hatással vannak a kapcsolattartás szabályaira. Az irányelv már számolt azzal a nehézséggel, hogy a szülők egyike vagy akár egyikőjük sem a gyermek érdekének megfelelő magatartást tanúsít majd, ennek érdekében rögzíti, hogy a gyermek érdekét súlyosan sértő módon jár el az a szülő, aki a gyermeket a másik szülővel való érintkezéstől indokolatlanul elzárja és ellene hangolja.⁴⁰ Továbbá ezen irányelv kimondja, hogy a házasság felbomlásával nem szűnik meg a szülők közös felelőssége a gyermek sorsáért, ezt tekintetbe véve a válás nem járhat azzal a következménnyel, hogy szüleinek egyikét a gyermek elveszítse.⁴¹

A fentiekben ismertetett nemzetközi, uniós és hazai jogforrások bizonyítják, hogy a kapcsolattartás joga többszintű és eltérő erősségű – a legerősebb normatív eszköztől a puha jogi eszközökön át – védelemben részesül, és szorosan összekapcsolódik a gyermek legfőbb érdekének legfőbb elvével. Érdeklődésre ad okot a továbbiakban az is, hogy e normatív elvárások miként jelennek meg a kapcsolattartás konkrét anyagi és eljárásjogi szabályaiban, illetve a végrehajtási eljárás gyakorlatában.

³⁹ Módtv. Indokolás – Végső előterjesztői indokolás az egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2020. évi XCII. törvényhez, Indokolások Tára 2020/94., 86-88. §-hoz; Módtv. 2. Indokolás – Végső előterjesztői indokolás az egyes igazságügyi együttműködési tárgyú nemzetközi szerződések kihirdetéséről szóló törvények módosításáról szóló 2022. évi LV. törvényhez, Indokolások Tára 2022/118., a 144. §-hoz és a 148-151. §-hoz

⁴⁰ SZEIBERT, (2015) i.m. 473.

⁴¹ 17. számú Irányelv a gyermek elhelyezésével kapcsolatos szempontokról

1.3.1. A kapcsolattartás anyagi jogi szabályai

A széleskörű nemzetközi, uniós és hazai joganyag áttekintése alapján megállapítható, hogy a kapcsolattartás joga normatív szinten következetesen a gyermek legfőbb érdekére, valamint a szülők közös felelősségére épül, és alapjogi védelemben részesül mind az emberi jogi, mind az alkotmányos, mind pedig a polgári jogi szabályozás keretei között. Ezért a továbbiakban a kapcsolattartás anyagi jogi szabályairól, illetve az abban megjelenő gyermek legfőbb érdekének érvényesüléséről esik szó.

A kapcsolattartás leggyakrabban olyan szülők számára jelenti az intézményesített személyes találkozás és egyéb kapcsolatfelvétel lehetőségét a gyermekével, ahol a szülők nem közösen nevelik kiskorú gyermeküket.⁴² Tipikus esete, amikor a házassági életközösség megszakad, felbontják a szülők házasságukat vagy élettársi kapcsolatukat, ilyenkor a családi kapcsolat fennmaradásának egyetlen biztosítója magában a kapcsolattartásban rejlik.⁴³ E körben azonban nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a kapcsolattartás kérdése olyan esetekben is felmerülhet, amikor hagyományos értelemben vett családi egység soha nem is jött létre, a gyermek és a különélő szülő közötti kapcsolat mégis védelemre és fenntartásra szorul.

A házastársak, valamint a férfiak és nők egyenjogúságának elvéből egyaránt következik, hogy mindkét szülőnek azonos joga van a gyermek nála történő elhelyezésére.⁴⁴ Hazánkban a bontóperes bírói gyakorlat vita esetén még mindig jelentősen nagyobb arányban az édesanyák javára ítéli meg a szülői felügyeleti jogot, vagy a gyermek lakóhelyének meghatározását.⁴⁵ A szülői felelősség egyenlőtlenségére sok esetben csak akkor derül fény, amikor a szülők különválnak,⁴⁶ és ezt a határozatok is tükrözik.

Az elmúlt évtizedekben azonban érdemi átalakulás figyelhető meg az apák gyermeknevelésben betöltött szerepében, mert egyre több férfi vesz részt aktívan a gyermek mindennapi gondozásával és nevelésével összefüggő feladatokban. E társadalmi változás nemcsak abban érhető tetten, hogy egyre több apa tartja magát alkalmasnak és képesnek a gyermek önálló nevelésére az életközösség megszakadását követően, hanem abban is, hogy

⁴² SZEIBERT Orsolya, *Családi Jog*, ELTE EÖTVÖS KIADÓ, Budapest, 2019., 242.

⁴³ DÉNESNÉ Orcsik Judit, *A gyermekkel való kapcsolattartás nem csak jog, hanem kötelezettség is*, Jogászvilág, 2016., <https://jogaszvilag.hu/szakma/a-gyermekkel-valo-kapcsolattartas-nem-csak-jog-hanem-koteleztseg-is/> (letöltés dátuma: 2026.02.15.)

⁴⁴ REIDERNE Bánki Erika, *A gyermek érdeke a felbomló családban*, Doktori értekezés, Győr, 2014., 106.

⁴⁵ KÓCZIÁN (2020) i.m. 77.

⁴⁶ HERCZOG Mária (szerk.), *Kézikönyv a gyermekjogi egyezmény alkalmazásához*, Család, Gyermek, Ifjúság Egyesület, 2009., elérhető: <https://unicef.hu/wp-content/uploads/2014/10/K%C3%A9zik%C3%A9nyv-a-gyermekjogi-egyezm%C3%A9ny-alkalmaz%C3%A1s%C3%A1hoz.pdf> (letöltés dátuma: 2026.02.26.), 172.

napjainkban gyakrabban jelenik meg igényként a kapcsolattartás tartalmának és terjedelmének kiszélesítése.

Bár a gyermek apánál történő elhelyezése egyre több esetben fordul elő, a statisztikai adatok továbbra is azt mutatják, hogy a gyermekek többsége jellemzően anyai gondozásban marad. Ugyanakkor – veszélyeztető körülmények hiányában – a gyermek legfőbb érdekét alapvetően az szolgálja, ha a különélő szülővel való kapcsolata nem formális, hanem rendszeres, folyamatos és tartalmában is érdemi. A kapcsolattartás gyakorlata hosszú időn keresztül jellemzően a kéthetente történő hétvégi találkozásokra korlátozódott, azonban a jogalkalmazás – bár lassan – napjainkban fokozatosan elmozdul a rugalmasabb, a gyermek tényleges szükségleteihez jobban igazodó megoldások irányába.⁴⁷

A házasság felbontásával nem szűnik meg a szülők közös felelőssége a gyermek sorsáért. A kapcsolattartáshoz fűződő jog, mint nemzetközi egyezményekben deklarált gyermeki jog (második generációs emberi jog) egyrészt az alkotmányos rend által védett jogosultság, másrészt a polgári jogi szabályok által érvényre juttatott jog is egyben.⁴⁸ A gyermeknek joga, hogy különélő szülőjével személyes és közvetlen kapcsolatot tarthasson fenn, míg a különélő szülő joga és kötelezettsége a kapcsolattartás és a gyermekével való rendszeres érintkezés.⁴⁹ A kapcsolattartási jogot mind a jogirodalomban, mind pedig a joggyakorlatban hagyományosan gyermeki jogként – ezzel összefüggésben pedig szülői kötelezettségként – kategorizálják.⁵⁰ A zavartalan kapcsolattartás biztosítása elsődlegesen a szülői felügyeleti jogokat gyakorló, a gyermeket háztartásában nevelő szülő kötelezettsége, azonban értelemszerűen nem csak a gondozó szülőnek, hanem mindenki másnak, így a hozzátartozóknak, a szülő új partnerének, stb. is tiszteletben kell tartani a gyermek és a különélő szülő kapcsolattartásra vonatkozó jogát.⁵¹

A Ptk. rugalmas módon határozza meg a kapcsolattartás tartalmát, amelynek meghatározó, alapvető formája a személyes és közvetlen találkozás.⁵² A gyermeknek a lakóhelyéről (vagy a tartózkodási helyéről) rendszeresen, meghatározott időtartamra történő elvitele, a gyermekkel időszakonként, elsősorban az oktatási szünetek és a többnapos ünnepek időszakában való

⁴⁷ REIDERNÉ *i.m.* (Doktori értekezés) 184.

⁴⁸ SZENDRŐI Anna, *A szülő és a gyermek közötti kapcsolattartás alapjogi és személyiségi jogi vetülete*, Pro Futuro, IX. évfolyam 2. szám, 2019., 3.

⁴⁹ BARZÓ *i.m.* 83.

⁵⁰ SZENDRŐI *i.m.* 83.

⁵¹ BOROS Zsuzsa – KATONÁNÉ PEHR Erika – KÖRÖS András – MAKAI Katalin – SZEIBERT Orsolya, KÖRÖS András (szerk.), *Polgári Jog Családjog, Az új Ptk. magyarázata III/VI.*, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2014., 311.

⁵² JANCSÓ-BAK Anikó, *A szülői felügyeleti jog gyakorlása a régi és az új családjogi szabályozásban*, Szakdolgozat, Miskolc, 2015., 30.

huzamos együttléte és a személyes találkozás nélküli fenntartásra is kiterjed a kapcsolattartás tartalma.⁵³

Kisebb gyermekkel a különélő szülője elsősorban a gondozó szülő lakóhelyén találkozhat, míg nagyobb gyermek esetén már megilleti az elvitel joga, a visszavitel kötelezettségével. A gyermek életkorának és érdekeinek megfelelően a különélő szülő hosszabb időtartamot is tölthet gyermekével, illetve a nem személyes találkozások melletti alternatív eszközöket is magába foglalja a kapcsolattartás, mindemelett indokolttá teszi annak keretek között tartását, amit – szükség esetén – a megállapodás vagy a döntés tartalmazhat.⁵⁴

A határon átnyúló családi viszonyokat, külföldi nyaralásokat, rokonlátogatást megkönnyítő szabály, hogy a Ptk. családjogi könyve a különélő szülő kapcsolattartási jogát kiterjesztette a gyermek meghatározott időtartamú külföldre vitelének lehetőségére is.⁵⁵ A bíróság vagy a gyámhatóság a gyermek érdekében rendelkezhet másként, de alapvetően a külföldre vitel lehetőségét vagy annak korlátozását az egyezségnek, illetve a gyámhatósági vagy bírói döntésnek tartalmaznia kell. Hangsúlyos megkülönböztetni az üdülés céljából történő külföldre vitelt attól, amikor a különélő szülő más országban él. A gyermeknek nemzetközi egyezményekben biztosított, alkotmányos joga, hogy különélő szülőjével kapcsolatot tarthasson, abban az esetben is, ha külföldön él.⁵⁶

A Ptk. kimondja, hogy a kapcsolattartásról a házassági vagy a szülői felügyelet rendezése iránti perben a szülők egyezsége köthetnek; egyezségük hiányában a kapcsolattartásról – kérelemre vagy a gyermek érdekében hivatalból – a bíróság dönt. Ha házassági vagy szülői felügyelet rendezése iránti per nincs folyamatban, a kapcsolattartásról a szülők megegyezésének hiányában a gyámhatóság dönt.⁵⁷ Mindezek alapján a kapcsolattartásra vonatkozó határozat lehet a szülők egyezsége, bírósági határozat vagy gyámhatósági határozat. A legkívánatosabb a Ptk. megfogalmazása alapján a szülők egyezsége, amelyet a szülők kölcsönösen határoznak meg egymás között, az igényeiknek megfelelően.

A Ptk. tartalmaz bizonyos minimum követelményeket, amelyeket figyelembe kell venni a kapcsolattartás rendezése során. Kimondja, hogy a gyermek korát, egészségi állapotát, életkörülményeit, a szülők személyes körülményeit és az ítélőképessége birtokában lévő

⁵³ Ptk. 4:180. § (1) bekezdés

⁵⁴ LANTAI Csilla, *Negyedik Könyv - Családi Jog*, In.: OSZTOVITS András (szerk.), *A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja II. kötet*, Opten Informatikai Kft, Budapest, 2014., 330.

⁵⁵ Ptk. 4:180. § (2) bekezdés

⁵⁶ LANTAI i.m. 331.

⁵⁷ Ptk. 4:181. § (1) bekezdés

gyermek véleményét kell alapul venni a határozat meghozatala során.⁵⁸ Ezt a Kúria az ítélkezési gyakorlatban precedensképes határozattal is megerősíti.⁵⁹

A határozat tartalma tekintetében is megfigyelhető a Ptk.-ban, hogy meghatározza a minimum tartalmi követelményeket. Rendelkezni kell a kapcsolattartás gyakoriságáról, folyamatos vagy időszakos voltáról, arról, hogy felügyelt kapcsolattartásra kerül-e sor, továbbá a gyermek átadásának és visszaadásának helyéről, idejéről és módjáról, a kapcsolattartás elmaradására vonatkozó értesítési kötelezettségről és az elmaradt kapcsolattartás pótlásáról.⁶⁰ A Ptk. egyes vélemények⁶¹ szerint részletesen szabályozza, hogy mit kell tartalmaznia a határozatnak, amely a tapasztalatok szerint a kapcsolattartás végrehajthatósága érdekében létfontosságú.

A bíróságnak, illetve a gyámhatóságnak differenciáltan, az adott eset körülményeinek megfelelően kell határoznia,⁶² hiszen „ahány ház (család), annyi szokás (jog)”, vagyis egy érzelmi töltésű családmag nem pusztán egy szülőpárból és a gyermek(ek)ből, mint individuumokból álló csoport.⁶³ A fenti szempontokat figyelembe véve, mindig egyedi elbírálást igényelnek az egyes ügyek, amely olykor jelentheti azt is, hogy nem elégséges csak a törvényben meghatározott minimum tartalmi szabályokat határozatba foglalni.

A Gyer. is – a Ptk.-nál részletesebben – tartalmaz a kapcsolattartás rendezésére irányadó szabályokat. Kimondja, hogy a kapcsolattartást elsősorban tárgyalás megtartása során, a gyermeket gondozó szülő, vagy más személy (a továbbiakban együtt: kapcsolattartásra kötelezett) és a kapcsolattartásra jogosult egyezségével törekszik rendezni. Véleményem szerint a terminológia némiképp eltér a Ptk.-ban használatos fogalmaktól, ugyanis – ahogy a korábban kifejtettek során is látszik – a kapcsolattartásra jogosult és kötelezett szülő a különélő szülő. Értelmezésem szerint is a kapcsolattartásra kötelezett és a kapcsolattartásra jogosult szülő azonos, és alatta a különélő szülő értendő. Némiképp megtévesztő, hogy a Gyer. a kapcsolattartásra kötelezett szülő alatt a szülői felügyeletet gyakorló, vagy más gondozó személyt ért. A Ptk.-ból jól kiolvasható, hogy a szülői felügyeleti jogot gyakorló szülőnek a kapcsolattartással összefüggésben kötelezettsége, hogy azt zavartalanul biztosítsa, azonban emiatt kapcsolattartásra kötelezettnek nem nevezhető.

⁵⁸ Ptk. 4:181. § (2) bekezdés

⁵⁹ A Kúria Pfv.20785/2023/8. számú precedensképes határozata szülői felügyelet gyakorlásának rendezése tárgyában [2013. évi V. törvény (Ptk.) 4:181. § (2) bek.]

⁶⁰ Ptk. 4:181. § (3) bekezdés

⁶¹ SZABÓ Anikó, *A gyermek szerepe a családjogi mediációban*, In.: GLAVANITS Judit (szerk.), *Bíró és mediátor válogatott tanulmányok a közvetítői eljárás elméleti és gyakorlati kérdéseiről*, UNIVERSITAS-GYŐR Nonprofit Kft. Győr, 2020., 266.

⁶² BOROS et al, *i.m.* 312.

⁶³ PÁL Szilvia, *A kapcsolattartási jog a személyiségi jogok egén – csillag vagy fecske?*, Családi jog, 2014/2., 14.

A fogalmi zavaroktól eltekintve megfigyelhető, hogy a Gyer. is elsősorban az egyezség megkötésének elsődlegességét hangsúlyozza. Kiemelendő az egyezség során a gyermek érdeke, és véleménye, hiszen a Gyer. szerint törekedni kell a korlátozottan cselekvőképes gyermek és a felek közötti megegyezésre, továbbá nem hagyható jóvá olyan határozat, amely nem felel meg a gyermek érdekének, véleményének, illetve amely ellen az ítélőképessége birtokában lévő gyermek kifejezetten tiltakozik.

Két bekezdésen belül a Gyer. több gyermek fogalmat is tartalmaz. Egyrészt a korlátozottan cselekvőképes gyermek fogalmát, másrészt az ítélőképessége birtokában lévő gyermeket, harmadrészt pedig a gyermeket. Ezek között különbség tehető, objektivitás és szubjektivitás, cselekvőképesség, valamint életkor tekintetében is, hiszen a korlátozottan cselekvőképes gyermekről tudjuk a Ptk. alapján, hogy korlátozottan cselekvőképes az a kiskorú, aki a tizennegyedik életévét betöltötte és nem cselekvőképtelen⁶⁴, ezen tények ismeretében objektíven eldönthető, hogy a gyermek korlátozottan cselekvőképes kiskorúnak tekinthető-e.

A Ptk. kapcsolattartásra vonatkozó szabályainál a korlátozottan cselekvőképes kiskorú fogalma nem jelenik meg, azonban a másik két gyermek fogalom már igen. Az ítélőképessége birtokában lévő kiskorúnál nincs sem a cselekvőképességére, sem a korára vonatkozó konkrét egzakt definíció, mindig mérlegelés kérdése, hogy mely kiskorú tekinthető az ítélőképessége birtokában lévőnek. A gyermek fogalom tekintetében pedig a 18. életévét be nem töltött kiskorú tekinthető, amelynél nem kell sem az ítélőképességet, sem a cselekvőképességet vizsgálni.

Egyezség hiányában a gyámhivatal – a kapcsolattartás céljának megfelelően – a Ptk. 4:181. § (2) bekezdésében meghatározott szempontok alapján, a „kapcsolattartásra jogosult és a kapcsolattartásra kötelezett” méltányos érdekére, körülményeire, valamint a gyermek korára, egészségi állapotára, tanulmányi előmenetelére tekintettel, a gyermek érdekében dönt.⁶⁵ Megjegyzésképp a szülők személyes körülménye, a gyermek kora és egészségi állapotának említése – véleményem szerint – redundancia, hiszen a Ptk.-ban is szerepel, amelyre maga a Gyer. hivatkozik is, hogy alkalmazandó kifejezetten ebben a szakban is. A jogszabályhely egyszerűsíthető lenne, ha mindössze a tanulmányi előmenetel szerepelne a Ptk.-ra való visszautalás mellett, amely tulajdonképpen az egyetlen eltérés a Ptk.-hoz képest.

A Ptk.-hoz hasonlóan úgy a Gyer. is tartalmaz a határozat meghozatalára vonatkozó minimum követelmények után tartalmi minimum követelményeket, de a Ptk. szabályain túl további tartalmi követelményeket is megfogalmaz. Szabályozza például nem csak a gyermek átadásának és visszaadásának helyét, idejét, módját, hanem kiterjeszti e kötelezettséget a

⁶⁴ Ptk. 2:11. §

⁶⁵ Gyer. 29/A. § (5) bekezdés

személyes okmányokra, ruházatra, és a kapcsolattartás során szükséges egyéb tárgyakra is. Továbbá a költségek viseléséről és az alternatív, azaz a kapcsolat személyes találkozás nélküli fenntartásának módjáról, szükség esetén gyakoriságáról, időtartamáról is rendelkezni kell a gyámhatósági határozatban. Látható, hogy a Gyer. némiképp részletesebb szabályokat állapít meg a határozat tartalmával kapcsolatban.

Amennyiben a kapcsolattartásról már született egyezség vagy határozat, akkor az egyik legkomplikáltabb pontja annak a végrehajtása. Ha a kapcsolattartást nem a felek megállapodása rendezte, hanem a bíróság vagy a gyámhatóság döntése, az esetek jelentős részében „borítékolható”, hogy a szülők együttműködésének hiányában a kapcsolattartás akadozni fog, esetleg tartósan meghiúsulhat, ennek okán a felek egyike vagy mindkettőjük igényli a közreműködést.⁶⁶ A Ptk. 4:185. §-alapján a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtását a bíróság polgári nemperes eljárásban rendeli el.

A kapcsolattartás végrehajtási nehézségeinek vizsgálata során azt láthatjuk, hogy a probléma forrása az esetek többségében a gyermeket gondozó szülők magatartásához kapcsolódik, akik ily módon kívánják a másik szülőt kirekeszteni a gyermek életéből, vagy ezt az érintkezést a lehető legminimálisabbra próbálják csökkenteni.⁶⁷ Annak ellenére, hogy a legtöbb szülő – magától értetődően – a legjobbat szeretné gyermekének és általában azzal is tisztában van, hogy az ilyesféle magatartás nemcsak, hogy nem ildomos, de a törvény által sem helyeselt, mégis gyakran megesik, hogy élnek vele. Főleg a sértett fél hajlamos arra, hogy a gyermek előtt a másik szülőt rendszeresen rossz színben tüntesse fel.⁶⁸

Nélkülözhetetlen megemlíteni, hogy a kapcsolattartás kérdései a gyermek családból való kiemelése következményeként is előállhatnak, amikor a gyermek nem a szüleivel él együtt vagy él tovább együtt, hanem az állam a gyermekvédelem eszközrendszere segítségével gondoskodik róla.⁶⁹ Jelen tanulmány azonban e szabályokra nem tér ki, mivel azok a gyermekvédelmi szakellátás keretében érvényesülő, a klasszikus családjogi és végrehajtási viszonyoktól eltérő funkciójú és dogmatikájú szabályozási területhez tartoznak, amelynek részletes vizsgálata meghaladja a jelen elemzés tárgyi kereteit.

A kapcsolattartás jogintézménye a hatályos szabályozás alapján részletesen kidolgozott, elviekben a gyermek érdekét középpontba állító rendszerként jelenik meg. A normatív keretek

⁶⁶ BOROS et al, *i.m.* 321.

⁶⁷ SOMFAI Balázs, *Kapcsolattartás, mint a gyermek emberi joga*, Doktori értekezés, Pécs, 2006., 187.

⁶⁸ VISONTAI-SZABÓ Katalin, *A szülői felügyeleti jogok gyakorlása rendezésének jogi keretei, pszichológiai háttere és problémái*, Doktori értekezés, Szeged, 2014., 146.

⁶⁹ SZEIBERT Orsolya, *A családjogi harmonizáció kérdései és lehetőségei Európában*, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2014., 171.

ugyanakkor önmagukban nem garantálják a kapcsolattartás tényleges érvényesülését, különösen azokban az esetekben, amikor a szülők együttműködése hiányzik, és a kapcsolattartás biztosítása hatósági vagy bírósági döntésen alapul.

A vizsgált ügyekben a kapcsolattartást rendező határozatok túlnyomó többsége viszonylag egységes szerkezeti és tartalmi elemeket mutat. A bíróságok rendszerint elkülönítik a folyamatos és az időszakos kapcsolattartás eseteit, és ezekhez pontos időpontokat, időtartamokat, valamint – szükség szerint – átadási helyeket rendelnek. E döntések elsődleges célja a kiszámíthatóság biztosítása: a határozatok világos, előre rögzített keretet kívánnak adni a kapcsolattartás rendjének, minimalizálva az értelmezési viták lehetőségét.

A bíróságok jellemzően normatív jelleggel, általános szabályok formájában rögzítik a kapcsolattartás rendjét, és ritkábban térnek ki az egyes élethelyzetek részleteire. Ez a megközelítés érthető abból a szempontból, hogy a határozatok hosszabb időtávra szólnak, és nem egyetlen konkrét eseményhez igazodnak. A vizsgált határozatok alapján megállapítható, hogy a formalizált szabályozás sok esetben nem reflektál kellő mélységben a gyermek életkorára, napi ritmusára vagy az adott család működési sajátosságaira, ami később feszültségforrásként jelenhet meg a jogviszonyban.

A kapcsolattartást rendező határozatok túlnyomó többsége a „klasszikus” sémákat követi, azonban a kutatásban vizsgált anyagban kirajzolódnak eltérő megoldások is. Egyes ügyekben a bíróság részletesebben szabályozza például a telefonos kapcsolattartás időpontját és időtartamát, míg más esetekben e kérdés teljes egészében nyitva marad. Kirívóbbnak tekinthetők azok a határozatok, amelyek a kapcsolattartás rendjét rendkívül szűken vagy éppen túlzottan általánosan határozzák meg, ezáltal vagy túl merev, vagy nehezen értelmezhető kereteket hozva létre. A szélsőségek ugyan ritkák, de jól mutatják, hogy a szabályozás tartalmi minősége jelentős eltéréseket mutathat.

Pozitívumként értékelhető, hogy a kapcsolattartást rendező határozatok egy részében már megjelenik a gyermek élethelyzetére és fejlődési szükségleteire való reflektálás, különösen a kisebb gyermekeket érintő ügyekben. Ezekben az esetekben a bíróság nem időpontokat rögzít, hanem – indokolásában – utal a kapcsolattartás folyamatosságának és kiszámíthatóságának jelentőségére is. A vizsgálat arra is rámutat, hogy általános hiányossággént azonosítható, hogy a határozatok többsége nem tartalmaz iránymutatást arra nézve, miként kell értelmezni a szabályokat rendkívüli élethelyzetekben, illetve hogyan illeszkedik a kapcsolattartás rendje a gyermek mindennapi életéhez. Ez a tartalmi hiány később könnyen jogértelmezési és együttműködési konfliktusok forrásává válhat.

A kapcsolattartás sajátossága abban áll, hogy egyszerre érzelmi természetű viszony és jogilag kikényszeríthető kötelezettség. E kettősség a végrehajtás során válik különösen hangsúlyossá, amikor a jog eszközei egy olyan kapcsolati térbe avatkoznak be, amely működését nem a jogi logika határozza meg. A kapcsolattartás végrehajtása ezért nem pusztán jogtechnikai kérdés, hanem a családjogi jogalkalmazás egyik legérzékenyebb területe.

A gyakorlat azt mutatja, hogy a kapcsolattartásra vonatkozó határozatok végrehajtása során jelentős eltérés mutatkozhat a jog által megállapított rend és a gyakorlatban megjelenő, tényleges megvalósulás között. A jogi kényszer nem minden esetben alkalmas a szülők közötti konfliktusok feloldására, sőt, bizonyos esetekben azok elmélyítéséhez is hozzájárulhat.

Mindez indokoltá teszi a kapcsolattartás végrehajtásának önálló vizsgálatát, különös tekintettel arra, hogy ebben az eljárásban a gyermek érdeke, a szülők jogai és az állami beavatkozás szükségessége egyszerre és gyakran egymással feszültségben jelenik meg.

1.3.2. A gyermek legfőbb érdekének megjelenése a kapcsolattartás anyagi jogi szabályaiban

A gyermek legfőbb érdekének elve a családjog egészét átható, mintegy *alapelvként* jelenik meg, amely a kapcsolattartás körében különös hangsúlyt kap, vagyis, ha egy jogszabályi rendelkezésnek több értelmezése van, akkor azt kell választani, amelyik a leghatékonyabban szolgálja a gyermek legfőbb érdekét. A legfőbb érdek elve továbbá a gyermekek *anyagi joga* ahhoz, hogy egy gyermeket, gyermekcsoportot vagy általában a gyermekeket érintő döntések meghozatalakor megvizsgálják, értékeljék, hogy mi a gyermek legfőbb érdeke, és ezt, mint elsődleges szempontként vegyék figyelembe abban az esetben, amikor különböző érdekek merülnek fel. A legfőbb érdek elvének elsődleges figyelembevétele állami kötelezettség, amely közvetlenül alkalmazandó, s amelyre a bíróság előtt is lehet hivatkozni.⁷⁰

A legfőbb érdek *eljárási szabályt* is jelent, ezért a gyermeket vagy gyermekeket érintő döntésnél a döntéshozatali folyamatba be kell építeni az arra vonatkozó értékelést, hogy az adott döntésnek mi lesz a gyermekre/gyermekekre gyakorolt lehetséges hatása. A határozat indokolásának ki kell térnie arra, hogy a gyermek legfőbb érdekének jogát kifejezetten figyelembe vették – ki kell fejteni, hogy hogyan tartották tiszteletben ezt a jogot, mit tekintettek a gyermek legfőbb érdekének; ez milyen kritériumokon alapult; valamint, hogy hogyan mérlegelték a gyermek érdekeit más megfontolásokkal szemben.⁷¹

⁷⁰ CRC/C/GC/14

⁷¹Tooba ABBASI – Valentina ANDRAŠEK – Branislava ARAĐAN – Adrienne BARNETT – Kim FAWCETT – Kristina KULIĆ – Lara DIMITRIJEVIĆ – PAP Enikő – Britta SCHLICHTING – Irmes SCHWAGER – Sibylle

A gyermek legfőbb érdeke nem csupán deklaratív jelentőséggel bír, hanem konkrét mérlegelési szempontként irányt mutat mind a jogalkotó, mind a jogalkalmazó számára. A kapcsolattartás tartalmának meghatározása, annak időbeli és formai keretei, valamint esetleges korlátozása vagy szűkítése során a gyermek érdeke nem pusztán egy a figyelembe veendő tényezők, lehetőségek közül, hanem az elsődleges szempont, amelyhez valamennyi további körülménynek igazodnia kell.

A kapcsolattartás anyagi jogi szabályainak indokolása is egyértelművé teszi ezt, azzal, hogy kimondja „a törvény – tudatosan szakítva a jelenlegi kazuisztikus szabályozással – nem kívánja a kapcsolattartást valamennyi esetre irányadó kategóriákba szorítani. Ebben is, miként a családi viszonyokban másutt is, az életviszonyok sokféleségéből és a felelős szülői magatartásból indul ki. Ezért általános megfogalmazást ad a kapcsolattartás tartalmára, amelyben a különélő szülő és a gyermek között mindvégig a folyamatosságnak kell érvényesülnie. Ez biztosítja annak az alapvető gyermeki érdekeknek a védelmét, hogy a gyermek a válással ne veszítse el egyik szülőjét sem.”⁷² A jogalkotó tehát a gyermek legfőbb érdekét a szabályozás egészét átható, konkrét jogpolitikai vezérelvként érvényesíti.

A polgári anyagi jogi szabályokban a jogalkotó két féle megközelítést alkalmaz a gyermek legfőbb érdekének kidomborításához. Vannak olyan normatív elemek a törvényben, amely jogszabálysövegében is implicit módon hivatkozik a gyermek érdekére, más esetekben pedig explicit módon kerülnek meghatározásra.

A gyermek legfőbb érdekének a kapcsolattartási joggal összefüggő érvényesülését a jogirodalom már korábban is részletesen vizsgálta, azonban e szempont a jelen értekezésben is szükségképpen önálló hangsúlyt kap, tekintettel arra, hogy a kapcsolattartás tartalmát és korlátaikat alapvetően meghatározó rendezőelvként jelenik meg.

Az alábbi vizsgálat módszertanilag normaszöveg-központú dogmatikai elemzésre épül, amelynek keretében az egyes jogszabályhelyek külön-külön kerülnek értelmezésre, a gyermek legfőbb érdekének megjelenésére fókuszálva. Az elemzés végig veszi elsőként azokat a Ptk. szabályokat, ahol a gyermek érdeke explicit módon is kimondásra kerül, majd számba veszi azokat a szabályokat is, ahol mindössze implicit módon jelenik meg, kiegészítve végig a kapcsolódó Gyer. szabályokkal.

STOTZ (szerk.), *A biztonság mint a gyermek legfőbb érdeke – Az áldozatbarát bírói gyakorlat eszköztára a szülői felügyeleti és kapcsolattartási ügyekhez*, WAVE – Women against Violence Europe Kiadó, Bécs, 2023., 8-9.

⁷² T/7971. számú törvényjavaslat indokolással - A Polgári Törvénykönyvről

A Családjogi Könyv egyik alapelve a kiskorú gyermek érdekének fokozott, minden családjogi jogviszonyban hangsúlyozottan védendő érdeke.⁷³ A Ptk. 4:2. §-a kapcsán a Kúria joggyakorlata következetes a tekintetben, hogy gyermeket védő alapelv biztosítja egyrészt azt, hogy a gyermeket érintő valamennyi jogviszonyban a gyermek érdeke legyen az elsődleges, másrészt azt, hogy a gyermek az őt érintő szülői döntésnek olyan legfőbb érdekeltje legyen, akit tájékoztatni kell az adott kérdésről, erről kifejezheti a véleményét, mely véleményt – életkorának és érettségének megfelelően – kellő súllyal kell figyelembe venni.⁷⁴

A Ptk. 4:178. § (4) bekezdése a gyermek legfőbb érdekének egyik erős normatív megjelenési formája, amikor kivételesen indokolt esetben akkor is lehetővé teszi a kapcsolattartást, ha a szülői felügyeleti jog egyébként megszűnt. A Gyer. 29. §-a gyámhivatali döntéshozatal során kifejezetten előírja a gyermek érzelmi fejlődésének, családba való beilleszkedésének vizsgálatát. A szülői felügyeleti jog megszűnése esetén is lehetőséget biztosít a kapcsolattartásra, amennyiben annak hiánya a gyermek érzelmi fejlődését veszélyeztetné. A döntési logika ebben az esetben is a gyermek hosszú távú érdekeire épül. E rendelkezések egyértelművé teszik, hogy a kapcsolattartás nem a szülő „juralma” vagy státuszjoga, hanem *a gyermek kapcsolati kontinuitásának védelmét szolgáló, elsődlegesen gyermeki érdekhez kötött jogintézmény*.

A Ptk. 4:180. § (2) bekezdése a gyermek legfőbb érdekét általános korlátozó klauzulaként érvényesíti, amikor a kapcsolattartás tartalmát és terjedelmét a bíróság vagy a gyámhatóság eltérő rendelkezésének lehetőségével köti össze. A Gyer. a kapcsolattartás rendezésében elsődlegesen az egyezséget preferálja, mindemelett világos korlátokat állít annak jóváhagyása elé. Az egyezés csak akkor hagyható jóvá, ha megfelel a gyermek érdekének és véleményének, és nem ütközik az ítélőképessége birtokában lévő gyermek kifejezett tiltakozásába. Ez a szabályozás biztosítja, hogy a szülői megállapodás ne a gyermek rovására jöjjön létre. Ezen megoldás egyértelművé teszi, hogy a gyermek érdeke nem kizárólag a kapcsolattartás jogalapja, hanem annak határa is, amely *szükség esetén a szülői jogosultságokat is felülírhatja*.

A Ptk. 4:181. § (1) bekezdése azáltal, hogy a kapcsolattartásról a gyermek érdekében hivatalból is lehetővé teszi a bírósági döntést, a gyermek legfőbb érdekét eljárásindító tényezővé emeli. E szabályozás túlmutat a szülői autonómián, és az állam aktív, pozitív kötelezettségét fejezi ki a gyermek és a különélő szülő közötti kapcsolat fenntartásának

⁷³ VARGA-SCHMUCZER Bernadett, „Nem akar menni” - a gyermek véleményének relevanciája a kapcsolattartás során, Jogi Fórum, 2024., elérhető: [schmuczer-bernadett_a-gyermek-velemenyenek-relevancijaja-a-kapcsolattartas-soran_cimlappal.pdf](#), (letöltés dátuma:2026.01.07.), 32.

⁷⁴ KRISTON Edit, *A gyermek érdeke a családjogi perek hazai joggyakorlatának aktualitásai tükrében*, Magyar Jog, 72. évfolyam, 2025/12., 785.

biztosításában. A gyermek érdeke ezáltal nem csupán mérlegelési szempontként, hanem az *állami beavatkozást legitimáló önálló jogalapként jelenik meg.*

A Ptk. 4:181. § (3) bekezdésének 2023-as módosítása⁷⁵ egyértelműen a gyermek legfőbb érdekének alkotmányos követelményéből levezethető jogalkotói reflexióként értelmezhető. A jogalkotó felismerte, hogy a kapcsolattartás zavartalansága a határozatok egyértelműségén és végrehajthatóságán is múlik, ezért a korábbi keretjellegű szabályozást konkrétabb, részletesebb tartalmi elemekkel egészítette ki. A szabályozás magasfokú gyermekközpontú szemléletet tükröz: a cél nem a felek közötti vita formalizált rendezése, hanem annak garantálása, hogy a kapcsolattartás gyakorlása világos, vitamentes és a gyermek számára biztonságos keretek között történjen. Ebben az értelemben a módosítás az alkotmányjogi impulzusra adott tudatos jogalkotói válaszként értékelhető, amely a *kapcsolattartás jogának tényleges érvényesülését* helyezi előtérbe.

E jogfejlesztő lépés hátterében az Alkotmánybíróság 3351/2022. (VII. 25.) AB határozata áll, amely rámutatott arra, hogy a kapcsolattartás tényleges megvalósulása sérülhet, ha a különélő szülő nem rendelkezik a gyermek szükséges személyes okmányaival, és ezáltal a jog gyakorlása ellehetetlenül vagy bizonytalanná válik.⁷⁶ Az Alkotmánybíróság okmányokkal kapcsolatos következetes joggyakorlatát⁷⁷ követően a Kúria a tárgyban precedensértékű határozatot hozott, amelyben azt az iránymutatást adja, hogy a bíróság a Bpnt. 22/A. § (1) bekezdése értelmezése során legyen tekintettel arra, hogy a gyermek szükséges személyes okmányainak a kapcsolattartás idejére történő átadása elrendelhető az elvitel jogát gyakorló szülő számára.⁷⁸

A Ptk. 4:184. §-a abból indul ki, hogy a gyermek érdeke nem szükségszerűen a kapcsolattartás fenntartását kívánja meg, hanem adott esetben éppen az *teheti indokoltta a jog korlátozását vagy megvonását*, ha a kapcsolat a gyermek testi, lelki vagy érzelmi fejlődésére nézve hátrányos.

Bár a Ptk. 4:178. § (1) bekezdése kifejezetten nem nevesíti a gyermek legfőbb érdekét, mint vezérelvet, a normaszöveg felépítéséből mégis egyértelműen kiolvasható, hogy a jogalkotó a kapcsolattartást elsődlegesen gyermeki jogként kívánta megragadni. A Gyer. 27. § (1) bekezdése is a kapcsolattartás célját elsődlegesen a gyermek oldaláról határozza meg, amikor a családi kapcsolat fenntartását és a gyermek nevelésének, fejlődésének folyamatos figyelemmel

⁷⁵ lásd. Módtv. 2.

⁷⁶ Módtv. 2. Indokolás

⁷⁷ lásd. 3163/2023. (IV. 6.) AB határozat

⁷⁸ A Kúria Kpk.39106/2023/3. számú precedensképes határozata a Fővárosi Törvényszék 51.pkf.634.962/2021/5. számú végzése megsemmisítését követő eljárás meghatározása tárgyában

kísérését jelöli meg. A normaszöveg nem a szülői jogosultság gyakorlását, hanem azt a funkciót emeli ki, amelyet a kapcsolattartás a gyermek életében betölt. A (2) bekezdésben rögzített kapcsolattartási formák pedig azt mutatják, hogy a jogalkotó már a célmeghatározás szintjén számol a gyermek élethelyzetének sokféleségével. Ez a dogmatikai kiindulópont a kapcsolattartás egész szabályozását a gyermek érdekének alárendelt szemléletbe helyezi, *a szülői jogosultságokat pedig ehhez képest másodlagos pozícióba rendezi.*

A Ptk. 4:179. §-a a kapcsolattartásra jogosultak körének kiterjesztésével azt tükrözi, hogy a jogalkotó nem a rokonsági jogcímek merev rendjéből, hanem a gyermek életében ténylegesen jelen lévő érzelmi kapcsolatokról indul ki. A Gyer. 28. §-a a kapcsolattartásra jogosultak körét a szülőkön túl kiterjeszti azokra a személyekre is, akik a gyermek életében ténylegesen gondozói vagy érzelmi támaszai. A szabályozás nem kizárólag jogi státuszhoz, hanem a gyermekkel fennálló tényleges kapcsolathoz köti a jogosultságot. Ez a szabályozási megoldás világosan jelzi, hogy a gyermek érdeke *nem formális jogállásokhoz, hanem a gyermek személyes kötődéseire és kapcsolati hálójához igazodó*, funkcionális fogalomként jelenik meg.

A Ptk. 4:181. § (2) bekezdése meghatározza azokat a szempontokat, amelyeket a bíróságnak vagy a gyámhatóságnak a kapcsolattartásról való döntés során figyelembe kell vennie, így különösen a gyermek életkorát, egészségi állapotát, életkörülményeit és az ítélőképessége birtokában lévő gyermek véleményét. Ezen rendelkezés alapján a gyermek érdeke az *egyedi ügy körülményeihez kötött mérlegelési kötelezettségként* jelenik meg.

A Ptk. 4:182. §-a az elmaradt kapcsolattartás pótlását legkésőbb hat hónapon belül írja elő, amely szabályozás implicit módon abból indul ki, hogy a kapcsolattartás időbeli eltolódása a gyermek élethelyzetére és kapcsolati viszonyaira érdemi hatással lehet. A határidő rögzítése arra utal, hogy a jogalkotó a kapcsolattartást *a gyermek fejlődési sajátosságaihoz igazodó, időérzékeny viszonyként* kezeli.

A Ptk. 4:185. §-a a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtását szabályozza, anélkül, hogy kifejezetten utalna a gyermek legfőbb érdekére; ugyanakkor a végrehajtási szakasz az a pont, ahol az anyagi jogi szabályokban megjelenő elvek és mérlegelési szempontok gyakorlati érvényesülése vizsgálhatóvá válik. Jelentőségét mutatja, hogy a pótlási kötelezettséggel összefüggésben a Kúria precedensértékű döntésében⁷⁹ mondta ki, hogy az elmaradt kapcsolattartás pótlása kógens jogszabályi rendelkezés, ezért annak mellőzése jogszabálysértő. A Gyer.-ben a tájékoztatási kötelezettség és az elmaradt kapcsolattartás pótlására vonatkozó szabályok a kapcsolattartás folyamatosságának biztosítása mentén a

⁷⁹ A Kúria Pfv.21196/2017/9. számú precedensképes határozata házasság felbontása és járulékai tárgyában. [2013. évi V. törvény (Ptk.) 4:2. §, 4:4. §, 4:178. §, 4:181. § (1) bek., 4:185. §]

gyermek érdekét szolgálják. Nem mellőzhető a pótlás kifejezett időkorlátjának hangsúlyozása sem, miszerint az nem veszélyeztetheti a gyermek egészséges fejlődését, jelezve azt, hogy a jogalkotó az időbeli kompenzációt sem tekinti feltétlenül minden esetben kívánatosnak.

A további elemzés ezért hangsúlyt fektet arra a kérdésre, hogy a végrehajtási eljárás keretei között ténylegesen biztosítható-e a gyermek érdekeinek érvényesülése, különösen konfliktusos szülői viszonyok esetén. A kapcsolattartás anyagi jogi kereteinek feltárása után indokolt annak vizsgálata, hogy e jog miként érvényesíthető azokban a helyzetekben, amikor a gyakorlatban nem valósul meg önkéntesen. Ezen a ponton lép be a végrehajtási eljárás jelentősége.

1.3.3. A kapcsolattartási perek

A kapcsolattartás anyagi jogi szabályainak bemutatását követően indokolt annak vizsgálata is, hogy ezen jog érvényesítését és rendezését milyen eljárásjogi keretek biztosítják, és ezek miként jelenítik meg a gyermek érdekeinek védelmét.

A Pp. első átfogó, novelláris módosítására a polgári perrendtartás módosításáról szóló 2020. évi CXIX. törvénnyel (a továbbiakban: Pp. Novella) került sor, amelynek rendelkezései főszabály szerint 2021. január 1-jén léptek hatályba. A Pp.-vel szemben állandó jelleggel merült fel a korrekció igénye⁸⁰, a módosítás szükségességét elsősorban a Pp. 2018. január 1-jei hatálybalépése óta eltelt időszak jogalkalmazási tapasztalatai, az Alkotmánybíróság határozatai, valamint a bíróságok és más jogalkalmazó szervek visszajelzései alapozták meg. A módosítás általános célja ennek megfelelően a bírósághoz fordulás megkönnyítése, a jogkeresők igényérvényesítésének támogatása, valamint a perkoncentráció előnyeinek fenntartása mellett az eljárási szabályok rugalmasabbá tétele volt.⁸¹

A Pp. Novella a személyi állapotot érintő perek tekintetében koncepcionális jelentőségű változásokat is bevezetett. Ezek egyik kiemelt célja a kiskorú gyermek érdekeinek fokozottabb védelme volt. A jogalkotó abból indult ki, hogy e perek sajátosságai – különösen a felek folyamatosan változó életviszonyai és a kiskorú gyermek érintettsége – olyan speciális eljárási megoldásokat igényelnek, amelyek a gyermek érdekének hatékonyabb érvényesülését biztosítják. Ennek érdekében a novella erősítette a bíróság pervezetési jogosítványait, kiszélesítette és nevesítette a hivatalbóli bizonyítás lehetőségeit, valamint lehetővé tette az ideiglenes intézkedés hivatalból történő elrendelését is.⁸²

⁸⁰ UDVÁRY Sándor, *Az első Pp. novella hatása az elsőfokú eljárásra*, Jogtudományi Közlöny, 2021/3., 129.

⁸¹ Pp. Novella Indokolása - Végző előterjesztői indokolás a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény módosításáról szóló 2020. évi CXIX. törvényhez - Indokolások Tára 2020/148., Általános Indokolás

⁸² Pp. Novella Indokolása, a 61. §-hoz

A gyermekjogi szempontból különösen jelentős változás, hogy a Pp. Novella a személyi állapotot érintő perek körét kifejezetten kiegészítette a kapcsolattartási perekkel.⁸³ A módosítás indokolása szerint a szülő-gyermek kapcsolat egyik legfontosabb megnyilvánulási formája a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartás, ezért indokolt volt, hogy a kapcsolattartásról való bírósági döntés a személyi állapotot érintő perek között jelenjen meg. A módosítás hiánypótlónak tekinthető és a Pp. 429. §-a alapján a személyi állapotot érintő perek körébe kerültek a kapcsolattartás szabályozása, a kapcsolattartási jog korlátozása vagy megvonása, valamint a kapcsolattartás megváltoztatása iránti perek.⁸⁴

A kapcsolattartási perek ezzel nem csak elnevezésükben kerültek be a személyi állapotot érintő perek rendszerébe, hanem az ezekre a perekre irányadó speciális eljárási szabályok hatálya alá is kerültek. Ennek különös jelentősége volt azért, mert a kapcsolattartás megváltoztatása iránt önállóan indított perek esetében korábban nem volt egységes az eljárásjogi gyakorlat: kifejezett speciális eljárási szabály hiányában az általános perrendi szabályok alkalmazása mellett a jogalkalmazásban eltérő megoldások alakultak ki.⁸⁵ A kapcsolattartási perek személyi állapotot érintő perek közé emelésével a jogalkotó ezt a bizonytalanságot kívánta megszüntetni, és egyúttal biztosítani kívánta, hogy ezekben az eljárásokban is érvényesüljenek a kiskorú gyermek érdekeinek fokozott védelmét szolgáló speciális perjogi garanciák. A Pp. Novella így a kapcsolattartási jogviták megítélésében szemléletbeli változást is kifejezett. A kapcsolattartási pereknek a személyi állapotot érintő perek közé történő beemelése ezért a gyermekközpontú igazságszolgáltatás erősítésének fontos perjogi lépéseként értékelhető.

A Pp. 472. § (2) bekezdése szerint kapcsolattartási peren a kapcsolattartás szabályozása, a kapcsolattartás megváltoztatása, valamint a kapcsolattartási jog korlátozása vagy megvonása iránt indított pert kell érteni. A kapcsolattartási perre a Pp. 472. § (3) bekezdése alapján a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránt indított per szabályai az irányadóak.

A keresetek összekapcsolásának szabályait a Pp. 472. § (2) bekezdése tartalmazza, a kapcsolattartás szabályozása, a kapcsolattartási jog korlátozása vagy megvonása iránti kereset önállóan nem, kizárólag házassági perben vagy szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránt indított perben terjeszthető elő. A 476. § alapján pedig a szülői felügyelet

⁸³ GONDÁN-EVETOVITS Andrea, *A személyi állapotot érintő perek szabályozásának legutóbbi módosítása és annak értékelése az elsőfokú bírói szemszögéből*, Családi Jog, 2021/3., 8.

⁸⁴ HEGEDŰS Ákos, *A személyi állapotot érintő perek legújabb koncepcionális változásai*, Iustum Aequum Salutare, 2022/3., 192.

⁸⁵ A Kúria Pfv.20766/2019/5. számú precedensképes határozata személyiségi jog megsértése tárgyában. [1952. évi III. törvény (Pp.) 2. §, 3. §, 95. §, Magyarország Alaptörvénye (Alaptörvény) I. cikk (1) bek.]

gyakorlásának rendezése iránt indított per összekapcsolható a kapcsolattartás rendezésére irányuló keresettel. A kapcsolattartás megváltoztatása iránti kereset a gyermek tartása iránt indított keresettel viszont nem kapcsolható össze. A módosítás a kapcsolattartás megváltoztatása iránt indított perben azért zárja ki a gyermek tartása iránti kereset előterjesztését, mert elejét kívánja venni annak, hogy a kapcsolattartás megváltoztatásnak kezdeményezését a fél által fizetendő gyermektartásdíj összegének csökkentése motiválja.⁸⁶

A kapcsolattartás megváltoztatása iránt per a – a Pp. Novella által szintén módosított – Ptk. 4:181. § (4) bekezdése alapján indítható. Eszerint, ha a kapcsolattartás kérdésében a bíróság döntött, a kapcsolattartás megváltoztatását is a bíróságtól lehet kérni. Ez azt jelenti, hogy 2021. január 1-jétől nemcsak 2 éven belül lehet a bíróságtól kérni a kapcsolattartás megváltoztatást, hanem, ha azt korábban a bíróság szabályozta, később is csak a bíróság dönthet ebben a kérdésben.⁸⁷

A kapcsolattartás megváltoztatására a Ptk. külön rendelkezést nem tartalmaz, a szülői felügyelettel kapcsolatos részjogosítvány jellegéből adódóan a felek megállapodásával, vagy az ítélettel szabályozott kapcsolattartás megváltoztatásának feltételei a szülői felügyelet gyakorlásának megváltoztatására vonatkozó anyagi jogi szabályhoz igazodnak.⁸⁸ A jogszabályi előírás hiánya azonban nem jelenti azt, hogy a kapcsolattartás módjának és mértékének megváltoztatása bármilyen indokkal vagy akár indok nélkül is előterjeszthető, azt a szülők a konfliktusok folyamatos gerjesztése, fenntartása érdekében egymással szemben fegyverként használják.⁸⁹ A megváltoztatást kérő félnek azt kell bizonyítania, hogy a jogerős ítélet meghozatala óta a körülmények megváltoztak és a korábbi rendezés megváltoztatása a gyermek érdekében áll.⁹⁰ A jogalap bizonyítottsága után lehet a konkrét kapcsolattartási módról és időtartamról rendelkezni. Nem ad alapot a kapcsolattartás megváltoztatására, ha a jogerős ítélet szerinti kapcsolattartás konfliktusos, de az döntően nem a szülők magatartására vezethető vissza, hanem a kiskorú gyermek elzárkózására. A konfliktusok feloldása érdekében a kapcsolattartás végrehajtása során kell a szükséges lépéseket meg.⁹¹ Ha a bíróság a korábbi, a kapcsolattartást megváltoztató döntését csak a tizennegyedik életévét betöltött gyermek

⁸⁶ Pp. Novella Indokolása, a 61. §-hoz

⁸⁷ WOPERA Zsuzsa, *Módosul a polgári perrendtartás 2021-től*, Jogászvilág, 2020, <https://jogaszvilag.hu/szakma/modosul-a-polgari-perrendtartas-2021-tol-v/> (letöltés dátuma: 2026.08.17.)

⁸⁸ A Kúria Pfv.20104/2019/5. számú precedensképes határozata kapcsolattartás újraszabályozása tárgyában. [2013. évi V. törvény (Ptk.) 4:2. §, (1) bek., 4:170. §, 4:178. §]

⁸⁹ MAKAI - NYÍRÓNÉ KISS *i.m.*

⁹⁰ A Kúria Pfv.20502/2020/12. számú precedensképes határozata kapcsolattartás tárgyában [2013. évi V. törvény (Ptk.) 4:184. §]

⁹¹ BH2018.4.115: A Kúria Pfv.20913/2017/12. számú precedensképes határozata kapcsolattartás újraszabályozása tárgyában

véleményére alapította, akkor az újabb megváltoztatást is a gyermek véleményének változása indokolhatja.⁹² Ebben az esetben teljesül ugyanis az a feltétel, hogy az a körülmény, amelyen a szülők megállapodása vagy a bíróság döntése alapult, utóbb lényegesen megváltozott. Ha a felek a gyermek kifejezett kívánságára, tizennegyedik életévének betöltése után kötöttek egyezséget a szülői felügyelet gyakorlásának megváltoztatásáról és a kapcsolattartás szabályozásáról, akkor jár el jogszabályszerűen a bíróság, ha azt vizsgálja, hogy a gyermek akarata utóbb megváltozott-e, így az minősíthető-e körülményváltozásnak.⁹³

Összességében a kapcsolattartás megváltoztatására vonatkozó anyagi jogi szabályok után látható, hogy az eljárásjogi szabályok is azt tükrözik, hogy a kapcsolattartási perek az elmúlt évek kiemelt jelentőségű eljárásaivá váltak, amelyet a jogalkotói célkitűzés is mutat. Mindez szükségessé teszi annak részletes vizsgálatát, hogy a gyermek érdeke az azt érvényesítő anyagi jogi követelményeken túl milyen konkrét eljárási garanciákban és bírói jogosítványokban jelenik meg a kapcsolattartási perekben.

1.3.4. A gyermek legfőbb érdekének megjelenése a kapcsolattartási perekben

A Pp. a kapcsolattartási perekben több olyan speciális eljárási szabályt is meghatároz, amelyek kifejezetten a kiskorú gyermek érdekeinek hatékonyabb érvényesítését és az eljárásban való megfelelő részvételét szolgálják. Ezen gyermekjogi szempontok közül elsőként a kiskorú gyermek eljárásban való részvételét biztosító, a gyermek meghallgatására vonatkozó szabályok emelendők ki.

A Pp. 473. §-a részletesen szabályozza a kiskorú gyermek meghallgatásának feltételeit és módját. A bíróság a perben a kiskorú gyermeket, mint érdekeltet meghallgathatja, és indokolt esetben számára hivatalból ügygondnokot rendelhet. A gyermeket a felek és képviselőik távollétében is meg lehet hallgatni. A meghallgatásnak a gyermek korára és érettségére figyelemmel, számára érthető módon és megfelelő légkörben kell megtörténnie. A Pp. részletesen rendezi továbbá a gyermek tájékoztatását, a hozzá intézhető kérdéseket, az ügygondnok szerepét, valamint a meghallgatásról készülő jegyzőkönyvvel kapcsolatos garanciális szabályokat. A gyermek a meghallgatás során tett nyilatkozatát annak rögzítésekor kiigazíthatja vagy kiegészítheti.

⁹² A Kúria Pfv.20073/2024/4. számú precedensképes határozata kapcsolattartás tárgyában. [2013. évi V. törvény (Ptk.) 4:170. § (1) bek.]

⁹³ MAKAI Katalin - NYÍRŐNÉ KISS Ildikó, XXXV. Fejezet - Szülői felügyelettel kapcsolatos és kapcsolattartási perek, In: GELENCSÉR Dániel (szerk.), Pp. kommentár (2026) - Polgári eljárásjog I-II. - új Pp. - Kommentár a gyakorlat számára, Negyedik Kiadás, ORAC Kiadó, Budapest, 2026

A rendelkezés gyermekjogi jelentősége abban áll, hogy a gyermek az őt érintő eljárásban *saját véleményével rendelkező érdekeltként jelenik meg*. A meghallgatás részletes szabályozása a gyermek véleményének kifejezését és annak megfelelő eljárási körülmények közötti figyelembevételét szolgálja. Különösen jelentős ebből a szempontból, hogy a gyermek a szülők távollétében is meghallgatható, valamint a kapcsolattartás szabályozása során, így annak megváltoztatása és módosítása esetében is kiemelkedő szerepe van a gyermek érdekének, a bíróság a kapcsolattartásról a gyermek korának, egészségi állapotának, életkörülményeinek, a szülők személyes körülményeinek és az ítélőképessége birtokában lévő gyermek véleményének figyelembevételével kell megtenni.⁹⁴

A kapcsolattartási perekben ennek kiemelt szerepe van, hiszen a kapcsolattartás közvetlenül érinti a gyermek és a különélő szülő kapcsolatát, így a gyermek saját álláspontjának megismerése a gyermek mindenek felett álló érdekének érvényesítéséhez is hozzájárul.

A Pp. 477. §-a a szülői felügyelettel kapcsolatos perekben a bizonyítás tekintetében a gyermek érdekének fokozott védelmét biztosító különös szabályokat állapít meg.⁹⁵ Az (1) bekezdés bekezdése alapján a bíróság mellőzi a fél által indítványozott bizonyítást, és hivatalból rendel el bizonyítást, ha az indítványozott bizonyítás nyilvánvalóan ellentétes a kiskorú gyermek érdekével, amellyel bíróság cselekvési kötelezettsége fogalmazódik meg⁹⁶. A (2) bekezdése emellett lehetővé teszi, hogy a bíróság a kiskorú gyermek érdekében a félként eljáró szülőt és a gyermeket klinikai és mentálhigiéniai felnőtt- és gyermekpszichológus szakértői vizsgálaton való részvételre kötelezze. A vizsgálaton való közreműködés elmulasztása esetére a törvény kényszerítő eszközök alkalmazását is lehetővé teszi.

A szabályozás gyermekjogi jelentősége elsősorban abban ragadható meg, hogy *a gyermek érdeke korlátot állít a felek bizonyítási önrendelkezése elé, és egyúttal aktívabb bírósági szerepet tesz lehetővé a gyermek szempontjából releváns tények feltárásában*. A jogalkotói indokolás kifejezetten arra utal, hogy a rendelkezés alkalmazására akkor is sor kerülhet, ha a fél által indítványozott bizonyítás például a másik szülő lejárátását célozza, és ezért nem a gyermek érdekeit szolgálja. A kapcsolattartási perekben ennek különös jelentősége lehet, mivel a szülők közötti konfliktus gyakran maga is a gyermek érdekének sérelméhez vezethet.

A Pp. 476. § (2) bekezdése szerint az ideiglenes intézkedés körében is kifejezetten a kiskorú gyermek érdekének előtérbe helyezése a cél. A rendelkezés alapján a bíróság a felek erre

⁹⁴ A Kúria Pfv.21156/2025/8. számú precedensképes határozata szülői felügyelet gyakorlásának rendezése tárgyában. [2013. évi V. törvény (Ptk.) 4:181. § (2) bek.]

⁹⁵ GONDÁN-EVETOVITS, i.m. 9.

⁹⁶ DÖME Attila, *A bizonyítás vezérelhetősége a polgári perben*, Jogtudományi Közlöny, 2021/4., 196.

irányuló kérelme hiányában is határozhat ideiglenes intézkedéssel különösen a gyermek tartása és tartózkodási helyének meghatározása, a szülői felügyelet gyakorlása, valamint a szülő és a gyermek közötti kapcsolattartás kérdésében. A szabályozás tehát lehetővé teszi, hogy a bíróság már a per jogerős befejezését megelőzően, hivatalból is beavatkozzon a gyermek helyzetének átmeneti rendezése érdekében.

Az ideiglenes intézkedés gyermekjogi jelentősége abban áll, hogy a gyermek érdeke azonnali bírói beavatkozást is megalapozhat, akkor is, ha ezt egyik fél sem kéri. Ez különösen a kapcsolattartási perekben fontos, mivel a per időtartama alatt a kapcsolattartás rendezetlensége vagy a gyermek és valamelyik szülő kapcsolatának megszakadása önmagában is olyan helyzetet eredményezhet, amely a gyermek érdekét sérti. A szabályozás ezért a jogerős döntésig fennálló időszakot sem hagyja figyelmen kívül: lehetővé teszi, hogy a bíróság a gyermek aktuális helyzetére reagálva ideiglenesen rendezze a kapcsolattartást. Ezzel a Pp. az eljárás során is érvényesíthetővé teszi a gyermek érdekének elsődlegességét, és az eljárási időtartamból eredő esetleges jogsérelmek megelőzésére ad eszközt a bíróság kezébe.⁹⁷

A bemutatott szabályok alapján megállapítható, hogy a gyermek meghallgatására, a bizonyításra és az ideiglenes intézkedésre vonatkozó rendelkezések egyaránt azt szolgálják, hogy a bíróság a gyermek tényleges élethelyzetére és érdekeire figyelemmel, szükség esetén a felek rendelkezési és bizonyítási lehetőségein túlmutatóan is képes legyen a gyermek védelmét biztosító döntést hozni. Ez a szabályozási megközelítés a kapcsolattartási perekben a gyermekközpontú igazságszolgáltatás eljárásjogi megjelenését jelenti.

⁹⁷ GONDÁN-EVETOVITS, *i.m.* 7.

2. A KAPCSOLATTARTÁSRA VONATKOZÓ HATÁROZAT VÉGREHAJTÁSÁNAK ELJÁRÁSRENDJE

A jogalkotó – valamennyi szinten – jellemzően keretjellegű szabályokat alkot, amelyek a konkrét élethelyzetekhez való rugalmas alkalmazást teszik lehetővé, de ezzel egyidejűleg jelentős mérlegelési teret is hagynak a jogalkalmazás számára. E szabályozási sajátosság következménye, hogy a kapcsolattartás tényleges érvényesülése sok esetben nem a jog tartalmán, hanem annak végrehajthatóságán, az eljárások hatékonyságán és az állami beavatkozás időszerűségén múlik, ami indokoltá teszi a kapcsolattartásra vonatkozó határozatok végrehajtásának önálló, részletes vizsgálatát.

Ahogy az már korábban is említésre került, 2020. március 1. napjától a gyámhatóság helyett a bíróság előtt, nemperes eljárás keretében lehet a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárást megindítani, a hatályba lépés előtt benyújtott kérelmek elbírálására továbbra is a gyámhatóság rendelkezik hatáskörrel.

A 2. fejezet a kapcsolattartásra vonatkozó határozatok végrehajtásának teljes nemperes eljárási rendszerét vizsgálja, a hatásköri és illetékességi szabályoktól kezdve egészen az alkalmazható intézkedésekig és a mediáció lehetőségéig. A fejezet célja kettős: egyrészt bemutatni a Bpnt. által kialakított normatív kereteket, másrészt feltárni, hogy e szabályok miként érvényesülnek a bírói gyakorlatban, különös tekintettel a gyermek legfőbb érdekének tényleges érvényesülésére.

A fejezet első része a hatáskör és illetékesség kérdését elemzi, rámutatva arra, hogy a végrehajtás bírósági útra terelése nem pusztán technikai átszervezés, hanem intézményi és szemléletbeli változást is jelent. Vizsgálatra kerül, hogy a járásbírói hatáskör nevesítése, a bírósági titkárok szerepe, valamint a szervezeti és képzési feltételek miként hatnak a gyermekközpontú döntéshozatalra. A fejezet ezen túlmenően kitér arra is, hogy a gyermek legfőbb érdeke intézményi és humán erőforrás-feltételekhez kötött követelmény.

Ezt követően az eljárás megindításának jogalapja, a felróhatóság dogmatikai és gyakorlati értelmezése, valamint a COVID-19 veszélyhelyzet során kialakult sajátos bírói dilemmák kerülnek elemzésre. A fejezet bemutatja a felróhatóság fogalmának elméleti alapjait, annak viszonyát az önhibához, valamint azt, hogy a bíróságok miként konkretizálják az „adott helyzetben általában elvárható magatartás” mércéjét a konfliktusos családjogi ügyekben. A veszélyhelyzet vizsgálata külön hangsúlyt kap, mivel az alapjogi mérlegelés – különösen az Alkotmánybíróság döntései nyomán – új dimenzióval bővítette a gyermek legfőbb érdekének értelmezését.

A fejezet további része az eljárás időbeli kereteit, különösen a kérelem előterjesztésére és elbírálására nyitva álló határidőket vizsgálja, összevetve a 2020-as és a 2025-ös bírói gyakorlatot. Az elemzés tárgyát képezi a visszautasítási gyakorlat, annak jogalkotói korrekciója, valamint az a kérdés, hogy a határidők alkalmazása mennyiben szolgálja a gyermek érdekének időérzékeny védelmét.

Végül a fejezet részletesen tárgyalja a kérelmezők személyi körét, a kérelem kötelező tartalmi elemeit, a bizonyítás – különösen a szakértői bizonyítás – sajátosságait, a végrehajtás elrendelésének és az alkalmazható intézkedéseinek rendszerét, valamint a mediáció szerepét. A záró részek arra keresik a választ, hogy a végrehajtási eljárás jelenlegi eszköztára mennyiben alkalmas a konfliktusok érdemi kezelésére, és hogy a gyermek legfőbb érdeke miként jelenik meg a gyakorlatban is érvényesülő döntési szempontrendszer során.

2.1. Hatásköri és illetékességi szabályok

A kapcsolattartás végrehajtása során az elsődleges kérdés az eljáró szerv, hiszen a hatáskör és illetékesség meghatározza az eljárás tempóját, eszköztárát és végső soron azt is, hogy a gyermek érdekei mennyiben képesek ténylegesen érvényesülni. Mindezek mellett a hatásköri szabályoknak alkalmasnak kell lenniük a bírósági szintek közötti - a perkoncentráció érvényesülését biztosító - arányos munkamegosztás létrehozására is.⁹⁸

A Bpnt. 22/A. § (2) bekezdése alapján a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás a járásbíróóság hatáskörébe tartozik. Felvetődik a kérdés, hogy a járásbíróósági hatáskör külön kimondása mit jelenthet, hiszen a személyi állapotot érintő perek egyébként is – külön rendelkezés hiányában is – járásbíróósági hatáskörbe tartoznak.⁹⁹ A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás céljára, illetve tárgyára tekintettel személyi állapotot érintő eljárásnak minősül. Alátámasztja ezt a személyi állapotot érintő per Pp. 7. § (1) bekezdés 17. pontjában található definíciója és a jogalkotói deklarációi is, miszerint a Bpnt. jelenleg is több személyi állapotot érintő, családjogi tárgyú nemperes eljárást tartalmaz.¹⁰⁰ Ebből kifolyólag nem kérdés az, hogy a jogalkotó esetleg nem minősítené személyi állapotot érintő eljárásnak.

Nézőpontom szerint a járásbíróósági hatáskör normatív nevesítésére ugyan nem volt kifejezetten szükség, de van lehetséges magyarázata annak, hogy miért került bele a

⁹⁸ PRIBULA László, *A polgári perrendtartás megvalósult hatásköri modelljének értékelése - a történeti fejlődés tükrében*, Jogtudományi Közlöny, 2020/1., 21.

⁹⁹ Pp. 20. § (3) bekezdés b) pont

¹⁰⁰ HARMATI Erika – VÖLCSEY Balázs, *Új nemperes eljárás a bíróságok hatáskörében: a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás*, Családi Jog, 2020/1., 23.

normaszövegbe, illetve, hogy miért kívánatos, hogy benne van. Kötelező jogi képviseletet előíró rendelkezés hiányában a kérelmező saját maga is megindíthatja az eljárást, amellyel rendszerint szoktak is élni. Az általam vizsgált kérelmek esetén megfigyelhető, hogy túlnyomó többségben jogi képviselő nélkül nyújtották be a kérelmet, mindössze néhány esetben fordult elő jogi képviselő meghatalmazása. A laikus kérelmezőnek ez kimagasló segítséget jelenthet az ügyeik intézése során. A redundancia, a közérthetőség és a normavilágosság követelményével magyarázható ez esetben.

Az illetékességet a Bpnt. közvetlenül rendezi azzal, hogy „az eljárás lefolytatására az a bíróság illetékes, amelynek területén a kapcsolattartással érintett gyermek belföldi lakóhelye, ennek hiányában belföldi tartózkodási helye található”.¹⁰¹ Ha ez nem állapítható meg, ez esetben a Budai Központi Kerületi Bíróság az illetékes. Ezzel szemben a Gyer. mögöttes jogszabálya – az Ákr. – tartalmazta az illetékességi szabályokat, miszerint „ha jogszabály másként nem rendelkezik, az azonos hatáskörű hatóságok közül az jár el, amelynek illetékességi területén a jogellenes magatartást elkövették”.¹⁰² Kisegítő szabálya, hogy ha az előbbi szabályok alapján nem volt megállapítható az illetékesség, úgy „a kérelmező ügyfél választása szerint lakóhelye vagy tartózkodási helye (...) szerint illetékes hatóság járt el”.¹⁰³

Az ügyterhek mérése és összehasonlítása célszerűtlennek bizonyul abból kifolyólag, hogy eltérő nyilvántartás és statisztika vonatkozik a két eljárásra. A nemperes eljárásban az egyes szabályszegés miatti kérelmek új ügyet generálnak, míg a gyámhatóságnál az ún. „egy család, egy ügy” elve érvényesült, ennél fogva, ha ugyanazon gyermek vagy gyermekek vonatkozásában többször, folytatólagosan sértették meg a kapcsolattartást, az változatlanul egy ügy maradt. Ez a különbség nem csak egy statisztikai kérdés, hanem a jogalkalmazás összehasonlíthatóságát és a jogpolitikai következtetések levonását is jelentősen befolyásolja, gyakorlatilag lehetetlenné teszi.

Előbbieket ellensúlyozza az, hogy a bíróságok egységes iratkezelési szabályzatáról szóló 17/2014. (XII. 23.) OBH utasítás (a továbbiakban: Beisz.) 154/G. §-a értelmében a kapcsolattartás végrehajtásának elrendelése iránti eljárás kezdőirata maga a végrehajtási kérelem, míg a jogkövetkezmény alkalmazására irányuló szakasz külön ügyként, az önkéntes teljesítés elmaradásáról szóló értesítés alapján indul. A bíróság tehát a két szakaszt elkülönített ügyszámon kezeli. A Beisz 154/H. § (1) bekezdése szerint, ha ugyanazon gyermekkel összefüggésben több végrehajtási ügy van folyamatban vagy már be van fejezve, az iratokat –

¹⁰¹ Bpnt. 22/A. § (4) bekezdés

¹⁰² Ákr. 16. § (1) bekezdés c) pont

¹⁰³ Ákr. 16. § (2) bekezdés

az átláthatóság érdekében – csatolva, de önálló elbírálás mellett kell kezelni. Ez a megoldás elősegíti az azonos gyermekre vonatkozó kérelmek összehangolt intézését, és ezáltal a gyermek legfőbb érdekének hatékonyabb érvényesülését.¹⁰⁴ Ez egyrészt hasznos, hiszen így az ügyben eljáró bírósági titkár, bíró ismeri az ügy előzményeit, a másik oldalról végeláthatatlan aktahegyeket eredményezhet azon családoknál, ahol valamennyi – kéthetente hétvégén esedékes – folyamatos és időszakos kapcsolattartásra külön kérelem érkezik, ami évente akár harminc együttkezelt ügyet is jelenthet ugyanazon felek között.¹⁰⁵

A hatásköri változás – az indokolás szerint – annak érdekében történt, hogy a kapcsolattartás tárgyában hozott határozatok végrehajtásával összefüggésben hatékonyabban és fokozott eljárási garanciák mellett szülessen döntés.¹⁰⁶ A hatásköri változás a közigazgatási eljárás rendjének megújult alapokra helyezésével is összefüggésben állhat, illetve szervezeti okai is lehetnek. A jogalkotótól nem idegen dolog az e fajta hatáskör változtatás. Emlékeztet változás volt – csak akkor épp a bíróság hatásköréből került ki egy eljárás –, hogy a 2009. évi L. törvény, 2010. június 1. napjától a fizetési meghagyásos eljárást közjegyzői hatáskörbe tartozó, külön törvényben szabályozott nemperes eljárássá minősítette.¹⁰⁷ E példa arra világít rá, hogy a hatáskör áthelyezése nem pusztán technikai döntés, hanem a jogalkotó értékítéletének kifejeződése, arra nézve, mely intézmény alkalmasabb az adott jogvita kezelésére.

A kapcsolattartás végrehajtása az egyik legtöbb panaszt, indulatot kiváltó és nagyszámú hatósági eljárást okozó gyámhatósági ügycsoport volt. Elsősorban azért, mert ellentétes érdekű ügyfelek próbálták a magánkapcsolataikban már nem rendezhető családi, rokoni viszonyaikat a saját élethelyzetük adta érdekeik mentén érvényesíteni, amelynek hatékony elbírálására sem a jogszabályi környezet, sem a gyámhatósági ügyekkel foglalkozó – vegyes szakmai képzettséggel rendelkező – köztisztviselők felkészültsége sem volt megfelelő. Egyes szerzők szerint szükség lett volna az ügyintézői humánerőforrás továbbképzésére és a munkaszervezeten belüli presztízsének megerősítésére is.¹⁰⁸ Mindez nem a gyámhatósági rendszer szükségességének vagy létjogosultságának megkérdőjelezése, hanem annak

¹⁰⁴ SZIGETI *i.m.* 11-12.

¹⁰⁵ PUNGOR Viktória Katalin, *Kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás a koronavírus-járvány miatt kihirdetett veszélyhelyzet(ek) idején*, Családi Jog, 2021/2., 23.

¹⁰⁶ Bpnt. hatáskört módosító törvény Indokolás – Végző előterjesztői indokolás az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXVII. törvényhez - Indokolások Tára 2020/8., a 247. §-hoz

¹⁰⁷ MOLNÁR Judit, *A fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmek feletti hatósági kontroll terjedelme a jogszabály változások tükrében*, Jogtudományi Közlöny, 2014/5., 239.

¹⁰⁸ MENTUSZNÉ TERÉK Irén, *A kapcsolattartás végrehajtásának jogi és nem jogi eszközei a gyámhatósági munkában*, Családi Jog, 2012/2., 18-27.

felismerése, hogy a kapcsolattartás végrehajtása olyan konfliktusterhelt ügytípus, amely különösen magas intézményi és személyi kompetenciát igényel.

A bíróság tekintéllyel rendelkező, gyakorlott konfliktusfeloldó intézmény, feladata többek között a viták rendezése az élet számos területén, ebből adódóan különösebb szakképesítés nélkül is kompetens lehet a kapcsolattartás végrehajtásának rendezésére. A bíró helyes magatartása; józan ítélőképessége, empátiája, rálátása a mindennapi élet helyzeteire, tájékozottsága, tapasztalatainak helyes alkalmazása, emberismerete elengedhetetlen a helyes, megnyugtató döntéshez.¹⁰⁹ E kompetenciák természetesen nem pótolják a célzott gyermekjogi és családjogi szakmai felkészültséget, ám olyan döntési környezetet teremtenek, amely alkalmas lehet a felek közötti konfliktusok strukturált kezelésére. Somfai Balázs egy korábbi, 2010-es tanulmányában kifejtette, hogy a kiskorú gyermekek ügyeit tárgyaló bírácoknak nem kötelező gyermekjogi, családjogi témában továbbképezniük magukat, főképp a bíró önszorgalmán vagy a feljebbvalóján múlik, hogy részt vesz-e ilyen képzésen. Szerinte azonban szükség lenne olyan jellegű változtatásra, mint ami a fiatalokúakkal foglalkozó bírác esetében látható. A Gyermekjogi Bizottság is hiányosságként jelölte meg a szakemberek képzését.¹¹⁰

A változás – 10 év távlatában – érzékelhető, hiszen az Országos Bírósági Hivatal (továbbiakban: OBH) Gyermekközpontú Igazságszolgáltatás elnevezésű országos programjának egyik fő célkitűzése a gyermekek érdekeinek érvényesítése a bírósági eljárásokban, másrészt a kiskorúakat érintő ügyeket tárgyaló bírác folyamatos képzése. 2017-ben Magyarországon – a Fővárosi Törvényszéken 2015-ben lezajlott pilot családjogi képzés tapasztalatai alapján – már megvalósult a családjogi bírác kötelező oktatása. A képzés során minden családjogot tárgyaló bírác (520 fő) ugyanabban a 4 napos oktatásban részesült. A képzés regionális szinten zajlott, az előadói gárdát valamennyi helyszínen tapasztalt bírác, pszichológus szakértők, gyermekjogi szakértők alkották.¹¹¹ Az említett országos képzési program az OBH 2018. évi elnöki beszámolója alapján is kitűnően sikeres volt és azóta is folyamatos.¹¹²

Felmerül a kérdés, hogy fakadhat-e abból a hatásköri változás, hogy a jogalkotó kompetensebbnek tartja a bíróságot az olyan jellegű konfliktusok feloldására, mint a kapcsolattartás végrehajtása körül zajló viták. Álláspontom szerint ez is egy mozgatórugója

¹⁰⁹ TAKÁCS Andrea, *Gondolatok az elsőfokú családjogi bírác munkájáról*, Családi Jog, 2007/4., 22.

¹¹⁰ SOMFAI Balázs, *A gyermek legfőbb érdeke, mint eljárási alapelv*, In: SOMFAI Balázs (szerk.), *Ünnepi tanulmánykötet Filó Erika kandidátusi egyetemi docens 70. születésnapjára*, PTE ÁJK, Pécs, 2010., 364.

¹¹¹ Az Országos Bírósági Hivatal elnökének 2017. évi beszámolója, 40-41.

¹¹² Az Országos Bírósági Hivatal elnökének 2018. évi beszámolója, 38.

lehetett a törvénymódosításnak a hatásköri változtatásokkal összefüggésben, hiszen már korábban megindult egy olyan folyamat, amely biztosítja a bírák képzését.

A bíróság struktúrájának kialakításában is megfigyelhető egy bizonyos átalakulás a családjogi bíráskodással kapcsolatban. Ezt jól mutatja, hogy a nagyobb bíróságok már elkülönült egységet működtetnek a családjogi ügyeknek.¹¹³ A közepes méretű járásbíróságokon az OBH ajánlásai alapján törekszenek arra, hogy legyenek kifejezetten családjogi ügyekkel foglalkozó bírák, vagy legalább vegyes referendával rendelkezzenek. A vidéki kisebb járásbíróságokon azonban e törekvések még nehezen megvalósíthatóak. Továbbá, mivel nemperes eljárásról van szó, ezért valamennyi kapcsolattartásra irányuló határozat végrehajtására vonatkozó kérelmet bírósági titkár bírál el. A Debreceni Járásbíróság törekszik olyan bírósági titkárokat kijelölni ezekben az ügyekben, akik közvetítői végzettséggel rendelkeznek, ezzel elősegítve a szakmaiságot. Ezen túl alapelveként érvényesül, hogy egy bírósági titkár intézi azon családok ügyeit, ahol több kérelem is előfordul. Ez a gyakorlat különösen azért releváns, mert a kapcsolattartás végrehajtása során a jogi döntés gyakran mediációs jellegű kommunikációs helyzetekkel fonódik össze.

A gyermek legfőbb érdekének követelménye a jogszabály szintjén abszolút mérceként jelenik meg, azonban annak tényleges érvényesülése nem választható el az eljáró személyek munkaterhelésétől és intézményi pozíciójától. Amennyiben a kapcsolattartás végrehajtásáról döntő bírósági titkárok a bírósági szervezetrendszeren belül strukturálisan túlterheltek, felmerül a kérdés, hogy a gyermek érdeke mennyiben tud valós, tartalmi szempontként megjelenni, és mennyiben szorul háttérbe az eljárás gyors lezárásának kényszere mögött. E körülmény rámutat arra, hogy a gyermek legfőbb érdeke jelentősen függ az intézményi és humánerőforrás-kérdéskörétől.

Nyilvánvalóan ez a gondolatmenet nem jelenti azt, hogy ugyanilyen vagy közel hasonló jogszabályi változtatásokkal, illetve a megfelelő szakképzés biztosításával a gyámhatóság ne lett volna alkalmas a végrehajtás megoldására. A hatásköri átrendeződés ellenére a jogalkotó nem bontotta meg teljesen a bíróság és a gyámhatóság közötti feladatmegosztást, ami arra utal, hogy a kapcsolattartás végrehajtása komplex, több szerv együttműködését igénylő jogintézményként jelenik meg. Ezt megerősíti az is, hogy a kapcsolattartás szabályozása továbbra is megosztott hatáskör maradt a bíróság és gyámhatóság között,¹¹⁴ illetve továbbra is

¹¹³ lásd: Pesti Központi Kerületi Bíróság Családjogi Csoport, Budai Központi Kerületi Bíróság Családjogi Irodája

¹¹⁴ Ptk. 4:181. § (1) bekezdés

a házassági vagy szülői felügyelet iránti per hiányában a kapcsolattartás korlátozása és megvonása is gyámhatósági hatáskörbe tartozik.¹¹⁵

Általánosan elmondható, hogy az OBH már a hatályba lépés előtt jelentős ügyteher növekedésre számított.¹¹⁶ Figyelemre méltó adatok, hogy az első kérelem már 2020. március elsején az esti órákban beérkezett¹¹⁷, a hatálybalépést követő első héten pedig országsszerte majdnem 30 kérelem érkezett be a járásbírókhoz.¹¹⁸

Álláspontom szerint mindezek alapján komolyan felvethető annak a kérdése, hogy a kapcsolattartás végrehajtásának bírósági titkárokra telepítése – a jogalkotói szándék ellenére – valóban alkalmas-e a gyermek legfőbb érdekének érvényesítésére. A bírósági titkárok a bírósági intézményrendszer egyik leginkább leterhelt szereplői, akik az általános nemperes és peres ügyek mellett kapták meg e speciális, kiemelten érzékeny tárgykör intézését is. Mindez nem a szakmai felkészültség hiányát jelenti, hanem azt, hogy e feladat ellátása sok esetben már intézményi és kapacitásbeli korlátokba ütközik.

A kapcsolattartás végrehajtása olyan ügytípus, amely nem pusztán jogtechnikai döntéseket igényel, hanem fokozott empátiát, időráfordítást és az ügy egyedi körülményeinek alapos mérlegelését. A gyermek legfőbb érdekének érvényesülése nem választható el attól, hogy az eljáró személynek ténylegesen rendelkezésére áll-e az ehhez szükséges szakmai tapasztalat, illetve az ügy súlyát kellően tükröző idő mennyisége. Amennyiben a döntéshozatal túlterhelt szereplőkre hárul, mint a bírósági titkárok esetében, fennállhat annak a veszélye, hogy a gyermek érdeke deklarált elv marad, amely a gyakorlatban nem tud teljes súlyával megjelenni.

Ebből a szempontból tehát nem magának a bírósági útnak a létjogosultsága kérdőjeleződik meg, hanem inkább az a megoldás, amely szerint ezen feladat bírósági titkárok útján kerül ellátásra. A gyermek legfőbb érdekének követelménye ugyanis nemcsak normatív elvárás, hanem intézményi feltételrendszert is megkíván, amelyben a döntéshozó nincs folyamatos túlterheltség alatt, és képes az ügy érdemi, gyermekközpontú mérlegelésére.

¹¹⁵ Ptk. 4:184. §

¹¹⁶ jogaszvilag.hu, *Bíróságtól kérhető a kapcsolattartásról szóló határozatok végrehajtása*, 2020., <https://jogaszvilag.hu/napi/birosagtol-kerheto-a-kapcsolattartasrol-szolo-hatarozatok-vegrehajtas/> (letöltés dátuma: 2026.02.15.)

¹¹⁷ birosag.hu, *Első nap megérkezett az első kérelem – vasárnap óta a bíróságtól kell kérni a kapcsolattartásra vonatkozó határozatok végrehajtását*, 2020., <https://birosag.hu/hirek/kategoria/ugyfeleknek/elso-nap-megerkezett-az-elso-kerelem-vasarnap-ota-birosagtol-kell-kerni> (letöltés dátuma: 2026.02.15.)

¹¹⁸ birosag.hu, *Gyermekekkel való kapcsolattartásra vonatkozó határozatok végrehajtása – Több kérelem is érkezett*, 2020., <https://jogaszvilag.hu/napi/birosagtol-kerheto-a-kapcsolattartasrol-szolo-hatarozatok-vegrehajtas/> (letöltés dátuma: 2026.02.15.)

A szakirodalomban¹¹⁹ és a nemzetközi gyermekjogi dokumentumokban¹²⁰ egyaránt visszatérő elem, hogy a gyermek legfőbb érdekének érvényesítése nem választható el a döntéshozatal intézményi és személyi feltételeitől. Ezzel összefüggésben megalapozottan vethető fel annak a kérdése, hogy a kapcsolattartás végrehajtásának bírósági titkárokra telepítése – a jelentős ügyteher mellett – valóban képes-e azt a gyermekközpontú mérlegelést biztosítani, amelyet a jogszabályi környezet és a társadalom is elvár.

A hatásköri és eljárás megindítási szabályok vizsgálata alapján már ezen a ponton érzékelhető, hogy a kapcsolattartási ügyek bírósági útra terelése nem kizárólag intézményi átalakítást jelentett, hanem az eljárás garanciális kereteinek megerősödését is eredményezte. A bírósági eljárás strukturáltabb, formalizáltabb jellege a jogalkalmazás kiszámíthatóságát növeli, ami alátámasztja az első hipotézis azon állítását, amely kimondja, hogy a hatásköri változás minőségi elmozdulást eredményezett. Mindazonáltal e formalizáltság egyben korlátként is megjelenhet, különösen azokban az esetekben, ahol a kapcsolattartás dinamikus, élethelyzethez igazodó megvalósulása lenne kívánatos. Ez a kettősség a későbbi fejezetekben válik igazán hangsúlyossá.

Véleményem szerint a kapcsolattartás végrehajtásának bírósági keretek közé terelése önmagában nem garanciája a gyermek legfőbb érdekének érvényesülésére, amennyiben az eljárások tényleges lefolytatása olyan bírósági titkárokra hárul, akik már eleve jelentős ügyteher alatt állnak. A végrehajtási eljárás gyermekközpontú jellege, azon túlmenően, hogy jogszabályi elvárás, fokozott figyelmet, időráfordítást és konfliktuskezelési kapacitást is igénylő feladat, amelynek ellátása a jelenlegi intézményi és humán erőforrás-feltételek mellett sok esetben erejükön felül terheli a bírósági titkárokat.

Mindezek alapján megfontolandó olyan szabályozási irány kijelölése is, amely a kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárások elbírálását nem bírósági titkárok, hanem bírók hatáskörébe utalná. A bírói eljárás ezzel összhangban nemcsak az ügy súlyának megfelelő intézményi keretet biztosítaná, hanem közvetetten hozzájárulhatna a kapcsolattartást rendező határozatok megalapozottabb és körültekintőbb meghozatalához is, erősítve ezzel a végrehajthatóság és a jogkövetés esélyét.

¹¹⁹ lásd pl.: SOMFAI Balázs, *A Gyermek Jogairól szóló Egyezmény egyes rendelkezései a hazai jogszabályokban*, JURA, 2010/1., 155-161.

¹²⁰ lásd pl.: Committee on the Rights of the Children, General comment no. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as primary consideration n (art. 3, para. 1), Adopted by the Committee at its sixty-second session (14 January – 1 February 2013), elérhető: <https://archive.crin.org/docs/GC.14.pdf> ; Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child friendly justice (Adopted by the Committee of Ministers on 17 November 2010 at the 1098th meeting of the Ministers' Deputies), Council of Europe, October 2011, elérhető: <https://rm.coe.int/16804b2cf3> (letöltés dátuma: 2026.02.15.)

A fentiekben ismertetett körülmények indokoltá teszik annak vizsgálatát a továbbiakban, hogy a kapcsolattartás végrehajtásának konkrét eljárási eszközei és garanciái alkalmasak-e arra, hogy a gyermek legfőbb érdeke tényleges döntési szempontként jelenjen meg.

2.2. Az eljárás megindításának jogalapja

A kapcsolattartás végrehajtását a nemperes eljárásban a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegése alapozza meg, ezért a hatásköri rendelkezéseket követően e szabályok ismertetésével érdemes folytatni.

A törvény rendelkezik arról, hogy milyen aktív (magatartás) vagy passzív (mulasztás) tevékenység alapozhatja meg a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegését.¹²¹ A Bpnt. 22/B. § (4) bekezdése alapján a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegésének minősül, ha „a kapcsolattartásra jogosult vagy kötelezett neki felróható okból határidőben nem tesz eleget kapcsolattartási kötelezettségének, a határozatban megállapított határidő alatt nem pótolja az elmaradt kapcsolattartást, a kapcsolattartást kellő indok nélkül akadályozza, vagy egyéb módon megghiúsítja a gyermekkel való zavartalan kapcsolattartást”. A jogalap ilyen részletezettsége közvetlen hatással van arra, hogy a gyermekkel való kapcsolattartás megsértése milyen gyorsan és milyen küszöb mellett válik állami beavatkozást igénylő kérdéssé.

A Bpnt.-hez képest a Gyer. szabályai alapján a veszélyeztető magatartás tanúsítása alapozta meg az eljárás megindítását. „A gyermek fejlődését veszélyezteti, ha a kapcsolattartásra jogosult vagy a kapcsolattartásra kötelezett a kapcsolattartást rendező egyezségben, illetve a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltaknak önhibájából ismételten nem, vagy nem megfelelően tesz eleget, és ezáltal nem biztosítja a zavartalan kapcsolattartást”¹²² –, szövege a régi szabály.

Különbségként értelmezhető, hogy a Bpnt. taxatíván felsorolja a kapcsolattartás szabályainak megszegését, ehhez képest a Gyer. kevésbé összetetten fogalmazott. Szükségszerűen felveti a kérdést, hogy bonyolultabb döntési folyamatot eredményez-e a komplexebb viszonyítási pont.¹²³ E kérdés különösen akkor nyer jelentőséget, ha figyelembe vesszük, hogy a kapcsolattartás megsértése tipikusan időérzékeny helyzeteket teremt, ahol a döntés elhúzódása önmagában is a gyermek érdekeit sértheti. A vizsgált akták alapján megállapítható, hogy az eljárás időtartamát elsősorban az határozza meg, hogy milyen

¹²¹ HARMATI – VÖLCSEY *i.m.* 25.

¹²² Gyer. 33. § (2) bekezdés

¹²³ HARMATI – VÖLCSEY *i.m.* 27.

terjedelmű és jellegű iratanyag keletkezik az ügyben, szükségessé válik-e bizonyítás lefolytatása, illetve hány alkalommal kell hiánypótlásra felhívni a feleket. A jelen elemzésben elhúzódó eljárásnak azokat az eseteket tekintem, amelyekben a döntéshozatal időtartama a 2-3 hónapot meghaladta, jóllehet ez az időtartam nem minősül klasszikus értelemben vett eljárási elhúzódásnak.

A hosszabb időtartamú – esetenként akár fél évet is igénybe vevő – eljárások jellemzően olyan ügyekhez kapcsolódtak, amelyekben a bíróságnak több szerv megkeresésére is szüksége volt, így különösen a rendőrség, a gyámhatóság, a kormányhivatal vagy a család- és gyermekjóléti szolgálat bevonására. Ezeknek a megkereséseknek a célja rendszerint az volt, hogy a végrehajtás elrendelése kellően megalapozott döntésen alapuljon, és a gyermek helyzetére, illetve a családi környezetre vonatkozó releváns információk rendelkezésre álljanak. Mindez önmagában nem tekinthető az eljárás hiányosságának, hanem inkább a körültekintő, gyermekérdek-központú döntéshozatal szükségszerű velejárójaként értékelhető.

A két szabályozás közötti további különbség, hogy a gyámhatósági eljárás során a végrehajtás elrendelésére csak abban a bizonyítható esetben volt lehetőség, ha legalább két alkalommal történt jogsértés („...a határozatban foglaltaknak önhibájából ismételt nem, vagy nem megfelelően tesz eleget...”¹²⁴), vagyis a kapcsolattartással összefüggő kötelezettség egy alkalommal elkövetett megsértése szankció nélkül maradt.¹²⁵ A Gyer. a végrehajtás során hozható intézkedéseknél a fokozatosság elvét érvényesítette, célja volt a meggyőzés, az önkéntes jogkövetés elősegítése. Ennek érdekében a végrehajtást elrendelő végzésben a mulasztó felet felhívja, hogy a végzés kézhezvételét követően esedékes kapcsolattartásnak a kapcsolattartás engedélyezése tárgyában hozott határozat szerinti időpontban és módon tegyen eleget.¹²⁶ Ezzel szemben a nemperes eljárás már az első jogsértést is számba veszi, amely értelmezhető az eljárás első szakaszának is, és ha az önkéntes teljesítés elmarad, a második szakasz is életbe lép.

Az első szakaszban a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegését vizsgálja a bíróság, és amennyiben megállapításra kerül, a bíróság elrendeli a végrehajtást.¹²⁷ Ebben a szakaszban még nem alkalmazhatóak a Bpnt. 22/D. § (2) bekezdésében foglalt hátrányos jogkövetkezmények, a bíróság mindössze a kérelem elutasításáról vagy a kérelem szerinti végrehajtás elrendeléséről dönt, és utóbbi esetben felhívja a kérelmezőt arra, hogy 30

¹²⁴ Gyer. 33. § (2) bekezdés

¹²⁵ MENTUSZNÉ TERÉK *i.m.* 18-27.

¹²⁶ REIDER NÉ (Doktori értekezés) *i.m.* 189.

¹²⁷ Bpnt. 22/C. § (2) bekezdés

napon belül, a végrehajtásban foglaltak teljesítéséről vagy elmaradásáról értesítse a bíróságot.¹²⁸ Az említett szakaszban foglalt jogkövetkezmények alkalmazására abban az esetben kerülhet sor, ha a teljesítés önhibából elmarad.

A nemperes eljárás két szakasza közötti éles különbség a felróhatóság és az önhiba terminológiájának használata. Míg az első szakaszban az általános mérce az alkalmazandó, úgy a második szakaszban már a szubjektív, önkéntes teljesítés elmaradása jelenik meg.

A jogalkotó célja azzal, hogy a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak első alkalommal történő megszegése is megalapozza a végrehajtás elrendelését, minden bizonnyal az lehetett, hogy kiküszöbölje a gyámhatósági eljárás azon hibáját, miszerint az alapos kérelemhez legalább kétszeri jogsértés volt szükséges. Soklépcsősnek és túlzottan fokozatosnak volt mondható a régi szabályozás, amely gyakran eredményezte az ügyek elhúzódását, eredménytelenségét.¹²⁹

A gyámhatósági eljárás során kvázi meg kellett várnia a kérelmezőnek a második jogsértést, mintegy tolerálva azt, míg a nemperes eljárásban már az első jogsértésnél is lehetősége van érvényre juttatni a jogait. Már egy alkalom is elég ahhoz, hogy a kérelmező kellemetlen helyzetbe kerüljön, és konfliktusok sora kövesse a jogkövetkezmények nélküli jogsértést. Ezt elkerülve, és a célravezető önkéntes teljesítést elősegítve, az első szabályszegés sem tolerálható már az új szabályok szerint.

Úgy gondolom, mindkét fél érdekét figyelembe veszi ez a szabályozási módszer. Mindez közvetve a gyermek érdekét is szolgálja, hiszen a jogsértések korai kvázi szankcionálása a kapcsolattartás végrehajtásának elrendelésével csökkenti annak kockázatát, hogy a kapcsolattartás tartósan kiüresedjen vagy konfliktusok sorozatává váljon.

A bírósági gyakorlat elemzése során tapasztaltak alapján a fenti normatív keretek gyakorlati alkalmazása több ponton is értelmezési nehézségeket vetett fel, különösen a kapcsolattartás végrehajtásának jogalapja tekintetében. A vizsgálat során tapasztaltak alapján az eljárások megindításának jogalapját a kérelmezők jelentős része nem, vagy nem megfelelően jelölte meg, illetve több esetben a kérelem tartalma félreérthető volt. Gyakran előfordult, hogy a kérelmezők a kapcsolattartás végrehajtására irányuló nemperes eljárás keretein túlmutató igényeket is érvényesíteni kívántak, így például távoltartás elrendelését, a kapcsolattartásra vonatkozó határozat módosítását vagy a gyermektartásdíj összegének emelését kérték, amelyek elbírálására ez a nemperes eljárás nem alkalmas.

¹²⁸ MÁRTON *i.m.*

¹²⁹ MENTUSZNÉ TERÉK *i.m.* 18-27.

A jogalap kérdése a dolgozat későbbi részében, a kérelem kötelező tartalmi elemeinek bemutatása során tér vissza. Ebben a körben – figyelemmel arra, hogy a jogalap megjelölése önálló kötelező tartalmi elem – részletes elemzésre kerül sor a tekintetben, hogy a bíróság miként viszonyult annak megjelöléséhez. Különösen azt vizsgálva, hogy a hiányos vagy pontatlan jogalap-megjelölés hiánypótlást, visszautasítást vagy érdemi elutasítást eredményezett illetve, hogy ebben a tekintetben kimutatható-e változás a 2020 és 2025 közötti időszak bírói gyakorlatában.

2.3. A felróhatóság

A két szabályozás, vagyis a Bpnt. és a Gyer. között tetten érhető további különbség, hogy az új szabály felróhatóságon alapul, míg a gyámhatósági eljárás az önhibára fókuszált. Ez utóbbi fogalmilag csak szubjektív tényezőként, mindig az adott eset körülményeihez igazodva, a felekkel szemben érvényesülő elvárások megvalósulásához viszonyítva – de figyelemmel a felek méltányos érdekeire is – vizsgálendő.¹³⁰

Az önhiba meglétét vagy annak hiányát esetről esetre kellett vizsgálnia a gyámhatóságnak, amelynek pontos tartalmi elemeit nem határozta meg sem jogszabály, sem a bírói gyakorlat. A gyámhatóság részéről kiemelkedő jelentőségű volt annak vizsgálata, hogy ki, mikor és milyen okból nem tartotta be a kapcsolattartásra vonatkozó döntésben foglaltakat és erre vonatkozóan milyen bizonyítékai voltak a kérelmezőnek.¹³¹

A felróhatóság kérdése a kapcsolattartás végrehajtása során egy felelősségi probléma, amely egyben meghatározza azt is, hogy a bíróság milyen mértékben és milyen eszközökkel avatkozhat be a szülők közötti konfliktusba, illetve mennyiben képes a gyermek legfőbb érdekének érvényesítésére.

A felróhatóság vizsgálata a kapcsolattartás végrehajtásával összefüggő nemperes eljárások egyik központi kérdése, mivel ezen keresztül válik el egymástól a pusztán konfliktusos szülői magatartás és a jogilag releváns, figyelembe vehető jogsértés. A fejezet felépítése tudatos módszertani választást tükröz: a felróhatóság értelmezése nem ragadható meg kizárólag dogmatikai vagy kizárólag empirikus síkon, hanem szükségszerűen igényli a jogelméleti megalapozás és a jogalkalmazási tapasztalatok együttes vizsgálatát is.

Ennek megfelelően a fejezet elsőként a felróhatóság dogmatikai megközelítésével foglalkozik. Ez a rész arra irányul, hogy elhelyezze a felróhatóság fogalmát a polgári jog

¹³⁰ BENCZE Lászlóné – CSÁNITZNÉ CSIKY Ilona – CSIKY Ottó: *A házasság megkötése, felbontása. A házastársi tartás*, HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 1999., 176-177.

¹³¹ BARZÓ i.m. 92.

felelősségi rendszerében, és tisztázza annak viszonyát az önhiba és a vétkekesség kategóriáihoz. A dogmatikai elemzés különös jelentőséggel bír abból a szempontból, hogy a kapcsolattartás végrehajtására irányuló nemperes eljárás eljárásjogi keretben alkalmaz anyagi jogi fogalmat, ami önmagában is értelmezési feszültséget hordoz. A fogalmi tisztázás elméleti kérdés, de közvetlen hatással van arra is, hogy a jogalkalmazó milyen mérce alapján ítéli meg a szülői magatartást, és mennyiben képes egységes, kiszámítható döntési gyakorlat kialakítására.

A dogmatikai alapvetést követően a fejezet a felróhatóságnak a bírósági gyakorlatban történő érvényesülését vizsgálja. E rész célja annak bemutatása, hogy a járásbírók miként konkretizálják az „adott helyzetben általában elvárható magatartás” mércéjét a kapcsolattartási ügyek sokszínű, gyakran erősen konfliktusos élethelyzeteiben. A bírósági aktakutatás alapján kirajzolódik, hogy a felróhatóság megállapítása jellemzően szűk, funkcionális megközelítésen alapul: a bíróságok tudatosan elhatárolják a jogilag releváns magatartásokat a szülők közötti érzelmi, kommunikációs vagy személyiségbeli konfliktusoktól. Azonban az empirikus tapasztalatok arra is rávilágítanak, hogy a felróhatóság helyes egyedi alkalmazása önmagában nem képes kezelni az ismétlődő, úgynevezett notórius pereskedői magatartásból fakadó rendszerszintű problémákat.

A fejezet harmadik alfejezete a COVID–19 járvány idején kialakult jogi helyzetre és annak hatásaira tér ki. Bár a veszélyhelyzet már nem bír közvetlen aktuális relevanciával, a felróhatóság értelmezésére gyakorolt hatása miatt indokolt önálló alfejezetben tárgyalni. A járvány időszaka olyan rendkívüli körülményeket teremtett, amelyek alapjaiban kérdőjelezték meg a felróhatóság klasszikus mércéinek alkalmazhatóságát. A kapcsolattartás elmaradása számos esetben objektív, a szülők ellenőrzési körén kívül eső okokra volt visszavezethető, miközben a gyermek legfőbb érdekének védelme új, egészségügyi dimenzióval egészült ki.

Ebben az összefüggésben a fejezet nemcsak a kialakult bírói gyakorlat dilemmáit mutatja be, hanem azt is, hogy a veszélyhelyzet során miként jelent meg hangsúlyosabban az Alkotmánybíróság szerepe. A járványhelyzet ráirányította a figyelmet arra, hogy a kapcsolattartás kérdése, a családjogi és eljárásjogi relevancia mellett, alapjogi dimenzióval is rendelkezik, amelyben az Alkotmánybíróság értelmező és orientáló funkciója felértékelődött. A veszélyhelyzeti jogalkalmazás elemzése ezért – jogtörténeti aspektusai mellett – a felróhatóság jövőbeli értelmezéséhez is fontos tanulságokkal szolgál.

2.3.1. A felróhatóság dogmatikai vizsgálata

A felróhatóság az önhibához képest általánosabb fogalom, amely az adott helyzetben általában elvárható magatartás mércéjét tűzi ki,¹³² és az egyéni gondossági mértékhez igazodó, klasszikus vétkességi elvet objektivizálja. Az általában elvárhatóság nem az adott személytől elvárható magatartást követel meg, hanem általános zsinórmértéket fogalmaz meg a jogviszonyban kifejtendő magatartásokkal kapcsolatban. Megjelenése a kárfelelősségi szabályrendszerekben a felelősség objektivizálódását jelenti, hiszen már nem az áll a felelősség alapjának meghatározásakor a vizsgálódás középpontjában, hogy a károkozó személytől mi várható el, hanem azt vizsgálja a jogalkotó, illetve azt rendeli vizsgálni, hogy az adott helyzetben, általánosságban a közösség bármely tagjával szembeni követelményének mennyiben felel meg az adott magatartás.¹³³

Ettől eltérő álláspont alakult ki azok körében, akik az ún. családjogi felróhatóság meglétét tartják szem előtt a Ptk. hatálya alatt is, amelyet megkülönböztetnek a klasszikus polgári jogi felróhatóságtól. Az értelmezés képviselői szerint a családjogi jogviszonyokban eltérő tartalom kell, hogy kapjon a felróhatóság. Kiindulópontként az adott szülő szubjektív élethelyzetét kell viszonyítási pontnak tekinteni, és ehhez képest kell vizsgálnia a bíróságnak azt, hogy ennek megfelelően mi várható el az alperestől, illetve a kérelmezettől.¹³⁴

Mintegy szinonimaként használják az önhiba és a felróhatóság fogalmát,¹³⁵ pedig a felróhatóság fogalmi köre tágabb, mint az önhiba. Ez utóbbi alapvetően gondatlan magatartást jelent, míg a felróhatóság – ahogy az már többször is említésre került – bizonyos értelemben objektivizált felelősségi kategória, amely hatékonyan ötvözi a két alapvető felelősségi elvet (a szubjektív és objektív felelősséget). A különbséget bizonyítja az is, hogy Bpnt. 22/D. § (2) bekezdésében már nem a felróhatóság, hanem az önhiba fordulatát használja a törvény, ezzel szigorúbb követelményeket támasztva.

Értelmezésem szerint az az álláspont, miszerint beszélhetünk családjogi felróhatóságról, annyiban helytelen, hogy a hatályos vonatkozó joganyagból nem olvasható ki megléte. A Ptk. -

¹³² MÁRTON Andrea, *A gyermekkel való kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti új bírósági eljárás első gyakorlati tapasztalatai*, Jogi Fórum, 2020., https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/marton_andrea_kapcsolattartas_vh%5bjogi_forum%5d.pdf (letöltés dátuma: 2026.02.15.)

¹³³ GÖNCZI Barbara, *Kinek a felelőssége?*, Arsboni, 2019., <https://arsboni.hu/kinek-a-felelossege/> (letöltés dátuma: 2026.02.15.)

¹³⁴ HARMATI – VÖLCSEY i.m. 27.

¹³⁵ VÖLCSEY Balázs, *A szülői felügyeleti jog megszüntetésének perjogi kérdései és a családjogi felróhatóság*, Családi Jog, 2017/2., 39.

val hatályát veszítette a Csjt., és a Csjk. integrálódásának köszönhetően a polgári anyagi jog fogalomhasználatában egységessé vált.

Álláspontom szerint nem szabad összerosni az önhiba, a felróhatóság és a vétkesség fogalmait, hiszen az értelmezési problémákhoz vezetne a járásbírók körében, amely eltérő bírói gyakorlatot eredményezne. Olvasatomban a családjogi felróhatóság képviselői szerint, abban az esetben, ha létezne külön felelősségi alakzat a családjogban, a vétkességhez hasonlóan a tőle elvárhatóságot vizsgálná, hiszen „kiindulási pontként az adott szülő szubjektumát kell vizsgálni”. A magam részéről inkább tekintem az önhibát és a vétkességet szinonimának, mint az önhibát és a felróhatóságot, de továbbra is fenntartom azt, hogy a fogalmak vegyítése egyébként szükségtelen.

A felróhatóság vizsgálatánál a Ptk. 1:4. § (1) bekezdésében foglaltak alkalmazását tartom észszerűnek a bírói gyakorlat egységessége érdekében, avagy az általában elvárhatóság mércéjét, és nem tartom megalapozottnak azt, hogy a gyermek érdekének védelme¹³⁶ minden esetben eltérő követelményt támasztana.

Álláspontom szerint főszabályként a szigorúan vett felróhatóság tekintendő irányadónak, és hogy ha a gyermek érdeke megkívánja, megengedhető az eltolódás a szubjektív irányba, ez azonban nem alapozza meg azt, hogy létezne külön felelősségi alakzat a családjogban, illetve azt sem, hogy az önhibával lenne rokonítható. A felróhatóság egyszerre a konkrét és az általánosra koncentráló, idealizált fogalomhoz igazodik, így a kifejtett magatartást nem pusztán szubjektív tényezőkhez, képességekhez és akarathoz méri. A szabályozás kettőssége inkább egy tudatos, fokozatos beavatkozási modellt tükröz, amely egyszerre törekszik a jogsértés gyors felismerésére és az önkéntes teljesítés ösztönzésére, miközben elkerüli a túlzottan szubjektív mérlegelést.

A dogmatikai vizsgálat eredményeként megállapítható, hogy a hatályos szabályozás nem indokolja egy önálló „családjogi felróhatóság” elismerését. A felróhatóság általános mércéje alkalmas arra, hogy a kapcsolattartás végrehajtása során a gyermek érdekét objektív, kiszámítható és egységes szempontrendszer alapján érvényesítse. A felróhatóság jogintézménye ugyan alkalmas lehet az egyedi jogsértések értékelésére, alkalmazása azonban nem mentes strukturális és gyakorlati korlátoktól.

¹³⁶ Ptk. 4:2. § (1) bekezdés

2.3.2. A felróhatóság a bírósági gyakorlatban

A bírósági aktakutatás során vizsgált ügyek egyértelműen azt mutatják, hogy a felróhatóság megállapítása a nemperes eljárásokban következetesen az adott helyzetben általában elvárható magatartás mércéjéhez igazodik, és nem a felek szubjektív igazságérzetéhez vagy konfliktusértelmezéséhez. A bíróságok – különösen a visszatérő ügyekben – tudatosan arra a kérdésre szűkítik a vizsgálat tárgyát, hogy a kapcsolattartás elmaradása a kérelmezettnek felróható okból következett-e be.

Számos ügyben megfigyelhető, hogy a felek a kapcsolattartás megghiúsulását érzelmi, kommunikációs vagy személyiségbeli konfliktusokkal magyarázzák, azonban ezek önmagukban nem alapozzák meg a felróhatóság megállapítását. Ilyen esetekben a bíróság kizárólag azt vizsgálja, hogy a kapcsolattartás tényleges elmaradásához vezető körülmény a kérelmezett ellenőrzési körébe tartozott-e, rajta állt-e, illetve eleget tett-e az együttműködési és pótlási kötelezettségének.

A vizsgált ügyek között több olyan eset is előfordult, ahol a kapcsolattartás formálisan megvalósult – például rövidebb telefonhívások formájában –, azonban a kérelmező ezek időtartamát vagy minőségét sérelmezte. A bíróság ezekben az esetekben következetesen elutasította a végrehajtás elrendelését arra hivatkozással, hogy a kapcsolattartás ténye megvalósult, és a rövidebb időtartam önmagában nem teszi felróhatóvá a kérelmezett magatartását, különösen akkor, ha a gyermek életkora vagy figyelmi kapacitása ezt indokolja.

Ezzel szemben felróható magatartásként értékelte a bíróság azokat az eseteket, amikor a kapcsolattartás formális megvalósulása mellett az együtt élő szülő magatartása a gyermekben kifejezetten negatív érzelmi társításokat erősített. Ilyen ügyekben a bíróság megállapította a felróhatóságot amiatt, hogy a kapcsolattartásra a gyermekek nem megfelelő körülmények között kerültek felkészítésre. Előfordult például, hogy a negatív érzelmi társítás abban nyilvánult meg, hogy a telefonos kapcsolattartás időpontját a gyermekek étkezéséhez igazította a szülői felügyeleti jogot gyakorló szülő és az új párja, így számukra a kapcsolattartás egyet jelentett a vacsora megszakításának kellemetlen élményével.

A bíróság álláspontja szerint az ilyen magatartás – még ha a kapcsolattartás ténye formálisan meg is valósult – sérti az együttműködési kötelezettséget a kérelmezett részéről, mivel alkalmas arra, hogy a gyermekben a különélő szülőhöz negatív érzelmi asszociációk kapcsolódjanak, és ezáltal közvetetten akadályozza a zavartalan kapcsolattartást.

Egy másik bírósági aktakutatás alapján készült elemzésből is jól látható, hogy a bíróság a felróhatóság körében különös súllyal veszi figyelembe a Ptk. 4:173. §-ban szabályozott szülői

együttműködési kötelezettség teljesítését. A bíróság több ügyben is kimondta, hogy a szülők rugalmassága és megfelelő kommunikációja a kulcs a kapcsolattartás megvalósításához. A gondozó szülő feladata a gyermek kapcsolattartásra történő fizikai és érzelmi felkészítése. Kiemelt jelentősége van a kapcsolattartás előmozdításában annak, hogy a gyermek befolyásolásmentes legyen, és ne a másik szülő ellen irányuló nevelést tapasztalja. A különélő szülőnek is kötelessége tiszteletben tartani a gondozó szülő családi életét, nyugalma, ezért a kapcsolattartási jogát nem gyakorolhatja a gyermek érdekeivel ellentétes módon.¹³⁷

A felróhatóság hiányát állapította meg a bíróság azokban az ügyekben is, ahol az elmaradt kapcsolattartás előre jelzett, objektív körülményekhez – például hirtelen időjárás-változáshoz, gyermekbetegséghez vagy előre egyeztetett iskolai programokhoz – kapcsolódott, és a kérelmezett igazolható módon törekedett a pótlásra vagy az időpont módosítására. Ezekben az esetekben a bíróság kifejezetten értékelte a rugalmas együttműködés meglétét, és nem tekintette felróhatónak a kapcsolattartás elmaradását.

Ezzel szemben felróható magatartásként értékelte a bíróság azon eseteket, amikor a kérelmezett sem a kapcsolattartás alternatív eszközökkel történő biztosítását, sem annak pótlását nem ajánlotta fel, illetve amikor az együtt élő szülő a gyermeket nem készítette fel megfelelően a kapcsolattartásra, vagy a kapcsolattartás során a gyermekben negatív érzelmi társításokat erősítő magatartást tanúsított. Az ilyen ügyekben a bíróság indoklásában rendszeresen megjelenik az együttműködési kötelezettség megsértésének hangsúlyozása, valamint annak rögzítése, hogy az együtt élő szülő magatartása közvetlenül hozzájárult a kapcsolattartás megghiúsulásához.

A visszatérő, úgynevezett „notórius pereskedő” ügyek elemzése arra is rámutatott, hogy a kapcsolattartás végrehajtásának elrendelése önmagában nem alkalmas a konfliktusok kezelésére. Azokban az ügyekben, ahol évente több végrehajtási kérelem is benyújtásra került, a bíróság sokszor ismételten elrendelte, vagy ahol nem volt erre lehetősége, ott elutasította a végrehajtást, anélkül, hogy érdemi erőfeszítést tett volna annak érdekében, hogy a kapcsolattartás tartós rendezésére alkalmas, alternatív eszközöket – például felügyelt kapcsolattartást, családsegítő bevonását vagy mediációt – alkalmazzon. Tehát az eljárások során nem kerültek elő azok a szempontok, amelyek a sorozatos kérelmeket okozták.

Összességében megállapítható, hogy a bírósági gyakorlat vizsgálata az egyedi ügyekben alkalmazott felróhatósági mérce tartalmát és következetességét tárja fel és a kapcsolattartás

¹³⁷ ÁDÁMKÓ Viktória, *A kapcsolattartásra vonatkozó határozat bírósági végrehajtásának gyakorlati kihívásai*, Jogi Fórum, 2023., elérhető: [adamko-viktoria_kapcsolattartas-vegrehajtas_a_cimlappal.pdf](#) (letöltés dátuma: 2026.02.14.) 41.

végrehajtásának strukturális korlátaira is rámutat. A vizsgált ügyek alapján egyértelműen kirajzolódik, hogy a bíróságok az egyes eljárásokban dogmatikailag helyesen, az adott helyzetben általában elvárható magatartás mércéjéhez igazodva döntenek, és következetesen elhatárolják a szubjektív sérelmeket a jogilag releváns, felróható magatartásoktól.

A fentiek mellett az aktakutatás eredményei azt is megmutatják, hogy ez az egyedi szintű jogalkalmazás – önmagában – nem alkalmas a visszatérő, tartós konfliktushelyzetek kezelésére. A „notórius pereskedőként” azonosítható ügyfelek esetében a végrehajtás elrendelése ismétlődő, rutinszerű eljárássá válik, amely formálisan ugyan érvényt szerez a kapcsolattartásra vonatkozó határozatoknak, érdemben azonban nem járul hozzá sem a felek közötti együttműködés javulásához, sem a gyermek stabil, kiszámítható kapcsolatrendszerének kialakulásához.

Ezekben az ügyekben a felróhatóság vizsgálata gyakran technikai kérdéssé szűkül le, vagyis arra, hogy a kapcsolattartás egy adott alkalommal megvalósult-e, illetve, hogy az elmaradás a kérelmezett ellenőrzési körébe tartozott-e. Miközben ez a megközelítés dogmatikailag indokolt és eljárásjogilag is védhető, háttérbe szorul az a kérdés, hogy a végrehajtási eljárás ténylegesen szolgálja-e a gyermek hosszú távú érdekét, vagy nem több mint egy újabb fórum, a szülők között már korábban kialakult konfliktus folytatására.

A felróhatóság vizsgálata tehát a kapcsolattartási ügyekben sajátos nehézségeket vet fel, mivel a felek magatartása gyakran nem egyértelműen minősíthető. Az akadályozás nem minden esetben jelenik meg nyílt, aktív formában; sokkal gyakoribb az olyan magatartás, amely közvetett módon, például a kommunikáció hiányán, a körülmények nem megfelelő alakításán vagy a gyermek befolyásolásán keresztül eredményezi a kapcsolattartás meghiúsulását.

A körülmények értékelése során a bíróságoknak olyan helyzetekben kell döntést hozniuk, ahol a felek előadása sok esetben egymással ellentétes, és – a későbbi fejezetben részletesebben is kifejtésre kerülő – objektív bizonyítási eszközök korlátozottan kerülnek előtérbe. Ebből következően a bírói jogalkalmazás felelőssége kiemelt abban, hogy a rendelkezésre álló eszközökkel a lehető leginkább feltárja a valós helyzetet.

A vizsgált ügyek tanúsága szerint különösen problematikus, hogy a visszatérő végrehajtási eljárások esetében a jogalkalmazás nem differenciál kellőképpen az alkalmi jogsértések és a tartós együttműködési zavarok között. Ennek következtében ugyanaz az eljárási mechanizmus kerül alkalmazásra olyan ügyekben is, ahol a végrehajtás reális eséllyel képes rendezni egy egyszeri konfliktust, és olyan esetekben is, ahol a felek közötti viszony már hosszabb ideje eskalálódott, és a végrehajtás elrendelése önmagában nem jelent megoldást.

Mindez arra utal, hogy a kapcsolattartás végrehajtásának jelenlegi rendszere elsősorban az egyedi jogsértések szankcionálására alkalmas, azonban csak korlátozottan képes kezelni azokat a strukturális problémákat, amelyek a végrehajtási eljárások ismétlődéséhez vezetnek. A felróhatóság helyes és következetes alkalmazása így nem feltétlenül jár együtt a konfliktusok csökkenésével, és nem biztosít valódi visszatartó erőt azokban az esetekben, ahol a végrehajtás maga válik a konfliktus fenntartásának egyik eszközévé.

2.3.3. A felróhatóság vizsgálata a veszélyhelyzet idején

A felróhatóság vizsgálata kapcsán a teljesség igénye megköveteli annak bemutatását is, hogy a nemperes eljárások kezdeti időszakában milyen sajátos körülmények befolyásolták a bírói gyakorlat alakulását.

Ebbe a körbe tartozik a COVID–19 világjárvány időszaka, amely ugyan napjainkra már nem bír közvetlen jogalkalmazási relevanciával, azonban a Bpnt. hatálybalépését követően alapvetően formálta a kapcsolattartás végrehajtásával összefüggő bírói dilemmákat és értelmezési kérdéseket. A veszélyhelyzet olyan rendkívüli élethelyzeteket teremtett, amelyekben a felróhatóság klasszikus mércéjének alkalmazása új, eddig nem ismert megvilágításba került, ezért e tapasztalatok bemutatása a kezdeti bírói gyakorlat megértéséhez elengedhetetlen.

5.3.3.1. A gyermek legfőbb érdekének új dimenziói a veszélyhelyzet alatt

A Bpnt. hatálybalépését követően nem sokkal, 2020. március 11. napjától a Kormány az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében Magyarország egész területére veszélyhelyzetet hirdetett ki határozatlan időre.¹³⁸ Majd 2020. március 27. napjától kijárási korlátozást vezetett be, amely szerint a lakóhely, tartózkodási hely, illetve a magánlakás elhagyására csak ebben a veszélyhelyzeti rendeletben meghatározott alapos ok felmerülése esetén kerülhetett sor,¹³⁹ ilyen alapos indoknak minősült a szülői jogok és kötelezettségek gyakorlása.¹⁴⁰

A kutatás során megfigyelhető volt, hogy a szülők rendszeresen hivatkoztak arra, hogy a járványveszély miatt nem adják át a különélő szülőnek a gyermeket a szokásos kapcsolattartásra. A bíróságok körében két ellentétes álláspont alakult ki azzal összefüggésben,

¹³⁸ A veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III.11.) Korm. rend. 1. §

¹³⁹ A kijárási korlátozásról szóló 71/2020 (III.27.) Korm. rend. 3. §

¹⁴⁰ A kijárási korlátozásról szóló 71/2020 (III.27.) Korm. rend. 4. § (1) bekezdés t) pont

hogy mi minősül a kapcsolattartás felróható megszegésének és mi az, ami nem. A többségi álláspont szerint megállapítható, hogy önmagában a veszélyhelyzetre hivatkozás nem volt elégséges indok ahhoz, hogy a kérelem elutasítható legyen, szükséges volt egy többlettényállási elem is, amelyhez a debreceni álláspont is igazodott.¹⁴¹

Ezért a vizsgálat tárgyát képező ügyek közül két esetben is megfigyelhető volt, hogy a bíróság elfogadta a kérelmezettnek a veszélyhelyzetre való hivatkozását a többlettényállási elemmel együtt és nem állapította meg a kapcsolattartásra vonatkozó határozat megszegését, akkor sem, amikor a kapcsolattartás a valóságban nem történt meg. Az egyik esetben a kérelmező nemzetközi kamionsofőr volt, aki a veszélyhelyzet ideje alatt is aktívan, országhatárokon áthaladva végezte munkáját; illetve a másik esetben pedig orvos volt a kérelmező, aki fokozott veszélynek kitett hivatását a kórházban szintén folyamatosan gyakorolta. A bíróság indokolása szerint ezek olyan méltányolható körülménynek minősülnek, amelyek megalapozzák a kapcsolattartás akadályozását a kérelmezett részéről ilyen különleges helyzetben.

A többségi állásponttal szemben voltak olyan járásbíróságok, ahol önmagában a járványhelyzet tényére való hivatkozás is elfogadható volt kimentésként a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegése alól. A Nemzetközi Szociális Szolgálat útmutatója is ezen a véleményen volt. A szervezet felhívta a szülők figyelmét, hogy egészségügyi kockázat miatt nem szolgálja a gyermek érdekét az, ha a másik, vele nem együtt élő szülővel személyesen találkozik. Azonban azt is hangsúlyozta, hogy ilyen esetben a kommunikációnak a személyes találkozástól eltérő formáit kell választani.¹⁴²

Nézetem szerint mindkét álláspontnak voltak racionális indokai, azonban egyik sem vette figyelembe azt a tényt, hogy – megszegés és felróhatóság hiányától függetlenül – a gyermek hetekig, vagy akár hónapokig nem találkozott személyesen a különélő szülőjével, azért, mert foglalkozásából adódóan különösen veszélyeztetett volt, amelyről ő maga nem tehetett.

Nyilvánvalóan nem volt elvárható, hogy a kapcsolattartással érintett orvos, kamionsofőr vagy bolti alkalmazott inkább feladta volna a megélhetését, hivatását. Kiemelendőnek tartom, hogy társadalmi szerepvállalásuk jelentős volt a vírus elleni küzdelemben, és napjainkban is az, így méltánytalannak tartom azt, hogy a jogszabályi keretek nem adtak lehetőséget arra számukra, hogy bírósági végzés alapján pótolhassák az elmaradt kapcsolattartásokat.

¹⁴¹ 2019.OBH.XXII.C.5/80. Összefoglaló

¹⁴² SZEIBERT Orsolya, *A gyermek a COVID-19 járvány idején – gyermekjogi, gyermekvédelmi és családjogi ajánlások*, Családi Jog, 2020/3., 42.

A veszélyhelyzet idején a kapcsolattartás végrehajtásával összefüggő eljárásokban sajátos metszéspontba kerültek a közegészségügyi kockázatok, az állami korlátozó intézkedések és a gyermek, valamint a szülő kapcsolattartáshoz fűződő alapvető jogai. A bíróságoknak olyan helyzetekben kellett állást foglalniuk, ahol a kapcsolattartás elmaradása objektív veszélyhez kapcsolódott, mindamellett, hogy a jogszabályi keretek változatlanul fennálltak, és nem tartalmaztak kifejezetten a pandémiás helyzetre vonatkozó kivételeket. A bemutatott bírói gyakorlat közös jellemzője, hogy a felróhatóság vizsgálata elsősorban a megszegés megállapíthatóságára koncentrált, miközben a kapcsolattartás tartós elmaradásának gyermekre gyakorolt következményei csak korlátozottan jelentek meg az eljárásokban.

Javaslatom szerint a jövőben – ha ilyen helyzet alakul ki – érdemes lenne megfontolni, hogy a veszélyhelyzet megszűnését követő 6 hónapon belül pótolhatóak legyenek a veszélyeztetett munkát végzők és gyermekeik közötti elmaradt kapcsolattartások, akkor is, ha a kérelmezett nem szegte meg felróhatóan a kapcsolattartásra vonatkozó határozatot a méltányolható körülmények miatt.

A COVID-19-re hivatkozó veszélyhelyzet, Magyarországon 2020 nyarán hivatalosan is megszűnt, amikor az Országgyűlés elfogadta a koronavírus-járvánnyal kapcsolatos veszélyhelyzet megszüntetéséről szóló törvényt, és azt a gyakorlatba is átvezették. A veszélyhelyzet megszüntetésének napja 2020. június 18., amikor – az ezt kimondó jogszabály¹⁴³ hatálybalépését követően – a rendkívüli jogrend és a kormányrendeletek, többek között a speciális veszélyhelyzeti intézkedések, hatályukat veszítették.

Ez után 2020. november 4-én lépett hatályba a "második" veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 478/2020. (XI. 3.) Korm. rendelet, majd a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről szóló 484/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet, melynek több rendelkezése is kihatott a kapcsolattartásokra. Az egyik, hogy a kormány 2020. november 11. napjától este nyolc óra és reggel öt óra között kijárási tilalmat vezetett be, többek között azzal, hogy mindenkinek haza kell érnie este nyolc óráig, továbbá tíz főben maximálta a családi rendezvényeken részt vevők számát. Ez a kijárási tilalom a kapcsolattartási időszakok lerövidüléséhez vagy elmaradásához vezethetett.¹⁴⁴

A veszélyhelyzet sajátossága éppen abban állt, hogy annak fennállása egyik szülőnek sem volt felróható, ezért önmagában a járványhelyzetre való hivatkozás sem igazolhatta automatikusan a kapcsolattartás akadályozását. De a megváltozott körülmények fokozott

¹⁴³ 2020. évi LVIII. törvény a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készségről

¹⁴⁴ PUNGOR *i.m.* 28.

rugalmasságot és együttműködést követeltek meg a szülőktől, különösen olyan esetekben, ahol a kapcsolattartás a korábbi formájában egészségügyi kockázatot hordozhatott.

A gyermek legfőbb érdekének értelmezése a veszélyhelyzet idején újabb hangsúlyokat kapott azzal, hogy az egészség védelme a gyermek érdekének részévé vált, azonban nem abszolút jelleggel. A kizárólag a testi egészség védelmére koncentráló, izolációs megoldások hosszabb távon a gyermek lelki fejlődésére nézve is súlyos következményekkel járhattak, így a kapcsolattartás teljes ellehetetlenítése önmagában nem tekinthető a gyermek érdekét szolgáló megoldásnak.

Mindezek alapján a járványhelyzet arra világított rá, hogy a kapcsolattartás kérdésében a külső beavatkozás lehetőségei szükségszerűen korlátozottak, és a gyermek érdeke elsősorban nem végrehajtási vagy szankcionáló eszközökkel, hanem a szülők felelős együttműködésén és józan mérlegelésén keresztül érvényesíthető. A veszélyhelyzet így nem csupán jogalkalmazási nehézségeket tárt fel, hanem azt is, hogy rendkívüli élethelyzetekben a kapcsolattartás érvényesülése sokkal inkább kooperatív, mintsem kényszerítő megközelítést igényel.¹⁴⁵

5.3.3.2. Alapjogi mérlegelés a veszélyhelyzetben: a gyermek legfőbb érdeke az Alkotmánybíróság COVID–19 döntéseiben

A veszélyhelyzet idején kialakult bírói gyakorlat alkotmányjogi kérdéseket is felvetett, hiszen a kapcsolattartás korlátozása, annak elmaradása vagy alternatív formában történő biztosítása érintette a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogot, valamint a gyermek és a különélő alapvető jogait is.

E körülmények között különös jelentőséget nyert az Alkotmánybíróság gyakorlata, amely a veszélyhelyzet alkotmányos kereteinek kijelölésével iránymutatást adott arra nézve, hogy az alapjogok korlátozása milyen feltételek mellett tekinthető megengedhetőnek, és milyen mérlegelési kötelezettség terheli a jogalkalmazó szerveket.

A 10/2021. (IV. 22.) AB határozat az Alkotmánybíróság COVID–19 világjárvány idején kialakított gyakorlatának egyik alapvető kiindulópontja. A testület ebben a döntésében hangsúlyozta, hogy a veszélyhelyzet fennállása önmagában nem eredményezheti az Alaptörvényben biztosított alapjogok – így a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog – automatikus vagy általános korlátozását. Az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy az alapjogkorlátozás alkotmányossága kizárólag egyedi, konkrét körülmények mérlegelése alapján ítéltető meg, és a járványügyi helyzetre való általános hivatkozás nem mentesít a

¹⁴⁵ VISONTAI-SZABÓ Katalin, *Szülő – gyermek kapcsolattartás végrehajtása koronavírus járvány idején*, In.: A Magyar Tudomány Napja a Délvidéken 2020., Vajdasági Magyar Tudományos Társaság, Újvidék, 155-156.

szükségességi és arányossági vizsgálat lefolytatása alól. Ez a megállapítás a kapcsolattartási ügyekben különös jelentőséggel bír, mivel kizárja a személyes kapcsolattartás pusztán preventív jellegű, mérlegelés nélküli mellőzését.

A 15/2021. (V. 13.) AB határozat tovább finomította a veszélyhelyzet idején alkalmazandó alapjogi mércét, különös tekintettel az arányosság követelményére. Az Alkotmánybíróság elismerte, hogy a járvány elleni védekezés legitim állami cél, de azt is hangsúlyozta, hogy ez a cél önmagában nem írhatja felül korlátlanul az egyéni alapjogokat. A döntés értelmében minden olyan esetben, ahol alapjog-korlátozásra kerül sor, vizsgálni kell, hogy az adott intézkedés valóban alkalmas-e a cél elérésére, és nincs-e enyhébb, az alapjogokat kevésbé korlátozó megoldás. Ez az érvelés közvetlenül kapcsolódik a felróhatóság vizsgálatához, hiszen kizárja azt, hogy a kapcsolattartás akadályozása általános járványügyi megfontolások alapján felróhatóság hiányában is igazolható legyen.

A 3067/2021. (II. 24.) AB határozatában kifejtette, hogy az a hivatkozás, amely szerint a kérelmezett a kapcsolattartás tekintetében "akkor jár el helyesen és felelősségteljesen, ha a fertőzés elkerülése érdekében ezeket az alkalmakat csökkenti", a konkrét esetben elengedhetetlen alapjogi összemérés hiányára utal, és a kapcsolattartási jog kiüresítésének veszélyét hordozza magában. Ez pedig, ha a koronavírus-járvány elhúzódik, akár a különélő szülő és az óvodáskorú gyermek elidegenedéséhez is vezethet. A 32/2021. (XII. 20.) AB határozat ehhez kapcsolódóan erőteljesen az időtényező alapjogi relevanciájára irányította rá a figyelmet. Az Alkotmánybíróság ebben a döntésében kimondta, hogy az eljárások elhúzódása önmagában is alapjogsérelmet okozhat, különösen olyan jogviszonyokban, amelyeknél az idő múlása visszafordíthatatlan következményekkel járhat. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, hogy a gyermekeket érintő ügyekben az idő nem semleges tényező, hanem a jog érvényesülésének érdemi részét képezi. Ez a megállapítás a kapcsolattartási ügyek végrehajtása során kiemelt jelentőséggel bír, hiszen a személyes kapcsolatok tartós megszakadása akkor is sértheti a gyermek jogait, ha a megszegés mögött formálisan nem állapítható meg felróhatóság.

Végül a 3/2022. (II. 11.) AB határozat átfogó jelleggel rögzítette a veszélyhelyzeti alkotmányosság kereteit. Az Alkotmánybíróság egyértelművé tette, hogy a veszélyhelyzet nem jelent „alkotmánymentes állapotot”, és nem eredményezheti az alapjogi garanciák felfüggesztését. A döntés hangsúlyozta a bíróságok aktív szerepét az alapjogok védelmében, különösen olyan ügyekben, ahol a jogalkalmazás közvetlenül kihat a családi életre és a gyermekek különélő szülővel történő mindennapi kapcsolatára. Ez a határozat megerősíti azt az elvárást, hogy a kapcsolattartási ügyekben – még rendkívüli jogrend idején is – az egyedi mérlegelés és a gyermek legfőbb érdekének figyelembevétele nem mellőzhető.

Tekintettel arra, hogy a bíróságoknak 2020 tavaszán még semmiféle tapasztalata vagy kialakult gyakorlata nem volt a kapcsolattartás végrehajtásában, különösen a szülő felróható magatartása mibenlétének megállapításában, a veszélyhelyzetből eredő bizonytalanságok komoly nehézségeket okoztak az eljáró bírácoknak és a jogszabályok eltérő értelmezéséhez vezetett.¹⁴⁶

Szeibert Orsolya a témában írt egy tanulmánya¹⁴⁷ szerint a COVID–19 járvány idején a kapcsolattartási jog gyakorlása különösen élesen vetette fel az alapjogok közötti kollízió problémáját, mindenekelőtt a családi élet tiszteletben tartásához való jog és az élethez, egészséghez való jog viszonyát. A veszélyhelyzet nem csak gyakorlati nehézségeket eredményezett, hanem normatív bizonytalanságot is teremtett: a jogalkalmazóknak olyan helyzetekben kellett dönteniük, amelyekre sem a jogszabályi keretek, sem a kialakult bírói gyakorlat nem adott egyértelmű irányutatót. A tanulmány rámutat arra, hogy a járványhelyzet önmagában nem vezethetett automatikusan a kapcsolattartás felfüggesztéséhez, illetve az egészségügyi kockázatok figyelmen kívül hagyása sem lett volna összeegyeztethető a gyermek legfőbb érdekével.

A szerző hangsúlyozza, hogy a gyermek legfőbb érdeke a veszélyhelyzet idején sem vesztette el irányadó szerepét, ugyanakkor tartalma kontextusfüggővé vált: az egészség védelme a gyermek érdekének részévé lépett elő. Ennek következtében a kapcsolattartás jogának gyakorlása nem abszolút módon, hanem mérlegelés tárgyaként jelent meg, ahol az állam pozitív kötelezettsége nem kizárólag a kapcsolattartás kikényszerítésére, hanem annak biztonságos feltételek melletti biztosítására terjedt ki. A tanulmány különösen fontos megállapítása, hogy az alternatív kapcsolattartási formák – így az elektronikus kapcsolattartás – szerepe felértékelődött, de ezek nem tekinthetők a személyes kapcsolattartás teljes értékű helyettesítőinek.

Szeibert Orsolya elemzése is végső soron arra a következtetésre jut, hogy a járványhelyzet rámutatott a kapcsolattartási jog sérülékenységre és arra, hogy a jogrendszer nem volt felkészülve egy olyan rendkívüli helyzetre, amelyben a kapcsolattartás hosszabb időre objektív akadályba ütközhet anélkül, hogy ez bármelyik szülőnek felróható lenne. Ezzel a megállapítással egyetértve, a tanulmány közvetve azt is jelzi, hogy a jövőbeni szabályozásnak

¹⁴⁶ VISONTAI-SZABÓ Katalin, *A gyermek kapcsolattartáshoz való jogának érvényesülése világjárvány idején*, In.: FARKAS Csaba – GÖRÖG Márta – HEGEDŰS Andrea – KAPRINAY Zsófia – PÁKOZDI Zita – VARGA Imre (szerk.), *Ünnepi kötet Dr. Szabó Imre egyetemi tanár 70. születésnapjára*, Acta Universitatis Szegediensis: forum: acta juridica et politica, XI. évfolyam 3. szám, Szeged, 2021., 472.

¹⁴⁷ SZEIBERT Orsolya, *Human Rights During the COVID-19 Pandemic in Hungary with Special Regard to the Right to Have Contact*, MEDICINE, LAW & SOCIETY, Vol. 14, No. 2, October 2021., pp. 395–418.

számolnia kell olyan kivételes élethelyzetekkel, amelyekben a gyermek és a különélő szülő közötti kapcsolat védelme nem kizárólag végrehajtási, hanem kompenzációs és helyreállító megközelítést is igényel.

2.4. A kérelem előterjesztésének határideje

A felróhatóság és azzal összefüggésben a veszélyhelyzetben megjelenő értelmezési kérdések vizsgálatát követően indokolt visszatérni a nemperes eljárás törvényi szerkezetéhez, és a kapcsolattartás végrehajtásának további, rendszertani elemeit vizsgálni. A fejezetek sorrendje tehát folytatja a Bpnt. belső normatív logikáját, így a felróhatóság kérdéseinek előbbi tisztázása után az eljárás megindításának feltételei és időbeli keretei kerülnek előtérbe. Ennek megfelelően a következőkben az eljárás megindítására nyitva álló határidő dogmatikai és gyakorlati kérdéseinek elemzésére kerül sor.

A kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárás megindítására nyitva álló határidők szabályozása a jogalkotó azon törekvését tükrözi, hogy a jogsértésekre gyors és egyben jogbiztonságot is garantáló reakciót biztosítson.

A kapcsolattartási ügyek sajátossága, hogy az idő múlása nem egy semleges tényező, azért, mert a gyermek és a különélő szülő közötti kapcsolat folyamatossága sérülhet, ha a jogérvényesítés elhúzódik vagy formai okból meghiúsul. A határidő ebből kifolyólag tehát nem egyszerűen egy technikai eljárásjogi kérdés, hanem a gyermek legfőbb érdekéhez is szorosan kapcsolódik. A határidők rendszere kijelöli, hogy a jogalkalmazás mely időbeli keretek között képes érdemben reagálni a kapcsolattartás megszegésére, ami a gyermek érdekeinek védelme szempontjából nem közömbös kérdés.

Ennek a fejezetnek a célja ezért kettős, egyrészt arra vállalkozik, hogy bemutassa a határidők dogmatikai rendszerét, másrészt feltárja, hogy a bírói gyakorlat miként alkalmazta ezeket a szabályokat 2020-ban és 2025-ben, valamint, hogy az időközben bekövetkezett jogalkotói korrekciók milyen irányba mozdították el a jogértelmezést és annak gyakorlati alkalmazását.

2.4.1. A határidők dogmatikai rendszere

A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti nemperes eljárás határidőszabályozása a Bpnt., a Pp. és a Ptk. rendelkezéseinek egymásra hatásában értelmezhető igazán. A három jogforrás eltérő funkciójú normákat tartalmaz: a Bpnt. speciális eljárási keretet ad, a Pp. háttérszabályként biztosítja az általános perjogi garanciákat, míg a Ptk. anyagi jogi oldalról

határozza meg a felek együttműködési kötelezettségét. A határidők rendszere ezen három jogforrás metszéspontjában rajzolódik ki.

A határidőkre vonatkozóan két esetkört érdemes megkülönböztetni. Az egyik, amikor a határidőt az elmaradt kapcsolattartás pótlásának időpontjához viszonyítjuk, a másik, amikor a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megsértése az irányadó időpont. Előbbi esetben mind a Gyer., mind a Bpnt. szabályai szerint az elmaradt kapcsolattartás pótlására megállapított időpont eredménytelen elteltétől számított 30 napon belül van lehetőség a kérelmet előterjeszteni. Utóbbi esetben már észlelhető némi különbség a régi és az új szabályoz között.

A Bpnt. 22/B. § (3) bekezdése szerint „a kérelmet a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegésétől vagy annak a kérelmező tudomására jutásától számított 30 napon belül lehet előterjeszteni”. A Gyer. 33. § (1) bekezdés b) pontja alapján pedig a veszélyeztető magatartás tudomására jutásától számított 30 napon belül volt helye a kérelem benyújtásának. Mindez alapján megfigyelhető, hogy a Bpnt. a szubjektív határidőt, vagyis a tudomásra jutást, kiegészíti egy objektív elemmel, azaz a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegésének időpontjával.

A Bpnt.-ben szabályozott, a kérelem előterjesztésére nyitva álló 30 napos határidő sajátos jellegű: bár eljárásjogi normában jelenik meg, funkcióját tekintve szoros kapcsolatban áll az anyagi jogi jogosultsággal. A Ptk.-ban biztosított kapcsolattartási jog ugyanis időhöz kötött, periodikusan gyakorolható jogosultság, amelynek sérelme tipikusan konkrét időponthoz kapcsolódik. A Bpnt. határidő-szabálya ennek megfelelően a perbeli fegyelem eszköze, amely a jogintézmény időérzékeny természetére reagáló garanciális rendelkezés és az hivatott biztosítani, hogy a végrehajtási eljárás ne váljon a múltbeli sérelmek korlátlan felhalmozásának fórumává.

A határidő – a kezdeti értelmezése alapján – anyagi jogi jellegűnek volt tekintendő, ennek okán a kérelemnek a határidő utolsó napján meg kell érkeznie a bírósághoz,¹⁴⁸ ugyanakkor – kifejezett rendelkezés hiányában – nem tekinthető jogvesztőnek, az elévülés szabályai alkalmazandók rá, és kimentésnek is helye van.

A Módtv. 2. hatálybalépésével azonban Bpnt. 22/B. § (3) bekezdése a következőképp módosult: „(3) A kérelmet a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegésétől vagy annak a kérelmező tudomására jutásától számított 30 napon belül lehet előterjeszteni. A határidőt megtartottnak kell tekinteni, ha a kérelmet legkésőbb e határidő utolsó napján ajánlott

¹⁴⁸ MÁRTON *i.m.*

küldeményként postára adták. A határidőt az elmaradt kapcsolattartás pótlása esetén a kapcsolattartás pótlására megállapított legközelebbi megfelelő időpont lejártától kell számítani.” Az Indokolás ezzel egyértelművé teszi, hogy a módosítás célja, hogy tisztába tegye azt a kérdést, hogy az eljárás megindítására vonatkozó határidő eljárásjogi határidőnek tekintendő.¹⁴⁹

A kezdeti bírói gyakorlatban a határidőkkel kapcsolatban több álláspont is kialakult, amelynek ismertetése az alábbiakban történik. A 30 napos határidő elmulasztása esetén a kérelem – a Pp. 176. § (1) bekezdés i) pontjában rögzítettek szerint – visszautasítható, azonban a mulasztás igazolási kérelemmel orvosolható, azaz ilyen esetben a kérelmet nem a Bpnt. 22/C. § (5) bekezdése alapján kell elutasítani a bíróságnak.

Tekintettel kellett lenni ezen felül a 4/2003 PJE határozatban foglaltakra is, amely kimondja, hogy a bíróság a határidő elmulasztását hivatalból nem veheti figyelembe, kizárólag a kérelmezett erre irányuló védekezése esetén.¹⁵⁰ Amennyiben a jogszabály a mulasztás kimentésére nem az igazolást írja elő, a határidő elévülését a bíróság hivatalból nem veheti figyelembe. Elévülési kifogás esetén – és ha az elévülési kifogás alapos – a határidő elmulasztásának következményeit az ügy érdemében hozott határozatban kell levonni.¹⁵¹

2.4.2. A Bpnt. alkalmazásának első éve: a határidő értelmezési dilemmái

A határidők normatív kereteinek ismertetését követően indokolt annak vizsgálata, hogy e szabályok miként érvényesültek a gyakorlatban a Bpnt. hatálybalépését követő első években. A 2020-as bírói gyakorlat elemzése különösen alkalmas arra, hogy feltárja a szabályozás kezdeti értelmezési dilemmáit.

A Debreceni Járásbíróság 2020-ban vizsgált gyakorlatát áttekintve elmondható, hogy a kutatással érintett ügyekben több kérelemben szerepelt lejárt követelés, amelyből egy esetben ez nem eredményezett sem elutasítást, sem visszautasítást, sem erre vonatkozó hiánypótlást. A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása tárgyában hozott végzésben ezt a követelést a bíróság nem vette figyelembe és a kérelemben foglaltaknak eleget tett valamennyi esetben, elrendelve a végrehajtást, a lejárt követelést leszámítva.

Több esetben azonban a 30 napon túli kapcsolattartás pótlására irányuló kérelem visszautasításra került. Ezekben az ügyekben a bíróság hiánypótló végzést bocsátott ki, amelyben felhívta a kérelmező figyelmét arra, hogy terjesszen elő határozott kérelmet, illetve

¹⁴⁹ Módtv. 2. Indokolás

¹⁵⁰ HARMATI – VÖLCSEY *i.m.* 27.

¹⁵¹ 4/2003. számú PJE határozat

arra is, hogy ha 30 napon túli követelést érvényesít, akkor a bíróság az összes időpont vonatkozásában érdemi vizsgálat nélkül utasítja el a kérelmet.

Valamennyi esetben a Pp. 176. § (2) bekezdésében e) pontja alapján a bíróság visszautasította a kérelmet és az indokolásban szerepelt, hogy a kérelmező a hiányokat nem pótolta megfelelően, illetve az is, hogy a kérelem tartalmazott lejárt követelést is.

Egy esetben a bíróság kétszer is hiánypótló végzést bocsátott ki, az elsőben ugyanazokat kérte, mint az előbb említett két ügyben, a második hiánypótló végzésben a konkrét időpontokat kérte megjelölni. A kérelmező ekkorra 32 elmaradt kapcsolattartást jelölt meg, amelyből 15 lejárt, 8 idő előtti követelésnek minősült, azonban 9 esetben a kérelem a kapcsolattartásban foglalt határozatnak megfelelő, a 30 napos határidőben még benne levő időpontot is tartalmazott, ennek ellenére a kérelmet visszautasította a bíróság arra való hivatkozással, hogy valamennyi kérelemben foglalt időpont lejárt.

Meglátásom szerint a kérelmezők a hiánypótlás alkalmával általában nemhogy visszavonták volna azokat az időpontokat, amelyek 30 napot meghaladóak voltak, hanem – minden sérelmüket leírva –, inkább még többet is befoglaltak, és akár korábbi vagy időelőtti időpontokkal is kiegészítették azt, mint ami a kérelmükben eredetileg szerepelt.

Gyakorlati kérdést vetett fel tehát, hogy miként volt kezelendő a különböző időpontban megvalósult magatartásra alapított végrehajtás elrendelése iránti kérelem, ha legalább egy esetben a kérelem előterjesztésére nyitva álló 30 napos határidő már eltelt. Márton Andrea meglátása szerint ilyen esetben a jogi képviselő nélkül eljáró féllel szemben hiánypótlást kell elrendelnie a bíróságnak, amelynek keretében a kérelmező a kérelmét módosíthatja, míg jogi képviselővel eljáró fél esetén a bíróság hiánypótlási eljárás nélkül kibocsáthatja a visszautasító határozatot.¹⁵²

2020-2021-ben teljes mértékben osztottam azt a véleményt, amely szerint pozitív elbírálásban részesíthető a jogi képviselő nélkül eljáró fél a hiánypótlás és visszautasítás kérdésében, viszont ezen túlmenve egyébként meglátásom szerint nem volna szükséges sem a hiánypótlás elrendelése, sem a visszautasítás, amennyiben a kérelemben szerepel olyan esemény, amely elkésettnek minősül, ha mellette van legalább egy olyan, amely határidőben érkezettnek tekinthető volt. Álláspontom szerint az eljárás elhúzódásához vezet, ha egy egyébként minden elemében helyes kérelmet emiatt hiánypótlásra kötelezi a bíróság, a gyermek érdekével pedig teljesen szembe megy, ha azt visszautasítja.

¹⁵² MÁRTON *i.m.*

Meggyőződésemm volt és továbbra is az, hogy az eljárás lefolytatása során az a kívánatos, ha minél előbb sikeres lesz a végrehajtás. Ennek érdekében több előadásomban és publikációmban¹⁵³ javaslatot tettem arra, hogy a jogalkotó fontolja meg a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban: 1952-es Pp.) hatálya alatt is alkalmazott részbeni visszautasítás szabályait, amely szerint a kereseti kérelmek egymástól függetlenül is elbírálhatóak voltak. Ez magában foglalta azt a javaslatot is, hogy a jövőre nézve érdemesebb lenne a Pp. vonatkozó rendelkezése alól néhány kivételt képezni. Ugyanis a Pp. kimondja, hogy „a keresetlevelet vissza kell utasítani akkor is, ha az (1) vagy (2) bekezdésben meghatározott okok (visszautasítási okok) a keresetlevélnek csak valamely részét érintik”.¹⁵⁴ Ha ez alól a Bpnt. kivételt engedne, akkor a lejárt követelést részben vissza lehetne utasítani, míg a hiánytalan kérelmek esetében a bíróság érdemben, racionális időben tudna döntést hozni.

A jogszabályok ilyen feszes értelmezése – amely szerint visszautasításnak van helye akkor, ha a kérelmező nem vonja vissza a hiánypótlás alkalmával a lejárt követelését – nem teszi lehetővé, a Bpnt. 1. § (1) bekezdésének felhatalmazása alapján a Pp. preambulumának megfelelő értelmezését, vagyis, hogy a szabályok alkalmazása „a polgárok szolgálatát biztosító, a közjónak és a józan észnek megfelelő jogalkalmazás eszméjétől vezérelt, a magánjogi jogviták tisztességes eljárás elvén nyugvó rendezése és az anyagi jogok hatékony érvényre juttatása alapján” történjen.

Az elv alkalmazásának hiánya az Alaptörvény 28. cikkében foglaltakkal is ellentétes, amely kimondja, hogy „a jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotása vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni, az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak”. Ebben az esetben tehát megállapítható, hogy a Pp. 176. § (3) bekezdésének alkalmazása ellentétes a Pp. Preambulumával és az Alaptörvénnyel.

2.4.3. A visszautasítási gyakorlat jogalkotói korrekciója

A fentiekben ismertetett 2020-ban tapasztalható, részben formalista visszautasítási gyakorlat nem maradt jogalkotói reflexió nélkül. Az eljárásjogi környezet időközben módosult, amely a kapcsolattartási ügyekben is közvetett, de érzékelhető hatást gyakorolt a kérelem

¹⁵³ GÖNCZI Barbara, *A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás, mint új nemperes eljárás*, In.: BALOGH Judit – SZIKORA Veronika (szerk.), *Díjnyertes gondolatok, Tanulmányok a 35. OTDK Állam- és Jogtudományi Szekciójának első helyezett szerzőitől*, Debrecen, 2021., 47-69.

¹⁵⁴ Pp. 176. § (3) bekezdés

elbírálására. Ezen változások megértéséhez szükséges röviden áttekinteni a Pp. Novella releváns rendelkezéseit.

A 2020-ban vizsgált gyakorlat még abból a Pp. szabályozási környezetből indult ki, amely a keresetlevél – és analóg módon a nemperes kérelem – részbeni hibája esetén is teljes körű visszautasítást írt elő. Ez a megoldás a kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárásokban különösen problematikusnak bizonyult, mivel egyes – határidőn túl érvényesített – időpontok szerepeltetése az egész kérelem sorsát megpecsételhette, még akkor is, ha azon belül határidőben előterjesztett, érdemben vizsgálható igények is voltak.

A gyakorlat ilyen formalista alkalmazása az eljárásjogi szempont mellett alkotmányos szempontból is aggályokat vetett fel, hiszen a kapcsolattartás időérzékeny jellegéből fakadóan a visszautasítás a gyermek érdekét közvetlenül érinthette. A részbeni vizsgálat lehetőségének hiánya az eljárás elhúzódásához vezetett, és olyan helyzetet eredményezett, amelyben a formai követelmények megelőzték az anyagi jog érvényesülését.

Ezzel összhangban a későbbi, 2021. január 1. napján hatályba lépett Pp. Novella már kifejezetten reagált a túlzottan szigorú visszautasítási gyakorlatra, és egyértelművé tette, hogy a perfelvételre való alkalmasság vizsgálata nem terjedhet ki az ügy érdemére, illetve a bíróság nem támaszthat a törvényben egyébként nem szereplő többletkövetelményeket. A módosítás mögött ugyanaz a felismerés húzódik meg, amely a kapcsolattartási ügyekben is releváns, vagyis, hogy az eljárásjogi formalizmus nem akadályozhatja az anyagi jog tényleges érvényre juttatását.

A jogalkotói korrekció tehát – ha nem is kifejezetten a kapcsolattartási végrehajtási eljárásokra reflektálva – abba az irányba mozdította el a rendszert, amelyet a korábbi gyakorlat kritikája és a részbeni visszautasítás lehetőségének szükségessége már előrevetített. A hangsúly fokozatosan áthelyeződött a teljes kérelem „szankcionálásáról” az érdemben vizsgálható részek elbírálására, ami a gyermek legfőbb érdekének időérzékeny érvényesülésével is jobban összhangban áll.

Wopera Zsuzsa tanulmánya szerint a keresetindítással kapcsolatos módosítások központi célja a perindítás megkönnyítése volt, amelyet a keresetlevelek nagy arányú visszautasítása indokolt. A jogalkotói beavatkozást egy átfogó empirikus vizsgálat alapozta meg, amely rámutatott arra, hogy a visszautasítások jelentős része a kereseti kérelem határozottságával kapcsolatos, sokszor túlzottan formalista bírói értelmezésből eredt. Ennek nyomán a Pp. Novella pontosította a kereseti kérelemre vonatkozó szabályt, egyértelművé téve, hogy a felperestől nem várható el több, mint ami a bírósági döntés rendelkező részének meghozatalához szükséges. A módosítások további célja volt a keresetlevél kötelező tartalmi

elemeinek egyszerűsítése, különösen a bizonyítási indítványok és a záró rész tekintetében, a jogkeresők igényérvényesítésének elősegítése érdekében. Ezzel párhuzamosan a jogalkotó korlátot kívánt szabni annak a gyakorlatnak, amelyben a bíróságok már a perfelvételi szakaszban érdemi mérlegelést végeztek, és ezzel a keresetlevelek visszautasítását az ügy érdeméhez tartozó szempontokra alapozták.¹⁵⁵

2.4.4. A határidő alkalmazásának új tendenciái

A jogalkotói korrekció hatásának megítéléséhez indokolt annak vizsgálata, hogy a 2025-ben vizsgált bírói gyakorlat mennyiben tükröz elmozdulást a korábbi formalista megközelítéshez képest.

A 2025-ben áttekintett ügyekben megjelenő gyakorlat alapján a 30 napos határidő alkalmazása nem tekinthető teljes mértékben egységesnek, de jól kirajzolódik egy elmozdulás a korábbi, kifejezetten formalista megközelítéstől az érdemi vizsgálat irányába. A kérelmek jelentős részében a kérelmezők a jogsértés bekövetkezését követően rövid időn – jellemzően 2-5 napon – belül fordultak a bírósághoz. A határidő túllépése inkább azokban az ügyekben jelent meg, ahol a konfliktus elhúzódó jellegű volt, és a kérelmező egyidejűleg több, korábban elmaradt kapcsolattartást is érvényesíteni kívánt.

A vizsgált ügyek között több olyan kérelem is szerepelt, amely egyidejűleg tartalmazott határidőn túli és határidőben előterjesztett elmaradt kapcsolattartási időpontokat. A gyakorlat ezeknek a kérelmeknek a megítélése tekintetében nem volt teljesen egységes, azonban jól érzékelhető, pozitív elmozdulás mutatkozott a korábbi, kifejezetten formalista megközelítéshez képest. Több esetben a bíróság a 30 napon túli időpontokat figyelmen kívül hagyta, és kizárólag a határidőben érvényesített igények tekintetében folytatta le az eljárást. A végzések indokolása ugyan nem hivatkozott kifejezetten a részbeni elbírálás lehetőségére, azonban a gyakorlat funkcionálisan mégis ezt valósította meg, ami az anyagi jogi igények érdemi vizsgálatának elsődlegességét tükrözi.

A formalista megközelítés teljes eltűnéséről viszont nem beszélhetünk. A kutatás tárgyát képező ügyek között előfordult olyan eset is, amelyben a bíróság hiánypótlási felhívást bocsátott ki, és a hiányok nem megfelelő pótlását követően a kérelmet visszautasította. Ezek a döntések ugyan nem minden esetben kizárólag a határidő túllépésére vezethetők vissza, hanem

¹⁵⁵ WOPERA Zsuzsa, *A dogmatika vagy a gyakorlat elsőbbsége?*, In.: FARKAS Csaba – GÖRÖG Márta – HEGEDŰS Andrea – KAPRINAY Zsófia – PÁKOZDI Zita – VARGA Imre (szerk.), *Ünnepi kötet Dr. Szabó Imre egyetemi tanár 70. születésnapjára*, Acta Universitatis Szegediensis: forum: acta juridica et politica, XI. évfolyam 3. szám, Szeged, 479-480.

a kérelem határozatlanságához vagy hiányosságaihoz is kapcsolódtak, mégis azt jelzik, hogy a formai kontroll továbbra is hangsúlyos eleme az eljárásnak.

Más ügyekben ettől eltérő, pragmatikusabb megközelítés volt megfigyelhető. Előfordult olyan eset, ahol a kérelem szintén tartalmazott 30 napon túli időpontokat, a bíróság azonban a lejárt követeléseket figyelmen kívül hagyta, és kizárólag a határidőben érvényesített időpontok tekintetében folytatta le az eljárást. A végzés indokolásában a lejárt igényekre érdemi megállapítást nem tett, ugyanakkor a fennmaradó részben a kérelmet érdemben elbírálta. Ez a gyakorlat – még ha *expressis verbis* nem is hivatkozik a részbeni elbírálás lehetőségére – funkcionálisan közelebb áll ahhoz a megoldáshoz, amely a formai és anyagi jogi szempontok kiegyensúlyozottabb érvényesítését teszi lehetővé.

A 2025-ös gyakorlat tehát kettős képet mutat. Egyrészt tovább él a korábbi években kialakult szigorú, a kérelem egészére kiterjedő visszautasítást alkalmazó megközelítés, másrészt azonban megjelent túlnyomó többségben az olyan bírói attitűd is, amely a határidőn túl érvényesített igények és a határidőben előterjesztett követelések elkülönítésével igyekszik biztosítani az érdemi vizsgálat lehetőségét. Ez utóbbi különösen a kapcsolattartási ügyek időérzékeny jellegére tekintettel tekinthető előremutónak.

Összességében megállapítható, hogy a 2025-ben vizsgált bírói gyakorlat a határidők alkalmazása körében átmeneti állapotot tükröz: a formalista és az anyagi jogi érvényesülést előtérbe helyező szemlélet még egymás mellett él, azzal a pozitív előremozdulással, hogy az új megközelítést lényegesen több ügy tanúsítja. A gyermek legfőbb érdekének időérzékeny természete tehát azt indokolja, hogy a jövőben a határidő alkalmazása ne a teljes kérelem „szankcionálásához”, hanem az érdemben vizsgálható részek mielőbbi elbírálásához vezessen. A vizsgált esetek tapasztalatai arra utalnak, hogy a gyakorlat már elindult ebbe az irányba, de a jogalkalmazás egységessége még nem tekinthető megvalósultnak.

A határidő-szabályozás fejlődése jól mutatja, hogy a kapcsolattartási végrehajtási eljárásban az eljárásjogi formalizmus és a gyermek érdekének időérzékeny védelme között folyamatos egyensúlykeresés zajlik. A jogalkotói és jogalkalmazói gyakorlat korrekciói e kettősség mentén értelmezhetők, és azt jelzik, hogy a rendszer fokozatosan az anyagi jog hatékonyabb érvényesülése irányába mozdult el.

Tekintettel arra, hogy a Pp. Novella hatálybalépése óta több mint négy év telt el, indokolt mérlegelni, hogy a jogalkotói korrekció önmagában elegendőnek bizonyult-e a kapcsolattartási végrehajtási eljárásokban tapasztalt formalista visszautasítási gyakorlat felszámolására. A 2025-ben vizsgált ügyek azt mutatják, hogy bár érzékelhető elmozdulás történt az érdemi vizsgálat irányába, a gyakorlat továbbra sem tekinthető egységesnek. Ebből következően

szükséges lehet vagy a jogalkotó részéről a részbeni elbírálás lehetőségének kifejezett, a Bpnt.-ben történő egyértelmű rögzítése – összhangban a korábban megfogalmazott javaslattal –, vagy pedig a bírói gyakorlat egységesítését célzó szakmai iránymutatás kiadása, amely egyértelműen rögzíti, hogy a határidőn túli igények nem tehetik automatikusan érdemi vizsgálat nélkülivé a határidőben előterjesztett kérelem elemeit.

2.4.5. Az eljárás megindítására nyitva álló határidő rövidítésének szakmai és gyakorlati dilemmái

A gyermekpszichiátriai szakirodalom rámutatott arra, hogy egy ötéves gyermek számára örökkévalóságnak tűnik 30 nap távollét a szüleitől.¹⁵⁶ Ezért kérdésként merülhet fel, hogy az eljárás megindítására nyitva álló 30 napos határidő lehet-e rövidebb.

Az esetek többségében elmondható, hogy a kérelmezők a jogsértés megtörténtétől számítva, átlagosan 2-5 napon belül nyújtották be a bíróságra kérelmüket. Ez arra enged következtetni, hogy a jogsértést elszenvedő rövid időn belül próbálja meg igényét érvényesíteni. Ez alapján megfontolható lenne rövidebb, például a 15 napos határidő alkalmazása is. Azonban tekintetbe kell venni azokat az ügyeket is, ahol rendszeresen előfordul, hogy a kapcsolattartás nem a rá vonatkozó határozat szerint zajlik, illetve teljesen elmarad, de az első pár jogsértés még nem vált ki olyan indulatokat, hogy eljárás megindítását lássák a szülők szükségesnek.

Ilyen esetekben a szülők – a béke fenntartása és a jogi eljárás igénybevételének elkerülése érdekében – kezdetben gyakran informális megállapodásokkal, pótlási ígérekkel próbálják rendezni a helyzetet, és csak abban az esetben fordulnak a bírósághoz, amikor ezek a megállapodások nem teljesülnek.

Sokszor, amikor ezek a kapcsolattartásra vonatkozó határozaton kívüli egyezségek nem valósulnak meg, akkor indítják meg a kérelmezők az eljárást, hiszen természetes, hogy előbb a bíróság közreműködése nélkül próbálják meg rendezni a kialakult helyzetet. Ebben a kontextusban tehát megfelelő lehetőséget biztosít a 30 nap arra, hogy azokra az időpontokra is kérjék a végrehajtást, amelyek pótlásáról megállapodtak a szülők, de később, rövid időn belül kiderül, hogy erre mégsem volt hajlandósága a másik félnek és végül nem teljesült a kapcsolattartás.

¹⁵⁶ SOMFAI Balázs, *Kapcsolattartás, mint a gyermek emberi joga*, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2009., 149-150.

2.4.6. Az eljárás gyorsításának intézményi eszközei a határidők révén

A határidő témájához szorosan kapcsolódik a bíróság ügyintézési határideje, vagyis, hogy a kérelem beérkezésétől a bíróságnak milyen gyorsan kell az eljárási cselekményeket megtennie. Ebben a körben is lényeges változtatásokon esett át az új szabályozás a jogalkalmazói tapasztalatok és a gyermek érdekének minél szélesebbkörű megvalósítása érdekében.

Az eljárás Bpnt.-be történő iktatásakor még nem volt soron kívüli az eljárás, de a bíróságok már ekkor kifejezetten törekedtek arra, hogy az eljárást minél hamarabb lefolytassák, gyermekekről lévén szó.¹⁵⁷ Az eljárást a jogalkotó 2020. július 16. napja óta minősíti soron kívülinek, amelynek indoka, hogy a gyermeki érdekek és jogok fokozott védelmi igénye akkor érvényesülhet, ha a végrehajtás elrendelésére – ha annak feltételei fennállnak – a lehető legrövidebb időn belül sor kerül.¹⁵⁸

Továbbá a Bpnt. 22/A. § (1) bekezdése szerint a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtását elrendelő végzés elleni fellebbezésnek nincs halasztó hatálya. Ennek oka a jogszabály első módosításában megjelenő indokolása szerint az, hogy nyomós érdek – a gyermekjogok védelmének biztosítása – fűződik ahhoz, hogy a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak szerint sor kerüljön a lehető legrövidebb időn belül a kapcsolattartás tényleges végrehajtására.¹⁵⁹

Mindezekon felül a Bpnt. 22/D. § (1) bekezdésének módosítása, amely a kérelmező számára a teljesítés elmaradásának jelzésére nyitva álló határidőt 30 napról 15 napra csökkentette, egyértelműen az eljárás időbeli sürgetését szolgálja. A jogalkotó abból a felismerésből indult ki, hogy a kapcsolattartási ügyekben az időmúlás önmagában is a gyermek érdekének sérelméhez vezethet, ezért a végrehajtási szakaszban minden indokolatlan késedelem minimalizálása indokolt.¹⁶⁰ A határidő rövidítése ezzel azt az üzenetet hordozza, hogy a végrehajtás nem elhúzódó, passzív folyamat kell, hogy legyen, hanem egy azonnali reakciót igénylő jogvédelmi eszköz.

Ezzel párhuzamosan a 22/D. § (2) bekezdés a) pontjának módosítása – amely a gyámhatóság megkeresését teszi kötelezővé a gyermek védelmében szükséges intézkedések megtétele érdekében – azt mutatja, hogy a gyorsítás önmagában nem elégséges, hanem a gyermek védelmének megerősítésével kell, hogy párosuljon. Ha a kérelmező részéről a bíróság

¹⁵⁷ birosag.hu, Első nap megérkezett... *i.m.*

¹⁵⁸ Módtv. Indokolás, a 86. és 88. §-hoz

¹⁵⁹ Módtv. Indokolás, a 86. és 88. §-hoz

¹⁶⁰ Módtv. Indokolás, a 86. és 88. §-hoz

felé megküldendő értesítésre nem kerül meghatározásra határidő, egy esetleges elhúzódó értesítés következtében a bíróság sem tud időszerűen dönteni a jogkövetkezmények alkalmazásáról, ami egyértelműen ellentétes a gyermek érdekeivel.¹⁶¹ A jogalkotói beavatkozás tehát tudatosan a hatékonyság és a gyermekközpontúság metszéspontjában helyezkedik el: a rövidebb határidő a végrehajtás realizálását, a gyámhatósági együttműködés pedig a gyermek érdekének komplex védelmét szolgálja.

Látható, hogy az első módosító csomag középpontjában a határidők szigorítása és az eljárás tényleges felgyorsítása állt, amely egyértelműen a végrehajtás időbeli realizálását célozta. A jogalkotó a gyermek legfőbb érdekének érvényesülését elsősorban a „sürgetésben”, a mielőbbi döntéshozatal és végrehajtás biztosításában látta.

A 14/2023. (VII. 24.) AB határozat tovább erősítette azt az alkotmányos értelmezési irányt, amely szerint a kapcsolattartás végrehajtása során a határidők alkalmazása nem merülhet ki mindössze a formalizmusban. Az Alkotmánybíróság kimondta, hogy a kapcsolattartáshoz való jog az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdéséből és XVI. cikk (1) bekezdéséből levezethető alapjogi védelemben részesül, amely a végrehajtási szakaszban is érvényesítendő. Ennek megfelelően a bíróság alkotmányos kötelezettsége, hogy a kapcsolattartás pótlásáról olyan értelmezés mentén döntsön, amely a gyermek és a különélő szülő közötti kapcsolat tényleges fenntartását szolgálja.

Az eljárás gyorsítását szolgálja továbbá az is, hogy a Pp. ítélezési szünetre vonatkozó rendelkezései nem alkalmazhatók a Bpnt. 1. § (6) bekezdése alapján, vagyis a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtási eljárás során a határidők vonatkozásában nem bír relevanciával az ítélezési szünet, tehát beleszámít a határidőbe az ítélezési szünet ideje is.

Somfai Balázs tanulmánya rávilágít arra, hogy a korábbi gyámhatósági hatáskörbe tartozó végrehajtási eljárás a kapcsolattartás vonatkozásában nehézkes volt és hónapokig elhúzódott.¹⁶² Álláspontom szerint a fent bemutatott bírósági végrehajtási eljárásra vonatkozó szabályokkal és módosításokkal a jogalkotó helyesen arra törekedett, hogy a gyámhatósági eljárásban tapasztalt határidőkkel kapcsolatos problémákat kiküszöbölje.

A fentebbi alfejezetben kifejtett eljárás megindításának jogalapjára és a jelen alfejezetben kifejezett határidőkre vonatkozó szabályok vizsgálata összességében azt mutatja, hogy a bírósági nemperes eljárás ma hatályos formája egyszerre szolgálja és korlátozza is a jogérvényesítést. Egyrészt pozitívként értékelendő, hogy a szabályozás növeli az eljárás átláthatóságát és kiszámíthatóságát, illetve az eljárás gyorsítását is, másrészt azonban

¹⁶¹ Módtv. Indokolás, a 86. és 88. §-hoz

¹⁶² SOMFAI Balázs, *i.m.* 149-150.

negatívumként értékelhető, hogy egyes esetekben, – különösen a hiányos, pontatlan vagy elkésett kérelmek esetén – az érdemi elbírálás akadályokba ütközik. Ez a tapasztalat részben árnyalja az első hipotézist: bár a hatásköri változás összességében pozitív irányba hatott, a csekély mértékben mégis megjelenő formalizmus bizonyos esetekben a kapcsolattartás tényleges érvényesülésével szemben korlátként jelenik meg.

A határidők dogmatikai rendszere és gyakorlati alkalmazása ugyanakkor nem önmagában, hanem mindig konkrét eljárási szereplők magatartásán keresztül nyer értelmet. A 30 napos határidő tényleges érvényesülése, a formalizmushoz vagy az érdemi vizsgálathoz való bírói viszonyulás, valamint az eljárás gyorsítását szolgáló eszközök hatékonysága végső soron attól is függ, hogy kik és milyen körülmények között élnek a végrehajtás kezdeményezésének lehetőségével. A következő fejezet ezért a kérelmezők személyi körét, motivációit és eljárási magatartását vizsgálja, abból a szempontból, hogy miként befolyásolják az eljárás dinamikáját és eredményességét.

2.5. A kérelmezők

A kapcsolattartás végrehajtására irányuló eljárások kérelmezői körének meghatározása kiemelten érzékeny terület, mivel közvetlenül érinti a gyermek és a családtagok közötti személyes kapcsolatok érvényesülését. Éppen ezért különös jelentősége van annak, hogy az anyagi jogi jogosultságok és az eljárásjogi legitimáció közötti határok egyértelműen kirajzolódjanak, és az értelmezési bizonytalanságok a lehető legszűkebb körre szoruljanak.

A Bpnt., – a Gyer. szabályaihoz hasonlóan – a 22/A. § (2) bekezdésében meghatározott módon a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtását, a kapcsolattartásra jogosult és a kapcsolattartásra kötelezett személy kérheti. Ennek a személyi körnek az anyagi jogi alapját természetesen a Ptk. határozza meg.

A Ptk. 4:178. § (1) bekezdése kimondja, hogy „a gyermeknek joga van, hogy különélő szülőjével személyesen és közvetlen kapcsolatot tartson fenn. A gyermeket nevelő szülő vagy más személy köteles a zavartalan kapcsolattartást biztosítani”. A Ptk. 4:178. § (2) bekezdése a szülő esetében nem csupán jogként, hanem kötelezettségként is rögzíti a kapcsolattartást, annak gyakorlását. A kapcsolattartás elsődlegesen a gyermek joga, de az egyúttal a különélő szülő egyik legfontosabb jogosultsága, egyben kötelezettsége.¹⁶³

A Gyer. szabályaiból átemelve, törvényi szinten szabályozza a Csjk. a más hozzátartozókat, azaz a nagyszülőknek, illetve a gyermekhez közel álló más személyeknek

¹⁶³ VÉKÁS Lajos (szerk.), *A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal*, Complex Kiadó, Budapest, 2013., 338.

(testvér, gyermek szülőjének testvére és szülőjének házastársa) a kapcsolattartási jogát is. Erre azért volt feltétlen szükség, mert ennek hiányában gyakran a korábbi szívélyes kapcsolat a többi hozzátartozóval megszakad a szülői felügyeletet gyakorló ellenséges érzései miatt.¹⁶⁴

A Ptk. a korábbinál nagyobb jelentőséget tulajdonít a tényleges családi kapcsolatoknak, és bővíti a kapcsolattartásra jogosultak körét, lehetővé teszi, hogy a volt mostohaszülő, nevelőszülő, gyám és az, akinek a gyermekre vonatkozó apasági vélelmét a bíróság megdöntötte, a gyermekkel kapcsolatot tarthasson, ha a gyermek hosszabb időn keresztül e személy háztartásában nevelkedett. Ez azért elengedhetetlen, mert a gyermek és az adott személy közt kialakult érzelmi kapcsolat nem szűnik meg egyik napról a másikra pusztán azért, mert köztük, vagy a vér szerinti szülő és az adott személy közt a jogi kapcsolat megszakadt.¹⁶⁵ Ez a gyermeki jogok fokozottabb érvényesülését mutatja, és azért is indokolt, mert az így kialakult érzelmi kötelék nem szűnik meg egyik napról a másikra, és a kapcsolattartás segítheti a fokozatos elválást, illetve a gyermek érdekeit szolgáló pozitív kapcsolat fenntartását.¹⁶⁶

A normaszöveg azonban okod adhat a félreértésre, hiszen az adott határozat végrehajtását csak az a fél kérheti, akire nézve a határozat konkrét rendelkezést tartalmaz, amely azt jelenti, hogy kérelmezői pozícióban csak az lehet, aki a bírósági vagy gyámhatósági határozat, illetve a bíróság vagy gyámhatóság által jóváhagyott egyezség alapján jogosult/kötelezett a kapcsolattartásra. Adott esetben ez a személyi kör nem azonos a Ptk.-ban meghatározottakkal. Fontos tehát elhatárolni az anyagi jogi jogosulti kört az eljárásjogi kérelmezői legitimációtól.

A kapcsolattartás végrehajtását ugyanis kizárólag az a személy kérheti, akire nézve a végrehajtani kívánt határozat konkrét rendelkezést tartalmaz. Ez azt jelenti, hogy kérelmezői pozícióban csak az a személy léphet fel, aki a bírósági vagy gyámhatósági határozat, illetve az általuk jóváhagyott egyezség alapján jogosult vagy kötelezett a kapcsolattartásra. Az eljárásjogi jogosultság tehát nem minden esetben esik egybe a Ptk.-ban meghatározott, absztrakt jogosulti körrel.

A gyámhatóság gyakorlatából megállapítható, hogy a kapcsolattartási szabályozáshoz hasonlóan a leggyakoribb végrehajtást kérelmező kör a szülő és a nagyszülők.¹⁶⁷ A 2020-as bírósági iratokból az tűnik ki, hogy legtöbb esetben a különélő szülő, néhány esetben a szülői

¹⁶⁴ BOROS et al, *i.m.* 312.

¹⁶⁵ REIDERNÉ (Doktori értekezés) *i.m.* 180-181.

¹⁶⁶ FAZEKAS Ágota, *A gyermeki jogok érvényesülése az új Polgári törvénykönyv Családjogi könyvében*, Pro Futuro, 2016/2., 21.

¹⁶⁷ MENTUSZNÉ TERÉK *i.m.* 18-27.

felügyeletet gyakorló szülő és egy esetben a nagyszülő jelent meg a kérelmezői oldalon. A 2025-ös bírósági gyakorlat elemzéséből is ez a tendencia tűnik ki.

A kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárások kérelmezői köre alapvetően megfelel a normatív szabályozás által kijelölt személyi körnek, bizonyos tendenciák viszont egyértelműen kirajzolódnak. A kérelmezők döntő többsége a különélő szülő volt, ami megerősíti azt a gyakorlati tapasztalatot, hogy a végrehajtási eljárás elsődlegesen a különélő szülő jogérvényesítési eszközeként funkcionál.

A vizsgált ügyekben a különélő szülők között az apák nagyobb arányban jelentek meg kérelmezőként, ami összefüggésbe hozható azzal a társadalmi és családjogi gyakorlattal, hogy a gyermekek többsége továbbra is az anyánál kerül elhelyezésre, így a kapcsolattartási jog gyakorlása tipikusan az apa oldalán igényel aktív jogérvényesítést.

Kisebbszámban előfordult az is, hogy a szülői felügyeletet gyakorló szülő – jellemzően az anya – kezdeményezte a végrehajtást, például a gyermek vissza nem adása vagy éppen el nem vitele miatt, továbbá a kapcsolattartásra vonatkozó egyéb kötelezettség megszegése miatt. Ez utóbbi esetek rávilágítanak arra, hogy a végrehajtási eljárás nem kizárólag a „kapcsolattartás biztosításának kikényszerítésére”, hanem a kapcsolattartás rendjének kölcsönös érvényesítésére is szolgál.

A nagyszülői kapcsolattartás körében vizsgált egy család ügye külön figyelmet is érdemel. A kutatás során felmerülő esetben a nagyszülő jogerős határozatban biztosított kapcsolattartási jogára hivatkozva kérte a végrehajtás elrendelését, miután a szülői felügyeletet gyakorló szülő huzamosabb ideig nem biztosította a kapcsolattartást. A bíróság elsődlegesen a kérelmezői legitimációt vizsgálta, és megállapította, hogy mivel a kapcsolattartást rendező határozat kifejezetten nevesítette a nagyszülőt jogosultként, kérelmezői pozíciója egyértelmű. A kérelmezett ellenkérelmében a gyermek érzelmi állapotára és a családi konfliktusokra hivatkozva próbált meg mentesülni a felelősség alól, azonban a bíróság hangsúlyozta, hogy a jogerős határozat végrehajtása nem tehető függővé a szülői felügyeletet gyakorló szülő szubjektív értékítéletétől. Az ügy rámutatott arra, hogy a nagyszülői kapcsolattartás – bár a szülői kapcsolattartáshoz képest másodlagos jellegű – a végrehajtási szakaszban azonos kötelező erővel bír. A gyermek legfőbb érdekének érdeke ilyen esetben nem a kapcsolattartás önkényes mellőzése kellene, hogy eredményezze a szülői felügyeletet gyakorló szülő részéről, hanem a határozat keretei között történő érvényesítését kellene elősegíteni.

A 2025-ös gyakorlat egy másik sajátos, egyedinek mondható esete volt az, amikor a különélő anya büntetés-végrehajtási intézetben töltötte szabadságvesztését, és innen

kezdeményezte a kapcsolattartás végrehajtását. Az ügy különlegessége abban állt, hogy a személyes kapcsolattartás objektív akadályba ütközött, ugyanakkor a jogerős határozat a kapcsolattartás lehetőségét – meghatározott keretek között telefonhívás, illetve levél küldési lehetőség útján – alternatív eszközök útján fenntartotta. A bíróságnak ebben az esetben azt kellett mérlegelnie, hogy a szabadságvesztés ténye önmagában mentesíti-e a másik szülőt a kapcsolattartás biztosításának kötelezettsége alól.

Bár a kérelmek visszautasításra kerültek határozott kereseti kérelem hiányában, de a hiánypótló végzések kibocsátásából és azok tartalmából az vezethető le, hogy a büntetés-végrehajtási intézeti elhelyezés nem eredményezi automatikusan a kapcsolattartási jog kiüresedését; a gyermek legfőbb érdeke megkívánja annak vizsgálatát, hogy a kapcsolattartás – adott esetben ellenőrzött, korlátozott vagy közvetett formában – fenntartható-e. Az ügy jól példázza, hogy a kérelmezői kör értelmezése nem csupán formai legitimációs kérdés, hanem a kapcsolattartás tartalmi dimenzióit is érinti, különösen olyan élethelyzetekben, ahol a kapcsolattartás gyakorlásának rendkívüli körülmények között kell történnie.

Szigeti István tanulmányában¹⁶⁸ arra hívja fel a figyelmet, hogy a kapcsolattartás végrehajtása során visszatérő jogalkalmazói dilemma a közreműködő harmadik személyek eljárási legitimitása. A gyakorlatban ugyanis gyakran vesznek részt a kapcsolattartás lebonyolításában olyan személyek – például nagyszülők, testvérek vagy más hozzátartozók –, akiket a határozat név szerint nem rögzít, vagy akik ténylegesen közreműködnek az átadás-átvételben, illetve a kapcsolattartás technikai megvalósításában, de nem rögzít a határozat. Nem egyértelmű, hogy ezen személyek az eljárásban önálló félként – kérelmezettként – szerepelhetnek-e.

Álláspontja szerint a hatályos szabályozás alapján a végrehajtási eljárás alanya kizárólag a kapcsolattartásra jogosult vagy kötelezett lehet; harmadik személy ilyen minőségben nem vonható eljárás alá. Amennyiben a kapcsolattartás akadályozásában közreműködő személy vesz részt, magatartását annak a félnek az oldalán kell értékelni, akinek érdekében eljár. A felróhatóság vizsgálata során ezért azt kell mérlegelni, hogy a harmadik személy cselekménye mennyiben tudható be a jogosult vagy kötelezett magatartásaként, és csak a betudhatóság keretében vonható le jogkövetkezmény.

A 2025-ben vizsgált ügyek között szerepelt olyan eset, amely jól példázza a kapcsolattartásban közreműködő harmadik személyek szerepével kapcsolatos jogértelmezési nehézségeket. Az ügyben az anya több alkalommal megtagadta a gyermek átadását arra

¹⁶⁸ SZIGETI i.m. 15-16.

hivatkozással, hogy a kapcsolattartásra jogosult apa helyett annak testvére jelent meg a gyermekért, miközben a kapcsolattartást szabályozó határozat kifejezetten úgy rendelkezett, hogy a gyermekért az apa személyesen jogosult megjelenni. Az anya álláspontja szerint a határozat szó szerinti értelmezése alapján nem volt köteles a gyermeket harmadik személy részére átadni, még akkor sem, ha az a jogosult közeli hozzátartozója.

Az ügy rámutat arra, hogy a kapcsolattartás végrehajtása során a normaszöveg, a kapcsolattartásra vonatkozó határozat szövege és a ténylegesen előforduló élethelyzetek közötti feszültség miként vezethet konfliktushoz. A jogvita végül nem csak végrehajtási kérdésként jelent meg, hanem a felek kezdeményezésére egyébként sor került a kapcsolattartási határozat módosítására is, amelyben – a felek megállapodása alapján – már kifejezetten rögzítésre került, hogy a gyermekért az apa testvére is jogosult megjelenni a kapcsolattartás átadásának helyszínén és elviheti az apa részére, hogy kapcsolattartási jogát gyakorolhassa (hiszen a tényállás szerint ez objektív akadályba ütközött). Az eset jól szemlélteti, hogy a közreműködő személyek szerepe nem kezelhető kizárólag formai kérdésként: amennyiben a határozat túlságosan rigid módon, kizárólag név szerint jelöli meg a jogosultat, az a gyakorlatban a kapcsolattartás ellehetetlenüléséhez is vezethet. Az is látható, hogy harmadik személy önálló eljárási pozícióba nem kerülhet; a konfliktus végső soron a jogosult és a kötelezett közötti jogviszony keretein belül rendezendő, akár a határozat módosításával, akár a felróhatóság vizsgálatán keresztül.

A vizsgált esetek összességében azt mutatják, hogy a kérelmezői kör normatív meghatározása a gyakorlatban alapvetően egyértelmű, ugyanakkor az egyes élethelyzetek – így a nagyszülői igényérvényesítés vagy a büntetés-végrehajtási intézetben lévő szülő joggyakorlása, esetleg olyan személy közreműködése, akit nem tartalmaz a határozat, – olyan komplex mérlegelési helyzeteket teremtenek, amelyekben a gyermek legfőbb érdekének konkretizálása eligazítást ad a megoldáskeresés során.

2.6. A kérelem benyújtásának tartalmi és formai követelményei

A kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárás eredményessége a határidőben történő benyújtás és a jogalap helyes megjelölése mellett nagymértékben múlik azon, hogy a kérelmező milyen tartalommal fordul a bírósághoz, azaz kérelmében mit és hogyan kéri. Mivel a jogérvényesítés első lépése maga a kérelem, ezért ez egyszerre tölti be az eljárás megindításának és az érdemi vizsgálat keretei kijelölésének funkcióját. Ennek a fejezetnek a célja ezért annak feltárása, hogy a bírósági gyakorlat miként viszonyul a kérelemhez, mint eljárásindító aktushoz.

A gyámhatósági hatáskör ideje alatt a beadványokból gyakran kitűnt, hogy a felek nem tudták pontosan megfogalmazni, hogy miben kéri a gyámhatóság segítségét. Formailag végrehajtás iránti kérelmet nyújtottak be a gyámhatósághoz, de tartalmilag előfordult, hogy az újrászabályozásra, a kapcsolattartás korlátozására vagy megvonására irányult a kérelem.¹⁶⁹

A Bpnt. alapján a Gyer.-hez képest részletesebb és pontosabb kérelmet kell előterjeszteni a kérelmezőnek a nemperes eljárás megindítása során.¹⁷⁰ A kérelemnek a Bpnt. 22/B. § alapján vannak kötelező tartalmi elemei és lehetséges tartalmi elemei is. Bár a Pp. funkcionális hatálya miatt, valamint a Bpnt. 22/B. § speciális rendelkezéseire figyelemmel a kérelem kellékei vonatkozásában a Pp. 170. §-ában írtak nem alkalmazhatók,¹⁷¹ mégis néhány szempont – főképp azok, amelyek a bíróság és a felek adataira vonatkoznak – hasonlóságot mutatnak. Ilyennek mondhatóak a Bpnt. 22/B. § (1) bekezdés a)-c) pontjai, vagyis „a kérelemben fel kell tüntetni az eljáró bíróságot és azokat az adatokat, amelyekből a bíróság illetékessége – ha az ügyben külföldi elem van, joghatósága – megállapítható, a kérelmező nevét, lakóhelyét továbbá a kérelem előterjesztésére való jogosultság jogcímét, a kérelmezett nevét, lakóhelyét, továbbá egyéb, az azonosításhoz szükséges adatot”.

A Bpnt. 22/B. § (1) bekezdés a) pontja alapján külföldi elem fennállása esetén a végrehajtási kérelemben fel kell tüntetni azokat az adatokat, amelyekből a bíróság joghatósága megállapítható. E rendelkezés és a Brüsszel IIb rendelet rendszere között ugyanakkor feszültség mutatható ki. A Brüsszel IIb rendelet a szülői felelősséggel, így a kapcsolattartással kapcsolatos érdemi döntések tekintetében határozza meg a tagállami bíróságok joghatóságát, amely főszabály szerint a gyermek szokásos tartózkodási helyéhez kapcsolódik.¹⁷² Ezzel szemben a már meghozott kapcsolattartási határozat végrehajtása másik tagállamban is történhet, mivel a rendelet a kapcsolattartási jogot biztosító határozatok határokon átnyúló elismerésére és végrehajtására külön rendszert alakít ki. Így a határozat meghozatalára jogosult állam és a végrehajtás helye szerinti állam eltérhet egymástól: a végrehajtás helye szerinti bíróság nem a kapcsolattartásról dönt újra, hanem a már meghozott határozat érvényesülését biztosítja.

A Bpnt. szabályával kapcsolatban Vajda Andrea arra mutat rá, hogy a végrehajtási kérelemben a magyar bíróság joghatóságának megállapíthatóságára vonatkozó követelmény nincs összhangban a Brüsszel IIb rendelet logikájával. Ha ugyanis valamely másik tagállam

¹⁶⁹ MENTUSZNÉ TERÉK *i.m.* 18-27.

¹⁷⁰ jogaszvilag.hu, *Kapcsolattartási kérelmek érkeztek már az első napokban*, 2020., <https://jogaszvilag.hu/napi/tobb-kapcsolattartasi-kerelem-is-erkezett-az-elso-napokban/> (letöltés dátuma: 2026.02.15.)

¹⁷¹ HARMATI – VÖLCSEY *i.m.* 24.

¹⁷² Brüsszel IIb rendelet 7-8. cikk

bírósága a rendelet alapján joghatósággal rendelkezett a kapcsolattartás tárgyában való döntésre, és az általa meghozott határozat Magyarországon hajtandó végre, akkor a magyar bíróság eljárásának alapja nem a kapcsolattartás érdemi rendezésére fennálló magyar joghatóság, hanem az, hogy Magyarország a végrehajtás helye. A kérdés ezért dogmatikailag a joghatóság és a végrehajtási hely elválasztásának problémájaként ragadható meg. A Brüsszel IIb rendelet végrehajtási rendszere éppen azt teszi lehetővé, hogy a kapcsolattartás tárgyában joghatósággal rendelkező tagállam bírósága által meghozott határozat egy másik tagállamban is érvényesüljön, ami a kapcsolattartás folyamatosságának és ezáltal a gyermek mindenképp felett álló érdekének védelmét is szolgálja.¹⁷³

A kötelező tartalmi elemeket tovább elemezve, elmondható, hogy a „jogosultságnak a jogcíme” a normaszövegben a Ptk. 4:178. § és 4:179. §-ában meghatározott jogosultság megjelölését jelenti. Jogi képviselő nélkül eljáró fél esetén ehhez elegendő, ha a kérelemből a jogcím egyértelműen megállapítható. A jogcím az eljárásjogi perbeli legitimáció szempontjából kulcsfontosságú, tulajdonképpen a kérelmezőnek azt kell megjelölnie, hogy milyen kapcsolatban áll a kiskorú gyermekkel (pl.: szülő, nagyszülő)¹⁷⁴, és hogyan jelenik meg a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban.

A kérelem kötelező tartalmi elemeit részletező szakasz d)-e) pontjai alapján a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás megindításához szükséges kifejezetten, a kapcsolattartással érintett gyermek, gyermekek adatainak feltüntetése; illetve a kapcsolattartásra vonatkozó határozatot kibocsátó bíróság vagy gyámhatóság megnevezése. Ahhoz, hogy a bíróság érdemben tudja vizsgálni a kérelmet, további kötelező elem az f) pont alapján annak leírása, hogy „a kapcsolattartás megszegése milyen magatartással vagy mulasztással valósul meg vagy milyen egyéb tevékenység vagy mulasztás akadályozza vagy zavarja a kapcsolattartást”.

Továbbá elő kell adni a g) pont szerint „a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtásának elrendelése iránti határozott kérelmet”. A határozott kérelemnek magában kell foglalnia mindazon adatokat és körülményeket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a Bpnt. 22/C. § (2) bekezdés a)-c) pontjai alapján a bíróság elrendelhesse a végrehajtást.¹⁷⁵ Szigorú értelmezés szerint a bíróság megkövetelheti, hogy a kérelmező a 22/C. § (2) bekezdés a)-c)

¹⁷³ VAJDA Andrea, *A kapcsolattartásra vonatkozó határozatok végrehajtásának egyes kérdései - a Zalaegerszegi Törvényszék joggyakorlatának áttekintése alapján*, Családi Jog, 2022/3., 31.

¹⁷⁴ HARMATI – VÖLCSEY i.m. 25.

¹⁷⁵ HARMATI – VÖLCSEY i.m. 26.

pontjai közül kérje a végrehajtás elrendelésén túl az alábbi pontok egyikét, amelyek a következők lehetnek:

- „a) a végzés kézhezvételét kövően esedékes kapcsolattartásnak a kapcsolattartásra vonatkozó határozat szerinti időpontban és módon tegyen eleget,
- b) a kapcsolattartásra jogosultnak fel nem róható okból elmaradt kapcsolattartás pótlását a legközelebbi megfelelő időpontban, de legkésőbb hat hónapon belül biztosítsa, megjelölve a pótlás végső határidejét vagy,
- c) ha a kapcsolattartásnak egyéb, a kapcsolattartásra jogosultnak fel nem róható akadálya volt, annak elhárulását követően biztosítsa a gyermekkel való zavartalan kapcsolattartást”.

Annak a terén, hogy mi tartozik még a határozott kérelembe, különböző vélemények alakultak ki. Az egyik perspektíva szerint az igazolt költségek megítélésére irányuló kérelem is része a petitumnak, így ebben a körben is követelmény a kérelem határozottsága. A határozottságnak egyértelműen azt kell jelentenie, hogy a kérelmezőnek összecszerűségében pontosan meg kell határoznia az igényelt költséget vagy azt, hogy nem tart igényt rá. Ezen nézőpont a Bpnt. 22/B. § (2) bekezdés („a *kérelmező kérheti*, hogy a bíróság kötelezze a kérelmezettet a kapcsolattartás megszegése folytán keletkezett igazolt költségeinek viselésére”) és a 22/C. § (4) bekezdés („a *bíróság kötelezi* a kérelmezettet a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegése folytán keletkezett igazolt költségek viselésére”) együttes értelmezésén alapszik.¹⁷⁶ Véleményem szerint ez az álláspont mintegy kötelező tartalmi elemként kezeli az igazolt költségek viselésére vonatkozó kérelmet.

Ehhez képest a debreceni bírósági gyakorlatból az tűnik ki, hogy a költségek csak lehetséges elemként jelennek meg, és kimondja, hogy „amennyiben a kérelmező a költségek megtérítését kéri, úgy azt összecszerűen is megjelölve eziránt is elő kell terjesztenie”. A Gyer. szabályai is csak lehetséges tartalmi elemként kezelték az igazolt költségek viselésére irányuló kérelmet, a 33. § (4) bekezdés d) pontja szerinti megfogalmazás alapján.

Álláspontom szerint, a gyámhatósági eljárásban bevált az igazolt költségekre vonatkozó értelmezés és a bírósági nemperes eljárásnak az utóbbi megközelítése alapján is ez látszik uralkodó álláspontnak. Véleményem szerint is ez segíti elő jobban a nemperes eljárás koncentrált lefolytatását és a gyermek legfőbb érdekének elsődleges szempontjának szem előtt tartása is így tud jobban érvényesülni.

¹⁷⁶ HARMATI – VÖLCSEY *i.m.* 26.

2.6.1. A kérelem előterjesztésének formai követelményeinek megjelenése a benyújtás gyakorlatában

A kérelem formai megfelelése az eljárás megindításának előfeltétele. A nemperes eljárás sajátossága, hogy bár egyszerűsített struktúrában működik, a bíróság mégis köteles vizsgálni, hogy a beadvány alkalmas-e az érdemi elbírálásra. A formai hiányosságok kezelése különös jelentőséggel bír azokban az ügyekben, ahol a kérelmezők túlnyomórészt jogi képviselő nélkül járnak el, és a beadványok gyakran papír alapon, akár kézzel írt formában érkeznek, ezért indokolt annak bemutatása, hogy a bíróság miként értelmezte a kötelező tartalmi elemekhez kapcsolódó formai elvárásokat, és milyen eszközökkel próbálta elősegíteni a kérelmek megfelelését.

A kérelem benyújtható papír alapon vagy elektronikus úton, a megfelelő űrlap segítségével az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény (a továbbiakban: E-ügyintézési tv.) és végrehajtási rendeleteiben meghatározott módon. A kérelem első példányát a Pp. 325. § (1)-(2) bekezdéseiben meghatározott, teljes bizonyító erejű magánokirati formának megfelelően kell elkészíteni. A papíralapú kérelmet eggyel több példányban kell benyújtani az eljárás lefolytatására illetékes bíróságnál, mint ahány fél az eljárásban érdekelt. A kérelem mellékleteinek egy-egy pedig másolatát pedig csatolni kell a kérelem többi példányához is.

Az empirikus aktakutatás során vizsgált ügyek túlnyomó többségében papír alapú, személyesen benyújtott vagy a bíróság erre rendszeresített gyűjtőládájába elhelyezett kérelmek jelentek meg. A benyújtás módja és a kérelmek szerkesztettsége között azonban jól érzékelhető összefüggés mutatkozott.

Azokban az esetekben, amikor a kérelmező a bíróság honlapjáról letölthető formanyomtatványt használta, a kötelező tartalmi elemek hiánya szinte egyáltalán nem merült fel. Ennek oka, hogy a formanyomtatvány strukturált módon vezeti végig a kérelmezőt azokon az elemeken – az érintett felek adatai, a végrehajtani kért határozat azonosítása, a megsértett időpontok pontos megjelölése, a konkrét kérelem –, amelyek a Bpnt. és a Pp. alapján a kérelem érdemi vizsgálatához szükségesek. Ebben a körben a legtöbb esetben a bíróságnak nem kellett hiánypótlást elrendelnie, és a kérelmek az eljárás megindítására alkalmasnak bizonyultak.

A kézzel írt beadványok esetében ezzel szemben szélsőségesen eltérő minőségű és tartalmú kérelmek fordultak elő. Volt olyan rövid, tömör és lényegre törő kérelem, amely minden releváns adatot tartalmazott, egyértelműen azonosította a végrehajtani kért időpontokat, és világosan megfogalmazta a kérelmező igényét. Ezek az ügyek azt mutatják, hogy a jogi

képviselő nélkül eljáró felek között is vannak olyanok, akik képesek a normatív követelményeknek megfelelő, jól strukturált beadvány elkészítésére.

Ugyanakkor több olyan kézzel írott kérelem is szerepelt a vizsgált ügyek között, amelyek kapcsán a bírósági titkárok hiánypótlási felhívást, gyakran ismételt hiánypótlást is kibocsátottak. Ezekben az esetekben a probléma jellemzően nem az alapul szolgáló tények hiánya volt, hanem a kérelem szerkezeti rendezetlensége, a konkrét időpontok pontatlan megjelölése, illetve a kérelem határozottságának hiánya. Előfordult olyan ügy, amelyben a bíróság több hiánypótlási felhívást követően már a honlapról letölthető formanyomtatvány elérhetőségét is megjelölte a kérelmező számára, mintegy iránymutatásként arra nézve, hogy miként kellene a kérelmet megfelelő szerkezetben előterjeszteni. Ez az eset ugyan egyedi volt a vizsgált mintában, mégis jól jelzi, hogy a bíróságok érzékelik a formai követelmények és a jogkeresők tényleges képességei közötti feszültséget.

A hiánypótlási felhívások tartalmát vizsgálva megállapítható, hogy azok nem minden esetben voltak kellően egyértelműek a jogi képviselő nélkül eljáró felek számára. Találkoztam olyan megoldással, ahol a bíróság a jogszabályhelyek pontos megjelölését elhagyta, annak érdekében, hogy a paragrafusszámok ne nehezítsék a szöveg érthetőségét. Más esetben a jogszabályi rendelkezés szövegében emelték ki a lényegi részeket. Ezek a próbálkozások azt mutatják, hogy a bíróságok törekedtek a közérthetőség irányába történő elmozdulásra, azonban a gyakorlatban ezek az eszközök nem minden esetben vezettek eredményre. A hiányosságok valamennyi esetben ismételten fennmaradtak, és végső soron visszautasításhoz vezettek.

2.6.2. A kérelem kötelező és lehetséges tartalmi elemeinek megjelenése a gyakorlatban

Annak ellenére, hogy a jogalkotó viszonylag részletesen meghatározza a kapcsolattartás végrehajtására irányuló eljárások kereteit és a kérelmezők lehetőségeit, a gyakorlatban mégis az tapasztalható, hogy ezeknek a szabályoknak az alkalmazása korántsem egyértelmű. A normatív rendelkezések sok esetben nem adnak kellően pontos eligazítást a felek számára, ami egyrészt a kérelmek tartalmi bizonytalanságában, másrészt a jogintézmények összekeveredésében és a határozott kérelem követelményének visszatérő hiányában jelenik meg.

A részletes szabályok ellenére vagy épp pont ennek köszönhetően a kérelmezők – a gyámhatósági eljáráshoz hasonlóan – sokszor a végrehajtás helyett, illetve mellett kérték a szülői felügyeleti jog gyakorlásának megváltoztatását, a kapcsolattartásra vonatkozó határozat megváltoztatását és előfordult a tartásdíj felemelése iránt is kérelem. Az is megfigyelhető a

vizsgált ügyekkel kapcsolatban, hogy a kérelmezők gyakran nem adtak elő határozott kérelmet hiánypótlás ellenére sem, ezért az visszautasítást eredményezett.

A felsorolás elég tág kategóriákkal operál: nem egyértelmű, hogy milyen esetek minősülnek „kellő indok nélküli” akadályozásnak, vagy a kapcsolattartás zavarásának; ezek megítélését a jogalkotó a gyakorlatra bízta, amely a nagy esetszám és a konfliktusos viszonyok sokfélesége miatt meglehetősen szubjektív értelmezésekhez vezet.¹⁷⁷

A vizsgált ügyek alapján a határozott kérelem követelménye a gyakorlatban visszatérő problémaként jelent meg. Több esetben a kérelmező részletesen előadta a tényállást – konkrét időpontokat, a kapcsolattartás megghiúsulásának körülményeit, az ellenérdekű fél magatartását –, azonban nem jelölte meg kifejezetten, hogy a Bpnt. 22/C. § (2) bekezdés a), b) vagy c) pontja szerint mely intézkedést kéri a bíróságtól.

Egy ügyben a kérelmező több elmaradt hétvégi kapcsolattartást sorolt fel, leírta, hogy a gyermek átadása nem történt meg, és a telefonos kapcsolattartás sem valósult meg megfelelő időtartamban. A beadványból egyértelműen kitűnt, hogy a kérelmező a pótlás elrendelését szeretné, azonban ezt kifejezett, normatív formában nem fogalmazta meg. A bíróság hiánypótlási felhívást bocsátott ki, amelyben szó szerint idézte a Bpnt. 22/C. § (2) bekezdés a)–c) pontjait, és felhívta a kérelmezőt, hogy ezek közül jelölje meg azt, hogy melyik pont alkalmazását kéri. A hiánypótlás nem vezetett eredményre; a kérelmező újabb, érzelmileg telített levelet nyújtott be, de továbbra sem konkretizálta a kérelmét. A kérelem végül visszautasításra került.

Egy másik ügyben a kérelmező több konkrét dátumot jelölt meg, és részletesen előadta, hogy a kapcsolattartás akadályozása milyen módon történt. A beadványban azonban nem szerepelt egyértelmű, elkülöníthető petitum; nem volt világos, hogy a bíróságtól a jövőbeni kapcsolattartás biztosítását, az elmaradt alkalmak pótlását vagy a végrehajtás általános elrendelését várja a bíróságtól kérelmével. A hiánypótlási felhívás ebben az esetben is a jogszabály szövegének bemásolására szorítkozott. A kérelmező, hiánypótlásában ismételten a tényállást részletezte, a normatív hivatkozás és a konkrét kérelem azonban továbbra sem jelent meg, végül a eljárás visszautasítással zárult.

Volt olyan ügy is, ahol a kérelmező a kapcsolattartás rendszeres megghiúsulására hivatkozott, és azt kérte, hogy a bíróság „rendelje el a végrehajtást”. A beadvány nem tartalmazta annak megjelölését, hogy a végrehajtás milyen konkrét formáját kéri. A bíróság hiánypótlás keretében arra hívta fel, hogy jelölje meg, mire irányul a kérelme a 22/C. § (2)

¹⁷⁷ REPPONI Felícia Laura, *A gyermekkel való kapcsolattartás mint jog és kötelezettség – a szülői attitűdök és az önhiba értelmezési lehetőségei a kapcsolódó eljárásokban*, Jogelméleti Szemle, 2021/4., 51.

bekezdés a)–c) pontjai közül. A hiánypótlásban a kérelmező azt írta, hogy „az elmaradt kapcsolattartásokat szeretné pótolni”, azonban nem rögzítette, hogy milyen határidővel és milyen módon. A bíróság ezt sem tekintette megfelelő pontosításnak, és a kérelmet visszautasította.

A kutatásban megjelenő másik ügyben, a kérelmező több alkalommal is nyújtott be beadványt, amelyek során minden alkalommal részletesen ismertette a konfliktus hátterét, az együttműködés hiányát és a gyermek lelki állapotát is, ugyanakkor nem fogalmazta meg egyértelműen azt, hogy a bíróság milyen konkrét kötelezést rendeljen el. A bíróság több hiánypótlási felhívást is kiadott, amelyek mindegyike azonos szerkezetű volt, és a 22/C. § (2) bekezdés szó szerinti idézését tartalmazta. A kérelmező hiánypótlásaiban a normatív hivatkozás, vagyis, hogy milyen kötelezést szeretne, továbbra sem jelent meg. Az ügyben több végzés is született, de a kérelem végül nem jutott el érdemi vizsgálatig.

Ezzel szemben azokban az ügyekben, ahol a kérelmező egyértelműen rögzítette, hogy például az elmaradt kapcsolattartás pótlását kéri a legközelebbi megfelelő időpontban, és kifejezetten a 22/C. § (2) bekezdés b) pontjának megfelelő tartalmú kérelmet terjesztett elő, a bíróság érdemi végzést hozott. Ezekben az ügyekben megfigyelhető, hogy hiánypótlásra nem, vagy csak technikai jellegű kérdések tisztázásának tárgyában került sor.

A debreceni gyakorlatból a kérelem további elemeit vizsgálva az látható, hogy a kérelmezők közül csak elenyészve kérték az igazolt költségeik megtérítését, amelyek többek között utazási költséget és lemondott szállásdíjakat foglaltak magukban. A 2020-ban vizsgált akták közül egyik esetben sem állapított meg a bíróság költségtérítésre vonatkozó rendelkezést, illetve amennyiben nem volt megjelölve az igény a költségtérítésre vonatkozóan, az nem eredményezett sem visszautasítást, sem elutasítást.

A 2025-ben vizsgált ügyek között egy olyan visszatérő konfliktus szerepelt, amelyben a kapcsolattartás elmaradása esetén a kérelmező rendszeresen kérte az igazolt költségeinek megtérítését. A beadványokban jellemzően alacsony összegű tételek – 1000–1500 forint közötti buszjegy-, illetve üzemanyagköltségek – kerültek feltüntetésre. Két esetben a bíróság kötelezte az ellenérdekű felet a költségek viselésére, amelynek hátterében az állt, hogy az ellenkérelem nem tartalmazott érdemi reagálást, vagyis ellenvetést a költségigényre, így az igazolt tételek vitatás hiányában elfogadásra kerültek. A döntések nem a költségek jelentőségéhez, hanem azok formai és bizonyítási szempontból megfelelő előterjesztéséhez kötődtek.

A későbbi ügyekben azonban az ellenérdekű fél érdemi ellenbizonyítással élt. Hivatkozott arra, hogy a kérelmező látáskárosodása miatt nem rendelkezhet érvényes vezetői engedéllyel, így a gépjárműhasználatra alapított üzemanyagköltség-igény megalapozottsága

megkérdőjelezhető. A buszjegyek tekintetében pedig előadta, hogy a kérelmező havi nyugdíjas bérlettel rendelkezik, amely a közlekedést egyébként is biztosítja, így az eseti jegyvásárlás indokoltsága nem áll fenn. Ezen érvek hatására a bíróság a további ügyekben a benzinköltség iránti igényt már nem rendelte el, a buszjegyek esetében is az ellenbizonyítás mérlegelése mellett döntött. A költségigények ismétlődő előterjesztése az iratok tanúsága szerint az eljárás menetét érdemben nem befolyásolta, ugyanakkor a bizonyítási kérdések bővülése miatt az ügyintézés időtartamát érzékelhetően meghosszabbította.

A továbbiakban külön alfejezetben kerül értékelésre, hogy a határozott kérelem követelményét a bíróságok hogyan értelmezték és értékelték.

2.6.3. A határozott kérelem követelménye és annak bírói értelmezése

Összességében megállapítható a bírósági aktakutatás eredményei alapján, hogy a gyakorlat a határozott kérelem fogalmához – egyetértve a Szigeti István tanulmányában¹⁷⁸ megfogalmazottakkal – rendkívül szigorú követelményrendszert támaszt. Az empirikus tapasztalatok alapján azonban úgy tűnik, hogy a formai követelmények érvényesülése nem elsősorban a jogszabályi rendelkezések szigorúságán, hanem azok gyakorlati „lefordíthatóságán” múlik. A jogi normák szerkezeti logikája – különösen a kérelem határozottságára és az egyes időpontok pontos megjelölésére vonatkozó elvárások – a laikus kérelmezők számára nem minden esetben érthetőek.

A kapcsolattartási ügyekben mindez különös jelentőséggel bír, ahol az időfaktor kiemelt szerepet játszik. A hiánypótlás és az ismételt hiánypótlások az eljárás elhúzódásához vezethetnek, amely közvetlenül érinti a gyermekkel való kapcsolattartás tényleges megvalósulását. Amennyiben a formai hiányosságok miatt az érdemi vizsgálat késedelmet szenved, vagy adott esetben sor sem kerül arra, az a gyermek érdekének időérzékeny érvényesülését gyengíti.

Kritikai szempontból felvethető, hogy a jelenlegi szabályozási környezetben a formanyomtatvány használata bár nem kötelező, ténylegesen erősen ajánlott megoldássá vált. A vizsgált ügyek alapján a formanyomtatvány alkalmazása lényegében kizárta a tartalmi hiányosságok miatti visszautasítást, míg a kézzel írott beadványok esetében ennek kockázata számottevő volt. Ez a helyzet a joghoz való hozzáférés egyenlősége szempontjából is kérdéseket vet fel a tekintetben, hogy az érdemi elbírálás esélye nem kizárólag a kérelem megalapozottságától, hanem annak szerkesztettségétől és formai megfelelőségétől is függ.

¹⁷⁸ SZIGETI *i.m.* 21.

Megfontolandó ezért, hogy a jogalkotó vagy a bírósági igazgatás eszköztárában szükséges-e további lépéseket tenni a kérelmek formai egységesítése érdekében. Ennek egyik lehetséges iránya a formanyomtatvány alkalmazásának erőteljesebb ösztönzése, esetleg kötelezővé tétele bizonyos minimális adattartalom tekintetében. Másik irány lehet a hiánypótlási gyakorlat egységesítése, oly módon, hogy az a laikus kérelmezők számára is ténylegesen értelmezhető és teljesíthető legyen.

A vizsgált gyakorlat összességében azt mutatja, hogy a kérelem tartalmi megfelelősége nem elsősorban az igény jogi megalapozottságán, hanem annak strukturált előadásán múlik. A hiánypótlási gyakorlatban – a kérelem határozottságát illetően – közös elem volt, hogy a bíróság a jogszabály szövegének teljes vagy részleges idézésével kérte a kérelem pontosítását. A hiánypótlások rendszerint nem tartalmaztak példát arra, hogyan kellene a kérelmet konkrétan megfogalmazni, és nem különítették el világosan a tényállás ismertetését a petitum megjelölésétől. Több ügyben a kérelmező a hiánypótlási felhívásra újabb tényeket és érveket adott elő, de a kérelem jogi formába öntése elmaradt.

A kutatás során vizsgált iratanyag alapján több olyan eset volt, ahol a tényállás teljeskörűen feltárható volt, a konkrét időpontok azonosíthatóak voltak, és az is megállapítható volt, hogy a kérelmező a pótlás elrendelését kívánja elérni, azonban a kifejezett, normatív formában megfogalmazott határozott kérelem hiánya miatt az eljárás nem jutott el az érdemi döntésig. A hiánypótlási felhívások ismétlődő, jogszabályszöveg-központú megfogalmazása azt eredményezte számos ügyben, hogy a petitum megfelelő konkretizálását a kérelmező részéről, mint célt, nem érte el.

A kérelem formai és tartalmi megfelelősége tehát nem csupán az eljárás megindíthatóságának alapfeltétele, hanem egyben meghatározza az érdemi vizsgálatnak a kereteit is. Amennyiben a határozott kérelem hiányzik vagy nem kellően konkretizált, a bíróság döntési mozgástere eleve szűkítetté válik, és az eljárás az érdemi szakasz elérése nélkül zárulhat le, így a fentebb kifejtett de lege ferenda javaslat megfontolása indokoltá válik.

Ebből következően a bizonyítás kérdésköre csak akkor kerülhet ténylegesen előtérbe, ha a kérelem alkalmas az érdemi elbírálásra. A következő alfejezet ezért azt vizsgálja, hogy a már befogadható és érdemben elbírálható kérelmek esetében miként alakul a bizonyítás terjedelme, a bíróság aktív szerepe és a bizonyítékok értékelésének gyakorlata a kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárásokban.

2.7. Bizonyítás

Ahogyan az előzőekben már utalás történt a kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárásban a bizonyítás szükségképpen megjelenésére, fontos azt is hangsúlyozni, hogy ez a téma sajátos dogmatikai helyet foglal el ebben a nemperes eljárásban. Ennek az az oka, hogy az eljárás nem egy új jogviszony rendezésére irányul vagy éppen lezárására szolgál, hanem egy már meghozott, jogerős kapcsolattartást rendező határozat érvényesítésére hivatott. Ebből következően a bizonyítás funkciója is eltér a kapcsolattartás szabályozása iránti perben betöltött szerepétől, vagyis nem a jövőre nézve kell a gyermek érdekének megfelelő megoldást kialakítani, hanem azt kell vizsgálnia a bíróságnak, hogy a gyermek érdeke a már fennálló döntés érvényesítése során teljesült-e, illetve annak felróható megszegése megállapítható-e.

A bizonyítás terjedelmének meghatározása ezért a nemperes eljárás természetéből fakadó, alapvető koncepcionális döntési pont. Amennyiben a bizonyítás széles körben megnyílik, a végrehajtási eljárás könnyen a kapcsolattartás újraszabályozásának irányába tolódhat el. Ha viszont a bizonyítás túlzottan korlátozott, fennáll annak veszélye, hogy a bíróság formálisan érvényesít egy olyan határozatot, amelynek tényleges teljesítése a gyermek érdekével nem áll összhangban, esetlegesen ellentétes a gyermek és annak legfőbb érdekével. A jogalkotói módosítások e két szempont közötti egyensúly megteremtésére irányuló törekvésként értelmezhetők.

A hatásköri változást megállapító jogszabály kihirdetésekor a Bpnt. 22/C. § (1) bekezdésének szövege csupán annyit tartalmazott a bíróság bizonyítási eljárásával kapcsolatban, hogy „a bíróság a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtásának elrendelése tárgyában szükség esetén meghallgatást tart. A meghallgatásra szabályszerűen megidézetteknek a távolmaradása a meghallgatás megtartását és a végrehajtás elrendelése tárgyában való döntés meghozatalát nem gátolja.”

A joggyakorlat számos problémára felhívta a jogalkotó figyelmét, amely azt eredményezte, hogy kiegészült a Módtv.-el a normaszöveg egy harmadik és egy negyedik mondattal, vagyis „A bíróság az általa szükségesnek talált bizonyítást hivatalból is elrendelheti. A kérelem elbírálása során a bíróság soron kívül jár el.”

A Módtv. 2. ismételt módosításokat eszközölt a 22/C. § (1) bekezdésében, és kimondta, hogy „bizonyítás felvételének - amelyet a bíróság hivatalból is elrendelhet - csak akkor van helye, ha a kérelem e nélkül nem bírálható el”. A törvény az indokolásában kiemelte, hogy „az eljárás célja a kapcsolattartást rendező határozat végrehajtása, amelynek során csak kivételes esetben kerülhet sor bizonyításra. Ha kivételesen mégis szükséges bizonyítást felvenni a

végrehajtás iránti kérelem elbírálása érdekében, akkor azt a bíróság hivatalból is elrendelheti”. Az ítélkezési gyakorlat megosztott volt a hivatalbóli bizonyítás lehetőségének megítélésében, ezért mindenképp szükséges volt ennek valamiféle jogalkotói rendezése. Ugyanis a hivatalbóli bizonyítás kimondásának hiányában az eljárásban a Pp. 203. § (2) bekezdése és 266. § (1) bekezdése volt alkalmazható, amely miatt a felhívásra nem nyilatkozó kérelmezettel szemben mindig marasztaló határozatot kellett hozni, azonban ez egyértelműen szembement a gyermek érdekeivel.¹⁷⁹

A joggyakorlatban hamar felszínre kerültek azok az értelmezési nehézségek, amelyek abból fakadtak, hogy a törvény eredeti szövege nem adott egyértelmű iránymutatást a bizonyítás terjedelmére és a bíróság aktív szerepére vonatkozóan. Különösen problematikusnak bizonyult az a helyzet, amikor a kérelmezett a végzés megküldését követően nem terjesztett elő ellenkérelmet, illetve a felhívás ellenére sem nyilatkozott. A Pp. háttérszabályainak alkalmazása ilyen esetben ahhoz vezetett, hogy a bíróság a nem vitatott tényállítást valósnak fogadta el, és ennek alapján döntött a végrehajtás elrendeléséről.

Ez a megközelítés a klasszikus kontradiktórius perlogika szempontjából következetesnek tekinthető, ugyanakkor a kapcsolattartás végrehajtási ügyek sajátosságai miatt több esetben feszültséget eredményezett. A végrehajtási eljárás tárgya ugyanis nem kizárólag két fél magánjogi jogvitája, hanem közvetlenül hatással van a feleken kívül a gyermek és a kapcsolattartásra jogosult és kötelezett, – leggyakrabban a különélő szülő – között fennálló kapcsolatra is. A kérelmezett passzivitása nem minden esetben jelenti azt, hogy a kérelemben foglalt tényállítás a gyermek érdekével összhangban álló végrehajtási döntést indokol. E körülmény eredményezte annak jogalkotói tisztázását, hogy a bíróság a szükséges bizonyítást hivatalból is elrendelheti, és a végrehajtás elrendelése nem válhat automatikus következménnyé pusztán a másik fél hallgatása miatt.

A jogalkotói beavatkozások iránya tehát egyértelmű: a bizonyítás lehetőségének megnyitása mellett annak szűk keretek közé szorítása, a hivatalbóli aktivitás biztosítása mellett az eljárás gyors jellegének fenntartása. A következőkben ezért annak vizsgálata indokolt, hogy a 2025-ben feltárt bírósági gyakorlat miként élt ezzel a lehetőséggel, és a törvényi keretek a mindennapi jogalkalmazásban milyen formában jelentek meg. Fontos megnézni azt, hogy a törvény által biztosított bizonyítási eszközök közül a bíróságok a gyakorlatban melyeket alkalmazták, és a bizonyítékok értékelése milyen szerkezetben jelent meg a vizsgált ügyekben.

¹⁷⁹ SZIGETI *i.m.* 28.

2.7.1. Hogyan értékelte a bizonyítékokat a bíróság?

A 2020-ban végzett aktakutatásban a bizonyítás kérdése korlátozottan jelent meg a veszélyhelyzet miatt és megállapítható, hogy csekély mértékű bizonyítási eljárás lefolytatására került sor. A bíróság azokban az ügyekben – amelyek eljutottak az érdemi vizsgálati szakba – a kérelem és az ellenkérelem tényállításait vette alapul és arra törekedett, hogy a felróható magatartást megfelelően értékelje.

Mivel a korai bírói gyakorlat a különleges jogrend idején kezdte meg fejlődését, így a kapcsolattartásra vonatkozó határozatok végrehajtásának tárgyában nem volt elsődleges szempont a bizonyítási eljárás lefolytatása, amely azzal magyarázható, hogy az ügyek érdemi szakba juttatása is sok esetben akadályba ütközött, így eltörpül a bizonyítással kapcsolatos dilemmák megjelenése a számos hiánypótlás, visszautasítás és elutasítás gyakorlatának kiküszöbölési igénye mellett.

A 2025-ben vizsgált ügyek alapján megállapítható, hogy a törvény által biztosított hivatalbóli bizonyítás lehetőségével a bíróságok rendkívül visszafogottan éltek. A mintában szereplő ügyek túlnyomó többségében a döntés kizárólag a felek előadásán, illetve a benyújtott okirati bizonyítékokon alapult. Olyan eset, amelyben a bíróság önállóan, a felek indítványától függetlenül rendelt volna el bizonyítást, nem volt jellemző.

A vizsgált ügyek között mindössze egy olyan eljárás szerepelt, amelyben a bíróság személyes meghallgatást tartott. Ugyanezen ügyben került sor arra is, hogy a bíróság hivatalból megkereste a kérelmezett munkahelyét a munkaidő-beosztás tisztázása érdekében. Az apa több alkalommal arra hivatkozott, hogy munkarendje miatt nem tudott eleget tenni a kapcsolattartásnak, illetve nem tudta a gyermekeket az előírt időpontban átvenni. A bíróság ennek a hivatkozás valóságtartalmának ellenőrzése érdekében fordult közvetlenül a munkáltatóhoz. A megkeresés célja kifejezetten annak tisztázása volt, hogy a hivatkozott munkarendi körülmények objektíve akadályozták-e a teljesítést, vagy a kötelezett mulasztása önhibából következett be.

A többi ügyben a bizonyítás lényegében a felek írásbeli nyilatkozataira korlátozódott. A kapcsolattartásra jogosult szülő rendszerint azt állítja, hogy a kapcsolattartás ellehetetlenült, míg a kötelezett gyakran arra hivatkozik, hogy a kapcsolattartás elmaradása nem neki róható fel, vagy éppen a gyermek magatartásával indokolja azt. Ezen két narratíva között a bíróságnak úgy kell eligazodnia, hogy a rendelkezésre álló tényállítások sok esetben nem nyújtanak egyértelmű támpontot.

Amennyiben a kérelmezett nem terjesztett elő ellenkérelmet, a bíróság a rendelkezésre álló adatok alapján döntött, külön további tényfeltárás nélkül. A kérelem kérelmezett részére történő megküldése és nyilatkozattételre felhívása után, ha nem terjesztett elő ellenkérelmet, vagy hiánypótlási felhívás után nem nyilatkozott a kérelmezett, akkor a bíróság a kérelmezett mulasztását akként értékelte, hogy a kérelmezett a kérelmező tényállását nem vitatja, a kérelem teljesítését nem ellenzi, valamint nem kíván, illetve nem tud tényállítást, bizonyítékot vagy bizonyítási indítványt előterjeszteni. Ebből kifolyólag, pedig a bíróság a kérelmező által a Bpnt. 1. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó, a Pp. 266. § (1) bekezdése alapján a bíróság a kérelmezett által nem vitatott, a kérelmező által megtett tényállásokat valósnak fogadta el, tekintettel arra is, hogy a bíróságnak nem merült fel kételye.

A vizsgált ügyek alapján a bizonyítási tevékenység súlypontja tehát a felek előadására helyeződött, és a bíróságok csak kivételes esetben éltek az aktív tényfeltárás eszközével. A hivatalbóli bizonyítás lehetősége így normatív értelemben adott, de a gyakorlatban szűk körben érvényesül. A bizonyítás szerkezete és ez alapján a valóság tényleges feltárása ennek megfelelően alapvetően a felek aktivitásától függött.

A bizonyítás általános szerkezetének bemutatását követően indokolt külön is megvizsgálni a törvény által nevesített egyik legfontosabb eljárési eszközt, a személyes meghallgatást, amely a disszertáció második hipotézisének igazolási kísérletének érdekében is kiemelt jelentőséggel bír, ugyanis a kutatás elején megfogalmazásra került, hogy a bíróság a nemperes eljárás során merít a peres eljárás tapasztalataiból, jelesen a tárgyalásból, és ezáltal vizsgálható válik a tárgyalási elv megjelenése is.

2.7.2. Személyes meghallgatás

A bizonyítás körében külön figyelmet érdemel a személyes meghallgatás kérdése, amely a normaszövegben önállóan nevesített eljárési eszközként jelenik meg. Bár a szabályozás csupán keretszerű iránymutatást ad, a bíróság a peres tapasztalata alapján feltételezhetően meg tudja tartalommal tölteni azt. Fontos annak előrevetítése, hogy a meghallgatás szerepe a végrehajtási nemperes eljárás dinamizálásában és a – korábbiakban már részletesen is megjelenő ügyek elemzéséből megismert – félreértések tisztázásában is jelentős lehet.

A személyes meghallgatással kapcsolatban a jogszabály tehát elég szűkszavú, mindössze annyit mond ki, hogy „a bíróság a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtásának elrendelése tárgyában szükség esetén meghallgatást tart. A meghallgatásra szabályszerűen megidézeteknek a távolmaradása a meghallgatás megtartását és a végrehajtás elrendelésének

tárgyában való döntés meghozatalát nem gátolja.”¹⁸⁰ Nem mondja meg, hogy a személyes meghallgatásra mikor kell sort keríteni a nemperes eljárás lefolytatása során és azt sem, hogy azt milyen módon és milyen gyakorisággal kell megtenni. Kérdéses, hogy mindkét felet meg kell-e hallgatni, vagy csak az egyiket, illetve, hogy esetleg a gyermeket is meg kell vagy meg lehet-e hallgatni?

A kezdetleges, 2020-as bírói gyakorlat azt mutatja, hogy a gyermekek a fent ismertetett személyes meghallgatáson nem vettek részt. Megfigyelhető volt, hogy általában a bíróság a személyes meghallgatásra a kérelmezőt idézte annak érdekében, hogy a kérelmében foglaltakat tisztázza a bírósági titkár, illetve a kérelmezettet azért, hogy érdemben azonnal tudjon reagálni az ott elhangzott pótlásokra, módosításokra, esetleges kiegészítésekre vagy akár a kérelem visszavonására. Kétféle attitűdöt volt megfigyelhető a kutatás szerint a személyes meghallgatásokkal kapcsolatban, amelyet jól szemléltet két különböző családnak több, egymást követő ügye.

Az egyik család esetében a kérelmező édesapa először március végén nyújtott be kérelmet, és január 2. napjától március 5. napjáig felsorolt 6 db elmaradt kapcsolattartási dátumot, amelyekkel összefüggésben a kapcsolattartás végrehajtását kérte a nemperes eljárás során. A bíróság a kérelmet azonban a Pp. 176. § (2) bekezdés e) pontja alapján visszautasította arra való hivatkozással, hogy a legtöbb kérelem elkésett, illetve amely bár nem késett el, arra vonatkozóan sem tud a bíróság végrehajtást foganatosítani, mert a kapcsolattartást rendező, akkor hatályban lévő¹⁸¹ ideiglenes intézkedésben páros heteken zajlott a kapcsolattartás, és a kérelemben szereplő dátumok megjelölése ezzel ellentétesen páratlan hetek voltak.

Itt megjegyzendő, hogy a kutatás során részletesen megvizsgálva a kérelmet, az egyik dátum egyébként páros hétre esett, így arra vonatkozóan álláspontom szerint ebben az esetben – a korábbiakban részletesen kifejtett javaslatom szerinti – részbeni visszautasítás alkalmazása megfelelő megoldást jelentett volna arra, hogy a kérelem befogadhatónak minősüljön és ne eredményezzen érdemi vizsgálat nélküli visszautasítást. Az elkésett, illetve a nem megfelelően megjelölt páratlan hetek vonatkozásában pedig hiánypótló végzés kibocsátására lett volna szükség. Ezzel az értelmezéssel esélyt kapott volna a kérelmező arra, hogy visszavonja az

¹⁸⁰ Bpnt. 22/C. § (1) bekezdés

¹⁸¹ A Kúria Kfv.37636/2021/6. számú precedensképes határozata gyámhatósági ügyben indult közigazgatási jogvita tárgyának elvi tartalma szerint a gyámhatóságnak a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása során az elmaradt kapcsolattartások idején fennálló kapcsolattartási határozat teljesülését kell vizsgálnia. Az időközben bekövetkezett hatásköri változásra tekintettel álláspontom szerint a bírósági nemperes eljárásokban is alkalmazandó a precedensképes kúriai határozat elvi tartalma.

elkésett kérelmeket, illetve ezzel együtt kijavítsa páros hetekre a páratlan heteket, amelyek tekintetében a kapcsolattartás végrehajtása elrendelhető lett volna.

Ennek a családnak az ügyét tovább vizsgálva a kérelmező a következő kérelmében kérte az áprilisban és májusban elmaradt kapcsolattartás pótlását, azonban ebben az esetben is páratlan heteket jelölt meg, és a bíróság a Bpnt. 22/C. § (5) bekezdése alapján elutasította a kérelmet. A kérelmező harmadik és negyedik kérelmében, azaz sorozatosan, ugyanezt a hibát követte el, de már annak ellenére, hogy a hiánypótló végzésben a bíróság felhívta a kérelmezőt, hogy a kapcsolattartásra vonatkozó határozat alapján csak páros heteken jogosult a kapcsolattartásra, abban az esetben, ha páratlan heteket jelöl meg, a bíróság a kérelmet visszautasítja. A bíróság mindkét kérelmet visszautasította a Pp. 176. § (2) bekezdésének e) pontja alapján.

Látható, hogy a bíróság a sorozatos kérelmek esetén a harmadik és negyedik kérelemhez már másképp viszonyult, és hiánypótló végzésben próbálta tisztázni a páros és páratlan hetek problémáját, azonban a kérelmező hiánypótlásából – amelyben továbbra sem a megfelelő hetek pótlását kérte – megállapítható, hogy ezek eredménytelenek voltak és bár egyértelmű a tényállásból, hogy sorozatosan elmaradtak a kapcsolattartások, a bíróságon mégsem tudott célt érni és a jogsérelmet pótlás elrendelésével orvosolni.

A kutatásban vizsgált másik család esetében a kérelmező édesapa az elmaradt kapcsolattartás időpontjától számított 2 napon belül fordult a bírósághoz. Kérelmében az elmaradt kapcsolattartás pótlását kérte illetve azt, hogy a bíróság kötelezze az édesanyát arra, hogy a kapcsolattartás idejére adja át a gyermekek okmányait és a megfelelő mennyiségű ruhát készítse oda. A bíróság személyes meghallgatást tartott az ügyben, azonban a meghallgatás után a kérelem mégis elutasításra került.

A bíróság a végzés indokolásában előadta, hogy a kapcsolattartást rendező ideiglenes intézkedés alapján a pótolni kért időpontban az édesapa már nem volt jogosult a kapcsolattartásra, de ezzel együtt felhívta a kérelmezettet arra, hogy a továbbiakban, vagyis a jövőre nézve szíveskedjen átadni a gyermekek okmányait és a megfelelő mennyiségű ruhát is a kérelmező részére a kapcsolattartás idejére. A kérelmező édesapa időközben beérkezett újabb kérelmét a bíróság ugyanezen okra hivatkozva szintén elutasította. A személyes meghallgatásnak köszönhetően, azonban meghallgatás időpontját közvetlenül megelőző harmadik kérelmét a kérelmező visszavonta, vélhetően azért, mert a személyes meghallgatás segített neki értelmezni és belátni, hogy olyan időpontokban is szeretné a kapcsolattartást, amely időpontokra egyébként az időközben már létrejött kapcsolattartást rendező egyezség alapján egyébként nem jogosult.

Álláspontom szerint a két család vizsgált ügyei közötti különbséget az adja, hogy az előbbi esetben nem tartottak személyes meghallgatást, míg az utóbbi esetben igen. A személyes meghallgatás során sikerült jobb belátásra bírni a kérelmezőt azzal kapcsolatban, hogy olyan időpontra kéri az elmaradt kapcsolattartás pótlását, amelyre egyébként nem lenne jogosult. Ezen meghallgatások alkalmával lehetőség nyílt a feleknek arra, hogy a sérelmeiket elmondják egymásnak és esetleg közös megoldást találjanak arra, hogy miként rendezik életüket a továbbiakban, ezt megerősítendő, hogy az édesapa a legutolsó kérelmét visszavonta.

Az ügyfélközpontúságra tekintettel az utóbbi család ügyében megjelenő gyakorlatot tartom kívánatosnak, hiszen a személyes meghallgatások a közvetítői szemlélettel alkalmasak lehetnek arra, hogy az egyébként egymással akár szóba sem álló felek között kialakuljon egy pozitív, előremutató, megoldás orientált kommunikáció. Mindeközben a bíróságnak lehetősége nyílik arra, hogy rámutasson, hogy a kettejük között fennálló elmérgesedett viszonynak, vitás helyzetnek nem szabadna negatív hatást gyakorolnia a gyermekekre. Továbbá a személyes meghallgatások az ügyfélközpontúság szellemiségével kulcsszerepet játszanak a perkoncentráció és a tárgyalási elv, valamint az eljárástámogatási kötelezettség szem előtt tartásával, abban is, hogy az ügyek mielőbbi megoldásra kerülhetnek, valamint ezáltal az esetleges jövőben felmerülő elmaradt kapcsolattartások bíróságon való rendezése is elkerülhető.

Az előbbieken ismertetett két ügy közötti különbség arra mutat rá, hogy a személyes meghallgatás nem kizárólag bizonyítási funkcióval bír, hanem kommunikációs és konfliktuskezelési szerepet is betölthet, valamint a jövőbeni viták elkerüléséhez is hozzájárulhat. Az eljárás keretein belül megvalósuló közvetlen interakció alkalmas lehet arra, hogy a felek pontosabban megértsék a közöttük fennálló kapcsolattartásra vonatkozó határozat tartalmát, és realisabb képet alakítsanak ki saját jogosultságaikról. A személyes meghallgatás így a végrehajtási eljárás formális keretei között is képes lehet olyan hatást kiváltani, amely túlmutat a szűken vett bizonyítási cselekményen.

A 2025-ben vizsgált ügyek között egyetlen olyan eset volt, amelyben a bíróság személyes meghallgatást tartott. Az ügy sajátossága az volt, hogy nagyszülői kapcsolattartás végrehajtása iránt indult eljárásról volt a tárgya, és a kérelmező nagymama nagyszülői kapcsolattartás céljából rövid időn belül, több egymást követő kérelmet terjesztett elő a bíróság előtt. A kapcsolattartás végrehajtását a bíróság több alkalommal elrendelte, miközben a szülői felügyeletet gyakorló édesanya idővel már ellenkérelmet sem terjesztett elő. A bíróság a többször ismétlődő eljárásokra tekintettel – az ötödik kérelem benyújtását követően – döntött úgy, hogy személyes meghallgatást tart a felek részvételével.

A meghallgatás során a bíróság elsősorban a kialakult helyzet tisztázására törekedett. A felek előadásából kirajzolódott, hogy a kapcsolattartás gyakorlati megvalósulása körül folyamatos konfliktus áll fenn, amely a felek közötti kommunikáció hiányával is szorosan összefüggött. A meghallgatás során a felek végül közösen kérték a meghallgatás befejezését, miután a tényállás megállapítására került. A tárgyalótermen kívül szóban megegyeztek abban, hogy a következő kapcsolattartás alkalmával az édesanya a gyermekeket a kapcsolattartást rendező határozatban eredetileg kijelölt gyermekvédelmi intézménybe viszi, ahol a nagymama gyakorolhatja a kapcsolattartást.

A felek között létrejött informális megállapodás azonban a gyakorlatban ténylegesen sajnos nem valósult meg. A következő kapcsolattartás alkalmával az édesanya a gyermekeket nem vitte el a kijelölt intézménybe, és ezt követően a nagymama ismételten kérelmeket terjesztett elő a kapcsolattartás végrehajtása iránt. Az eset így jól mutatja, hogy a személyes meghallgatás önmagában nem feltétlenül alkalmas a felek közötti tartós konfliktusok rendezésére, különösen akkor, ha a felek közötti bizalom és együttműködés tartósan hiányzik.

Ez az ügy is rámutat arra, hogy a személyes meghallgatás a végrehajtási eljárásban nem kizárólag bizonyítási eszközként értelmezhető. A közvetlen kommunikáció lehetősége alkalmas lehet arra, hogy a bíróság feltárja a konfliktus hátterét, illetve ösztönözze a feleket a megállapodásra. A bemutatott empirikus tapasztalatok egyben azt is mutatják, hogy az ilyen megállapodások tartóssága egyáltalán nem garantált, és a személyes meghallgatás hatékonysága nagymértékben függ a felek együttműködési hajlandóságától.

A vizsgált ügyek alapján megállapítható tehát, hogy a személyes meghallgatás a kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárásban ritkán alkalmazott eszköz. A 2020-ban és 2025-ben áttekintett esetek között is csupán kivételesen került sor¹⁸² ilyen eljárási cselekményre, ami arra utal, hogy a bíróságok a végrehajtási eljárás során elsősorban az írásbeli nyilatkozatokra és az okirati bizonyítékokra támaszkodnak. Ez részben az eljárás természetével is magyarázható, hiszen a végrehajtási eljárás célja alapvetően nem a kapcsolattartás tartalmának újragondolása, hanem a már meghozott határozat teljesítésének biztosítása.

A bemutatott esetek viszont jól leképezik azt, hogy a személyes meghallgatás nem csupán bizonyítási eszközként alkalmazható és értelmezhető. Hiszen a felek közvetlen, személyes

¹⁸² Megjegyzendő, hogy a 2020-ban vizsgált ügyek tekintetében 2020. március 16. napjától 2020. április 1. napjáig az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében elrendelt veszélyhelyzet során teendő intézkedésekről (II.) szóló 45/2020. (III. 14.) Korm. rendelet 1. §-ával elrendelt rendkívüli ítélkezési szünetre, valamint a 35.SZ/2020. (III. 15.) OBHE határozat 4. pontjára, meghallgatás a rendkívüli ítélkezési szünet alatti időpontra nem volt kitzűzhető.

meghallgatása lehetőséget teremthet arra, hogy a bíróság feltárja a konfliktus tényleges hátterét, és segítse a feleket a kapcsolattartás gyakorlati megvalósításával kapcsolatos félreértések tisztázásában. Egyes esetekben a meghallgatás alkalmas lehet arra is, hogy a felek között – akár informális módon – olyan megállapodás jöjjön létre, amely a további eljárások számát csökkentheti. A személyes meghallgatások továbbá arra is alkalmasak lehetnének, hogy ami többszöri hiánypótlás útján sem értelmezhető a kérelmező vagy a kérelmezett számára, akkor azt a bíróság anyagi pervezetés útján próbálja elősegíteni.

Az empirikus tapasztalatok ugyanakkor azt is mutatják, hogy a személyes meghallgatás önmagában nem képes tartósan feloldani azokat a konfliktusokat, amelyek mögött mélyebb kommunikációs vagy bizalmi problémák állnak. A meghallgatás során létrejövő megállapodások gyakorlati megvalósulása sok esetben továbbra is a felek együttműködési hajlandóságától függ. A személyes meghallgatás a kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárásban inkább kiegészítő jellegű eszköznek tekinthető, amely bizonyos helyzetekben elősegítheti a konfliktus kezelését, de nem képes minden esetben pótolni a felek közötti együttműködés hiányát.

Mindezek ellenére a személyes meghallgatás alkalmazása továbbra is indokoltnak tekinthető. Nem osztom azt a véleményt, amely azon alapul, hogy a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti nemperes eljárásban a személyes meghallgatások nélküli döntés a preferált. Egy bírósági titkár által írt tanulmány¹⁸³ szerint az adott esetben hosszú ideje pereskedő szülők közötti vitát az sem fogja megoldani, ha a bíróság egy újabb személyes jelenléthez kötött fórumot biztosít számukra, miközben a tényállás a rendelkezésre álló iratok alapján többnyire teljeskörűen tisztázható. Hangsúlyozta, hogy ezek az ügyek nemperes végrehajtási eljárások és megjegyezte, hogy a titkári referációjába tartozó ügyek többségében a kapcsolattartásra jogosultak már a kérelem előterjesztésekor kifejezetten indítványozták, hogy amennyiben lehetséges, a bíróság meghallgatás tartása nélkül hozzon határozatot, aminek a hátterében meglátásom szerint a Covid-19 járvány, a korábbi vagy még folyamatban lévő családjogi per hatása, továbbá a kiskorú gyermek védelme, érdekeinek szem előtt tartása állhat.

Véleményem szerint a személyes meghallgatások jelentősége nem korlátozódik azokra az esetekre, amikor az azonnali vagy tartós megállapodáshoz vezet, hanem önmagában is hozzájárulhat az ügy előrehaladásához. A Debreceni Járásbíróság gyakorlatában nem találkoztam olyan kérelemmel, illetve ellenkérelemmel, – szemben az előbb említett tanulmányban foglaltakkal – amelyben a felek külön kérték volna azt, hogy személyes

¹⁸³ PUNGOR *i.m.* 28., A szerző a tanulmány születésekor a Budakörnyéki Járásbíróság titkára volt.

meghallgatás nélkül döntsön a bíróság. Tapasztalatom alapján a kérelmek egy részéből inkább annak igénye volt kiolvasható, hogy a bíróság hallgassa meg őket. Álláspontom szerint még egy feszült légkörű, vagy az eljáró bírósági titkár megítélése szerint eredménytelennek minősített személyes meghallgatás is elősegíti a felek közötti helyzet tisztázását, és közelebb vihet a megoldáshoz. Ezzel szemben a kizárólag iratok alapján történő ügyintézés sok esetben személytelen marad, és nem minden esetben képes kellő súllyal érvényesíteni a gyermek legfőbb érdekét.

A személyes meghallgatások gyakorlati megvalósulása érdekében az eljáró bírósági titkár többféle megoldást alkalmazhat. Sorozatos kérelmek előterjesztése esetén indokoltnak tartom, hogy a 3-4. kérelem benyújtását követően kerüljön sor személyes meghallgatás kitűzésére, hiszen ennyi kérelemből már alappal feltételezhető, hogy a felek közötti megromlott viszony a gyermek érdekét nem veszik kellőképpen figyelembe. Ez lehetőséget biztosít a felek számára arra, hogy álláspontjukat ne kizárólag írásban, hanem szóban is kifejthessék. A személyes jelenlét egyúttal elősegíti azt is, hogy a bíróság – a felek eljárástámogatási kötelezettségére is figyelemmel – célzott kérdésekkel tisztázza a vitás körülményeket, és strukturált mederben tartsa a kommunikációt.

Amennyiben a személyes meghallgatás kitűzése és annak tényleges megtartása között újabb kérelem érkezik, indokoltnak tartom annak egyidejű tárgyalását is. Ez a megoldás gyakorlati szempontból hatékony, hiszen az érintett felek, az eljáró bíróság és a bírósági titkár személye változatlan, így az ügyek közötti különbség jellemzően kizárólag az ügyszámban jelenik meg. Az együttes tárgyalás ezáltal hozzájárulhat az eljárás koncentráltabb és átláthatóbb lefolytatásához.

A személyes meghallgatás kérdésétől el kell különíteni a gyermek közvetlen bevonásának problémáját, amely a családjogi eljárásokban különösen érzékeny kérdés, és amelynek megítélése a végrehajtási eljárásban egyedi szempontokat vethet fel. Míg a felek meghallgatása az eljárás részeként ténylegesen megjelent, addig a gyermek véleményének feltárása a vizsgált gyakorlatban más megítélés alá esett, ezért a továbbiakban ennek kifejtésére kerül sor.

2.7.3. A gyermek meghallgatása

A 2020-ban és 2025-ben végzett kutatásban megjelenő ügyek egyikében sem került sor a gyermek személyes meghallgatására, vagy bármilyen úton történő egyéb bevonására a végrehajtási eljárás során.

A bíróságok döntéseiket kizárólag a felek kérelmében és ellenkérelmében megjelenő előadásaira, illetve az esetlegesen csatolt okirati bizonyítékokra alapozták. Ezek az okirati

bizonyítékok széles skálát mutatnak, amely a szülők kreativitását jól tükrözi. Számos esetben előfordult elektronikus üzenetváltásról készült képernyőfotó (volt olyan ügy, ahol 92 oldalon keresztül nyerhetett a bírósági titkár betekintést a mindennapjaikba), valamint fénykép arról, hogy a kapcsolattartás átadásának helyeként szolgáló kapu a kapcsolattartás megkezdésekor üres, vagy attól függően, hogy melyik fél szerette volna igazát bizonyítani, a gyermekek átadása is dokumentálva volt a kapu előtt. Ezen felül előfordultak iskola és óvoda igazgatók, valamint pedagógusok levelezéseinek becsatolása is, amelyek a gyermekek fizikai és pszichikai jóllétét vagy éppen annak sérülését voltak hivatottak bizonyítani. Továbbá az aktákban rendőrségi jegyzőkönyvek és gyámhatósági határozatok is megjelentek.

A gyermek véleményének közvetlen feltárása azonban a mintában egyáltalán nem jelent meg, mindössze csak a fent felsorolt közvetett bizonyítási eszközök szolgáltak arra, hogy a gyermek véleménye becsatornázásra kerüljön.

Az iratokból nem volt megállapítható olyan eset sem, amelyben a bíróság mérlegelte volna a gyermek meghallgatásának szükségességét, majd attól kifejezetten eltekintett volna. A gyermek elmaradt kapcsolattartással kapcsolatos esetleges ellenállása, érzelmi állapota vagy a kapcsolattartás megtagadásának indokai kizárólag a felek narratíváján keresztül kerültek a bíróság elé. Amennyiben a kérelmezett a kapcsolattartás megghiúsulását a gyermek akaratával indokolta, ennek valóságtartalmát a bíróság önálló meghallgatással nem vizsgálta.

A végrehajtási eljárás tehát a vizsgált gyakorlatban nem terjedt ki a gyermek közvetlen bevonására, és nem alakult ki olyan eljárási gyakorlat, amely a gyermek véleményének feltárását a döntéshozatal rendszeres elemévé tette volna.

A végrehajtási rendelkezések alapvetően és egyebek mellett azért nem gyermekbarát jellegűek, mert nem tulajdonítanak jelentőséget a 14 éven aluli gyermek véleményének (ez utóbbinak a lehetősége sem merül fel explicit a jogi szabályozásban), s nem biztosítanak egyáltalán támogatást a gyermeknek sem álláspontja kinyilvánításához, sem pedig arra az esetre, ha a végrehajtást foganatosítani kell.¹⁸⁴

Álláspontom szerint a végrehajtási eljárás nemperes jellege és a bizonyítás korlátozására irányuló jogalkotói törekvés önmagában nem indokolhatja a gyermek véleményének teljes mellőzését. A gyors és hatékony eljárás követelménye nem járhat azzal, hogy a döntéshozatal

¹⁸⁴ SZEIBERT Orsolya, A COVID-19-járvány hatása a gyermek és a különélő szülő kapcsolattartására – családjogi és gyermekjogi vetületek, In: GÁRDOS-OROSZ Fruzsina – LŐRINCZ Viktor Olivér (szerk.), JOGI DIAGNÓZISOK II. A COVID-19-világjárvány hatásai a jogrendszerre, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2022., 154.

a releváns tényállási elemek – így különösen a gyermek saját álláspontja – feltárása nélkül történjen meg.

Különösen indokolt lehet a gyermek meghallgatásának ösztönzése visszatérő, sorozatos végrehajtási kérelmek esetén, ahol a kapcsolattartás tartós ellehetetlenülése mögött feltételezhetően a gyermek attitűdje, érzelmi állapota vagy befolyásoltsága áll. Ilyen esetekben legalább a meghallgatás szükségességének kifejezett mérlegelése elvárható lenne a bíróság részéről.

Tekintettel arra, hogy a meghallgatása a végrehajtási eljárásban csak korlátozottan jelenik meg, és a vizsgált ügyekben erre egyáltalán nem került sor, ez felveti azt a kérdést is, hogy a gyermek helyzetének és érdekének feltárása ilyen esetekben milyen más bizonyítási eszközök útján történhet.

2.7.4. A szakértői bizonyítás lehetőségei és korlátai a kapcsolattartási ügyekben

A gyermek érdekének feltárása a családjogi eljárásokban gyakran közvetett bizonyítási eszközök útján történik. Ebben a körben különös jelentősége lehet a pszichológus szakértői véleménynek, amely a gyermek állapotára, kötődéseire és a családi kapcsolatok dinamikájára vonatkozó szakmai értékelést nyújthat a bíróság számára.

A családjogi eljárásokban a pszichológus szakértő szerepe hagyományosan kiemelt jelentőségű. A gyermek elhelyezésére, a szülői felügyelet gyakorlására vagy a kapcsolattartás szabályozására irányuló perekben a bíróság gyakran támaszkodik a szakértői véleményre annak érdekében, hogy a gyermek pszichés állapotára, kötődéseire vagy a szülők nevelési alkalmasságára vonatkozó kérdésekben megalapozott döntést hozhasson. A szakértői bizonyítás jelentőségét az igazságügyi szakértői tevékenység módszertani szabályai is tükrözik, amelyek közül kiemelkedő szerepe van az igazságügyi klinikai és mentálhigiéniai felnőtt- és gyermek szakpszichológus egyes szakértői vizsgálatairól szóló 5/2020. számú módszertani levélnek (továbbiakban: 20. sz. módszertani levél).

A 20. számú módszertani levél elfogadásának jelentősége csak a korábbi szabályozási környezet rövid áttekintésével érthető meg. A korábbi, 1983-ban kiadott 10. számú módszertani levél hosszú időn keresztül meghatározta a pszichológus szakértői tevékenység szakmai kereteit, azonban az idő múlásával egyre inkább elavulttá vált. A jogszabályi környezet jelentős mértékben átalakult – különösen a Polgári Törvénykönyv, a polgári perrendtartás és az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény hatálybalépésével –, miközben a pszichológia tudománya és a szakértői módszertan is fejlődésen ment keresztül. Ezzel

párhuzamosan elkészült ugyan egy új módszertani levél, azonban annak alkalmazása hosszú ideig bizonytalan volt, ami a jogbiztonság szempontjából is problémát okozott.

Az alapvető jogok biztosa egy vizsgálat¹⁸⁵ során rámutatott arra, hogy a két módszertani levél párhuzamos alkalmazása kiszámíthatatlan helyzetet teremtett. A szakértők ugyanis nem egységesen ugyanazt a módszertani dokumentumot alkalmazták, hanem esetenként a régi és az új módszertani levél szabályait vegyesen használták. Ez a gyakorlat a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményét, valamint a tisztességes eljáráshoz való jogot is érinthette. A bizonytalanság egyik oka az volt, hogy a Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara nem alkotta meg a módszertani levelek kiadásának részletes szabályait, amely egyébként az alapszabályban előírt kötelezettsége lett volna.

Ebben a helyzetben a 20. számú módszertani levél elfogadása és megerősítése amellelt, hogy szakmai előrelépést jelentett, a jogbiztonsági szempontból is a több évig fennálló helyzetet. A dokumentum egyértelművé tette a korábbi módszertani levél hatályon kívül helyezését, meghatározta saját felülvizsgálatának szabályait, valamint rögzítette azt is, hogy lényeges jogszabályváltozás esetén a módszertani levél soron kívüli felülvizsgálata szükséges.

A két módszertani levél összehasonlítása jól mutatja a szakmai szemlélet változását. A korábbi módszertani levél viszonylag szűkszavúan, inkább általános iránymutatásként határozta meg a szakértői tevékenység kereteit. Ezzel szemben a 20. számú módszertani levél részletesebb, strukturáltabb felépítésű dokumentum, amely tartalomjegyzékkel, fogalommagyarázatokkal és ajánlott irodalommal is kiegészül. Nemcsak az átláthatósága és szerkezeti felépítése jelentett pozitív irányú elmozdulást, hanem a szakmai rész kidolgozottsága is jelentősen bővült: a dokumentum külön tárgyalja a büntetőeljárásokban, a családjogi eljárásokban, valamint a kártérítési és sérelemdíj iránti perekben alkalmazható szakértői módszereket.

A módszertani levél egyik fontos újítása az alapelvek megfogalmazása. Bár ezek közül több elv más jogszabályokban is megjelenik, a dokumentum érdeme, hogy azokat egységes rendszerben, a szakértői tevékenység szempontjából összefoglalva jeleníti meg. A pártatlanság és az objektivitás követelménye mellett hangsúlyt kap a szakmai szabályok betartása, a vizsgált személy méltóságának tiszteletben tartása, valamint a gyermek legfőbb érdekének figyelembevétele is.

A szakértői tevékenység jogi kereteit elsősorban a polgári perrendtartás és az igazságügyi szakértőkről szóló törvény határozza meg. A polgári perrendtartás szerint szakértőt kell

¹⁸⁵ Az alapvető jogok biztosának Jelentése az AJB-512/2013 számú ügyben

alkalmazni, ha a jogvita eldöntéséhez különleges szakértelem szükséges. A szakértő feladata ebben az esetben az, hogy szakvéleményével segítse a bíróságot a tényállás megállapításában. A szakértő tehát bizonyítási eszközként jelenik meg az eljárásban, a szakvélemény pedig bizonyítékként szolgál.

Fontos azonban hangsúlyozni, hogy a szakértő nem dönthet jogkérdésekben. A módszertani levél kifejezetten rögzíti, hogy a szakértő nem válaszolhat olyan kérdésekre, amelyek a bíróság döntési kompetenciájába tartoznak. Így például nem állapíthatja meg, hogy a gyermek elhelyezése melyik szülőnél áll a gyermek érdekében, és nem határozhatja meg a kapcsolattartás konkrét rendjét sem. A szakértő feladata ezzel szemben az, hogy pszichológiai szempontból vizsgálja a felek személyiségét, kötődési viszonyait vagy nevelési alkalmasságát.

A módszertani levél külön figyelmet fordít a szakértői vizsgálat módszertanára is. Főszabályként a vizsgálat négy szemközt történik, azaz a szakértő és a vizsgált személy közvetlen kapcsolatán alapul. Kivételes esetben azonban – különösen kisebb gyermekek vizsgálata során – lehetőség van arra, hogy a szülők is jelen legyenek. A dokumentum részletesen kitér arra is, hogy a szakértői vizsgálat alsó korhatára általában három év, mivel ennél fiatalabb gyermekek esetében a pszichológiai vizsgálat megbízhatósága korlátozott.

A családjogi ügyekben külön jelentősége van a nevelési alkalmasság vizsgálatának. A módszertani levél e tekintetben bevezeti a relatív nevelési alkalmasság fogalmát is. Ez arra utal, hogy egy szülő nevelési képessége nem abszolút módon, hanem a konkrét gyermek szükségleteivel összefüggésben értékelhető. Elképzelhető tehát, hogy egy általánosságban megfelelő nevelési képességekkel rendelkező személy egy adott gyermek speciális szükségleteinek mégsem tud megfelelően megfelelni.

Grád András és Nisztor Mária rámutatnak arra, hogy az új módszertani levél korszerű és jól strukturált keretet biztosít a pszichológus szakértői tevékenység számára, és ezzel párhuzamosan a bírói gyakorlat is egyre kritikusabban viszonyul a szakvélemények értékeléséhez. Ez azonban nem jelenti a szakértői bizonyítás problémamentessé válását. A módszertani levél több kérdésben csupán lehetőséget, és nem kötelezettséget fogalmaz meg – például a pszichológiai tesztek számszerű eredményeinek ismertetése tekintetében –, miközben a szakértői kapacitáshiány és az eljárások időnyomása a szakvélemények minőségére is hatással lehet. Emellett a kirendelő végzéseiben megjelenő, a kérdéseken túlmutató „irányadó tényállások” közlése a szakértői függetlenség szempontjából is aggályokat vet fel. Mindezekre

tekintettel a szakvélemények bizonyító erejének megítélése továbbra is fokozott bírói mérlegelést igényel.¹⁸⁶

A szakértői bizonyítás jelentősége ellenére a kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárásokban a gyakorlatban ritkán kerül sor szakértő kirendelésére. A 2020-ban és 2025-ben vizsgált ügyek között egyetlen olyan eset sem szerepelt, amelyben a bíróság szakértői bizonyítást rendelt volna el. Ez a tapasztalat első látásra meglepőnek tűnhet, különösen a családjogi ügyekben általában jellemző szakértői bizonyítási gyakorlat fényében.

A jelenség magyarázata elsősorban az eljárás természetében keresendő. A kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárás ugyanis nem a kapcsolattartás tartalmának meghatározására irányul, hanem egy már meghozott határozat végrehajtására. A bíróság feladata ebben az eljárásban alapvetően annak vizsgálata, hogy a kapcsolattartásra vonatkozó határozat teljesült-e, illetve a mulasztás felróható-e a kötelezettnek. E kérdések eldöntéséhez általában nincs szükség pszichológiai szakértelemre.

Ez azonban nem jelenti azt, hogy a szakértői vélemények teljes mértékben hiányoztak volna az ügyekből. Több esetben előfordult, hogy a felek beadványaikban hivatkoztak olyan szakértői véleményre, amely más, korábban folyamatban volt eljárásban – például kapcsolattartás rendezése, szülői felügyelet gyakorlása vagy gyámhatósági eljárás során – készült.

Amennyiben a szakértői vélemény nem került közvetlenül becsatolásra a felek által, de a kérelemben vagy ellenkérelemben említésre került, akkor a bíróság több esetben maga szerezte be azt az adott ügyben eljáró hatóságtól. Így előfordult, hogy a bíróság a gyámhatóságtól kérte be a korábbi eljárás iratait, más esetben pedig a kapcsolattartásra vonatkozó határozat meghozatalára irányuló perben keletkezett szakértői vélemény beszerzésére került sor az eljáró bíróságtól.

Ez a gyakorlat jól mutatja, hogy a végrehajtási eljárásban a szakértői bizonyítás tipikusan nem új bizonyítási cselekmény formájában jelenik meg, hanem inkább a korábbi eljárásokban keletkezett szakértői vélemények közvetett figyelembevételén keresztül történik. A bíróság ilyenkor nem a szakértői vizsgálat megismétlésére törekszik, hanem a már rendelkezésre álló szakmai megállapításokat értékeli a végrehajtási eljárás keretei között.

A szakértői bizonyítás hiányának másik oka az eljárás gyors jellegében keresendő. A kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárás soron kívüli eljárásnak minősül, amelynek célja a jogsértő állapot mielőbbi megszüntetése. Egy szakértő kirendelése azonban rendszerint

¹⁸⁶ GRÁD András - NISZTOR Mária, *Objektív vagy szubjektív - újabb kérdőjelek az igazságügyi pszichológus szakértői vélemények megbízhatósága terén*, Családi Jog, 2022/3., 29.

jelentősen meghosszabbítaná az eljárás időtartamát, ami ellentétes lenne az eljárás gyors és hatékony lefolytatásának követelményével.

Végül az is megfigyelhető, hogy a végrehajtási eljárásban a bizonyítás súlypontja elsősorban a felek nyilatkozataira és az okirati bizonyítékokra helyeződik. A bíróság tipikusan azt vizsgálja, hogy a kapcsolattartás ténylegesen megvalósult-e, illetve, hogy annak elmaradása milyen körülményekre vezethető vissza. Ezek a kérdések többnyire nem pszichológiai, hanem ténykérdések, amelyek eldöntéséhez a szakértői bizonyítás általában nem szükséges.

Mindezek alapján megállapítható, hogy bár a szakértői bizonyítás a családjogi perekben gyakran kulcsszerepet játszik, a kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárásban a szerepe jóval korlátozottabb. A módszertani levelek által meghatározott szakmai keretek elsősorban a kapcsolattartás tartalmát rendező perekben bírnak jelentőséggel, míg a végrehajtási eljárásban a bizonyítás jellemzően egyszerűbb ténykérdések tisztázására korlátozódik.

A bizonyítási eszközök alkalmazásának vizsgálata nem igazolta a második hipotézis azon feltevését, amely szerint a bíróságok a kapcsolattartási végrehajtási eljárások során érdemben mértenének a személyi állapoti és családjogi perekben szerzett tapasztalataikból. Bár e hipotézis abból a feltételezésből indult ki, hogy a családjogi ügyekben kialakult bírói szemlélet – különösen a konfliktuskezelés és a bizonyítás sajátosságainak kezelése terén – megjelenik a végrehajtási eljárásokban is, a vizsgált ügyek alapján ez a gyakorlatban csak korlátozottan volt megfigyelhető.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a bíróságok a bizonyítás körében jellemzően visszafogott, inkább passzív szerepet töltenek be, és elsősorban a felek előadására, illetve az általuk becsatolt bizonyítékokra támaszkodnak. A bizonyítási eszközök körének bővítése, illetve a tényállás aktívabb feltárása – amely a személyi állapoti ügyekben gyakran megfigyelhető – a kapcsolattartási végrehajtási eljárásokban kevésbé jelenik meg. Ez arra utal, hogy a nemperes eljárás formalizáltabb keretei, valamint az eljárás gyors lefolytatásának követelménye visszafoghatja a bíróságok bizonyítási aktivitását.

Mindez azt eredményezi, hogy a kapcsolattartási végrehajtás – a hipotézisben feltételezett komplex, családjogi szemléletű megközelítés helyett – inkább egy szűkebb, az adott kérelem kereteihez igazodó értékelési gyakorlat mentén valósul meg. Ez a jelenség egyben rámutat arra is, hogy a bírósági gyakorlatban a konfliktusok mélyebb, strukturális okainak feltárása háttérbe szorulhat, ami hosszabb távon a végrehajtási eljárások ismétlődéséhez is hozzájárulhat.

Bár a döntések indokolása gyakran részletesebb és árnyaltabb, mint más nemperes eljárásokban, hiszen a bíróságnak nemcsak a megállapított tényeket, hanem az azokhoz vezető

mérlegelési folyamatot is láthatóvá kell tennie, mégis az érzékelhető, hogy a bíróság a rendelkezésre álló töredékes információk alapján próbálja rekonstruálni a tényleges helyzetet.

A bizonyítás korlátai arra világítanak rá, hogy a kapcsolattartási végrehajtási eljárás nem képes teljes bizonyossággal feltárni a valóságot, hanem szükségképpen valószínűségekre, következtetésekre és mérlegelésre épül. Ez a körülmény kiemelten indokolja a bíróság fokozott körültekintését, valamint azt, hogy a döntéshozatal során hangsúlyos szerepet kapjon a gyermek legfőbb érdeke, mint végső viszonyítási pont.

2.8. A végrehajtási eljárás befejezése és a bírósági döntéshozatal szempontjai

A végrehajtási eljárás lefolytatásának egyes szakaszai, valamint az azokhoz kapcsolódó eljárási cselekmények bemutatását követően indokolt annak vizsgálata, hogy az eljárás miként zárul le, és milyen döntési alternatívák állnak a bíróság rendelkezésére a kapcsolattartás végrehajtása iránti kérelmek elbírálása során.

Jelen alfejezet ennek megfelelően a végrehajtási eljárás befejezésének módjait, különösen a végrehajtás elrendelésének és elutasításának eseteit, valamint az ezek során érvényesülő mérlegelési szempontokat – mindenekelőtt a gyermek legfőbb érdekének szerepét – elemzi, különös tekintettel a bírósági gyakorlatban megjelenő indokolásokra.

Az alfejezet ugyanakkor kitér a végrehajtási eljárás felfüggesztésének eseteire is, amelyek a döntéshozatal sajátos, köztes kategóriáját képezik, és a végrehajtás azonnali folytatásával szemben átmeneti megoldást biztosítanak. Ebben a körben különösen jelentős azoknak a helyzeteknek az elemzése, amikor a felfüggesztés a gyermek érdekének védelmében, illetve a kapcsolattartás tartalmának újragondolása érdekében válik indokolttá.

2.8.1. A kapcsolattartás végrehajtásának elrendelése

A bírósági nemperes eljárás a gyámhatósági gyakorlat logikáját követve – az időtényező kiemelt jelentőségére tekintettel – az azonnali végrehajthatóság mellett foglal állást. A Bpnt. 22/A. § (1) bekezdése kimondja, hogy „a bíróság a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtását – végrehajtható okirat kiállítása nélkül – végzéssel rendeli el. E végzés elleni fellebbezésnek nincs halasztó hatálya”. Következésképp, ha a bíróság a végrehajtást elrendelte, úgy a végzés előzetesen végrehajtható, azaz a fellebbezésnek nincs halasztó hatálya,¹⁸⁷ ez alól kivételt képez a költségek viselésére vonatkozó határozat.¹⁸⁸

¹⁸⁷ HARMATI – VÖLCSEY *i.m.* 29.

¹⁸⁸ MÁRTON *i.m.*

A Bpnt. hatáskört módosító törvény indokolása szerint a kapcsolattartás tárgyában hozott határozat végrehajtásának hatékonyságát akként kívánja biztosítani, hogy a bíróságnak a végrehajtás elrendelése tárgyában hozott végzése végrehajtható okirat kiállítása nélkül közvetlenül végrehajtható.¹⁸⁹ A szabályozás mögött az a felismerés áll, hogy a kapcsolattartás időérzékeny jogintézmény, amelynek hatékony érvényesülése érdekében a jogsértő állapotra a lehető legrövidebb időn belül szükséges reagálni.

A végrehajtás elrendelése esetén „a bíróság a végrehajtást elrendelő végzésben a kérelmezettet felhívja, hogy

- a) a végzés kézhezvételét követően esedékes kapcsolattartásnak a kapcsolattartásra vonatkozó határozat szerinti időpontban és módon tegyen eleget,
- b) a kapcsolattartásra jogosultnak fel nem róható okból elmaradt kapcsolattartás pótlását a legközelebbi megfelelő időpontban, de legkésőbb hat hónapon belül biztosítsa, és megjelöli a pótlás végső határidejét vagy
- c) ha a kapcsolattartásnak egyéb, a kapcsolattartásra jogosultnak fel nem róható akadálya volt, annak elhárulását követően biztosítsa a gyermekkel való zavartalan kapcsolattartást.”¹⁹⁰

A felhívás akkor tölti be rendeltetését, ha annak tartalma a felek számára egyértelmű és pontos. Ennek érdekében a rendelkező résznek közérthető módon kell meghatározni a teljesítendő kötelezettséget.¹⁹¹

Az *a) pont* tekintetében a bíróság a végrehajtás elrendelésével egyidejűleg kifejezetten felhívja a kötelezettet arra, hogy a jövőben esedékessé váló kapcsolattartási alkalmaknak a kapcsolattartást rendező határozatban meghatározott időpontban és módon tegyen eleget.

A *b) pont* alkalmazása esetén a rendelkező rész akkor tekinthető kellően precíznek, ha kifejezetten megjelöli, hogy mely időpontban elmaradt kapcsolattartás pótlásának végrehajtását rendeli el a bíróság, valamint a teljesítésre nyitva álló végső határidőt naptári nappal határozza meg.¹⁹²

Ezzel összefüggésben a Kúria precedensképes döntései között külön figyelmet érdemel a Kpk.IV.39.233/2022/3. számú végzés, amely a kapcsolattartás végrehajtásával és pótlásával kapcsolatos alapjogi szempontok érvényesítésére hívja fel a figyelmet. Az ügy alapjául szolgáló tényállás szerint a különélő édesapa számára biztosított nyári időszakos kapcsolattartás

¹⁸⁹ Bpnt. hatáskört módosító törvény Indokolás, a 247. §-hoz

¹⁹⁰ Bpnt.22/C. § (2) bekezdés a)-c) pontjai

¹⁹¹ HETESI Márta, *A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás*, Jogi Fórum, 2022., elérhető: [hetesi-marta_kapcsolattartas-vegrehajtasa_cimlappal.pdf](#), (letöltés dátuma: 2026.02.15.), 21.

¹⁹² HETESI Márta *i. m.* 21.

meghiúsult, mert az együtt élő szülő nem adta át a gyermek útlevelét, így a tervezett külföldi utazás nem valósulhatott meg. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a kapcsolattartás joga a gyermek külföldre vitelére is kiterjed, és a gondozó szülő köteles a kapcsolattartás elősegítése érdekében a szükséges okmányokat átadni. A bíróság ezért a kapcsolattartás végrehajtását elrendelte, és az elmaradt kapcsolattartás pótlását is lehetővé tette. A másodfokú bíróság a pótlás elrendelését mellőzte arra hivatkozással, hogy a nyári időszak már eltelt, így a pótlás csak a folyamatos kapcsolattartás rovására lenne megvalósítható.

Az ügyben benyújtott alkotmányjogi panasz alapján az Alkotmánybíróság megállapította¹⁹³, hogy a bíróságok nem végeztek megfelelő alapjogi mérlegelést a szülő és a gyermek kapcsolattartáshoz való joga tekintetében, és a döntések alaptörvény-ellenesek. A határozatok megsemmisítését követően a Kúria új eljárás lefolytatására utasította az elsőfokú bíróságot, egyúttal iránymutatást adott arra nézve, hogy a bíróságnak az ügy alapjogi relevanciáját felismerve az érintett alapjogokat azonosítani kell, majd azok arányos mérlegelésével kell döntést hoznia a kapcsolattartás pótlásáról. A döntés precedensképes jelentősége abban áll, hogy egyértelművé teszi: a kapcsolattartás pótlása nem zárható ki pusztán arra hivatkozással, hogy az időközben eltelt idő miatt annak megvalósítása nehézkes, hanem minden esetben vizsgálni kell, hogy a pótlás a konkrét ügyben a gyermek érdekét és a szülő-gyermek kapcsolat fenntartását szolgálja-e.¹⁹⁴

A c) pont esetén a rendelkező rész a Bpnt.-nek akkor felel meg, ha tartalmazza, hogy mi volt az a magatartás, amely a kapcsolattartást kellő indok nélkül akadályozta vagy amely a zavartalan kapcsolattartást megghiúsította.¹⁹⁵

A végrehajtást elrendelő végzés kötelező tartalmi eleme továbbá¹⁹⁶ a kérelmezett felhívása a határozatban foglaltak nemteljesítésének a Bpnt.-ben meghatározott jogkövetkezményeire, azaz a bíróság figyelmezteti a kérelmezettet, hogy önkéntes teljesítése hiányában a nemperes eljárás második szakasza kerül lefolytatásra. Ezen felhívást a végzés indokolásának célszerű tartalmaznia.¹⁹⁷ A Debreceni Járásbíróság gyakorlatának elemzése alapján megállapítható, hogy az ilyen tartalmú figyelmeztetés rendszerint az indokolás záró részében kap helyet.

Mindazonáltal a végrehajtást elrendelő végzés formális pontossága és részletessége önmagában nem garantálja az eljárás céljának megvalósulását. A vizsgált ügyek tapasztalatai

¹⁹³ 3067/2022. (II.25.) AB határozat

¹⁹⁴ A Kúria Kpk.39233/2022/3. számú precedensképes határozata a Szegedi Járásbíróság 11.pk.50.902/2020/8. számú végzése és a Szegedi Törvényszék 3.pkf.20.206/2021/2. számú végzése megsemmisítését követő eljárás meghatározása tárgyában

¹⁹⁵ HETESI Márta *i.m.* 21.

¹⁹⁶ lásd.: Bpnt. 22/C. § (3) bekezdés

¹⁹⁷ HARMATI – VÖLCSEY *i.m.* 25.

azt mutatják, hogy számos esetben ugyanazon felek rövidebb-hosszabb időközönként ismételten megjelennek a bíróság előtt, és újabb kérelmet terjesztenek elő a kapcsolattartás végrehajtása iránt. Ez arra utal, hogy a bírósági döntés – még ha annak tartalma egyértelmű és végrehajtható is – nem minden esetben képes ténylegesen rendezni a felek közötti konfliktust, amely az alap mozgatórugója a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegésének.

Mindez rámutat arra, hogy a kapcsolattartás végrehajtása sajátos területet képez a polgári nemperes eljárások között: sikeressége jelentős mértékben függ a felek együttműködési hajlandóságán és saját belátásán is múlik. A jogi eszközök képesek keretet biztosítani a kapcsolattartás érvényesüléséhez, azonban a szülők közötti konfliktus fennállása esetén a végrehajtási eljárás sokszor csak részben tudja betölteni a szülő-gyermek kapcsolat helyreállítására irányuló funkcióját.

Ez a körülmény egyben azt a kérdést is előrevetíti, hogy a végrehajtási eljárás során hozott döntésekben a gyermek legfőbb érdeke érvényesülésének értékelése hogyan jelenik meg, vagyis a bírósági indokolásokban ez, a kutatásban külön vizsgálat tárgyát képezte.

2.8.2. A gyermek legfőbb érdekének megjelenése az indokolásban

A dolgozat egészét végigkísérő vezérfonal a gyermek legfőbb érdekének érvényesülése, amelynek hangsúlyozására már a nemzetközi, uniós és hazai jogszabályok bemutatása során is törekedett a disszertáció, és amely a kapcsolattartási jog értelmezésében is meghatározó jelentőséggel bír. Ez a szempont azonban a legerőteljesebben a kapcsolattartás végrehajtási eljárásában válik kézzelfoghatóvá, ahol az elvi követelmények és a gyakorlati megvalósulás közötti feszültség közvetlenül a gyermek érdekének sérelmén vagy érvényesülésén keresztül jelenik meg. A továbbiakban ezért annak vizsgálata következik, hogy a gyermek legfőbb érdeke miként jelenik meg a bírósági döntések indokolásában, és milyen szerepet játszik a konkrét ügyek eldöntése során.

A vizsgált ügyek alapján megállapítható, hogy a bíróság több esetben kifejezetten hangsúlyt helyez a gyermek legfőbb érdekének érvényesítésére, különösen a szülők közötti konfliktusok kezelése során. Egyes határozatokban a bíróság nem csak a végrehajtás elrendeléséhez szükséges feltételeket vizsgálta, hanem kifejezetten felhívta a felek figyelmét arra is, hogy magatartásuk miként hat a gyermek érzelmi és pszichés állapotára. Ennek keretében a bíróság például rögzítette, hogy a rendőri jelenlét rendszeres igénybevétele vagy a konfliktusos kommunikáció nem szolgálja a gyermek érdekét, és kifejezetten ösztönözte a szülőket a konfliktuskerülő, együttműködő magatartásra. A gyermek érdekének érvényesítése különösen

markánsan jelenik meg azokban az ügyekben, ahol a bíróság a szülői magatartás értékelése során nevelési és pszichológiai szempontokat is figyelembe vett.

Egy konkrét ügyben – amelyre rövid utalás a felróhatóság témájánál már sor került – a bíróság az elektronikus kapcsolattartás megvalósulásának körülményeit vizsgálta. Az ügy tényállása szerint az óvodás korú gyermekek és az édesapa közötti rendszeres videóhívások rendre olyan időpontban kerültek lebonyolításra, amely egybeesett a gyermekek étkezési idejével.

A bizonyítási eljárás során feltárt körülmények alapján az anya a kapcsolattartás időpontjára időzítette az étkezést, amelynek következtében a gyermekek nyugtalanná, türelmetlenné, adott esetben dühössé váltak, és a kapcsolattartás ideje alatt az étkezési szükségletük került előtérbe. A bíróság értékelése szerint ez a gyakorlat alkalmas volt arra, hogy a gyermekekben negatív asszociáció alakuljon ki a kapcsolattartással összefüggésben, mivel azt olyan helyzettel kapcsolták össze, amelyben számukra alapvető szükségleteik kielégítése került akadályozásra.

A döntés rámutatott arra, hogy a kapcsolattartás sikeres megvalósulásának nem elégséges a formális, látszólagos kapcsolattartás biztosítása, hanem az is szükséges, hogy a gondozó szülő a gyermek életkori sajátosságait figyelembe véve olyan körülményeket teremtsen, amelyek elősegítik a nyugodt, pozitív légkörű kapcsolattartást, például játékok bekészítésével, vagy az óvodában készített kézműves dolgok, rajzok bekészítésével, amit a másik szülőnek meg tudnak mutatni. Ennek hiányában a kapcsolattartás formálisan ugyan megvalósulhat, tehát a videóhívást ténylegesen megkezdettnek lehet mondani, tartalmilag azonban kiüresedik, és hosszabb távon a szülő-gyermek kapcsolat a negatív érzelmekkel való társulás miatt sérüléséhez, elidegenedéshez vezethet.

Az eset jól példázza, hogy a kapcsolattartás akadályozása nem kizárólag direkt magatartással valósulhat meg, hanem olyan indirekt, nehezen megragadható eszközökkel is, amelyek a gyermek érzelmi viszonyulását befolyásolják. A bíróság ezért helyesen hangsúlyozta, hogy a gyermek megfelelő „ráhangolása”, valamint a kapcsolattartás körülményeinek tudatos megválasztása a gondozó szülő együttműködési kötelezettségének szerves részét képezi.

A gyakorlat – bár szerencsére alacsony számban – ugyanakkor azt is mutatja, hogy a gyermek érdeke nem minden esetben jelenik meg egyenlő súllyal a döntések indokolásában. Előfordult olyan ügy, ahol a bíróság kizárólag a szülők együttműködési kötelezettségére hívta fel a figyelmet, anélkül, hogy a gyermek szempontjai kifejezetten megjelentek volna az indokolásban. Ez arra utal, hogy bár a gyermek legfőbb érdeke alapvetően meghatározó, annak konkrét, ügyre szabott kifejtése a bírói gyakorlatban nem minden esetben következetes.

Kiemelendő továbbá, hogy egyes ügyekben a gyermek érdekének sérülése közvetetten, a szülők közötti tartós konfliktus és a kapcsolattartás rendszertelensége révén jelenik meg. A folyamatosan elmaradó vagy kiszámíthatatlanul alakuló kapcsolattartások következtében a gyermek életében bizonytalanság és feszültség alakulhat ki, amely hosszabb távon a pszichés fejlődésére is kihatással lehet. A bírósági iratokból az is kitűnik, hogy a gyermek lojalitáskonfliktusba kerülhet, amikor a két szülő közötti feszültség miatt választásra kényszerül, ami tovább erősíti a kapcsolattartás megfelelő, a gyermek érdekét szem előtt tartó rendezésének jelentőségét.

A vizsgált ügyek alapján a harmadik hipotézis tehát alapvetően igazolódni látszik. A bírósági döntések indokolásában a legtöbb esetben ugyanis kifejezetten megjelenik a gyermek legfőbb érdeke. A bíróság figyelemmel van arra, hogy a kapcsolattartás miként valósul meg a gyakorlatban, és a bírósági titkárok döntéseik során értékelik annak a gyermek érzelmi és pszichés állapotára gyakorolt hatását is. Különösen hangsúlyosan jelenik meg ez azokban az ügyekben, ahol a kapcsolattartás formálisan ugyan megvalósul, tartalmilag azonban kiüresedik vagy torzul. Általában ezekben az esetekben a bíróság nem elégedett meg a kapcsolattartás megvalósulásának tényével, hanem vizsgálta annak minőségét és a gyermekre gyakorolt rövid és hosszútávú hatását is. Ez arra utal, hogy a jogalkalmazás sok esetben a jogszabály normatív elvárásainak formális szempontrendszer mellett, figyelembe veszi a kapcsolattartás valódi funkcióját is és – a szülő-gyermek kapcsolat fenntartását – helyezi előtérbe.

A vizsgálat alapján az is megállapítható, hogy a bíróságok törekednek arra, hogy a döntéshozatal során az időtényezőt és a kapcsolattartás hosszú távú fenntarthatóságát is figyelembe vegyék. Mindez összességében alátámasztja azt a feltevést, hogy a gyermek érdeke a végrehajtási eljárásban amellet, hogy egy deklarált alapelv, a konkrét ügyek eldöntésében is ténylegesen érvényesülő mérlegelési szempontként jelenik meg.

A vizsgált gyakorlat a negyedik hipotézis részleges igazolódását is alátámasztja. Egyes esetekben a bíróságok jogértelmezése túlmutat a kapcsolattartás formális, betű szerinti megközelítésén és kifejezetten a jogintézmény rendeltetésére, valamint a gyermek érdekének érvényesülésére fókuszál. Különösen azokban az ügyekben figyelhető meg ez a szemlélet, ahol a kapcsolattartás ugyan formálisan megvalósul, tartalmilag azonban nem tölti be a szülő-gyermek kapcsolat fenntartására irányuló funkcióját.

Ugyanakkor a gyakorlat nem tekinthető teljesen egységesnek. Bár marginális számban, de megjelentek olyan esetek is, ahol a bíróságok inkább a jogszabályi feltételek szűkebb, formális értelmezésére szorítkoznak, és nem jelent meg hangsúlyosan a jogintézmény céljára vagy a hosszabb távú következményekre irányuló, a gyermek legfőbb érdekére kifejezetten utaló

mérlegelés. Mindez arra enged következtetni, hogy a teleologikus és alkotmányos szempontokat előtérbe helyező jogértelmezés magas számban, tehát erősen jelen van ugyan a bírói gyakorlatban, azonban annak következetes és általános érvényesülése még nem tekinthető teljes körűnek.

2.8.3. Végrehajtás elutasításának esetei

A végrehajtás elrendelésének pozitív feltételei mellett indokolt külön vizsgálni azokat az eseteket is, amikor a bíróság a kérelmet elutasítja.

Ha a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása elrendelésének feltételei nem állnak fenn – azaz, ha a kérelmező nem tudja bizonyítani a Bpnt. 22/B. § (4) bekezdés a)-d) pontjaiban írtakat, vagy a kérelmezett bizonyítja felróhatóságának hiányát –, a bíróság a kérelmet elutasítja. A végzés ellen fellebbezésnek van helye a Bpnt. 22/C. § (5) bekezdés alapján. Az elutasítással egyidejűleg a bíróságnak az eljárási költségek viseléséről is rendelkeznie kell a Pp. 82-83. §-ainak megfelelően.¹⁹⁸

A 2025-ös vizsgált ügyek között több esetben is sor került a kérelem elutasítására, amelyek jelentős része a telefonos kapcsolattartás köré csoportosult. A bíróság ezekben az ügyekben jellemzően arra a következtetésre jutott, hogy a kapcsolattartás elmaradása vagy nem megfelelő megvalósulása nem volt felróható a kérelmezett szülőnek, így a végrehajtás elrendelésének törvényi feltételei nem álltak fenn.

Egyes ügyekben az elutasítás alapját az képezte, hogy a telefonos kapcsolattartás – bár nem a kívánt formában vagy időtartamban – ténylegesen megvalósult. Ilyen eset volt, amikor a kapcsolattartás a 30 perces előírt időtartam helyett csupán 5–10 percig tartott, azonban a bíróság ezt nem tekintette a kapcsolattartás megghiúsulásának, különösen arra tekintettel, hogy a rövid időtartam oka az volt, hogy az apa nem tudta lekötni a kisgyermek figyelmét. A bíróság ebből arra következtetett, hogy a kapcsolattartás minőségi hiányossága nem a gondozó szülő felróható magatartására vezethető vissza. A gondozó szülő a gyermeket megfelelően felkészítette a telefonos kapcsolattartásra azzal, hogy nyugodt környezetet teremtett.

Más esetekben is a bíróság kifejezetten értékelte a kérelmezett együttműködő magatartását. Elutasításra került a kérelem például akkor, amikor az anya a sikertelen telefonhívást követően többször is visszahívást kezdeményezett, illetve amikor bizonyította, hogy a kapcsolattartás a gyermekek előre jelzett programjai miatt maradt el. Ezekben az ügyekben a bíróság hangsúlyozta, hogy a kapcsolattartásra vonatkozó határozat nem értelmezhető mereven, hanem

¹⁹⁸ HARMATI – VÖLCSEY *i.m.* 29.

a mindennapi élethelyzetekhez igazodó, észszerű rugalmasságot is megkövetel, és az adott helyzetben azt kell vizsgálni, hogy a szülőtől mi volt általában elvárható.

A telefonos kapcsolattartással összefüggő ügyek között a fentebb¹⁹⁹ kifejtettek szerint egy konkrét esetben a bíróság a végrehajtást elrendelte, és döntését kifejezetten a gyermek legfőbb érdekére alapította, rámutatva arra, hogy az anya magatartása – különösen a kapcsolattartás körülményeinek tudatos alakítása – negatívan befolyásolta a gyermekek és az apa közötti kapcsolatot.

Az eltérő döntések hátterében lényeges különbség azonosítható a felróhatóság megítélésében. Míg az elutasított ügyekben a kapcsolattartás részleges meghíúsulása objektív körülményekre (a gyermek életkora, figyelmi kapacitása, programjai) vagy a kérelmezett együttműködő magatartására volt visszavezethető, addig a végrehajtást elrendelő ügyben a bíróság a gondozó szülő tudatos, a kapcsolattartást negatívan befolyásoló magatartását állapította meg. Ez utóbbi esetben tehát nem a kapcsolattartás formális elmaradása, hanem annak pszichológiai torzítása – a gyermekben kialakuló negatív élmény és asszociáció – alapozta meg a felróhatóságot.

Szintén az elutasítás körébe tartoznak azok az esetek, ahol a kérelem hiányosságai – például a konkrét időpontok pontatlan megjelölése vagy az ellentmondásos előadás – miatt a bíróság nem tudta megállapítani a végrehajtás elrendelésének feltételeit. Ilyen esetben a döntés nem a kapcsolattartás tényleges megítélésén, hanem az eljárásjogi követelmények érvényesítésén alapult, ami jól mutatja a nemperes eljárás formalizált jellegének korlátait.

A bírói gyakorlatban az elutasítás egyik sajátos esetkörét képezi, amikor a végrehajtás elrendelésének alapjául szolgáló kapcsolattartási határozat hiánya zárja ki az eljárás sikerét. A 3237/2025. (VII. 11.) AB végzés alapjául szolgáló ügyben a bíróság azért utasította el a kérelmet, mert a kérelmező olyan ideiglenes intézkedésre alapította igényét, amely az eljárás időpontjában már hatályát veszttette, így abból végrehajtható kötelezettség nem származhatott.

A döntés rámutat arra, hogy a végrehajtási eljárás megindításának előfeltétele egy hatályos és végrehajtható kapcsolattartási határozat fennállása; ennek hiányában a bíróság nemcsak a végrehajtást nem rendelheti el, hanem a kérelmezett magatartásának felróhatóságát sem vizsgálhatja. Ez az esetkör így jól elkülöníthető azoktól az ügyektől, ahol a végrehajtás elutasítására a felróhatóság hiánya vagy az együttműködő szülői magatartás miatt kerül sor, mivel itt a kérelem már a jogi alap hiányában meghíúsul.

¹⁹⁹ Lásd.: 5.8.2. A gyermek legfőbb érdekének megjelenése az indokolásban

A fentiekkel összevetésben eltérő megközelítés rajzolódik ki a gyámhatósági szabályozás alkalmazása körében született kúriai gyakorlatban. A Kúria egy, a Gyer. korábbi rendelkezésein alapuló döntésében²⁰⁰ arra mutatott rá, hogy bár a korábbi kapcsolattartás végrehajtása időközben – a szabályozás megváltozása vagy a határozat hatályvesztése miatt – már nem rendelhető el, ez önmagában nem zárja ki a kérelmezett magatartásának vizsgálatát. A döntés értelmében a végrehajtás tényleges elrendelésének hiánya mellett is indokolt lehet annak értékelése, hogy a kötelezett a korábban fennálló kötelezettségének felróható módon nem tett eleget.

A Bpnt. hatálya alatt kialakuló bírói gyakorlat ezzel szemben – amint azt a 3237/2025. (VII. 11.) AB végzés alapjául szolgáló ügy is mutatja – szigorúbban ragaszkodik a hatályos kapcsolattartási határozat fennállásához, mint a végrehajtás elrendelésének előfeltételéhez. Ez a különbség rámutat arra, hogy a jelenlegi szabályozási környezetben a végrehajtási eljárás formalizáltabb keretek között működik, amely ugyan a jogbiztonságot erősíti, ugyanakkor egyes esetekben korlátozhatja a korábbi jogsértő magatartások érdemi értékelését.

A bemutatott esetek alapján az elutasítási okok több, egymástól jól elkülöníthető csoportba sorolhatók: egyrészt a felróhatóság hiányához kapcsolódó esetek, másrészt a kapcsolattartás részleges megvalósulásából fakadó helyzetek, valamint harmadrészt az eljárásjogi hiányosságokra visszavezethető elutasítások.

A végrehajtás elrendelésének és elutasításának esetei jól mutatják, hogy a bírósági eljárás elsődlegesen egy döntési szinten zárul le, amelyben a bíróság a rendelkezésre álló tények és mérlegelési szempontok alapján állást foglal a kapcsolattartás végrehajtásának kérdésében. A vizsgált ügyek rámutatnak, hogy ez a döntési szint önmagában nem minden esetben elegendő a kapcsolattartás tényleges érvényesülésének biztosításához. A jogerős végzés és annak tartalma sok esetben mindössze keretet teremt a kapcsolattartás megvalósulásához, amelynek gyakorlati érvényre juttatása egy további, kikényszerítési szinten válik kérdéssé. Ezen a szinten már nem a jogvita eldöntése, hanem a meghozott döntés tényleges érvényesítése kerül előtérbe, amely sajátos eszközrendszer és eltérő mérlegelési szempontokat igényel.

Az elutasítási esetek vizsgálata tovább árnyalja a negyedik hipotézis megítélését. A bírói gyakorlat egyes döntésekben kifejezetten célorientált megközelítést tükröz, amikor a bíróság a kapcsolattartás tényleges megvalósulását, illetve annak a gyermekre gyakorolt hatását állítja a mérlegelés középpontjába. Ezzel szemben más ügyekben a döntés inkább a jogszabályi

²⁰⁰ A Kúria Kfv.38269/2019/4. számú precedensképes határozata közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata tárgyában. [149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet (Gyer.) 33. §]

feltételek formális fennállásának vizsgálatára korlátozódik, és kevésbé jelenik meg a kapcsolattartás hosszú távú fenntarthatóságának szempontja.

Ez a kettősség arra utal, hogy a kapcsolattartási végrehajtási ügyekben a jogértelmezés nem egységesen mozdult el a teleologikus irányba, hanem a formális és a célorientált megközelítés egymás mellett, esetenként párhuzamosan van jelen. A hipotézis így részben igazolódik: a jogintézmény rendeltetését figyelembe vevő értelmezés kimutatható, azonban annak általánossá válása a bírói gyakorlatban még nem tekinthető lezárt folyamatnak.

2.8.4. A végrehajtási eljárás felfüggesztésének esetei

Amennyiben a kapcsolattartás a tizennegyedik életévét betöltött gyermek akaratnyilvánítása következtében hiúsul meg, a jogalkotó a végrehajtási eljárás automatikus lefolytatása helyett egy speciális, a gyermek önrendelkezését fokozottabban tiszteletben tartó megoldást alkalmaz.

Ilyen esetben a bíróság a végrehajtási eljárást felfüggeszti, feltéve, hogy a felek a konfliktus rendezése érdekében közvetítői eljárást vesznek igénybe, vagy valamelyikük a kapcsolattartás megváltoztatását, korlátozását vagy megvonását kezdeményezi.

A Módtv. a Bpnt. 22/E. § (1) bekezdésének pontosításával egy korábban értelmezési bizonytalanságot hordozó szabályt tett egyértelművé. A korábbi szövegezés a „végrehajtás felfüggesztése” kifejezést használta, amely dogmatikailag azt a benyomást kelthette, hogy a már megindult végrehajtási cselekmények kerülnek ideiglenesen szüneteltetésre. A normaszöveg és az indokolás együttes értelmezéséből ugyan következtetni lehetett arra, hogy a jogalkotó valójában az eljárás egészének felfüggesztésére gondolt, azonban ez a megoldás nem felelt meg a normavilágosság követelményének, és szükségtelen értelmezési kockázatokat hordozott.

A Módtv. ezzel szemben már kifejezetten a „kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás felfüggesztéséről” rendelkezik, amely egyértelműen kijelöli a jogintézmény tárgyát és terjedelmét. Ez a pontosítás a jogintézmény működésének megértése szempontjából lényeges: világossá teszi, hogy a felfüggesztés az eljárás egészére vonatkozik, tehát a bíróság a végrehajtási folyamat további előrehaladását állítja meg addig, amíg a jogszabályban meghatározott feltételek fennállnak. A módosítás így hozzájárul a szabályozás egyértelműbbé tételéhez és a jogalkalmazás kiszámíthatóságának erősítéséhez.

Emellett a bekezdés kiegészítése rögzíti, hogy az eljárás felfüggesztésére nemcsak akkor kerül sor, ha a jogosult a kapcsolattartás megváltoztatását, korlátozását vagy megvonását a

gyámhatóságtól kéri, hanem akkor is, ha ezzel a kérelmével a Ptk. 4:181. § (4) bekezdése alapján a bírósághoz fordul.²⁰¹

A szabályozás ezzel elismeri, hogy a tizennegyedik életévét betöltött gyermek véleménye már olyan súllyal esik latba, amely a végrehajtás kényszerítő eszközeinek alkalmazását megelőzően indokolttá teszi a helyzet érdemi újragondolását.

A Bpnt. 22/E. § (2) és (3) bekezdései alapján a felfüggesztés időtartama a választott eljárási úttól függ: közvetítői eljárás esetén annak befejezéséig, legfeljebb két hónapig tart, míg a kapcsolattartás módosítására irányuló eljárás esetén az alapeljárás lezárultáig tart. Amennyiben ezen párhuzamos eljárások eredményesen zárulnak, a végrehajtási eljárás megszüntetésének van helye, amely egyben azt is jelzi, hogy a jogvita rendezése már nem a kényszer útján, hanem a felek közötti megállapodás vagy új hatósági döntés alapján valósul meg. Ez a megoldás a gyermek érdekének és autonómiájának érvényesítését a végrehajtási hatékonyság szempontjaival összhangban, differenciált módon biztosítja.

A Bpnt. normaszövegének logikáját követve a továbbiakban bemutatásra kerül, hogy a bíróság milyen intézkedésekkel képes előmozdítani a kötelezettség teljesítését abban az esetben, ha a végrehajtást elrendelő döntés ellenére a kapcsolattartás nem valósul meg.

2.9. Intézkedések

A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás következő szakasza akkor kezdődik meg, amikor a bíróság a végrehajtást elrendelő végzést meghozta, azonban a kötelezett az abban foglalt kötelezettségének önként nem tesz eleget. Ebben a szakaszban kerül sor azokra az intézkedésekre, amelyeknek a legfőbb célja a kötelezettség tényleges kikényszerítése, vagy legalábbis annak elősegítése meghatározott eszköz útján.

Az alkalmazható intézkedések tekintetében megfigyelhető, hogy a bírósági nemperes eljárás a korábbi gyámhatósági rendszerhez képest egyrésztől szélesebb és differenciáltabb eszköztárral, másrésztől szigorúbb fellépési lehetőségekkel is rendelkezik. A továbbiakban ezért a régi és az új eljárás közötti hasonlóságok és különbségek kerülnek bemutatásra.

A gyámhatósági eljárásban, ha a kapcsolattartásra jogosult vagy a kapcsolattartásra kötelezett a végrehajtást elrendelő végzésben foglalt kötelezettségének nem tett eleget, a gyámhivatal kérelemre elrendelhetett bizonyos intézkedéseket a Gyer. 33. § (5) bekezdése alapján. Az intézkedések meghozatalára egy éven belül volt lehetőség, illetve két éven belül

²⁰¹ Módtv. Indokolás, a 87. §-hoz

akkor, ha legalább két alkalommal bírság kiszabására került sor a végrehajtás elrendelésétől számított egy éven belül.

A Gyer. előbb idézett rendelkezése alapján a meghozható intézkedések a következők:

„a) a család- és gyermekjóléti központ kapcsolatügyeletének, illetve a család- és gyermekjóléti szolgálatnak a közreműködését vagy a védelembe vétel elrendelését kezdeményezheti, ha a kapcsolattartás gyakorlása konfliktusokkal jár, folyamatos akadályokba ütközik, illetve a felek között kommunikációs zavarok állnak fenn,

b) dönt a feleknek a kapcsolattartás megszervezésére vonatkozó – a kapcsolattartás érdemét nem befolyásoló – kérelméről, így a gyermek átadásának és átvételének helyéről, időpontjának kismértékű változtatásáról, valamint a közreműködő személyekről.”

A gyámhatóság az alábbi foganatosítási módok közül is választhatott: pénzbírságot szab ki 5.000-500.000 Ft közötti összegben, figyelembe véve, hogy a bírság kiszabása és összege nem veszélyezteti-e a kiskorú tartását. Rendőrség közreműködését veszi igénybe, amelynek érdekében a rendőrséget végzésben kell megkeresni, megjelölve a rendőrség közreműködésének okát. Erre azonban csak igen ritkán került sor.²⁰²

A bírósági eljárás ettől abban különbözik, hogy a teljesítéstől vagy annak elmaradásától számított 15 napon belül lehet a bíróságot értesíteni. A kapcsolattartás végrehajtását elrendelő végzésben a bíróság erről a lehetőségről tájékoztatást nyújt a kérelmező részére, amely azt is szolgálja, hogy a kérelmezett előre lássa, hogy nem teljesítésének következményei lehetnek. A Módtv. 2 Indokolása szerint a korábban hatályos 30 napról 15 napra rövidíti le a jogalkotó a kérelmező számára a kötelezett teljesítésének vagy a teljesítés elmaradásának jelzésére nyitva álló határidőt annak érdekében, hogy gyorsítsa a végrehajtási eljárást.

Ha a kérelmező elmulasztja ezt a tájékoztatást, annak elsődleges jogkövetkezménye az, hogy nem áll be a bíróságnak az intézkedési kötelezettsége és a bíróság úgy tekinti, hogy a teljesítés megtörtént vagy a teljesítést a kérelmező nem kívánja bírósági úton érvényesíteni. Véleményem szerint ezért ez mindössze egy lehetőség a kérelmező részéről, amellyel nem kötelező élnie. Konkrét jogkövetkezményről egyébként a törvény sem rendelkezik, ha nem teszi meg az értesítést, azonban értelemszerűen, ha nem tett eleget a kötelezettségének a kérelmezett, és a kérelmező ezt nem jelezte, az esetleges későbbi, a kapcsolattartást érintő gyámhatósági vagy bírósági eljárásban ennek jogkövetkezményét a kérelmezőnek kell viselnie.²⁰³

Ezzel a tájékoztatással indul meg az eljárás második szakasza. Álláspontom szerint a kérelmezőnek ebben a tájékoztatásban van arra is lehetősége, hogy kérje a bíróságtól a

²⁰² BARZÓ *i.m.* 92.

²⁰³ HARMATI – VÖLCSEY *i.m.* 30.

jogszabályban meghatározott intézkedések közül azt, ami meglátása szerint előre viszi a teljesítést, ugyanakkor a bíróság ezt nem köteles teljesíteni, ugyanakkor kellő súllyal figyelembe kell vennie.

A Bpnt. 22/D. § (2) bekezdésében írt szankciók csak a teljesítés önhibából való elmaradása esetén alkalmazhatók, ezért a bejelentés alapján a Pp. 110. § (2) bekezdése szerint meg kell nyilatkoztatni az ellenérdekű felet. A kérelmezett tehát hivatkozhat az önhiba hiányára, azonban ebben a körben kizárólag a végrehajtást elrendelő végzést követően bekövetkezett körülmények vehetők figyelembe. Ezzel ellentétes értelmezés az eljárás előző szakaszának megismétlését jelentené.

A törvény szövegéből az következik, hogy ebben a szakaszban a bíróság nem tarthat meghallgatást, az önhiba fennálltáról vagy hiányáról a rendelkezésre álló adatok alapján kell döntenie.²⁰⁴

A bíróság által alkalmazható intézkedések a következők. Megkeresi a gyámhatóságot, hogy a család- és gyermekjóléti intézményrendszer bevonásával mozgassa elő a kérelmezett teljesítését, továbbá pénzbírságot szabhat ki ötszázezer forintig²⁰⁵, amely ismételten is kiszabható, illetve rendszeres és visszatérő jelleg esetén a gyermek átadását rendőrség közreműködésével rendelheti el. E rendelkezések mellett egyszerre alkalmazható, hogy a bíróság a gyámhatóságot megkeresheti a szülői felügyeleti jog rendezése vagy a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése iránti per megindítása érdekében, feltéve, ha az a kiskorú gyermek érdekében áll és azt a szülő vagy harmadik személy is kéri, valamint feljelentést tehet (kiskorú veszélyeztetése vagy kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása miatt).²⁰⁶

A joggyakorlatban felmerült bizonytalanságra reagálva a jogalkotó a Bpnt. 22/D. § (2) bekezdésének módosításával erősebb eszközöket kívánt a végrehajtást elrendelő bíróság számára biztosítani arra az esetre, ha a kérelmezett önként nem teljesíti a végrehajtást elrendelő végzésben foglaltakat. A Bpnt. 22/D. § (2) bekezdése a) pontjának módosításával egyértelművé vált, hogy ennek alapján a gyámhatóság nemcsak a kérelmezett teljesítését előmozdító intézkedéseket tehet, hanem köteles megtenni a kiskorú gyermek védelmét szolgáló intézkedést, így például a gyermeknek a védelembe vételét is elrendelheti. Az önkéntes teljesítés elmaradásának eljárásjogi jogkövetkezményeiként elrendelhető intézkedések

²⁰⁴ VAJDA Andrea, *i.m.* 35.

²⁰⁵ A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.)174. § c) pontja

²⁰⁶ Bpnt. 22/D. § (2) bekezdés a)-e) pontjai

alkalmasak lehetnek arra, hogy előmozdítsák a kérelmezett önkéntes teljesítését, amely a kiskorú gyermek érdekeit szolgálja.²⁰⁷

A bíróság az intézkedések közül azt köteles elrendelni, amely a leghatékonyabban mozdítja elő a kötelezettség teljesítését a Bpnt. 22/D. § (3) bekezdésének megfelelően. Okkal merül fel a kérdés, hogy elégséges eszköznek bizonyul-e az a lehetőség, hogy a család- és gyermekjóléti intézményrendszer bevonható? Egyáltalán lehetőség-e ez vagy kötelezettségnek tekinthető? Kérdésként merülhet fel továbbá, hogy a fokozatosság elvét figyelembe kell-e venni, vagy lehetőség van akár egyszeri alkalommal is a legsúlyosabb szankciót alkalmazni. Erre az Alaptörvény 28. cikke, a Pp. Preambuluma és a módosító törvény indokolása szolgálnak válasszal, amely szerint a fokozatosság elvét kell szem előtt tartani úgy, hogy az alkalmas legyen a gyermekkel történő kapcsolattartás előmozdítására. Mindezek alapján kérdéses, hogy mennyiben szolgálja a magas összegű pénzbírság kiszabása vagy a rendőrségi közreműködés igénybevétele az önkéntes teljesítést és a gyermek érdekét.²⁰⁸

2.9.1. Gyámhatóság megkeresése

A gyámhatósági és a bírósági eljárás intézkedései között alapvető funkcionális különbségen alapul. A Gyer. rendelkezései preventív, támogató megközelítést tükröznek, hiszen amennyiben a kapcsolattartás gyakorlása konfliktusokkal terhelt, akadályozott, vagy a felek közötti kommunikáció zavart szenved, a hangsúly nem a jogsértés szankcionálásán, hanem a helyzet rendezésén van. Ennek érdekében a jogalkotó lehetővé teszi a család- és gyermekjóléti szolgálat, illetve központ bevonásának lehetőségét, kapcsolatügyelet elrendelését, vagy végső esetben a védelembe vétel kezdeményezését, amelyek célja a kapcsolattartás működőképességének helyreállítása és a gyermek érdekének biztosítása.

Ezzel szemben a Bpnt. szabálya kifejezetten kényszerítő jellegű. Ebben az esetben a bíróság nem mérlegelési jogkörben jár el, hanem törvényi kötelezettsége áll fenn és a második szakasz esetében, ha az önhiba megállapítható a kötelezett részéről, akkor meg kell keresnie a gyámhatóságot a gyermek védelmében szükséges intézkedések megtétele érdekében. A szabályozás tehát nem csupán lehetőséget biztosít a hatósági beavatkozásra, hanem annak kötelező kezdeményezését írja elő a bíróság számára, ezzel erősítve a végrehajtás hatékonyságát és a gyermek legfőbb érdekének érvényesülését.

²⁰⁷ Módtv. 2. Indokolás

²⁰⁸ MÁRTON *i.m.*

A bíróság által kötelezően megkeresett gyámhatóság ugyanakkor intézkedései során éppen a gyermekvédelmi rendszer – így a Gyer. – eszköztárára támaszkodik, ami biztosítja a két terület közötti egységes gyermekvédelmi szemlélet érvényesülését.

2.9.2. A pénzbírság, mint intézkedés

A kutatásban megjelenő esetekben viszonylag szűk körben került sor pénzbírság kiszabására. Azok az esetek, amelyekben a bíróság ehhez a jogkövetkezményhez nyúlt, jól kirajzolják annak funkcióját és korlátait a kapcsolattartás végrehajtása körében. A pénzbírság kiszabására jellemzően olyan ügyekben került sor, ahol a bíróság már korábban megállapította a kapcsolattartás akadályozását, és a kérelmezett magatartása ismétlődő jelleggel, tudatosan sértette a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltakat. Ezekben az esetekben a pénzbírság nem elsődleges eszközként, hanem egyfajta „második lépcsőként” jelent meg, amely a korábbi figyelmeztetések eredménytelenségét követően került alkalmazásra.

A bírságok mértéke a vizsgált ügyekben jelentős eltéréseket mutatott. A tízezer forintos nagyságrendtől egészen a több százezer forintig terjedő összegek is megjelentek a bírósági gyakorlatban. Ez a szórás arra utal, hogy a bíróságok az egyedi ügy körülményeihez igazodva, differenciáltan határozzák meg a szankció mértékét, figyelemmel a kötelezettségszegés súlyára, ismétlődésére és a kérelmezett magatartásának jellegére. Ugyanakkor a gyakorlatból az is kirajzolódik, hogy a bírság mértéke nem minden esetben áll egyenes arányban a jogsértés intenzitásával, ami az egységes jogalkalmazás kérdését is felvetheti.

Kiemelendő továbbá, hogy azokban az ügyekben, ahol a bíróság egyszer már pénzbírságot szabott ki, jellemzően további, ismételt bírságolásra is sor került. Ez arra utal, hogy a pénzbírság sok esetben nem egyszeri, hanem többször alkalmazott kényszerítő eszközként jelenik meg, amelynek célja a kötelezett magatartásának tartós befolyásolása. Ugyanakkor ez a gyakorlat egyben a szankció korlátozott hatékonyságára is rámutat, hiszen a bírság ismételt kiszabása azt jelzi, hogy az első intézkedés önmagában nem volt alkalmas a jogkövető magatartás kikényszerítésére.

A bírósági indokolások alapján megfigyelhető, hogy a pénzbírság kiszabása szorosan összekapcsolódik a felróhatóság egyértelmű megállapításával. A bíróságok ezekben az ügyekben részletesen vizsgálták, hogy a kapcsolattartás elmaradása vagy nem megfelelő megvalósulása a kérelmezettnek felróható-e, és különös hangsúlyt fektettek arra, hogy a kötelezett magatartása mennyiben tekinthető tudatosnak vagy ismétlődőnek. A pénzbírság alkalmazása a kötelezettségszegés tényéhez, annak minőségéhez és intenzitásához is kapcsolódott.

Egyes ügyekben a pénzbírság kiszabását megelőzően a bíróság kifejezetten felhívta a kérelmezett figyelmét a jogkövetkezményekre, amelynek ellenére a kötelezett a későbbiekben sem tanúsított együttműködő magatartást. Ilyen esetekben a pénzbírság már nem csupán preventív, hanem kifejezetten szankcionáló jelleggel jelent meg. Ugyanakkor az is megfigyelhető, hogy a bíróságok a pénzbírság alkalmazása során igyekeztek megindokolni, hogy arányosan jártak el, és figyelembe vették az ügy körülményeit, valamint a szülők közötti konfliktus természetét is.

A gyakorlat alapján ugyanakkor az is kirajzolódik, hogy a pénzbírság hatékonysága korlátozott. Több esetben előfordult, hogy a pénzbírság kiszabását követően sem rendeződött tartósan a kapcsolattartás, és a felek ismételten a bírósághoz fordultak. Ez arra utal, hogy a pénzbírság – bár alkalmas lehet az egyes jogsértő magatartások szankcionálására – önmagában nem feltétlenül képes a felek közötti mélyebb konfliktusok feloldására.

Ezzel összefüggésben külön jelentősége van annak, hogy a bíróságok a pénzbírság alkalmazását gyakran összekapcsolják a felek figyelmeztetésével és a jövőbeni jogkövető magatartás elvárásának hangsúlyozásával. A pénzbírság így egy komplexebb eszköztár részeként jelenik meg, amelynek célja a felek magatartásának befolyásolása és a kapcsolattartás tényleges megvalósulásának elősegítése.

Álláspontom szerint a pénzbírság visszatartó ereje a jelenlegi szabályozási és jogalkalmazási keretek között korlátozottan érvényesül, különösen abban az esetben, ha annak mértéke nem igazodik a kötelezett vagyoni helyzetéhez. A bírság összege ugyan differenciáltan kerül megállapításra, azonban a gyakorlatból nem minden esetben állapítható meg, hogy az adott összeg ténylegesen érzékelhető hátrányt jelent-e az érintett számára.

Mindez különösen problémás azokban az esetekben, amikor a kapcsolattartás akadályozása tudatos, ismétlődő magatartásként jelenik meg. Ilyen helyzetben reális veszélye van annak, hogy a kötelezett a bírság összegét előre mérlegeli, és azt a döntése részeként elfogadja, mint a jogsértő magatartás „költségét”. Ez a jelenség arra utal, hogy a szankció nem tölti be maradéktalanul visszatartó funkcióját. Ezzel összefüggésben indokolt lehet olyan megközelítés erősítése, amely a pénzbírság mértékét a kötelezett jövedelmi és vagyoni viszonyaihoz igazítja, hasonlóan más jogterületeken alkalmazott differenciált szankciórendszerekhez, ezáltal biztosítva a bírság tényleges hatékonyságát és a jogkövető magatartás ösztönzését.

Összességében megállapítható, hogy a pénzbírság a kapcsolattartás végrehajtása körében inkább kivételes, mintsem általános eszköz, amelyet a bíróságok vissza fogottan, elsősorban ismétlődő és egyértelműen felróható jogsértések esetén alkalmaznak, és ahol megállapítható volt az önhiba megléte a teljesítés elmaradása tekintetében. A gyakorlat azt mutatja, hogy a

pénzbírság önmagában nem jelent teljes körű megoldást, azonban megfelelően alkalmazva hozzájárulhat a jogkövető magatartás ösztönzéséhez és a bírósági döntések érvényesüléséhez.

2.9.3. Rendőri közreműködés, mint intézkedés

A pénzbírság kiszabási gyakorlat mellett erős intézkedési lehetőségnek mondható a rendőri közreműködés igénybevétele is. A Debreceni Járásbíróságon végzett kutatásban megjelenő ügyekben egyetlen olyan ügy sem volt, ahol a bíróság rendőri közreműködéssel kívánta volna elősegíteni a kapcsolattartás tényleges végrehajtását annak önkéntes teljesítése hiányában.

Több kapcsolattartást elrendelő végzésben, ahol a felek rendőri közreműködést vettek igénybe a bíróság hangsúlyozta, hogy a rendőri jelenlét a kapcsolattartás átadásakor nem szolgálja a gyermek legfőbb érdekét, félelmet kelt, pszichésen megterhelő és az esetlegesen meglévő bizalomhiányt csak mélyíti a gyermekben, nem utolsósorban a szülők közötti konfliktust is a visszafordíthatatlanság irányába tereli.

A jogintézmény rendeltetéséből következően az intézkedés elrendelésének elsődleges célja azonban nem a felek közötti konfliktus eszkalálása, hanem a jogerős határozat teljesítésének kikényszerítése, illetve annak egyértelmű jelzése, hogy a kapcsolattartás biztosítása nem pusztán fakultatív lehetőség, hanem egy jogilag kikényszeríthető kötelezettség.

A debreceni gyakorlattal egyetértve, álláspontom szerint az ilyen típusú kényszerítő intézkedés alkalmazása ultima ratio jellegű eszközként értelmezhető, amelyre kizárólag végső esetben, akkor kerülhet sor, ha a kötelezett részéről a kapcsolattartás teljesítésére irányuló együttműködési hajlandóság egyáltalán nem mutatkozik és más eszköz nem bizonyul alkalmasnak arra, hogy a teljesítés megtörténjen.

A vizsgált ügyekben egyébként sok esetben azonban az is tapasztalható volt, hogy a szankciók kilátásba helyezése is jelentős visszatartó hatással bírt. A személyes meghallgatás alkalmával, amikor a bírósági titkár felhívta a felek figyelmét a pénzbírság kiszabásának lehetőségére, illetve a rendőrség közreműködésének esetleges igénybevételére, érzékelhető volt a felek attitűdjének változása, és a kérelmező részéről is megjelent az a törekvés, hogy a konfliktus ilyen irányú eszkalációját elkerülje.

Tekintettel arra, hogy a vizsgált ügyekben a személyes meghallgatások száma viszonylag alacsony volt, miközben a hiánypótló végzések gyakori eljárási eszközként jelentek meg, megfontolandónak tartom, hogy ezek a figyelmeztetések a hiánypótló végzésekben is hangsúlyosabban megjelenjenek. Az ilyen jellegű tájékoztatás már az eljárás korai szakaszában

jelezhetné a felek számára a jogkövetkezmények súlyát, és önmagában is hozzájárulhatna a kapcsolattartási kötelezettség teljesítésének előmozdításához.

Mindez rámutat arra, hogy a végrehajtási eljárás keretében alkalmazott kényszerítő eszközök – bár szükségesek lehetnek a jogerős határozatok érvényesítéséhez – korlátozottan alkalmasak a felek közötti mélyebb konfliktusok feloldására. E körülmény indokoltá teszi annak vizsgálatát, hogy a kapcsolattartási jogviták kezelésében milyen szerepet tölthetnek be az alternatív, konszenzuson alapuló megoldások, mindenekelőtt a mediáció.

2.10. A közvetítő eljárás

A kapcsolattartás végrehajtására irányuló eljárás sajátosságai miatt szükséges annak vizsgálata, hogy az alapvetően konszenzusra épülő alternatív vitarendezési eszközök – mindenekelőtt a mediáció – miként illeszthetők be e formálisan kötöttebb, végrehajtási jellegű eljárásba.

Külön hangsúlyt kap a mediáció szerepe azokban az esetekben, amikor a végrehajtási eljárás felfüggesztésére – a korábban ismertetésre került szabályok szerint – a tizennegyedik életévét betöltött gyermek akaratnyilvánítása miatt kerül sor. E szabályozás kifejezetten a mediáció igénybevételéhez kapcsolja az eljárás további sorsát, és ezzel a jogalkotó egyértelműen jelzi, hogy bizonyos élethelyzetekben a konfliktus feloldása nem kényszerítő eszközökkel, hanem a felek közötti kommunikáció helyreállításán keresztül érhető el. A mediáció ilyen módon egy kiegészítő lehetőségként épül be a végrehajtási eljárásba és a gyermek autonómiáját és érdekét védő eszközként jelenik meg.

Családjogi konfliktusokban és ezeken belül is a kapcsolattartási ügyekben különösen hatékonyan alkalmazható a mediációs eljárás. A kapcsolattartás rendezésében meglehetősen tág teret kapnak a felek (szülők), a részleteket is igényeik, illetve a gyermekek igényei szerint határozhatják meg.²⁰⁹ Kérdésként merül fel, hogy e konszenzusorientált mechanizmus milyen módon alkalmazható a végrehajtási szakaszban, ahol a hangsúly már a jogerős határozat kikényszerítésére helyeződik.

Elmondható, hogy gyámhivatali eljárás során a tárgyalás alkalmazása sok esetben azért nem volt célravezető, mert az ügyintéző, mint a hatalom birtokosa, irányította, terelgette a feleket a jog bonyolult rendszerében. Sok esetben tanácsokat adott, más esetben szankciók alkalmazásával fenyegette a feleket. Egyes nézőpontok szerint mediátor közreműködésével

²⁰⁹ KÓCZIÁN Lilla, *Családjogi mediáció, különös tekintettel a kapcsolattartási ügyekre*, In.: FAZEKAS Marianna (szerk.), *Jogi Tanulmányok*, Budapest, 2016., 523.

ezek a hibák kiküszöbölhetőek lehettek volna.²¹⁰ Hiszen a mediáció olyan kommunikációs teret hozhat létre, amelyben a felek autonómiája erőteljesebben érvényesül, és amely alkalmas lehet a konfliktusok mélyebb szintű kezelésére.

Az általános tapasztalat szerint a mediáció eredményessége nagyrészt azon múlik, hogy sikerül-e a felek közötti elhúzódó kapcsolattartási konfliktusoknak elejét venni, az ügyet sikerül-e minél hamarabb mediációra terelni. A mediációnak a végrehajtási eljárásban is helye lehet, ezért az alapvető jogok biztosa azzal a javaslattal élt, hogy a kapcsolattartás végrehajtására vonatkozó eljárás előfeltétele lehetne egy mediációs megbeszélésen való részvétel, mivel a végrehajtási eljárás a legtöbb esetben már dühöt vált ki az ügyfelekből.²¹¹ Ebben a fokozottan stresszes időszakban, indulataik hatalma alatt nem tudnak szinte még beszélni sem egymással a szülők, ilyen esetben nem elvárható, hogy a gyermekeik helyzetét érintő problémákat saját maguk rendezzék.²¹² Az eredményes mediáció segíthet a házaspároknak rendezni egymáshoz fűződő kapcsolatukat, és ha nem is tartják fenn a közöttük létrejött köteléket, a közös gyermekek érdekében képesek lehetnek együttműködni, ezzel is csökkentve a család felbomlása okozta traumát,²¹³ amely végső soron a közös kiskorú gyermek(ek) érdekét is kiemelten szolgálja, illetve különösen előnyös lehet az időtényező, a költségek és a megállapodás végrehajtása szempontjából is.²¹⁴

A kutatás során vizsgált ügyekben visszatérő elemként jelent meg, hogy a felek közötti kommunikáció tartósan megromlott: a szülők nem tartják a kapcsolatot, nem reagálnak egymás megkereséseire, amely közvetlenül kihat a kapcsolattartás tényleges megvalósulására. Ez a körülmény alátámasztja a mediáció jelentőségét, ugyanakkor rámutat annak korlátaira is. Nem hagyható figyelmen kívül ugyanis, hogy a mediáció formális kötelezővé tétele esetén fennáll a veszélye annak, hogy a felek azt pusztán „kötelező körként” teljesítik, valódi együttműködési szándék nélkül.

Mindezek alapján megállapítható, hogy a mediáció a kapcsolattartás végrehajtása körében nem általános megoldásként, hanem differenciáltan alkalmazandó eszközként jelenik meg. Hatékonysága elsősorban azokban az esetekben érvényesülhet, ahol a felek között még fennáll az együttműködés minimális szintje, míg súlyosan konfliktusos viszonyok esetén a hangsúly a kapcsolattartás megváltoztatására kellene irányítani.

²¹⁰ SOMFAI (2009) *i.m.* 150.

²¹¹ SZABÓ *i.m.* 283.

²¹² TAKÁCS *i.m.* 22-24.

²¹³ BÉKY Ágnes Enikő, *A gyermekek szerepe a családi jogi mediációban, különös figyelemmel az ítélőképesség kérdésére*, Jogelméleti szemle, 2013/1., 28.

²¹⁴ KLISICS Diána, *Mediáció családjogi ügyekben – a gyökerekről és a sajátosságokról*, Diké A Márkus Dezső összehasonlító jogtörténeti kutatócsoport folyóírata, 2019/1., 53.

3. A KAPCSOLATTARTÁSRA VONATKOZÓ KÜLFÖLDI HATÁROZAT VÉGREHAJTÁSA

A kapcsolattartás végrehajtására vonatkozó hazai határozatok szabályainak ismertetését követően a külföldi határozatok végrehajtásának bemutatására kerül sor a továbbiakban. A kapcsolattartás végrehajtásának kérdése a nemzetközi elemmel rendelkező ügyekben sajátos többletproblémákkal egészül ki. Míg a belföldi esetekben a végrehajtás nehézségei elsősorban a felek közötti konfliktusokra és az együttműködés hiányára vezethetők vissza, addig a határon átnyúló ügyekben mindezt kiegészítik a különböző jogrendszerek eltérései, a joghatósági kérdések, valamint a határozatok elismerésének és végrehajtásának komplex problémái.

A nemzetközi és hazai szabályozásban az elmúlt években egyértelműen megerősödött a gyermekközpontú megközelítés, amely a kapcsolattartás és a szülői felelősség gyakorlását érintő eljárásokban is meghatározóvá vált. Ez a szemlélet megjelenik az anyagi jogi szabályokban, például a közös szülői felügyelet szélesebb körű alkalmazásában vagy a gyermek véleménynyilvánításának erősítésében, amely kihatással az eljárásjog területére is, különösen a végrehajtási eljárások szabályozásában. A Brüsszel IIb rendelet e tekintetben kifejezetten új irányt jelöl ki, amelyben a gyermek legfőbb érdekem, mint alapelv a végrehajtás egyes szakaszaival összefüggésben – így különösen annak felfüggesztését vagy megtagadását – közvetlenül befolyásoló tényezővé válik.²¹⁵

Az elmúlt években olyan változások következtek be az egyes tagállamok jogrendszereiben, amelyek új problémákat hoztak felszínre a nemzetközi párok házasság felbontásával kapcsolatban. Az egyik ilyen kérdés a privát válások, az ún. "out of court divorces" kérdése, mert az Európai Unió több tagállama is lehetővé teszi a bírósági út elkerülését a házasság felbontásakor, alapvetően a házastársak közös megegyezése esetén. Ezeknek a házasságfelbontásoknak az elismerése más tagállamban azonban problémát jelenthet.²¹⁶ Így felvetődik számos joghatósági kérdés, valamint a határozatok elismerésének és végrehajtásának kérdése is.

A problémák megoldását hivatott szolgálni a házassági és szülői felelősségi ügyekben a joghatóságról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint a gyermekek jogellenes külföldre viteléről szóló 2019/1111/EU rendelet, vagyis a Brüsszel IIb rendelet.

²¹⁵ WOPERA Zsuzsa, *The best interests of the child as the guiding principle for the enforcement of cross-border parental responsibility cases*, Gazdasági Jog, 2025. Különszám, 8.

²¹⁶ WOPERA Zsuzsa, *Az uniós jog válasza a nemzetközi párok házasság felbontását érintő aktuális kérdésekre*, Miskolci Jogi Szemle, 2022/1., 51.

A rendelet szabályai 2022. augusztus 1. napján léptek hatályba. A rendelet első bekezdésében utal arra, hogy a Brüsszel IIa rendelet²¹⁷ alkalmazásáról elfogadott bizottsági jelentés szerint, bár jól működő eszköz a Brüsszel IIa rendelet, ugyanakkor szabályai javíthatók, viszont több helyütt módosítani kell. Célja, hogy tovább fejlessze az igazságszolgáltatás és az alapjogok kölcsönös bizalomra épülő, valódi európai térségét azáltal, hogy a kölcsönös elismerés elvével összhangban elhárítja az igazságügyi határozatok szabad mozgásának fennmaradó akadályait, és jobban védelmezi a gyermek legfőbb érdekét az eljárások egyszerűsítésével és hatékonyságuk megerősítésével.²¹⁸ A rendelet kimondja, hogy megkönnyíti a határozatok, valamint közokiratok és bizonyos megállapodások Unión belüli mozgását azáltal, hogy rendelkezéseket állapít meg a más tagállamokban való elismerésükre és végrehajtásukra vonatkozóan. Elengedhetetlennek tartja, hogy a tagállamok különböző jogrendszerei között bizalom alakuljon ki, így fokozni kell a polgári, különösen családjogi ügyekben hozott határozatok kölcsönös elismerését.

A Brüsszel IIb rendelet preambuluma egyértelmű iránymutatást ad a gyermek érdekének értelmezéséhez is. Kiemelt jelentőséggel bír a (19) preambulumbekkezdés, amely rögzíti, hogy a gyermek legfőbb érdekére vonatkozó megfontolásokat az Európai Unió Alapjogi Chartájának, valamint az ENSZ Gyermekjogi Egyezményének fényében kell értelmezni. A rendelet ezzel normatív kapcsolatot teremt az uniós jog és a nemzetközi gyermekvédelmi standardok között, és egyben azt is kifejezésre juttatja, hogy a gyermek érdeke nem csupán anyagi jogi, hanem eljárásjogi szempontból is meghatározó.

Ugyanakkor a preambulumbekkezdés azon fordulata, amely az egyezmény nemzeti jogon keresztül történő érvényesülésére utal, rámutat arra, hogy e követelmény gyakorlati megvalósulása továbbra is a tagállami eljárási keretekhez kötődik. Ez különösen a végrehajtási eljárásokban bír jelentőséggel, ahol a gyermek érdeke és a határozatok hatékony érvényesítése közötti egyensúly megteremtése a nemzeti bíróságok feladata marad.²¹⁹

A rendelet hatálybalépése amellet, hogy uniós szinten hozott változásokat, a hazai jogalkotásban is módosításokat indukált. A magyar jogalkotó a rendelet végrehajtásához

²¹⁷ A Tanács 2201/2003/EK rendelete (2003. november 27.) a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről

²¹⁸ COM(2016) 411 final; A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint a gyermekek jogellenes külföldre viteléről szóló rendelet Javaslat

²¹⁹ SZEIBERT Orsolya, *Joghatósági rendelkezések és a gyermek legfőbb érdeke a Brüsszel IIa és a Brüsszel IIb rendeletben – a Gyermekjogi Egyezmény követelményeinek tükrében*, Iustum Aequum Salutare, XIX. évfolyam 3. szám, 2023., 77.

szükséges normákat a Bpnt. rendszerébe illesztette, ezzel biztosítva, hogy a külföldi kapcsolattartási határozatok végrehajtása a belső eljárási szabályokkal összhangban történjen.

A jelen fejezet célja kettős. Egyrészt bemutatja a Brüsszel IIb rendeletnek a határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó alapvető rendelkezéseit, különös tekintettel a kapcsolattartási jogot érintő határozatokra. Másrészt elemzi, hogy a rendelet miként jelenik meg a hazai jogban, és hogyan illeszkedik a kapcsolattartás végrehajtásának általános – a korábbi fejezetekben bemutatott – rendszeréhez.

3.1. Egyes megkülönböztetett határozatok elismerése és végrehajtása

A Brüsszel IIb rendelet IV. fejezete tartalmazza a határozatok elismerésre és végrehajtásra vonatkozó rendelkezéseket. Szerkezetileg tagolva az 1. szakasz az általános rendelkezéseket tartalmazza, míg a 2. szakasz az egyes megkülönböztetett határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szól. Bár a megnevezés új, de két típusa már a Brüsszel IIa rendeletben is megkülönböztetett státusszal bírt.²²⁰

Az általános rendelkezések között a 30. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy a valamely tagállamban hozott határozatot a többi tagállamban külön eljárás előírása nélkül is el kell ismerni. A 34. cikk (1) bekezdése pedig deklarálja, hogy egy, a szülői felelősségi ügyben valamely tagállamban hozott határozat, amely az adott tagállamban végrehajtható, egy másik tagállamban is végrehajtható anélkül, hogy azt végrehajthatóvá kellene nyilvánítani.

Látható, hogy a rendelet teljesen eltörli valamennyi szülői felelősségi határozat tekintetében az ún. exequatur eljárást, ezzel idő- és pénzmegtakarítást hoz az érdekelt polgárok számára egy olyan ügycsoportban, ahol a gyermekek érdekeire tekintettel az időnek alapvető jelentősége van. Ennek megfelelően, míg a Brüsszel IIa rendelet 28. cikke alapján az egyik tagállamban hozott szülői felügyeleti határozat magyarországi végrehajtásához szükséges először a határozat végrehajthatóvá nyilvánítása, a Brüsszel IIb rendelet értelmében az érintett személy már közvetlenül kérheti a magyar bíróságtól a tagállami határozat alapján és rendelet szerinti megfelelő tanúsítvány benyújtásával a magyarországi végrehajtás megindítását.²²¹

A Brüsszel IIa rendelet ugyan már néhány kivétel esetében eltörölte az exequatur eljárást, de csak a láthatási jogokról szóló igazolt határozatok és a gyermek jogellenes elvitele esetén hozott igazolt, visszavitelt elrendelő határozatok esetében. A Brüsszel IIb rendelet pedig

²²⁰ KURUCZ Mária – CZELLECH Botond, *A határon átnyúló szülői felelősségi és jogellenes gyermekelhelyezési ügyek új európai uniós szabályozása* (1. rész), Családi Jog, 2022/1., 18.

²²¹ NemzSzülFelTv. Indokolás - Végző előterjesztői indokolás a szülői felelősséget érintő nemzetközi igazságügyi együttműködésről szóló 2021. évi LXII. törvényhez - Indokolások Tára 2021/72., Általános Indokolás

kiterjesztette a határozatok kölcsönös elismerésének elvét a szülői felelősséggel kapcsolatos valamennyi határozat tekintetében, teljesítve ezáltal a Stockholmi Programmal összhangban a kölcsönös elismerési program első szakaszát.²²²

A rendelet kidolgozása során felmerült az igény arra, hogy a határozattípusok megkülönböztetett státusza helyett egységes rendszert alkossanak, azonban a tagállamok egy kisebb csoportja ezt visszalépésnek ítélte volna meg, így az egyhangúság érdekében a megkülönböztetett határozatok fennmaradtak²²³ és az általános rendelkezéseket követően kerültek kifejtésre az egyes megkülönböztetett határozatok elismerésének és végrehajtásának szabályai.

A 42. cikk határozza meg, hogy mely határozatok is tartoznak pontosan ide. Ilyenek a 29. cikk (6) bekezdése értelmében hozott határozatok, amennyiben azok a gyermek visszavitelét vonják maguk után, valamint a téma szempontjából releváns kapcsolattartási jogot biztosító határozatok. A második szakasz nem gátolja egyik felet sem abban, hogy a hatálya alá tartozó határozatok elismerésére és végrehajtására az általános, első szakasz szabályainak alkalmazását kérjék.

Az egyes megkülönböztetett határozatok elismeréséről a rendelet kimondja, hogy valamely tagállamban hozott határozat külön eljárás előírása nélkül és az elismerés megtagadásának lehetősége nélkül elismerendő a többi tagállamban. A végrehajtás tekintetében is hasonlóképp alakul a szabályozás, miszerint a megkülönböztetett határozatok egy másik tagállamban is végrehajthatók anélkül, hogy végrehajthatóvá kellene nyilvánítani, azaz nem szükséges külön végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás. A kapcsolattartásra vonatkozó határozatok tekintetében továbbá kimondja azt is, hogy a tagállami bíróság egy esetleges fellebbezés ellenére is ideiglenesen végrehajthatónak nyilváníthatja, azonban ez nem ró kötelezettséget a tagállami bíróságra, mindössze lehetőségként áll fenn.

A rendelet a hatékonyság és gyorsaság érdekében tartalmazza ezeket a rendelkezéseket, azonban nem feledkezik meg a biztosítékokról sem. Bár első ránézésre könnyen teljesíthetőnek tűnhet, hogy az Európai Unión belül a tagállamok egymás határozatait természetesen és megkérdőjelezhetetlenül elfogadják, a rendelet tartalmaz néhány igen komoly követelményt.²²⁴

²²² TÓTH Barbara, *A Brüsszel IIa rendelet szülői felelősséget és a jogellenes gyermekelvitelt érintő felülvizsgálata*, Multidiszciplináris tudományok, A Miskolci Egyetem intelligens szakosodást segítő intézményfejlesztéséhez kapcsolódó különszám, XI. évfolyam 2. szám, 2021., 281.

²²³ KURUCZ – CZELLECH, *i.m.* (1. rész), 18.

²²⁴ GÖNCZI Barbara, *Bridging Jurisdictions - Enforcing Access Rights under the Brussels IIb Regulation*, Debreceni Jogi Műhely, 2024/1-2., 10.

Az elismerés és a végrehajtás tekintetében a benyújtandó dokumentumok legfontosabb és egyben közös követelményei kerülnek kifejtésre a továbbiakban.

Az első követelmény – ami valamennyi esetben viszonylag egyszerűen teljesíthető –, hogy nyújtsa be a kérelmet előterjesztő fél a határozat egy példányát.

A másik követelmény – amely már nagyobb terhet ró mind a bíróságra, mind az előterjesztő félre –, hogy a 47. cikk értelmében kiállított tanúsítvány is kerüljön benyújtásra.

A 47. cikk részletesen tartalmazza a tanúsítvány kiállításával kapcsolatos formai követelményeket. A Brüsszel IIb rendelet – a korábbi szabályozáshoz hasonlóan – a határozatok Unión belüli szabad mozgását egységesített tanúsítványok alkalmazásával biztosítja. A megkülönböztetett határozatok esetében a rendelet mellékleteiben szereplő standard formanyomtatványok használata kötelező, amelyeket a határozatot hozó bíróság vagy hatóság bármelyik fél kérelmére állít ki. E tanúsítványok egyrészt tartalmazzák a határozat azonosításához szükséges legfontosabb adatokat – így különösen az eljáró bíróság megnevezését, az ügyszámot, a felek és a gyermek adatait, valamint a határozat lényeges tartalmát –, másrészt egységes, valamennyi tagállamban értelmezhető formában teszik hozzáférhetővé azokat. A kapcsolattartást rendező határozatok esetében az V. melléklet szerinti tanúsítvány kiállítása szükséges, amely Magyarországon főszabály szerint az elsőfokon eljáró bíróság²²⁵, illetve – gyámhatósági döntés esetén – az eljáró gyámhatóság hatáskörébe tartozik²²⁶. A tanúsítványok alkalmazása jelentősen csökkenti a fordítási és adminisztratív terheket, és hozzájárul a határozatok gyorsabb és hatékonyabb határon átnyúló érvényesítéséhez.

A megkülönböztetett határozatokhoz kapcsolódó tanúsítványok sajátossága ugyanakkor abban áll, hogy nem csak igazoló, hanem konstitutív funkcióval is bírnak. Az V. és VI. melléklet szerinti tanúsítvány kiállításával válik a határozat a rendelet szerinti megkülönböztetett határozattá, mivel a kiállító hatóság ezzel igazolja, hogy a határozat megfelel a rendeletben meghatározott – különösen a meghallgatásra és az eljárási garanciákra vonatkozó – feltételeknek. Ennek következtében e határozatok a többi tagállamban főszabály szerint megtagadási lehetőség nélkül ismerendők el és hajtandók végre. E tanúsítványok ezért a szakirodalomban gyakran a határozatok „útleveleként” jelennek meg, mivel biztosítják azok

²²⁵A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht) 31/C. § (1) bekezdés j) pont

²²⁶ A szülői felelősséget érintő nemzetközi igazságügyi együttműködésről szóló 2021. évi LXII. törvény (továbbiakban: NemzSzülFelTv.) 31. § (1) bekezdés

akadálytalan mozgását az Európai Unió belül, és lehetővé teszik, hogy a külföldi határozatok a belföldi döntésekkel azonos módon, közbenső eljárás nélkül érvényesüljenek.²²⁷

Ezen kívül a tanúsítvány kiállíthatóságának feltételeit is tartalmazza az említett cikk. A bíróság a tanúsítványt csak az alábbi feltételek fennállása esetén állíthatja ki. Az első feltétel, hogy az eljárás lefolytatása során valamennyi érintett fél lehetőséget kapjon a meghallgatásra.

A második feltétel, hogy a gyermek számára a 21. cikkel összhangban lehetőséget biztosítsanak az eljárás során a véleménynyilvánításra, amely azt eredményezi, hogy a gyermek érdekének figyelembevétele már a határozat „exportálhatóságának” előfeltételévé válik. Ez a megoldás biztosítja, hogy a határon átnyúló végrehajtás során ne kerülhessen sor olyan döntés érvényesítésére, amely a gyermek alapvető jogainak sérelmével született.²²⁸

A meghallgatásnak és a véleménynyilvánításnak nem kell ténylegesen megtörténnie, azaz nem a gyermekek kötelező meghallgatását írja elő, mindössze az eljárás során lehetőségként kell fennállnia. A lehetőség biztosítását pedig a határozatról kiállított tanúsítványban igazolnia kell. Kimondja, hogy a meghallgatási lehetőségnek „valódinak és ténylegesnek” kell lennie, ez határon átnyúló ügyekben azonban gyakorlati nehézségekbe ütközhet.²²⁹

A kapcsolattartásra vonatkozó határozat meghozatalánál a véleménynyilvánítási lehetőségen túlmutatnak a hazai szabályok és a Ptk. kimondja, hogy a döntés előtt az érintetteket és az ítélőképesége birtokában lévő gyermeket meg kell hallgatni.²³⁰ Ez a rendelkezés akkor is megfelel a 21. cikknek, ha eredetileg teljesen belföldi eljárásnak indul, és csak később válik tagállamokon átívelő eljárássá.

A harmadik feltétele a tanúsítvány kiállíthatóságának, hogy ha a határozatot az alperes távollétében hozták, akkor az alperesnek az eljárást megindító vagy azzal egyenértékű iratot megfelelő időben és olyan módon kézbesítsék, hogy az alperes védelméről gondoskodhasson; vagy megállapítást nyerjen, hogy az alperes egyértelműen elfogadta a határozatot.

A 47. cikk szerinti tanúsítvány csak a végrehajthatóság keretein belül bír joghatással és főszabály szerint a tanúsítvány kiadásával szemben nincs helye jogorvoslatnak, kivéve a 48. cikkben meghatározott kijavítás és visszavonás esetében. A kijavítás és a visszavonás – a közös szabályok szerint – kérelemre vagy hivatalból indul, az eredeti eljárás helye szerinti bíróságon, amelyet a tagállami jog alapján kell lefolytatni. Kijavításnak akkor van helye, ha a tanúsítvány

²²⁷ WOPERA Zsuzsa (szerk.), *A Brüsszel IIb rendelet kommentárja, A határon átnyúló házassági és szülői felelősséggel kapcsolatos eljárások, jogellenes gyermekelhelyezési ügyek*, ORAC Kiadó Kft., Budapest, 2023.

²²⁸ WOPERA (szerk.) Brüsszel IIb rendelet kommentár i.m.

²²⁹ KURUCZ Mária – CZELLECH Botond: *A határon átnyúló szülői felelősségi és jogellenes gyermekelhelyezési ügyek új európai uniós szabályozása* (2. rész), Családi Jog, 2022/2., 3.

²³⁰ Ptk. 4:181. § (1) bekezdés

és a határozat között lényeges tévedés vagy hiányosság folytán ellenmondás van. A tanúsítványt a bíróság köteles visszavonni, ha utóbb kiderül, hogy a tanúsítvány kiállításának feltételei utóbb nem álltak fenn, vagyis a 47. cikkben megállapított követelményeket figyelembe véve jogellenesen bocsátották ki. Az eljárás során a 49. cikk megfelelően alkalmazandó, amely a végrehajthatóság hiányáról vagy korlátozásáról szóló tanúsítvány kiállításának szabályait foglalja magába. A bíróság kérelemre tanúsítványt köteles kiállítani abban az esetben is, ha a végrehajthatóság megszűnt, felfüggesztették vagy korlátozták. A 47. cikkhez hasonlóan formanyomtatvány felhasználásával, a határozat nyelvén kell kitölteni és kiállítani.²³¹

A rendelet egyik legjelentősebb újítása abban ragadható meg, hogy a végrehajtás sikerességével szemben bizonyos esetekben elsődlegességet biztosít a gyermek fizikai és pszichés jólétének. Ennek megfelelően lehetőséget teremt arra, hogy a végrehajtás felfüggesztésére vagy akár megtagadására kerüljön sor, amennyiben az a gyermek számára súlyos kockázattal járna, különösen a döntés meghozatalát követően bekövetkezett körülmények változása esetén. Ez a megközelítés lényeges eltérést jelent a korábbi szabályozáshoz képest, mivel a végrehajtó állam bírósága számára is teret enged a gyermek aktuális helyzetének értékelésére, és ezzel a végrehajtási eljárást a gyermek érdekének dinamikus, az adott élethelyzethez igazodó mérlegeléséhez köti.²³²

A fentiekből látható, hogy a Brüsszel IIb rendelet a határozatok határon átnyúló mozgását egységes és egyszerűsített keretek között biztosítja, ugyanakkor a tényleges végrehajtás továbbra is a tagállami eljárási szabályok keretei között valósul meg, amely szükségessé teszi a hazai szabályozás részletes vizsgálatát.

3.2. A kapcsolattartásra vonatkozó külföldi határozat végrehajtásának magyarországi szabályozása

A kapcsolattartásra vonatkozó külföldi határozatok végrehajtása – az előzőekben ismertetett uniós elismerési mechanizmusokra építve – nem önálló, a belföldi szabályoktól elszakadó eljárástípust jelent, hanem a kapcsolattartás végrehajtására vonatkozó általános szabályok speciális, nemzetközi elemmel bővült alkalmazását. Ennek megfelelően a korábban ismertetett eljárási logika – így különösen a végrehajtás elrendelésének és kikényszerítésének kettős szintje – e körben is érvényesül, azonban azt a rendeleti szabályozás sajátos szempontokkal egészíti

²³¹ Gönczi (DJM) *i.m.* 11.

²³² WOPERA Zsuzsa, *The best interests of the child as the guiding principle for the enforcement of cross-border parental responsibility cases*, Gazdasági Jog, 2025. Különszám, 8-9.

ki. A továbbiakban a fejezet a 2022. augusztus 1. napján hatályba lépő kapcsolattartásra vonatkozó külföldi határozat végrehajtásának szabályait ismerteti.

A jogszabálmódosítást, – amelyet a Brüsszel IIb rendelet indukált – a szülői felelősséget érintő nemzetközi igazságügyi együttműködésről szóló 2021. évi LXII. törvény (továbbiakban: NemzSzülFelTv.) záró rendelkezések, módosító rendelkezései között található 53.§ vezette be. Az új szabályok a Bpnt.-ben kaptak helyet külön, a 7/C. alcímbe foglalva. A Bpnt. 26. § alapján e törvény 22/L. §-a a Brüsszel IIb rendelet végrehajtásához szükséges rendelkezéseket állapít meg. A speciális szabályok esetében kiemelendő, hogy a végrehajtás korlátozásának, felfüggesztésének vagy megszüntetésének eseteit határozzák meg elsősorban.

A Bpnt. 22/L. § (1) bekezdése kimondja, hogy a kapcsolattartás tárgyában hozott külföldi határozat, külföldön kiállított közokirat, létrejött egyezség vagy megállapodás (a továbbiakban e §-ban együtt: külföldi határozat) végrehajtására is, a (2)-(5) bekezdésben megállapított eltérésekkel, a 7/A. alcímbe foglaltakat kell alkalmazni, azaz a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtásának szabályait. Egyértelműsíti, hogy a külföldi határozatok végrehajtására is a Bpnt. szerinti belső eljárás rendet kell alkalmazni, függetlenül attól, hogy a Brüsszel IIb rendelet hatálya alá tartozik vagy nem.²³³

Az új rendelkezések fényében elmondható, hogy a 7/A. alcím tartalmazza az általános rendelkezéseket, és ehhez képest a 7/C. alcímbe található rendelkezések különös szabályokat állapítanak meg. Bár a módosító törvény végső előterjesztői indokolása kimondja, hogy a 7/A. alcím speciális szabályokat fogalmaz meg, de vélhetően a végrehajtási eljáráshoz képest speciális a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása, így a korábban kifejtett általános-speciális viszony a 7/A. és 7/C. alcím tekintetében véleményem szerint az indokolásban foglaltaktól függetlenül fennáll.

A Bpnt. 22/L. § (2) bekezdése bevezet egy további²³⁴ végrehajtási eljárás felfüggesztési okot. Kimondja, hogy ha a bíróság a kötelezett kérelmére megállapítja, hogy a 2019/1111 tanácsi rendelet hatálya alá nem tartozó külföldi határozat végrehajtása a határozat meghozatala után felmerült ideiglenes akadály miatt vagy a körülmények ideiglenes megváltozása folytán a gyermek számára testi vagy lelki károsodás súlyos kockázatával járna, a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárást kivételesen felfüggesztheti.

A felfüggesztés mellett a jogalkotó a végrehajtás megszüntetésének eseteit is szabályozza, amelyek már a végrehajtás végleges ellehetetlenüléséhez kapcsolódnak. Ha valószínűsíthető, hogy nem csak ideiglenes akadályról vagy ideiglenesen megváltozó körülményekről van szó,

²³³ NemzSzülFelTv. Indokolás, az 53. §-hoz

²³⁴ A Bpnt. 22/E. § (1) bekezdésén felül

akkor a bíróságnak a felfüggesztés helyett az eljárást meg kell szüntetnie.²³⁵ A Brüsszel IIb rendelet a fokozatosság elve alapján kimondja, hogy mielőtt a végrehajtást megtagadná, mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy a nemzeti joggal és eljárási szabályokkal összhangban, a gyermek legfőbb érdekének figyelembevételével elősegítse a végrehajtást.²³⁶ Az említett okok tartós fennállása esetén azonban a végrehajtást meg kell tagadnia a bíróságnak, és az eljárást kérelemre meg kell szüntetni.²³⁷

A végrehajtás felfüggesztésére és megszüntetésére fenti okból csak kivételesen van lehetőség; annak érdekében, hogy a bíróság meg tudja állapítani, hogy e kivételes körülmények valóban fennállnak-e az adott ügyben, a felfüggesztés vagy megszüntetés indokoltságával kapcsolatban kikéri a gyámhatóság véleményét is. Mivel a végrehajtás felfüggesztésére csak ideiglenesen fennálló körülmények miatt kerülhet sor, a bíróság a végrehajtás felfüggesztését elrendelő határozatban – a felfüggesztés okául szolgáló körülmény jellegéhez igazodó – határidőt szab annak igazolására, hogy a felfüggesztés oka továbbra is fennáll-e. Ha a kötelezett a határidőt elmulasztja vagy már nem tudja a felfüggesztés indokoltságát alátámasztani, a végrehajtást soron kívül folytatni kell.²³⁸

Amennyiben az elismerés feltételeinek megfelelő, végrehajtható külföldi kapcsolattartási határozat végrehajtását a bíróság megszünteti, a külföldi határozatnak nem lehet érvényt szerezni Magyarországon, ezért a határozathozatal utáni körülményekből adódó megszüntetési feltételek fennállásának megállapításához alapos, körültekintő eljárás lefolytatása szükséges; a végrehajtás ilyen okból történő megtagadása tárgyában bírósági titkár nem járhat el.²³⁹ Ennek nevesítésére azért van szükség, mert a nemperes eljárásokban bírósági titkárok is eljárhatnak, és a Debreceni Járásbíróság gyakorlatának elemzése során azt a tendenciát figyeltem meg, hogy az ügyekben bíró nem is jár el, automatikusan bírósági titkárokra szignálják ezeket az ügyeket. Az eljárás bonyolultságát és összetettségét mutatja, hogy ezekben az esetekben nem járhat el bírósági titkár.

A Bpnt. 22/L. § (5) bekezdése a rendelet 41. cikkének alkalmazása esetében is meghatározza, hogy milyen eljárást szükséges a magyar bíróságoknak lefolytatniuk. Amennyiben az említett cikkben foglalt végrehajtás megtagadásának feltételei fennállnak, a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárást kérelemre meg kell szüntetni. A 41. cikk utaló rendelkezést tartalmaz a 39. cikkre, így tulajdonképpen a határozatok

²³⁵ Bpnt. 22/L. § (3) bekezdés

²³⁶ Brüsszel IIb rendelet 56. cikk (5) bekezdés

²³⁷ Bpnt. 22/L. § (4) bekezdés

²³⁸ NemzSzlFelTv. Indokolás, az 53. §-hoz

²³⁹ NemzSzlFelTv. Indokolás, az 53. §-hoz

elismerésének megtagadása okai megegyeznek a végrehajtás megtagadása okaival. Ilyen oknak tekinthető, ha nyilvánvalóan ellentétes a tagállam jogával vagy összeegyeztethetetlen egy későbbi határozattal, továbbá, ha a meghallgatás szabályait megsértették mind a szülők, mind az ítélőképessége birtokában lévő gyermek tekintetében.

A módosítás utolsó rendelkezései is a felfüggesztéssel és az eljárás megszüntetésével kapcsolatosak. Kimondja, hogy amennyiben rendőrségi közreműködés szükséges a gyermek átadásához, és az eljárást megszünteti vagy felfüggeszti a bíróság, úgy a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (továbbiakban: Vht.) vonatkozó rendelkezéseit szükséges alkalmazni.²⁴⁰

Wopera Zsuzsa szerint a gyermekközpontú hozzáállásnak a végrehajtási szabályokban történő megjelenésével jelentős lépést tett a jogalkotó európai szinten és a nemzeti jogban is a kényes egyensúly megteremtésének irányába.²⁴¹ A külföldi kapcsolattartási határozatok végrehajtására vonatkozó szabályozás egyértelműen tükrözi azt a kettős törekvést, amely egyrészt a határozatok gyors és akadálymentes határon átnyúló érvényesülését, másrészt a gyermek legfőbb érdekének fokozott védelmét kívánja biztosítani.

4. A VÉGREHAJTÁS SIKERTELENSÉGÉNEK JOGKÖVETKEZMÉNYEI ÉS A JOGRENDSZER REAKCIÓI

A kapcsolattartási szabályok betartásának rendszeres megszegése mellett a kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárások különféle technikákkal is megakaszthatók. Ilyen amikor például a gyámhatóság előtt – a megelőző perekben gyakran már elbírált indokokkal – a szülői felügyeletet gyakorló szülő által indított gyermekvédelmi célú korlátozási eljárások "farvizén" a bíróság előtti végrehajtási eljárásokat (vagy az alaphatározat végrehajthatóságát) felfüggesztik, és ez ellen a kapcsolattartó szülőnek hatékony és gyors jogorvoslata nincs, az így kieső kapcsolattartások pótlása elmarad, végső soron a gyermek a különélő szülőjével nem találkozhat. Az alaphatározatok bármilyen jellegű módosítása – akár a gyámhatóság, akár a bíróság részéről – megfosztja a megváltoztatás előtti kapcsolattartási határozatot a végrehajthatóságtól, tehát a kapcsolattartó szülő hiába indít a "köztes időszakra" az akkor még hatályos határozat alapján végrehajtási eljárást, annak végrehajtására már nem fog sor kerülni.

²⁴⁰ Bpnt. 22/L. § (9)-(10) bekezdései

²⁴¹ WOPERA Zsuzsa, *Gyermekközpontú végrehajtás szülői felelősséget érintő ügyekben határon innen és túl*, In.: WOPERA Zsuzsa – NAGY Adrienn (szerk.), *A végrehajtási jog aktuális kérdései*, Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, Budapest, 2025., 168.

A jogszabályok explicit nem szabnak határt annak, hogy ilyen eljárások induljanak bármelyik szülő részéről, ezért a gyámhatóság előtti eljárások eszközei lehetnek a kapcsolattartási határozatok érvényesülésének meggátolására.²⁴²

Ezért szükségképpen felmerül az igény arra, hogy bemutatásra kerüljön, hogy milyen lehetőségek vannak abban az esetben, ha a kapcsolattartás végrehajtása tartósan sikertelen. Ilyen esetekben ugyanis a jogvita kilép a bírósági nemperes végrehajtási eljárás keretei közül, és a jogrendszer más eszközei kerülnek előtérbe.

A leginkább gyermekközpontú és egyben reális megoldást – a korábbiakban a kapcsolattartási perek körében tárgyalásra kerülő – *a kapcsolattartás tartalmi újraszabályozása* jelenti. A Ptk. 4:181. § (4) bekezdése alapján, ha a kapcsolattartás kérdésében a bíróság döntött, akkor annak megváltoztatását is a bíróságtól lehet kérni. A Gyer. 32. §-a szerint pedig rendezi azt az esetet, amikor a gyámhatóság is jogosult a kapcsolattartás megváltoztatásában dönteni.

Ezek a rendelkezések lehetővé teszik, hogy a bíróság vagy a gyámhatóság a megváltozott körülményekhez igazodva módosítsa a kapcsolattartás időpontját, módját, illetve indokolt esetben annak korlátozásáról is döntsön. Az újraszabályozás különösen akkor válik szükségessé, ha a felek között tartós és feloldhatatlannak tűnő konfliktus áll fenn, a végrehajtási eljárások ismételten eredménytelennek bizonyulnak, a gyermek részéről esetleg egyértelmű ellenállás tapasztalható, vagy a szülők közötti kommunikáció teljes mértékben megszűnik. Ilyen helyzetekben a végrehajtás eszközei már nem alkalmasak a kapcsolattartás tényleges biztosítására, így a hangsúly szükségképpen a jogviszony tartalmi újragondolására helyeződik át.

Azokban az esetekben, ahol a felek közötti konfliktus tartós és mély, és a végrehajtási eljárások ismétlődő jelleggel jelennek meg, felmerülhet annak szükségessége, hogy a bíróság a végrehajtási kereteken túlmutató megoldási irányokra is rámutasson. Ilyen lehet különösen a kapcsolattartás megváltoztatása iránti eljárás kezdeményezésének lehetősége, amely hosszabb távon alkalmasabb lehet a felek közötti konfliktus kezelésére és a gyermek érdekének biztosítására. Ezzel összefüggésben indokoltnak tűnik annak vizsgálata is, hogy a bíróság milyen keretek között adhat iránymutatást a felek számára e tekintetben.

A kapcsolattartásra vonatkozó határozatok többségében nem kerül megállapításra a gyermek átadás-átvételének pontos helye és módja, illetve az, hogy ki jogosult és köteles átvenni a gyermeket. Gyakori problémaforrás volt az áttekintett ügyekben, hogy ezek nem

²⁴² SANTAVECZ Beatrix - SIMON Károly László, *A kapcsolattartás kifürkészhetetlen útjai - párhuzamosságok és metszéspontok a bíróság és a gyámhatóság jogalkalmazásában*, Családi Jog, 2026/2., 14.

voltak pontosan szabályozva. Egyik esetben történt, hogy a kérelmező odament a gyermekért, és hívta a kérelmezőt, aki nem vette fel a telefont. Személyes meghallgatás során a kérelmezett elmondta, hogy azért nem vette fel a telefont, mert egyébként sem szokta neki soha felvenni, mindig csenget, ha megérkezik, és akkor a gyermeket kiküldi az előkészített táskájával, hogy a kérelmező el tudja vinni. A kérelmező elmondta, hogy sosem csenget, mindig telefonon hívja a kérelmezettet. A gyámhatósági eljárás során az intézkedések körében ezek a kisebb, de rendszeresen előforduló kapcsolattartást akadályozó tényezők korrekció útján elvégezhetők voltak, ha a kapcsolattartásra vonatkozó határozat lényegén nem változtattak, azonban a bíróság struktúrájából adódóan mindez a nemperes eljárásban már nem lehetséges. Az ilyen és ehhez hasonló esetek megoldását jelentené, ha a kapcsolattartás újraszabályozására való eljárás megindítását javasolhatná a bíróság jogszabályi felhatalmazás alapján.

A fentiekén túl a kapcsolattartás végrehajtási eljárás eredménytelensége esetén – különösen akkor, ha a kapcsolattartás ténylegesen ellehetetlenül, vagy a szülői felügyeleti jogot gyakorló együttélő szülő magatartása súlyosan és rendszeresen akadályozza annak megvalósulását – indokoltta válhat a *szülői felügyeleti jog gyakorlásának újrarendezése*. Ez a beavatkozás már túlmutat a kapcsolattartás részletszabályainak módosításán, és a családi jogviszonyok alapvető struktúráját érinti, mivel magában foglalhatja a szülői felügyelet gyakorlásának megváltoztatását is a Ptk. 4:170. § alapján. Az ilyen jellegű döntések célja, hogy olyan stabilabb és a gyermek érdekét jobban szolgáló helyzetet teremtsenek, amelyben a kapcsolattartás – akár új keretek között – ténylegesen megvalósulhat, és a szülők közötti konfliktus a gyermek életére kevésbé legyen kihatással.

Itt érdemes részletesebben is kifejteni az intézkedések témájánál már megjelenő lehetőségét a bíróságnak az eljárás második szakaszában. A Bpnt. 22/D. § (1) bekezdés d) pontja alapján a bíróság megkeresheti a gyámhatóságot a szülői felügyeleti jog rendezése vagy a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése iránti per megindítása érdekében, amennyiben ezt a kiskorú gyermek érdeke indokolja, és azt a szülő vagy harmadik személy is kéri vagy azzal egyetért. Ez a rendelkezés lehetőséget teremt arra, hogy a végrehajtási eljárás keretein belül felszínre kerülő, rendszerszintű problémák ne maradjanak kezeletlenül, hanem szükség esetén a családjogi jogviszonyok átfogó rendezésére irányuló eljárás is meginduljon.

Ezzel párhuzamosan felmerülhet a *személyiségi jogi igényérvényesítés*, azonban ez a jogi eszközök korlátozottan alkalmazható, és jellemzően nem alkalmas a kapcsolattartási konfliktusok érdemi rendezésére. A kapcsolattartás akadályozása és az ún. ellennevelés jelensége olyan súlyos beavatkozást jelenthet a szülő-gyermek kapcsolatba, amely túlmutat a hagyományos értelemben vett családjogi jogvita keretein, és itt vetődik fel a személyiségi jogi

védelem lehetősége is. Az ilyen magatartás – amely adott esetben tudatosan alakít ki a gyermekben negatív érzelmi viszonyulást a különélő szülővel szemben – a nevelésre való alkalmatlanság körében értékelhető, ugyanakkor a szülő-gyermek kapcsolatban okozott, sokszor visszafordíthatatlan károk miatt önálló jogkövetkezmények alkalmazását is indokolhatják.²⁴³

Egy 2017-es kúriai döntés alapján a családjogi viták, így a különélő szülőnek a gyermekkel való kapcsolattartási problémái nem személyiségi jogvitában rendezhetők, az ezzel kapcsolatos esetleges szankciók alkalmazása is a családjog körébe tartozik.²⁴⁴ A bíróság ezért elutasította annak a szülőnek a keresetét, aki nem a kapcsolattartás végrehajtását kérte a gyámhatóságtól, illetve nem a szülői felügyelet vagy a kapcsolattartás újraszabályozását, hanem annak megállapítása iránt indított pert, hogy a gondozó szülőnek a kapcsolattartást akadályozó magatartása sérti a különélő szülő és a gyermekek teljes családi élethez való jogát, illetve a felperes apai és emberi méltóságához fűződő személyiségi jogát.²⁴⁵

A szakirodalomban is vitatott kérdés, hogy a kapcsolattartási jog a személyiségi jogok körébe sorolható-e, vagy kizárólag a családjog keretei között értelmezhető. Pál Szilvia elemzése²⁴⁶ rámutat arra, hogy bár a kapcsolattartás a szülő és a gyermek közötti személyes kapcsolat fenntartását szolgálja, és így szoros összefüggésben áll a családi élethez való joggal, annak személyiségi jogi minősítése nem egyértelmű a bírói gyakorlatban. A korábbi ítélkezési gyakorlat inkább elzárkózott attól, hogy a kapcsolattartás sérelmét önálló személyiségi jogsértésként értékelje, hangsúlyozva, hogy e jogviszony elsősorban a családjog speciális szabályai között nyer rendezést. A Fővárosi Ítéltábla Pf.20520/2024/6. számú határozatában a bíróság²⁴⁷ elvi jelentőséggel mondja ki, hogy ha valamilyen jogosultság gyakorlásának szabályait speciális rendelkezések tartalmazzák, akkor ezeket kell alkalmazni, és nem az általános szabályt. A személyiségi jogok védelmének Ptk.-beli szabályainak nem az a rendeltetése, hogy – mintegy megkettőzve a jogi szabályozást – még egy jogcímet biztosítsanak a kapcsolattartás szabályozására és végrehajtására igényt biztosító jogcím mellett.

²⁴³ MOLNÁR Sarolta, *Személyiségi jogok gyakorlati dilemmái a családi jogban*, Iustum Aequum Salutare, 21. évfolyam, 2025/1., 54-56.

²⁴⁴ BH 2018.8.222: A Kúria Pfv.20501/2017/3. számú precedensképes határozata személyiségi jog megsértése tárgyában

²⁴⁵ MAKAI Katalin - NYÍRÖNÉ KISS Ildikó, XXXV. Fejezet - *Szülői felügyelettel kapcsolatos és kapcsolattartási perek*, In: GELENCSEI Dániel (szerk.), *Pp. kommentár (2026) - Polgári eljárásjog I-II. - új Pp. - Kommentár a gyakorlat számára*, Negyedik Kiadás, ORAC Kiadó, Budapest, 2026

²⁴⁶ PÁL Szilvia, *Személyiségi jog-e a kapcsolattartási jog? Az ítélőtáblai és a kúriai gyakorlat kérdései - "a csillagoktól a tengerfenéig"*, Családi Jog, 2021/3., 19-25.

²⁴⁷ A Fővárosi Ítéltábla Pf.20520/2024/6. számú határozata személyiségi jog megsértése tárgyában. [2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:42. § (2) bek.]

Ugyanakkor Pál Szilvia arra is felhívja a figyelmet, hogy a kapcsolattartás tartós és súlyos akadályozása olyan mértékű sérelmet okozhat a szülő-gyermek kapcsolatban, amely már túlmutat a klasszikus családjogi jogvitákon, és indokoltá teheti a személyiségi jogi védelem alkalmazását is, jóllehet ennek kiterjesztése a családjogi konfliktusok „jogiasításának” veszélyét is magában hordozza.²⁴⁸ Az újabb ítélkezési gyakorlat²⁴⁹ már elismeri, hogy a tartós és visszaélésszerű kapcsolattartás-akadályozás – különösen, ha az a szülő-gyermek kapcsolat tényleges kiüresedéséhez vezet – a családi élethez való jog sérelmét is megvalósíthatja. Mindez arra mutat rá, hogy bár a személyiségi jogi igényérvényesítés lehetősége elvileg fennáll, annak alkalmazása továbbra is kivételes, és elsősorban olyan esetekre korlátozódik, ahol a családjogi eszközök már nem képesek hatékony védelmet biztosítani.²⁵⁰

A tárgyi üggyben az Ítéltábla által meghatározottakon túlmenően a Kúria a Pfv.20352/2025/4. számú precedensképes határozatának elvi tartalma rögzíti, hogy a személyiségi jogi perben nem lehet dönten a különélő szülőnek kiskorú gyermekével való kapcsolattartása vitás kérdéseiben. A személyiségi jog megsértésének objektív szankciói nem alkalmasak családjogi viták rendezésére. A személyiségi jogi per nem szolgálhat családjogi viták speciális jogorvoslati fórumaként. A kapcsolattartás akadályozása kivételesen akkor sérthet személyiségi jogot, ha bizonyításra kerül, hogy az a szülő, akinél a gyermeket elhelyezték, önhatalmúlag teremt sorozatosan, szándékosan olyan körülményeket, amely a kapcsolattartást hosszabb időn keresztül megghiúsítja, vagy ellehetetleníti.

A Ptk. 4:183. § a kapcsolattartás zavartalan gyakorlásának biztosítása érdekében *speciális kártérítési felelősségi szabályt* állapít meg. Ennek értelmében, ha a kapcsolattartásra jogosult vagy kötelezett személy a kapcsolattartást kellő indok nélkül akadályozza, illetve annak szabályait megszegi, az ebből eredő károkat köteles a másik fél számára megtéríteni. A jogalkotó ezzel a rendelkezéssel egyértelműen a kapcsolattartás érvényesülését kívánja garantálni, és szankcionálja az önkényes, indokolatlan magatartásokat.

A szabályozás második bekezdése tovább erősíti e védelmet azzal, hogy lehetőséget biztosít a bíróság számára: polgári nemperes eljárás keretében, kérelemre kötelezheti a jogsértő felet a kapcsolattartás akadályozása vagy a szabályok megszegése következtében felmerült, igazolt költségek viselésére. Hangsúlyozni szükséges, hogy a kártérítési igény minden esetben peres eljárás keretében érvényesíthető, a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti

²⁴⁸ PÁL Szilvia (CSJ, 2021/3.) *i.m.* 19-25.

²⁴⁹ 147. A Fővárosi Ítéltábla Pf.20614/2024/9. számú határozata személyiségi jog megsértése tárgyában. [2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:42. § (1) bek., (2) bek., 2:43. §, 4:183. §, 2018. évi LIII. törvény (Mavétv.) 8. §, 9. § (1) bek.]

²⁵⁰ MOLNÁR *i.m.* 54-56.

kérelemben nem terjeszthető elő. Abban csak a kapcsolattartással összefüggésben felmerült költségek megtérítését lehet kérni.²⁵¹ Ez a kettős mechanizmus – a kártérítési felelősség és a költségviselési kötelezettség – együttesen szolgálja a kapcsolattartási jog tényleges érvényesülését és a jogsértések visszaszorítását.

A kapcsolattartás akadályozásának kérdése a polgári jogi szabályokon túl alkotmányos szinten is értelmezhető, mivel szoros összefüggésben áll a családi élet tiszteletben tartásához való joggal. Az Alaptörvény VI. cikke, valamint a nemzetközi jogforrások – különösen az Emberi Jogok Európai Egyezményének 8. cikke – alapján a szülő és a gyermek közötti kapcsolat fenntartása alapvető jogi értéknek minősül. Az érdemi elbírálást eredményező esetekben, rendszerint akkor fordultak a panaszosok *valódi alkotmányjogi panasszal*²⁵² az Alkotmánybírósághoz, ha az egyik szülő korlátozta a másik szülő kapcsolattartási jogát. Az Alkotmánybíróság ezekben az ügyekben azt vizsgálja, hogy az indítványozó (tipikusan a kapcsolattartásában sérelmet szenvedett szülő) kapcsolattartását korlátozták-e, majd ezt követően a korlátozás igazolhatóságát, alaptörvény-konformitását vizsgálja meg.²⁵³ Így alapjogi sérelem esetén az alkotmányjogi panasz is fennáll, mint lehetőség, a kapcsolattartás végrehajtásának sikertelensége esetén.

A kapcsolattartás akadályozása szélsőséges esetekben büntetőjogi relevanciával is bírhat, ennek érdekében a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (továbbiakban: Btk.) 210. §-ában található a *kiskorúval való kapcsolattartás akadályozásának vétsége*. A Btk. 210. § (1) bekezdése kimondja, hogy aki a hatósági határozat alapján nála elhelyezett kiskorú és a kiskorúval kapcsolattartásra jogosult személy közötti kapcsolat kialakítását vagy fenntartását a kapcsolattartás kikényszerítése érdekében alkalmazott bírság kiszabását követően is önhibájából akadályozza, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A tárgyban precedensértékkel bíró határozat elvi tartalma szerint a kiskorúval való kapcsolattartás akadályozásának vétségét követi el és az önhiba hiányára, illetve tévedésre mint büntethetőséget kizáró okra eredményesen nem hivatkozhat az, aki – a gyámhatóság sorozatos bírságolása és többszöri elítélés ellenére – éveken át hétről hétre meghúsi a nála elhelyezett kiskorú gyermek különélő apjával a kapcsolattartást, mert a gyermeket az apjának egyetlen

²⁵¹ WELLMANN György (főszerk.) – KÖRÖS András (Ptk. Negyedik Könyv szerk.), *Polgári Jog I. – új Ptk. – Kommentár a gyakorlat számára*, ORAC Kiadó Kft., Budapest, 2025., a Ptk. 4:183. §-hoz

²⁵² Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (Abtv.) 27. §

²⁵³ NASZLADI Georgina, *A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga, valamint a szülők neveléshez való joga az Alkotmánybíróság gyakorlatában*, Alkotmánybírósági Szemle, 2025/2., 56.

hétvégén sem engedi át, és ennek folytán a gyermek és az apa közötti személyes kapcsolattartás egyetlen egy esetben sem történik meg.²⁵⁴

A büntetőjog eszközrendszerére azért van szükség, mert az a magatartás, amely akadályozza a gyermek és a kapcsolattartásra jogosult szülő közötti harmonikus kapcsolat kialakítását, fenntartását, a gyermek egész további életére kihatóan komoly lelki válságot okozhat, káros hatással lehet a kiskorú lelki egészségre, erkölcsi fejlődésére, szociális készségeinek kialakulására.²⁵⁵ Mivel a törvényi tényállás jogszerű állapotot kíván kikényszeríteni, s ha az elkövető ennek eleget tesz, indokolt a felelősségre vonás alóli mentesülése, ezért a kapcsolattartás utólagos biztosítását büntethetőséget megszüntető okként határozza meg, aminek azonban az elsőfokú ítélet meghozataláig van jelentősége.²⁵⁶

A büntetőjogi tényállás a gyermek védelmét szolgáló komplex jogi eszközrendszer végső, ultima ratio elemének tekinthető, amely csak a családjogi és végrehajtási mechanizmusok kimerülését követően lép működésbe. Jól illeszkedik ahhoz az alkotmányos és nemzetközi jogi kerethez, amely a gyermek legfőbb érdekének érvényesítését elsődlegesen nem represszív, hanem preventív és együttműködésen alapuló eszközökkel kívánja biztosítani.²⁵⁷ A gyakorlat ugyanakkor azt mutatja, hogy a büntetőjogi beavatkozás korlátozott hatékonyságú, így önmagában nem alkalmas a kapcsolattartási konfliktusok feloldására, ami indokoltá teszi a különböző jogágak összehangolt alkalmazását.²⁵⁸

Összességében megállapítható, hogy a kapcsolattartás végrehajtásának sikertelensége esetén a jogrendszer több, egymásra épülő beavatkozási szintet kínál, amelyek a differenciált és arányos jogalkalmazást szolgálják. A hangsúly elsődlegesen a családjogi eszközökön – különösen a kapcsolattartás újraszabályozásán és a szülői felügyeleti viszonyok rendezésén – van, míg a kártérítés és a személyiségi jogi és alkotmányos védelem inkább kiegészítő, kivételes jelleggel jelenik meg. A büntetőjog e rendszerben végső eszközként funkcionál, amelynek alkalmazása csak a többi jogi mechanizmus eredménytelensége esetén indokolt. Mindez azt támasztja alá, hogy a kapcsolattartási konfliktusok kezelése komplex, több jogágot érintő megközelítést igényel, amelyben a gyermek legfőbb érdeke valamennyi beavatkozási szinten meghatározó szempontként érvényesül.

²⁵⁴ BH 2019.4.94: Kúria Bfv. III. 504/2018. határozata kapcsolattartás tárgyában

²⁵⁵ BODONYI István, BELOVICS Ervin, POLT Péter (szerk.), *A Büntető Törvénykönyv kommentárja*, ORAC Kiadó, Budapest, 2025., a Btk. 210. §-hoz

²⁵⁶ KÓNYA István (szerk.), *Magyar Büntetőjog I-III. - új Btk. - Kommentár a gyakorlat számára*, 4. kiadás, ORAC Kiadó, Budapest, 2025., A Btk. 210. §-hoz

²⁵⁷ CSAPUCHA Bernadett, *Büntetőjogi beavatkozás a kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása esetén*, Iustum Aequum Salutare, 2020/2., 129-146.

²⁵⁸ GYURKÓ Szilvia, *A házassági bontóperek lélektana és a gyermekjogok érvényesülése váláskor*, Családi Jog, 2015/2., 11.

5. KÖVETKEZTETÉSEK, DE LEGE FERENDA JAVASLATOK

A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti nemperes eljárás szabályainak részletes ismertetése után annak értékelése következik, hogy a jogszabálmódosítással eszközölt hatáskörváltozás, illetve a további jogfejlesztés beváltotta-e a hozzá fűzött reményeket. A disszertáció elején megfogalmazott hipotézisek beigazolódtak-e, vagy a szabályok és a bírósági gyakorlat elemzését követően megdőltek-e. Továbbá annak összegzésére is sor kerül, hogy milyen javaslatok fogalmazódtak meg a vizsgálat során a bíróság számára, illetve a jogalkotó részére.

A 2020. március 1. napján bekövetkezett kapcsolattartás végrehajtása tárgyában végbement *hatásköri változás* nem csak egy szervezeti jellegű, adminisztratív átrendeződést jelentett, hanem a jogintézmény rendszerbeli pozíciójának megerősítését is eredményezte. A gyámhatósági hatáskörből a bírósági hatáskörbe történő utalás ugyanis egyértelműen azt az üzenetet hordozza, hogy a jogalkotó a kapcsolattartás végrehajtását egy garanciákat igénylő, alapjogi relevanciával bíró ügyként értelmezi. Ez a szemléletváltás különösen jelentős annak fényében, hogy a kapcsolattartás közvetlenül érinti a gyermek személyiségfejlődését, érzelmi biztonságát és identitásának alakulását is.

Az *első hipotézissel* összefüggésben ezért elmondható, hogy a bírósági eljárás strukturált, eljárási garanciákat erősítő volta miatt minőségi elmozdulás figyelhető meg a hatásköri változás következtében. *Véleményem szerint* azonban a kapcsolattartás végrehajtásának bírósági keretek közé terelése önmagában nem garantálja a gyermek legfőbb érdekének érvényesítését, amennyiben az eljárások tényleges lefolytatása olyan bírósági titkárokra hárul, akik jelentős ügyteher mellett dolgoznak és a bírósági intézményrendszer egyik legleterheltebb szereplőinek tekinthetők. A kapcsolattartás végrehajtása egy speciális, érzékeny tárgykör, ennek intézése ezért fokozott empátiát és időráfordítást igényel.

Javaslatom alapján megfontolandó olyan jogszabályi irány kijelölése, amely bírók hatáskörébe utalná a kapcsolattartás végrehajtását a bírósági titkárok helyett. A bírói eljárás így az ügy súlyának megfelelő intézményi keretet biztosítaná, amely közvetetten hozzájárulhatna ahhoz is, hogy a kapcsolattartást rendező határozatok megalapozottabbak és időtállóbbak legyenek. Ezzel nem csak a döntéshozó személye változna meg, hanem lehetőséget teremtene a kapcsolattartási ügyek fokozottabb szakmai specializációjára és a gyermek egyedi élethelyzetének komplexebb mérlegelésére is. Ennek bevezetése ugyanakkor csak megfelelő személyi és szervezeti feltételek biztosítása mellett képzelhető el, így különösen a családjogi ügyekben jártas bírói állomány és a bíróságok ügyterhének ehhez igazodó rendezése mellett.

A kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes *eljárás megindításának hatályos szabályai* is azt mutatják, hogy a hatáskör módosítása pozitív irányú változásnak tekinthető. Az új szabályozás megszüntette a korábbi gyámhatósági rendszernek azt a feltételét, amely a végrehajtás elrendelését az önhibából történő ismételt nemteljesítéséhez vagy nem megfelelő teljesítéséhez kapcsolata: az új eljárásban már egyetlen határozatszégés is megalapozhatja a végrehajtás elrendelését.

A kapcsolattartás végrehajtásának szabályozásában további lényeges változást jelentett, hogy a korábbi, gyámhatósági eljárásban alkalmazott önhiba-alapú megközelítést a jogalkotó a *felróhatóság fogalmával* váltotta fel. Míg az önhiba kifejezetten szubjektív mércéhez kötődött, és esetről esetre, a felek egyedi körülményeihez igazodva került vizsgálatra, addig a felróhatóság egy objektivizáltabb, az adott helyzetben általában elvárható magatartáshoz igazodó mércét vezetett be.

Álláspontom szerint ez a jogalkotó által eszközölt felelősségi feltétel módosítása alapvetően helyes irányba mutat. A felróhatóság szabályai alkalmasak arra, hogy a pusztán érzelmi vagy kommunikációs konfliktusokat a jogilag releváns magatartásoktól elhatárolja, és ezáltal biztosítsa a végrehajtási eljárás racionalitását. A bírósági gyakorlat vizsgálata is azt támasztja alá, hogy a járásbírók következetesen az általában elvárható magatartás mércéjét alkalmazzák, és tudatosan szűkítik a vizsgálat tárgyát a tényleges jogsértésekre. Ugyanakkor a kutatás arra is rámutatott, hogy a felróhatóság helyes, dogmatikailag megalapozott alkalmazása nem képes kezelni a visszatérő, strukturális konfliktushelyzeteket, különösen a notórius pereskedő ügyekben, ahol a végrehajtás rutinszerűvé válik, és nem eredményez érdemi változást a felek együttműködésében.

A veszélyhelyzeti időszak további fontos tanulsággal szolgált. Előtérbe helyezte azt, hogy a felróhatóság klasszikus mércéje nem minden esetben alkalmas olyan helyzetek kezelésére, ahol a kapcsolattartás elmaradása objektív, a felek ellenőrzési körén kívül eső okokra vezethető vissza. A COVID–19 járvány idején kialakult bírói gyakorlat és az Alkotmánybíróság döntései egyaránt rávilágítottak arra, hogy a gyermek legfőbb érdekének érvényesítése ilyen esetekben túlmutat a felróhatóság vizsgálatán, és a kapcsolattartás tényleges elmaradásának következményeit is figyelembe kell venni.

Véleményem szerint a felróhatóság jelenlegi rendszere megfelelő alapot biztosít az egyedi ügyek elbírálásához, azonban a gyermek legfőbb érdekének teljes körű érvényesítéséhez szükséges annak kiegészítése olyan eszközökkel, amelyek nemcsak a jogsértések szankcionálását célozzák, hanem a kapcsolatok helyreállítására is alkalmasak lehetnek.

Mindezek alapján *indokoltnak tartom a szabályozás továbbfejlesztését* olyan irányba, amely túlmutat a klasszikus felelősségi logikán. Egyrészt szükséges lenne olyan differenciáltabb eszközrendszer kialakítására, amely különbséget tesz az egyszeri, ritkább jogsértések és a tartós együttműködési zavarok között. Másrészt – különösen rendkívüli élethelyzetekben – indokolt lenne kompenzációs jellegű megoldások bevezetése, amelyek lehetővé teszik az elmaradt kapcsolattartások pótlását akkor is, ha azok elmaradása nem volt felróható egyik fél számára sem.

A kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárás *határidő-szabályozása* a jogalkotó azon tudatos törekvését tükrözi, hogy a kapcsolattartás megsértésére gyors és hatékony reakció szülessen. A Bpnt. által bevezetett szabályrendszer – vagyis az objektív és szubjektív határidő kombinációja, valamint a későbbi módosítások, így különösen az eljárás soron kívülisége és az önkéntes teljesítés elmaradása esetén nyitva álló határidő rövidítése – egyértelműen a gyermek legfőbb érdekének időérzékeny jellegére reflektál.

Úgy vélem, hogy a szabályozás iránya ebben a tekintetben is a helyes irányt követi, mivel felismeri és előtérbe helyezi azt, hogy a kapcsolattartás területén az idő múlása a jogérvényesítés sikerességének egyik kulcseleme, illetve a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolat fennmaradásának a záloga.

Ugyanakkor a kutatás rámutatott arra is, hogy a kezdeti 2020-as időszakban kialakult formalista visszautasítási gyakorlat – amely a kérelem egyes részeinek hibája miatt a teljes kérelem visszautasításához vezetett – nem minden esetben állt összhangban sem a jogintézmény céljával, sem a gyermek érdekével. Bár a jogalkotói korrekciók és a bírói gyakorlat fejlődése ezt részben orvosolta, azonban az alkalmazása továbbra sem tekinthető teljes mértékben egységesnek a 2025-ben vizsgált esetek tanulsága szerint.

Ez a tapasztalat részben árnyalja a hatásköri változással kapcsolatos *első hipotézist*. A bírósági eljárás kétségtelenül magasabb szintű garanciákat és gyorsabb reagálást biztosít, azonban a nem tartalmi megközelítés bizonyos esetekben még mindig akadályozhatja az anyagi jog tényleges érvényesülését. Mindezek alapján *indokoltnak tartom a szabályozás további pontosítását*, különösen a részbeni elbírálás lehetőségének kifejezett rögzítését a Bpnt.-ben, amely lehetővé tenné, hogy a határidőn túl érvényesített igények ne tegyék automatikusan érdemi vizsgálat nélkülivé a határidőben előterjesztett követeléseket. Emellett szükséges lehet a bírói gyakorlat egységesítését célzó szakmai iránymutatás is, annak érdekében, hogy a határidő-szabályozás a jövőben következetesen a gyermek érdekének érvényesülését szolgálja.

A szabályozás további elemeire kitérve megállapítható, hogy a bírósági nemperes eljárásban a *kérelmezői kör meghatározása* kettős természetű. Míg a Ptk. az anyagi

jogi szabályokban széles körben határozza meg a kapcsolattartásra jogosult személyek körét – ideértve a szülőkön túl a nagyszülőket és más, a gyermekhez érzelmileg kötődő személyeket is –, addig a Bpnt. eljárásjogi szempontból ezt a kört leszűkíti, és a kérelmezői legitimációt ahhoz köti, hogy az adott személy a végrehajtani kívánt határozatban konkrétan nevesített jogosult vagy kötelezett legyen. *Nézőpontom szerint* ez a megoldás azért indokolt, mert biztosítja az eljárás egyértelmű kereteit és elkerüli a jogosulti kör parttalan kiterjesztését.

A vizsgált bírói gyakorlat megerősíti, hogy a végrehajtási eljárás elsődlegesen a különélő szülő jogérvényesítési eszközeként működik, illetve alkalmas a kapcsolattartási kötelezettségek kölcsönös kikényszerítésére is. A kutatás arra is rávilágított, hogy az élethelyzetek sokszínűsége – különösen a nagyszülői kapcsolattartás, a szabadságvesztésüket töltő szülők helyzete vagy a kapcsolattartásban közreműködő harmadik személyek szerepe – olyan eseteket eredményezhet, ahol a szűk eljárásjogi legitimáció és a tényleges családi viszonyok között feszültség alakul ki. Ezekben az esetekben a túlságosan rigid, kizárólag a határozat szövegéhez kötött megközelítés a kapcsolattartás ellehetetlenüléséhez vezethet, ami a gyermek érdekével ellentétes. Mindez arra utal, hogy bár a jelenlegi szabályozás alapvetően megfelelő keretet biztosít, *indokolt lehet annak olyan irányú finomítása* – akár jogalkotási, akár jogalkalmazási szinten –, amely lehetővé teszi a tényleges élethelyzetekhez igazodó, rugalmasabb értelmezést, különösen a közreműködő személyek szerepének és a rendkívüli körülmények kezelésének esetében.

A kérelem tartalmi és formai követelményeinek részletesebb szabályozása is egyértelműen a jogalkotó azon törekvését tükrözi, hogy az eljárás strukturáltabbá, átláthatóbbá és kiszámíthatóbbá váljon. A Bpnt. a korábbi gyámhatósági gyakorlathoz képest világosabban határozza meg a kérelem kötelező elemeit, különös hangsúlyt helyezve a határozott kérelem követelményére. Ez a megközelítés az eljárás koncentrációját, a jogvita kereteinek pontos kijelölését és a bíróság hatékonyabb döntéshozatalát szolgálja. *Álláspontom szerint* ez a szabályozás csökkenti annak kockázatát, hogy a felek a végrehajtási eljárás keretein belül valójában más – például módosításra vagy újraszabályozásra irányuló – igényeket érvényesítsenek, és ezáltal elősegíti az eljárás funkcionális tisztaságát.

A formanyomtatványok alkalmazásának lehetősége is tovább erősíti ezt a célt, mivel strukturált módon vezeti végig a kérelmezőt a szükséges tartalmi elemeken, és ezáltal jelentősen csökkenti a formai hiányosságokból fakadó problémákat. A formanyomtatvány ugyanakkor csak akkor töltheti be ezt a funkciót, ha az a végrehajtási kérelem legfontosabb adataira – így különösen a felek beazonosítására, a végrehajtani kívánt határozat azonosítására, a megszegett kapcsolattartási időpontokra és a kötelezettségszegés rövid leírására – szorítkozik, és nem kényszeríti a kérelmezőt az érdemi jogi érvelés előre meghatározott kategóriákba illesztésére.

Alkalmazásának éppen a jogi képviselő nélkül eljáró felek jogérvényesítésének megkönnyítését és a formai hibákból eredő visszautasítások megelőzését kell szolgálnia.

A bírósági gyakorlat empirikus vizsgálata ugyanakkor arra mutat rá, hogy a határozott kérelem követelményének szigorú, sok esetben a peres eljárásban elvártak szerinti értelmezés a gyakorlatban az érdemi jogérvényesítés akadályává válhat. Számos ügyben megfigyelhető volt, hogy a kérelmezők részletesen előadták a releváns tényállást, pontosan megjelölték az elmaradt kapcsolattartási időpontokat és a jogsértő magatartást, azonban a petitum normatív, a jogszabályi kategóriákhoz igazodó megfogalmazásának hiánya miatt a kérelmek nem jutottak el az érdemi elbírálásig.

A hiánypótlási gyakorlat – amely gyakran a jogszabályi rendelkezések szó szerinti idézésére korlátozódik – nem minden esetben alkalmas arra, hogy a laikus kérelmezők számára tényleges segítséget nyújtson a kérelem megfelelő strukturálásához. Ez különösen problematikus a kapcsolattartási ügyekben, ahol az időmúlás közvetlenül befolyásolja a gyermek és a különélő szülő közötti kapcsolat fennmaradását, így az eljárás elhúzódása vagy az érdemi vizsgálat elmaradása a gyermek legfőbb érdekének sérelméhez vezethet.

Mindez tovább árnyalja az *első hipotézist*, hiszen bár a bírósági nemperes eljárás rendszere összességében fejlettebb, strukturáltabb és potenciálisan hatékonyabb keretet biztosít a kapcsolattartás végrehajtására, mindezek ellenére a formai követelmények túlzott érvényesítése egyes esetekben még mindig korlátozhatja az anyagi jog tényleges érvényesülését.

Fentiekre tekintettel *indokoltnak tartom a szabályozás és a jogalkalmazás további finomítását*. Egyrészt célszerű lenne a formanyomtatványok használatának erőteljesebb ösztönzése, akár bizonyos minimális adattartalom tekintetében történő kötelezővé tétele, amely csökkentheti a formai hibákból fakadó visszautasítások számát. Másrészt szükséges lehet a hiánypótlási gyakorlat egységesítése és közérthetőbbé tétele, oly módon, hogy az ne csupán a jogszabályi rendelkezések idézésére szorítkozzon, hanem ténylegesen segítse a kérelmezőt a petitum megfelelő megfogalmazásában. A kutatás alapján megállapítható, hogy a rendszer akkor képes a gyermek legfőbb érdekének teljeskörű érvényesítésére, ha a formai követelmények nem akadályként, hanem a hatékony és gyors érdemi döntéshozatal eszközeként jelennek meg.

A jogalkotói beavatkozások további irányát és azok mögötti koncepcionális dilemmákat a kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárásban a *bizonyítás szerepének alakulása* is jól tükrözi. A szabályozás fejlődése egyértelműen arra irányult, hogy a bizonyítás lehetőségét megnyissa, ugyanakkor azt szűk keretek között tartsa. A Bpnt. eredeti szabályozása még nem adott kellően világos iránymutatást a bíróság aktív szerepére

vonatkozóan, ami a Pp. háttérszabályainak érvényesüléséhez vezetett, és ezáltal akár automatikus, a kérelmezett passzivitásán alapuló döntéseket eredményezett. A későbbi módosítások – különösen a hivatalbóli bizonyítás lehetőségének kifejezett rögzítése és annak „szükségességi” feltételhez kötése – ezen hiányosságok korrigálását célozták, és egy kiegyensúlyozottabb, a gyermek érdekét is figyelembe vevő bizonyítási modellt kívántak kialakítani.

Azonban az empirikus vizsgálat eredményeinek értékeléséből látható, hogy a jogalkotói szándék csak korlátozott mértékben érvényesült a gyakorlatban. Bár a bíróságok számára adott a lehetőség a hivatalbóli bizonyítás elrendelésére, ezzel a lehetőséggel csak kivételes esetben éltek. A bizonyítás súlypontja továbbra is a felek előadására és az általuk csatolt okirati bizonyítékokra helyeződik, miközben az aktív bírói tényfeltárás – amely a családjogi perekben gyakran meghatározó – a végrehajtási eljárásban háttérbe szorul. Ez a gyakorlat részben az eljárás gyors lefolytatásának követelményével, részben pedig a végrehajtási eljárás funkcionális korlátaival magyarázható, ugyanakkor egyben azt is eredményezi, hogy a tényállás feltárása sok esetben töredékes marad.

Mindez közvetlenül kapcsolódik a disszertáció *második hipotéziséhez*, amely szerint a bíróságok a nemperes eljárás során merítenek a családjogi perek tapasztalataiból. A vizsgált gyakorlat alapján ez a feltevés csak részben igazolható. Bár egyes elemek – különösen a személyes meghallgatás lehetősége – formálisan megjelennek, ezek tényleges alkalmazása ritka, és nem válik a bizonyítás szerves részévé. A bíróságok inkább egy olyan visszafogott bizonyítási modellt követnek, amelyben a peres eljárásokból ismert aktív, konfliktusfeltáró szerep csak kivételesen jelenik meg. Ennek következtében a végrehajtási eljárás nem minden esetben képes kezelni a kapcsolattartási konfliktusok mélyebb, strukturális okait.

Álláspontom szerint ez a helyzet indokoltá teszi a bizonyítási gyakorlat további újragondolását. A jelenlegi szabályozás helyesen törekszik az eljárás gyorsaságának megőrzésére, azonban ennek nem szabad az érdemi igazság feltárásának rovására mennie. Különösen *indokolt lehet* a személyes meghallgatás tudatosabb és gyakoribb alkalmazása, amely – a kutatásban bemutatott esetek alapján – nemcsak bizonyítási, hanem kommunikációs és konfliktuskezelési funkcióval is bírhat. Emellett célszerű lenne a hivatalbóli bizonyítás lehetőségének gyakorlati megerősítése is, különösen azokban az esetekben, amikor a felek előadása önmagában nem teszi lehetővé a gyermek érdekének megfelelő döntés meghozatalát.

A személyes meghallgatás ugyanakkor a tényállás feltárásán túl a felek közötti konfliktus kezelésének lehetőségét is magában hordozhatja, mivel a bíróság közvetlenül érzékelheti a kapcsolattartás megghiúsulásának mögöttes okait és a felek együttműködési készségét. Ez

azonban nem jelentheti a bíróság mediátori szerepének átvételét: a konfliktuskezelő funkció csak a végrehajtási eljárás elsődleges céljához, a kapcsolattartás tényleges biztosításához kapcsolódóan és annak keretei között érvényesülhet.

Az empirikus vizsgálat egy további, különösen jelentős hiányosságra is rámutat. A gyermek véleményének közvetlen feltárása a végrehajtási eljárásban a gyakorlatban egyáltalán nem jelenik meg. A vizsgált ügyek egyikében sem került sor a gyermek személyes meghallgatására vagy bármilyen közvetlen bevonására, így a bíróság döntéseiket kizárólag a felek előadásaira és az általuk csatolt – sokszor kiterjedt, de szükségképpen szubjektív – okirati bizonyítékokra alapozta. Ennek következtében a gyermek álláspontja kizárólag közvetett módon, a szülői narratívákon keresztül jelenik meg, ami a tényállás feltárását torzíthatja.

A végrehajtási eljárás nemperes jellege és a bizonyítás korlátozására irányuló jogalkotói törekvés önmagában nem indokolhatja a gyermek véleményének teljes mellőzését. A gyors és hatékony eljárás követelménye nem járhat azzal, hogy a döntéshozatal a releváns tényállási elemek – így különösen a gyermek saját álláspontja – feltárása nélkül történjen meg. Különösen problematikus ez olyan visszatérő, sorozatos végrehajtási ügyekben, ahol a kapcsolattartás tartós megghiúsulása mögött feltételezhetően a gyermek attitűdje, érzelmi állapota vagy akár befolyásoltsága áll.

Álláspontom szerint ezért indokolt lenne a személyes meghallgatások számának növelése mellett a gyermek meghallgatásának tudatosabb ösztönzése, legalább a szükségesség mérlegelésének kifejezett elvárásával. A gyermek közvetlen bevonása – megfelelő garanciák mellett – nem az eljárás elhúzódását, hanem éppen annak eredményességét szolgálhatja, és hozzájárulhat ahhoz, hogy a végrehajtási eljárás a kapcsolattartás tényleges rendezésére alkalmas eszközzé váljon.

Összességében megállapítható, hogy a bizonyítás szabályozása és gyakorlata közötti eltérés a kapcsolattartás végrehajtási eljárás egyik legkritikusabb pontja. A jogalkotó által kialakított keretek – az előbb kifejtett korrekcióval – alkalmasak lennének egy kiegyensúlyozott, a gyermek érdekét középpontba állító bizonyítási modell működtetésére, azonban ennek tényleges érvényesülése a jogalkalmazás szintjén még nem teljes körű. A továbblépés iránya ezért nem feltétlenül újabb normatív beavatkozás, hanem sokkal inkább a meglévő eszközök tudatosabb és következetesebb alkalmazása lehet.

*A végrehajtási eljárás befejezése és a bírósági döntéshozatal szempontrendszer*e az új eljárásban szintén pozitív irányba mozdult el, amely az azonnali végrehajthatóság következetes érvényesítéséből, valamint a döntési mechanizmus egyértelműbb keretek közé helyezéséből vezethető le. A bíróság a végrehajtást végzéssel,

közvetlenül rendeli el, a fellebbezés halasztó hatályának kizárásával, ami a kapcsolattartás – már sokszor említett – időérzékeny jellegére reflektál.

A szabályok ellenére a vizsgált gyakorlat alapján azonban megállapítható, hogy a döntések formális végrehajthatósága nem minden esetben eredményezi a kapcsolattartás tényleges és tartós megvalósulását, ami tovább erősíti a jogi eszközök korlátait.

A bírósági indokolások elemzése során kirajzolódik, hogy a gyermek legfőbb érdeke a legtöbb esetben érdemi tartalommal jelenik meg a döntéshozatalban. A bíróságok nemcsak a kapcsolattartás tényleges megvalósulását, hanem annak minőségét és a gyermek érzelmi, pszichés állapotára gyakorolt hatását is értékelik. Ez a megközelítés a *harmadik hipotézis* alapvető igazolódását támasztja alá, mivel a gyermek érdeke nem kizárólag elvi szinten, hanem a konkrét ügyek mérlegelési szempontjaként is érvényesül. Ugyanakkor a gyakorlat nem teljesen egységes. Egyes esetekben a döntések inkább a jogszabályi feltételek szűkebb, formális értelmezésére épülnek, ami a harmadik hipotézis érvényesülésének intenzitását részben korlátozza.

A végrehajtás elutasításának esetei különösen jól szemléltetik a bírói mérlegelés kettősségét. Egyrészt megfigyelhető egy célorientált, a kapcsolattartás tényleges működését és a gyermek érdekét előtérbe helyező megközelítés, másrészt jelen van egy erőteljesen formalizált jogértelmezés is, amely a törvényi feltételek szigorú vizsgálatára koncentrál. Ez a kettősség a *negyedik hipotézis* részleges igazolódását támasztja alá. A jogintézmény rendeltetését figyelembe vevő értelmezés kimutatható a gyakorlatban, azonban annak általánossá válása még nem tekinthető lezártnak.

A végrehajtási eljárás felfüggesztésére vonatkozó módosítások – különösen a tizennegyedik életévét betöltött gyermek akaratának hangsúlyos figyelembevételére és a normaszöveg pontosítása – egyértelműen a gyermekközpontú szemlélet erősödését tükrözik. A szabályozás világosabbá válása növeli a jogbiztonságot és a kiszámíthatóságot, miközben lehetőséget teremt a konfliktus érdemi kezelésére. *Álláspontom szerint* ez a változás megerősíti azt az alapvető kiindulópontot, amely a dolgozat egészét végigkísérte: a végrehajtási eljárás nem kizárólag kényszerítő mechanizmusként értelmezhető, hanem olyan eszközrendszerként, amelynek működésében a gyermek érdeke és autonómiája egyre hangsúlyosabb szerepet kap.

Az eljárás második szakaszában alkalmazható *intézkedések* rendszere is jól mutatja a hatásköri változás mögött húzódó jogpolitikai szemléletváltást. Míg a gyámhatósági eljárás alapvetően támogató, preventív logikára épült, addig a bírósági nemperes eljárás egyértelműen erőteljesebb, kényszerítő eszközrendszerként vezetett be. A szabályozás differenciáltabbá vált, és

a jogalkotó célja egy olyan eszköztár kialakítása volt, amely hatékonyabban képes reagálni az önkéntes teljesítés elmaradására.

Ugyanakkor a változások a végrehajtási eljárás hangsúlyát a konfliktuskezelésről a kötelezettség kikényszerítésének irányába terelték. Az empirikus vizsgálat eredményei is azt mutatják, hogy a szigorúbb és szélesebb eszköztár ellenére a jogalkotói célkitűzések csak részben érvényesülnek a gyakorlatban. A bíróságok az intézkedések alkalmazása során kifejezetten visszafogottak, különösen a legsúlyosabb beavatkozások – így a rendőri közreműködés – tekintetében. A pénzbírság ugyan megjelenik a gyakorlatban, azonban jellemzően nem elsődleges eszközként, hanem ismétlődő jogsértések esetén, „második lépcsőben” kerül alkalmazásra. Ez a tendencia arra utal, hogy a bíróságok az eszköztár ellenére továbbra is óvatosan egyensúlyoznak a kikényszerítés és a gyermek érdekének védelme között.

A *második hipotézis* szempontjából ez a terület is árnyalt képet mutat. A családjogi perekből ismert konfliktuskezelő, komplex szemlélet az intézkedések alkalmazásában csak korlátozottan jelenik meg. Bár a jogintézmények alkalmasak lennének egy differenciált, a felek közötti dinamika mélyebb kezelésére, a gyakorlat inkább formalizált és visszafogott. Az intézkedések alkalmazása sok esetben nem épül egységes, tudatosan felépített stratégiára, hanem eseti jelleggel, a konkrét ügghöz igazodva történik. Ennek következtében a végrehajtási eljárás gyakran nem képes tartósan rendezni a felek közötti konfliktusokat, ami az eljárások ismétlődéséhez vezethet.

Meglátásom szerint különösen hangsúlyos kérdés a fokozatosság elvének érvényesülése és annak gyakorlati tartalommal való megtöltése. Bár a jogértelmezés egyértelműen a fokozatosság követelményét emeli ki, a gyakorlatban nem minden esetben látható egy következetesen felépített „lépcsőzetes” szankciórendszer. Indokolt lenne egy olyan tudatosabb jogalkalmazási gyakorlat kialakítása, amely világos sorrendet és logikát követ az intézkedések alkalmazásában, és amelyben az egyes eszközök egymásra épülve szolgálják a kötelezettség teljesítésének előmozdítását.

A pénzbírság és a rendőri közreműködés kapcsán a kutatás egyértelműen rámutat azok korlátaira is. A pénzbírság visszatartó ereje nem minden esetben érvényesül, különösen akkor, ha annak mértéke nem igazodik a kötelezett vagyoni helyzetéhez, míg a rendőri közreműködés alkalmazása – bár formálisan rendelkezésre áll – a gyermek érdekére tekintettel rendkívül szűk körben indokolt. A pénzbírság összegének meghatározásakor ezért indokolt lehet a kötelezett vagyoni és jövedelmi helyzetének a jelenleginél hangsúlyosabb figyelembevétele, annak érdekében, hogy a szankció egyszerre legyen arányos és ténylegesen visszatartó erejű. Ennek vizsgálata ugyanakkor nem igényelheti a nemperes eljárás teljes körű vagyongeltérő

alakítását; főszabály szerint elegendő lehetne a kötelezett erre vonatkozó nyilatkozata, és csak vitatott vagy kirívó esetben lenne indokolt további adatok beszerzése. Mindez azonban azt is jelzi, hogy a kényszerítő eszközök önmagukban nem képesek megoldani a kapcsolattartási konfliktusokat, és hatékonyságuk erősen függ az adott élethelyzet sajátosságaitól.

Összességében megállapítható, hogy az intézkedések rendszere normatív szinten alkalmas lehet a kapcsolattartás érvényesítésének előmozdítására, azonban a gyakorlati alkalmazás során annak hatékonysága korlátozott. A továbblépés iránya ezért nem feltétlenül újabb szankciók bevezetése, hanem a meglévő eszközök tudatosabb, differenciáltabb alkalmazása, valamint azok kiegészítése olyan megoldásokkal – például mediációval vagy kommunikációt támogató eszközökkel –, amelyek képesek kezelni a felek közötti konfliktusok mélyebb okait is.

A *mediáció* a kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárásban sajátos, kiegészítő szerepet tölt be, miközben az eljárás alapvetően kényszerítő logikára épül, a mediáció a konszenzusos konfliktuskezelés lehetőségét kínálja. A jogalkotó ezt a kettősséget tudatosan jeleníti meg, különösen a tizennegyedik életévét betöltött gyermek akaratnyilvánításához kapcsolódó szabályozással, amely a végrehajtás további sorsát kifejezetten a mediáció igénybevételéhez köti. Ez egyértelműen azt jelzi, hogy bizonyos élethelyzetekben – különösen a gyermek autonómiáját érintő kérdésekben – a jogérvényesítés nem kizárólag kényszer útján, hanem a felek közötti kommunikáció helyreállításán keresztül valósítható meg.

A vizsgált gyakorlat ugyanakkor rámutat arra is, hogy a mediáció hatékonysága erősen feltételhez kötött. Bár a kapcsolattartási konfliktusok jelentős része kommunikációs zavarokra vezethető vissza, és ezek kezelésére a mediáció kifejezetten alkalmas lehet, súlyosan elmergesedett viszonyok esetén már korlátozott eredménnyel alkalmazható. *Álláspontom szerint* ezért a mediáció egy differenciáltan alkalmazandó eszközként kellene, hogy megjelenjen. Elsősorban azokban az ügyekben lehet hatékony, ahol a felek között még fennáll az együttműködés minimális szintje, míg tartósan konfliktusos helyzetekben a hangsúly inkább a kapcsolattartás újraszabályozására vagy egyéb beavatkozásokra helyeződik.

A *külföldi kapcsolattartási határozatok végrehajtása* a hazai rendszerhez képest többlet-dimenzióval rendelkezik, ugyanis a nemzeti eljárási szabályok alkalmazása mellett figyelembe kell venni az uniós jog – különösen a Brüsszel IIb rendelet – által meghatározott kereteket is. A szabályozás egyik legjelentősebb újítása az exequatur eltörlése, amely lehetővé teszi, hogy a más tagállamban hozott kapcsolattartási határozatok közvetlenül, külön végrehajthatóvá nyilvánítás nélkül érvényesíthetők legyenek. Ez jelentős gyorsulást eredményez a végrehajtásban, ugyanakkor fokozott felelősséget is ró a nemzeti bíróságokra, hiszen a végrehajtás során a gyermek aktuális helyzetét is értékelniük kell.

A hazai szabályozás – különösen a Bpnt. módosításai révén – a rendelet szabályait úgy illeszti be a magyar jogba, hogy megőrzi a végrehajtási eljárás alapstruktúráját, ugyanakkor speciális garanciákat épít be. Ilyen például a végrehajtás felfüggesztésének vagy megszüntetésének lehetősége, ha a határozat végrehajtása a gyermek számára súlyos kockázattal járna. Ez jól mutatja a szabályozás kettős célját, vagyis egyrészt biztosítani a határozatok határon átnyúló, hatékony érvényesülését, másrészt fenntartani azt a gyermekközpontú szemléletet, amely a végrehajtás során is elsődleges viszonyítási pontként jelenik meg.

A hazai és külföldi kapcsolattartási határozatok végrehajtását követően megvizsgálásra került, hogy *kapcsolattartás végrehajtásának tartós sikertelensége esetén a jogrendszerben milyen egyéb lehetőség állnak* rendelkezésre. A jogalkotó több, egymásra épülő reakcióval válaszol, amelyek közül elsődlegesen a családjogi eszközök kerülnek előtérbe. A leginkább gyermekközpontú megoldást a kapcsolattartás tartalmi újraszabályozása jelenti, amelyre a Polgári Törvénykönyv alapján van lehetőség, szükség esetén akár a szülői felügyeleti viszonyok átrendezésével együtt.

Amennyiben a családjogi eszközök sem vezetnek eredményre, a jogrendszer további – már inkább kivételes jellegű – reakciókat is lehetővé tesz. Ide tartozik a kártérítési felelősség érvényesítése, a személyiségi jogi igényérvényesítés korlátozott lehetősége, valamint végső esetben a büntetőjogi beavatkozás, különösen a Büntető Törvénykönyv szerinti kapcsolattartás akadályozásának tényállása. Ezek az eszközök azonban már nem a kapcsolat helyreállítását, hanem a jogsértő magatartás szankcionálását szolgálják, ezért alkalmazásuk csak ultima ratio jelleggel indokolt. Összességében a rendszer logikája egyértelmű: a hangsúly az együttműködés helyreállításán és a gyermek érdekét leginkább szolgáló megoldás megtalálásán van, míg a represszív eszközök csak akkor kerülnek előtérbe, ha minden más lehetőség kimerült.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Az értekezés zárógondolatainak megfogalmazásakor szükségszerűen vissza kell térni ahhoz az alapvető kérdéshez, amely már az előszóban is megjelent: vajon a kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárás képes-e betölteni azt a szerepet, amelyet a jogalkotó és a jogalkalmazás egyaránt elvár tőle, vagyis képes-e valódi eszközként szolgálni a gyermek és a különélő szülő közötti kapcsolat fenntartásában, helyreállításában és minőségének megőrzésében.

Az Edith Eva Eger író nő idézetével megnyitott értelmezési keret – amely a veszteség és a megmaradt érték közötti választás lehetőségére irányítja a figyelmet – a vizsgálat eredményeinek fényében különös jelentőséget nyer. A jog ugyanis ebben az összefüggésben olyan döntési mechanizmus, amelynek minden egyes eleme – a szabályozástól a konkrét bírói döntésekig – azt befolyásolja, hogy a felek és különösen a gyermek számára mi marad meg egy felbomlott családi kapcsolatból vagy hogyan képes rendezni a hagyományos értelemben vett családi kapcsolat hiányát és az ezekből fakadó problémákat.

A dolgozat elején idézett gondolat is – amely a kapcsolattartás intézményét a jogi konstrukció mellett, élő emberi viszonyrendszerként ragadja meg – végigkíséri az egész disszertációt. Az elemzés során ugyanis mindvégig az volt érzékelhető, hogy a kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárás kettős természetű. Egyszerre kötött, formalizált jogi mechanizmus, és egyben olyan élethelyzetek kezelési tere, amelyek mélyen emberiek, gyakran konfliktusokkal terheltek, és amelyekben a jog csak korlátozottan képes valódi megoldást kínálni. A dolgozat kiindulópontjául szolgáló felvetés – miszerint a jogi szabályozás és a valós élethelyzetek között szükségképpen feszültség áll fenn – a kutatás eredményei alapján megerősítést nyert.

A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtásának szabályozása az elmúlt években jelentős fejlődésen ment keresztül. A jogalkotó egyértelmű törekvése volt, hogy a korábbi, gyámhatósági modellhez képest egy hatékonyabb, gyorsabb és egyben differenciáltabb eszközrendszert hozzon létre. A bírósági nemperes eljárás bevezetése, valamint a nemzetközi dimenzióban a határozatok szabad mozgását biztosító uniós szabályozás mind azt a célt szolgálják, hogy a kapcsolattartás ténylegesen megvalósulhasson. A normatív szinten megjelenő előrelépések ugyanakkor nem minden esetben járnak együtt a gyakorlati hatékonyság azonos mértékű növekedésével. A vizsgált ügyek alapján kirajzolódó kép azt mutatja, hogy a jogi eszközök alkalmazása sokszor inkább reagál a kialakult konfliktusokra, mintsem képes lenne azokat érdemben feloldani.

A bizonyítás, az intézkedések és a végrehajtási mechanizmusok vizsgálata egyaránt rámutatott arra, hogy a bíróságok mozgástere sajátos módon korlátozott. A végrehajtási eljárás keretei nem teszik lehetővé a jogviszony tartalmi újragondolását, így a bíróság alapvetően a már fennálló döntés érvényesítésére szorítkozik. Ebből következően a bizonyítás is szűkebb, az eljárás gyorsasága pedig sok esetben a tényállás mélyebb feltárásának rovására megy. A hivatalbóli bizonyítás lehetőségének normatív megjelenése fontos előrelépés, azonban a gyakorlatban visszafogottan érvényesül. Hasonlóképpen, a személyes meghallgatás – amely alkalmas lehetne a konfliktusok oldására – csak kivételesen jelenik meg, miközben annak potenciális jelentősége a vizsgált esetek alapján egyértelműen kirajzolódik.

A végrehajtási eljárás második szakaszában megjelenő intézkedések – különösen a pénzbírság és a rendőri közreműködés – alkalmazása kapcsán is az a következtetés vonható le, hogy ezek hatékonysága korlátozott. Az intézkedések képesek lehetnek a jogsértő magatartás jelzésére és bizonyos esetekben visszatartó erővel is bírhatnak, azonban nem alkalmasak a felek közötti mélyebb konfliktusok kezelésére. A kapcsolattartási ügyek sajátossága ugyanis abban rejlik, hogy a jogsértés gyakran nem csak egy egyszeri magatartásban, hanem tartós kommunikációs és érzelmi zavarokban gyökerezik. Ezek kezelése pedig túlmutat a klasszikus végrehajtási eszközök hatókörén.

E felismerés különösen hangsúlyossá válik a végrehajtás sikertelenségének eseteiben. A dolgozat rámutatott arra, hogy ilyenkor a jogrendszer szükségképpen „szintet vált”: a végrehajtási mechanizmusok helyét a családjogi újraszabályozás, szélsőséges esetben pedig más jogágak – így a kártérítési, személyiségi jogi vagy akár büntetőjogi eszközök – veszik át. Ez a többrétegű reakciórendszer ugyan lehetőséget biztosít a differenciált beavatkozásra, mégis azt mutatja, hogy a végrehajtási eljárás önmagában nem tekinthető zárt, önmagában elegendő megoldási keretnek.

Kiemelendő a téma nemzetközi dimenziójának jelentősége is. A határon átnyúló ügyekben a jogrendszerek közötti együttműködés és a kölcsönös bizalom kulcsszerepet játszik. Az új uniós szabályozás egyértelműen a hatékonyság irányába mozdult el, ugyanakkor a gyermek legfőbb érdekének hangsúlyozása azt is jelzi, hogy a végrehajtás nem tekinthet el ettől. A gyermek érdeke dinamikus kategória, amely az eljárás minden szakaszában értelmezést igényel, és amely adott esetben még a végrehajtás korlátozását is indokolhatja.

A dolgozat egyik legfontosabb tanulsága, hogy a kapcsolattartási konfliktusok kezelése nem redukálható tisztán jogi kérdéssé. Bár a jogi szabályozás elengedhetetlen keretet biztosít, a konfliktusok valódi feloldása sok esetben a jogon kívüli eszközöktől – mindenekelőtt a kommunikáció helyreállításától és a felek együttműködési hajlandóságától – függ. Ebben a

körben különös jelentősége van a mediációnak, amely képes lehet hidat képezni a formális eljárások és a felek valós igényei között. A mediáció sem univerzális megoldás, hiszen hatékonysága nagymértékben függ a felek attitűdjétől és a konfliktus természetétől.

Kiemelten fontos hangsúlyozni azt, hogy a vizsgálat mindvégig tudatában volt a végrehajtási eljárás rendszertani helyének és funkcionális korlátainak. A kapcsolattartás tartalmi rendezésének elsődleges eszköze nem a végrehajtás, hanem a kapcsolattartásra vonatkozó határozat módosítása iránti eljárás, amely lehetőséget biztosít a megváltozott életkörülményekhez igazodó, a gyermek érdekét leginkább szolgáló új szabályozás kialakítására. A végrehajtási eljárás ezzel szemben szükségképpen szűkebb keretek között mozog, feladata nem a jogviszony újraszabályozása, hanem a már meghozott döntés érvényesítése. Ebből következően a végrehajtás nem alkalmas arra, hogy önmagában orvosolja a kapcsolattartási konfliktusok mögött meghúzódó strukturális problémákat, és nem is várható el tőle, hogy a családjogi perek funkcióját átvegye.

Álláspontom szerint azonban mindez nem zárja ki, hogy a végrehajtási eljárás – saját keretein belül – nagyobb hangsúlyt fektessen a felek közötti konfliktusok kezelésére. A kutatás eredményei alapján ugyanis az látható, hogy a végrehajtás sikertelensége sok esetben éppen abból fakad, hogy a felek közötti együttműködési zavarok érintetlenek maradnak. Amennyiben a bíróság – például a személyes meghallgatás tudatosabb alkalmazásával, a kommunikáció ösztönzésével vagy a mediáció irányába történő tereléssel – nagyobb teret adna a konfliktusok feltárásának és oldásának, úgy a végrehajtás esélyt kap arra, hogy ne csak formálisan, hanem ténylegesen is eredményesebbé válhatna. Ez a megközelítés nem a végrehajtási eljárás funkciójának átértelmezését jelentené, hanem annak felismerését, hogy a jogi kényszer hatékonysága szorosan összefügg a mögöttes emberi viszonyok alakulásával.

Visszatérve a dolgozat elején megfogalmazott gondolathoz, megállapítható, hogy a kapcsolattartás végrehajtása a jogérvényesítési kérdésen túl, egy olyan érzékeny terület, ahol a jog, az emberi kapcsolatok és a gyermek érdekeinek metszéspontja jelenik meg. A jog képes kereteket adni, ösztönözni, szankcionálni, de nem képes önmagában pótolni az együttműködést és a bizalmat. Éppen ezért a kapcsolattartás végrehajtásának hatékonysága végső soron nem kizárólag a szabályozás minőségétől, hanem annak alkalmazásától, valamint a felek magatartásától is függ.

A dolgozat zárásaként ezért az a következtetés vonható le, hogy a jövőbeni fejlődés iránya egyrészt a jogi eszköztár további bővítésében keresendő, másrészt abban is, hogy a meglévő eszközök miként képesek jobban igazodni a kapcsolattartási konfliktusok valós természetéhez. A gyermek legfőbb érdekének érvényesítése csak akkor valósulhat meg ténylegesen, ha a jog

reagál a konfliktusokra és – amennyire lehetséges – hozzájárul azok megelőzéséhez és feloldásához is.

Végezetül kitérnék arra az idézetre, amelyet a tanulmány elején ismertettem. Amellett, hogy az élet minden területére általános érvényűnek tartom, a téma szempontjából is hatalmas jelentőséggel bír. Nézőpontom szerint a kapcsolattartás egyik serpenyőjében nagyon sok esetben egy elvesztett, megromlott házasság vagy élettársi kapcsolat, de mindenképpen egy hosszabb-rövidebb ideig tartó emberi kapcsolat áll, a másikban pedig egy különélő szülő és a gyermeke közötti kapcsolat. Mérlegelés alá kell venni azt a kardinális kérdést, hogy az elvesztett szülők közötti kapcsolat, vagy a még meglévő szülő-gyermek közötti kapcsolat a hangsúlyosabb? Az idézet útmutatást ad arra, hogy ez utóbbi a meghatározó.

Korántsem jelenthető ki biztonsággal, hogy a különélő szülő és gyermeke kapcsolatának fenntartását valóban jogi eszközökkel lehetne biztosítani. Vannak olyan helyzetek, amikor nem lehetséges a jogi rendezés, s ilyen esetben a gyermekért közösen felelősséget érző felnőtteknek egymás között lenne célszerű megállapodniuk egy olyan időpontban, amely mindenkinek megfelel, és olyan részletszabályokban, amely az ő kapcsolatuk sajátosságához igazodik. A jognak azonban az a feladata, hogy lekövesse az élet minden apró részletét, és azt keretek közé szorítsa, így törekednünk kell arra, hogy ezen elv mentén a jogkereső állampolgár a lehető legjobban szabályozott alkalmazandó jogot megtalálhassa a problémájára.

SUMMARY

This doctoral dissertation examines the legal regulation of contact between a child and a non-resident parent, with a particular focus on the judicial enforcement of contact orders in non-contentious proceedings and the related case law. The research is motivated by the recognition that contact disputes represent one of the most sensitive and complex areas of family law, where legal norms intersect with deeply personal human relationships.

The primary objective of the dissertation is to assess whether the current Hungarian legal framework – especially following the 2020 reform transferring enforcement proceedings from guardianship authorities to the courts – can ensure the effective realization of contact rights. The research also explores how the Debrecen District Court interprets key legal concepts, how enforcement mechanisms function in practice, and to what extent the procedure serves the best interests of the child, which constitutes the central guiding principle of the analysis.

Methodologically, the dissertation combines doctrinal legal analysis with empirical research. It examines domestic, European Union, and international legal sources, while also analyzing judicial practice through case law and court file research conducted at the Debrecen District Court. This dual approach allows for a comprehensive evaluation of both the normative framework and its practical implementation.

The findings demonstrate that the transfer of competence to the courts has resulted in a more structured, predictable and professionally grounded enforcement system. The findings provide partial support for these assumptions. Elements of purpose-oriented interpretation and family-law-sensitive reasoning can be identified, although the practice examined is not uniform and retains formalistic features.

At the same time, the dissertation highlights several persistent challenges. The concept of fault remains difficult to define and is interpreted flexibly in practice, often resulting in a distinct family-law-specific approach. The evidentiary process is inherently complex, relying heavily on personal statements and behavioural patterns rather than objective proof. Although the legal framework increasingly recognises the importance of the child's views, no child was heard directly in the cases examined, which the dissertation identifies as a significant practical limitation.

Regarding enforcement measures – such as financial penalties or police assistance – the research concludes that these tools are only partially effective. Although they may compel compliance in certain cases, they frequently fail to address the underlying interpersonal conflict

and may even exacerbate tensions between parents. As a result, enforcement procedures often achieve only formal compliance, without ensuring the long-term sustainability of contact.

A central conclusion of the dissertation is that the enforcement of contact orders has inherent structural limits. Legal coercion alone cannot restore trust or cooperation between parents, nor can it fully guarantee the child's right to meaningful contact. Consequently, the effectiveness of the system depends not only on legal mechanisms but also on the integration of flexible, child-centered and conflict-sensitive approaches, including mediation and enhanced judicial discretion.

Overall, the dissertation argues that while the current legal framework represents a significant improvement, it must be understood as part of a broader system in which law, human relationships, and the best interests of the child are in constant interaction. The future development of this field should therefore focus on strengthening this balance, ensuring that enforcement serves not only compliance, but also the preservation of the parent-child relationship in a substantive sense.

Forrásjegyzék

Irodalomjegyzék

1. BARZÓ Tímea, *A különélő szülő kapcsolattartási jogát ellehetetlenítő szülői magatartás polgári jogi és büntetőjogi jogkövetkezményei*, Miskolci Jogi Szemle, 2019/14. 2. különszám 1. kötet
2. BÉKY Ágnes Enikő, *A gyermekek szerepe a családi jogi mediációban, különös figyelemmel az ítélőképesség kérdésére*, Jogelméleti szemle, 2013/1.
3. BENCZE Lászlóné – CSÁNITZNÉ CSIKY Ilona – CSIKY Ottó: *A házasság megkötése, felbontása. A házastársi tartás*, HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 1999.
4. BODONY István, BELOVICS Ervin – POLT Péter (szerk.), *A Büntető Törvénykönyv kommentárja*, ORAC Kiadó, Budapest, 2025.
5. BOROS Zsuzsa – KATONÁNÉ PEHR Erika – KÖRÖS András – MAKAI Katalin – SZEIBERT Orsolya, KÖRÖS András (szerk.), *Polgári Jog Családjog, Az új Ptk. magyarázata III/VI.*, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2014.
6. CSAPUCHA Bernadett, *Büntetőjogi beavatkozás a kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása esetén*, Iustum Aequum Salutare, 2020/2.
7. DAKA Marija, *Az Emberi Jogok Európai Egyezménye és az Európai Unió alapjogvédelmi rendszerének összefüggései – konvergencia és divergencia az európai jogi térben*, Doktori Értekezés, Pécs, 2021.
8. DÖME Attila, *A bizonyítás vezérelhetősége a polgári perben*, Jogtudományi Közlöny, 2021/4.
9. FAZEKAS Ágota, *A gyermeki jogok érvényesülése az új Polgári törvénykönyv Családjogi könyvében*, Pro Futuro, 2016/2.
10. FILÓ Erika – KATONÁNÉ PEHR Erika, *Gyermei jogok, szülői felelősség és gyermekvédelem*, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2015.
11. GONDÁN-EVETOVITS Andrea, *A személyi állapotot érintő perek szabályozásának legutóbbi módosítása és annak értékelése az elsőfokú bíró szemszögéből*, Családi Jog, 2021/3.
12. GÖNCZI Barbara, *A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás, mint új nemperes eljárás*, In.: BALOGH Judit – SZIKORA Veronika (szerk.), *Díjnyertes gondolatok, Tanulmányok a 35. OTDK Állam- és Jogtudományi Szekciójának első helyezett szerzőitől*, Debrecen, 2021.
13. GÖNCZI Barbara, *Bridging Jurisdictions - Enforcing Access Rights under the Brussels IIb Regulation*, Debreceni Jogi Műhely, 2024/1-2.
14. GRÁD András - NISZTOR Mária, *Objektív vagy szubjektív - újabb kérdőjelek az igazságügyi pszichológus szakértői vélemények megbízhatósága terén*, Családi Jog, 2022/3.

15. GYENGÉNÉ NAGY Márta, *A megújulás küszöbén. A joggyakorlat hatása az átdolgozott Brüsszel IIa rendeletre*, Családi Jog, 2021/4.
16. GYURKÓ Szilvia, *A házassági bontóperek lélektana és a gyermekjogok érvényesülése váláskor*, Családi Jog, 2015/2.
17. HARMATI Erika – VÖLCSEY Balázs, *Új nemperes eljárás a bíróságok hatáskörében: a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás*, Családi Jog, 2020/1.
18. HEGEDŰS Andrea, *Polgári Jog, Családi Jog*, R.I.M.Á.K. Kiadó, Szeged, 2019.
19. HEGEDŰS Ákos, *A személyi állapotot érintő perek legújabb koncepcionális változásai*, Iustum Aequum Salutare, 2022/3., 192.
20. JANCsó-BAK Anikó, *A szülői felügyeleti jog gyakorlása a régi és az új családjogi szabályozásban*, Szakdolgozat, Miskolc, 2015.
21. KLISICS Diána, *Mediáció családjogi ügyekben –a gyökerekről és a sajátosságokról*, Díké A Márkus Dezső összehasonlító jogtörténeti kutatócsoport folyóirata, 2019/1.
22. KÓCZIÁN Lilla, *Az elvált szülő felelőssége – a szülői felügyeleti jog és a kapcsolattartás rendezése a tárgyalóteremtől a közvetítőig*, Themis, Az ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola elektronikus folyóirata, 2020 december
23. KÓCZIÁN Lilla, *Családjogi mediáció, különös tekintettel a kapcsolattartási ügyekre*, In.: FAZEKAS Marianna (szerk.), *Jogi Tanulmányok*, Budapest, 2016.
24. KÓNYA István (szerk.), *Magyar Büntetőjog I-III. - új Btk. - Kommentár a gyakorlat számára*, 4. kiadás, ORAC Kiadó, Budapest, 2025.
25. KRISTON Edit, *A gyermek érdeke a családjogi perek hazai joggyakorlatának aktualitásai tükrében*, Magyar Jog, 72. évfolyam, 2025/12.
26. KURUCZ Mária – CZELLECH Botond, *A határon átnyúló szülői felelősségi és jogellenes gyermekelviteli ügyek új európai uniós szabályozása (1. rész)*, Családi Jog, 2022/1.
27. KURUCZ Mária – CZELLECH Botond, *A határon átnyúló szülői felelősségi és jogellenes gyermekelviteli ügyek új európai uniós szabályozása (2. rész)*, Családi Jog, 2022/2.
28. LANTAI Csilla, *Negyedik könyv – Családi jog*, In.: OSZTOVITS András (szerk.), *A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja II. kötet*, Opten Informatikai Kft, Budapest, 2014.
29. LÁPOSSY Attila, *A különélő szülők helyzete és jogainak érvényesülése a magyar alapjogi gyakorlatban*, Családi Jog, 2022/4.
30. Lilla GARAYOVÁ, *Parental Responsibility – a Rose by any Other Name... Terminology and Content*, *Central European Journal of Comparative Law*, Volume IV. 2023.

31. MAKAI Katalin - NYÍRŐNÉ KISS Ildikó, XXXV. Fejezet - *Szülői felügyelettel kapcsolatos és kapcsolattartási perek*, In: GELENCSEI Dániel (szerk.), *Pp. kommentár (2026) - Polgári eljárásjog I-II. - új Pp. - Kommentár a gyakorlat számára*, Negyedik Kiadás, ORAC Kiadó, Budapest, 2026
32. MENTUSZNÉ TERÉK Irén, *A kapcsolattartás végrehajtásának jogi és nem jogi eszközei a gyámhatósági munkában*, Családi Jog, 2012/2.
33. MOLNÁR Judit, *A fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmek feletti hatósági kontroll terjedelme a jogszabály változások tükrében*, Jogtudományi Közlöny, 2014/5.
34. MOLNÁR Sarolta, *Személyiségi jogok gyakorlati dilemmái a családi jogban*, Iustum Aequum Salutare, 21. évfolyam, 2025/1.
35. MURÁNYI Fanni, *A gyermek meghallgatáshoz való jogának érvényesülése a jogellenes gyermekelviteli eljárásban*, Themis, Az ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola elektronikus folyóirata, Tanulmányok a családról és a gyermekekről, Különszám 2020.
36. NASZLADI Georgina, *A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga, valamint a szülők neveléshez való joga az Alkotmánybíróság gyakorlatában*, Alkotmánybírósági Szemle, 2025/2.
37. NÉMETH Rita, *Az igazságügyi pszichológiai vizsgálatok szerepe a családjogi perekben az új igazságügyi módszertani levél tükrében*, Mindennapi családjog – Fókuszban a gyermek, A Családi jog folyóirat éves konferenciája gyakorló szakembereknek, Budapest, 2021. november 4.
38. PÁL Szilvia, *A kapcsolattartási jog a személyiségi jogok egén – csillag vagy fecske?*, Családi jog, 2014/2.
39. PÁL Szilvia, *Személyiségi jog-e a kapcsolattartási jog? Az ítélőtáblai és a kúriai gyakorlat kérdései - "a csillagoktól a tengerfenéig"*, Családi Jog, 2021/3.
40. PRIBULA László, *A polgári perrendtartás megvalósult hatásköri modelljének értékelése - a történeti fejlődés tükrében*, Jogtudományi Közlöny, 2020/1.
41. PUNGOR Viktória Katalin, *Kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás a koronavírus-járvány miatt kihirdetett veszélyhelyzet(ek) idején*, Családi Jog, 2021/2.
42. RAFFAI Katalin, *A gyermek legfőbb érdekének érvényesülése a magyar nemzetközi magánjogban*, In: „Ad imaginem et similitudinem nostram”. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának Könyvei. Tanulmányok (51). Pázmány Press, Budapest, 2024.

43. RAFFAI Katalin, *Megállapodás a joghatóságról és a kikötött joghatóság a szülői felelősségi ügyekben, A felek korlátozott autonómiája a Brüsszel IIa és Brüsszel IIb rendeletek hatálya alatt*, Iustum Aequum Salutare XIX. évfolyam, 3. szám 2023.
44. REIDERNE Bánki Erika, *A gyermek érdeke a felbomló családban*, Doktori értekezés, Győr, 2014.
45. REIDERNE Bánki Erika, *A kapcsolattartás - jog vagy kötelezettség?*, Jog-Állam-Politika, 2020., Különszám
46. REPPONI Felícia Laura, *A gyermekkel való kapcsolattartás mint jog és kötelezettség – a szülői attitűdök és az önhiba értelmezési lehetőségei a kapcsolódó eljárásokban*, Jogelméleti Szemle, 2021/4.
47. SANTAVECZ Beatrix - SIMON Károly László, *A kapcsolattartás kifürkészhetetlen útjai - párhuzamosságok és metszéspontok a bíróság és a gyámhatóság jogalkalmazásában*, Családi Jog, 2026/2.
48. SOMFAI Balázs, *A Gyermekek Jogairól szóló Egyezmény egyes rendelkezései a hazai jogszabályokban*, JURA, 2010/1.
49. SOMFAI Balázs, *A gyermek legfőbb érdeke, mint eljárási alapelv*, In.: SOMFAI Balázs (szerk.), *Ünnepi tanulmánykötet Filó Erika kandidátusi egyetemi docens 70. születésnapjára*, PTE ÁJK, Pécs, 2010.
50. SOMFAI Balázs, *Kapcsolattartás, mint a gyermek emberi joga*, Doktori értekezés, Pécs, 2006.
51. SOMFAI Balázs, *Kapcsolattartás, mint a gyermek emberi joga*, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2009.
52. SZABÓ Anikó, *A gyermek szerepe a családjogi mediációban*, In.: GLAVANITS Judit (szerk.), *Bíró és mediátor válogatott tanulmányok a közvetítői eljárás elméleti és gyakorlati kérdéseiről*, UNIVERSITAS-GYŐR Nonprofit Kft. Győr, 2020.
53. SZEIBERT Orsolya, *A COVID-19-járvány hatása a gyermek és a különélő szülő kapcsolattartására – családjogi és gyermekjogi vetületek*, In: GÁRDOS-OROSZ Fruzsina – LŐRINCZ Viktor Olivér (szerk.), *JOGI DIAGNÓZISOK II. A COVID-19-világjárvány hatásai a jogrendszerre*, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2022.
54. SZEIBERT Orsolya, *A családjogi harmonizáció kérdései és lehetőségei Európában*, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2014.
55. SZEIBERT Orsolya, *A gyermek a COVID-19 járvány idején – gyermekjogi, gyermekvédelmi és családjogi ajánlások*, Családi Jog, 2020/3.
56. SZEIBERT Orsolya, *Családi Jog*, ELTE EÖTVÖS KIADÓ, Budapest, 2019.

57. SZEIBERT Orsolya, *Human Rights During the COVID-19 Pandemic in Hungary with Special Regard to the Right to Have Contact*, MEDICINE, LAW & SOCIETY, Vol. 14, No. 2, October 2021.
58. SZEIBERT Orsolya, *Joghatósági rendelkezések és a gyermek legfőbb érdeke a Brüsszel IIa és a Brüsszel IIb rendeletben – a Gyermekjogi Egyezmény követelményeinek tükrében*, Iustum Aequum Salutare, XIX. évfolyam 3. szám, 2023.
59. SZEIBERT Orsolya, *Kapcsolattartás a gyermek és a különélő szülő között, különös tekintettel az alkotmánybírósági és ombudsmani gyakorlatra*, In.: KESERŰ Barna Arnold – KÖHIDI Ákos (szerk.), *Tanulmányok a 65 éves Lenkovics Barnabás tiszteletére*, Eötvös József Könyv- és Lapkiadó Bt., valamint a Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kara, 2015.
60. SZENDRŐI Anna, *A szülő és a gyermek közötti kapcsolattartás alapjogi és személyiségi jogi vetülete*, Pro Futuro, IX. évfolyam 2. szám, 2019.
61. SZENDRŐI Anna – VARGA Nelli, *A családjog helye a jogrendszerben - elméleti alapok és európai összefüggések*, Debreceni Jogi Műhely, 2025/3-4.
62. TAKÁCS Andrea, *Gondolatok az elsőfokú családjogi bírák munkájáról*, Családi Jog, 2007/4.
63. Tapio Pauli Aleksi KOIVULA, *Parental Equality in the European Human Rights Regime: Does European Human Rights Law Allow for Mothers and Fathers to be Evaluated by Different Standards in the Context of Custody Disputes?*, Family&Law, 2023.
64. Tooba ABBASI – Valentina ANDRAŠEK – Branislava ARAĐAN – Adrienne BARNETT – Kim FAWCETT – Kristina KULIĆ – Lara DIMITRIJEVIĆ – PAP Enikő – Britta SCHLICHTING – Irmes SCHWAGER – Sibylle STOTZ (szerk.), *A biztonság mint a gyermek legfőbb érdeke – Az áldozatbarát bírói gyakorlat eszköztára a szülői felügyeleti és kapcsolattartási ügyekhez*, WAVE – Women against Violence Europe Kiadó, Bécs, 2023.
65. TÓTH Barbara, *A Brüsszel IIa rendelet szülői felelősséget és a jogellenes gyermekelvitelt érintő felülvizsgálata*, Multidiszciplináris tudományok, A Miskolci Egyetem intelligens szakosodást segítő intézményfejlesztéséhez kapcsolódó különszám, XI. évfolyam 2. szám, 2021.
66. UDVARY Sándor, *Az első Pp. novella hatása az elsőfokú eljárásra*, Jogtudományi Közlöny, 2021/3.
67. UDVARY Sándor, *Polgári eljárásjog*, Patrocinium Kiadó, Budapest, 2018.
68. VAJDA Andrea, *A kapcsolattartásra vonatkozó határozatok végrehajtásának egyes kérdései - a Zalaegerszegi Törvényszék joggyakorlatának áttekintése alapján*, Családi Jog, 2022/3.
69. VÉKÁS Lajos (szerk.), *A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal*, Complex Kiadó, Budapest, 2013.

70. VISONTAI-SZABÓ Katalin, *A gyermek jogainak érvényesülése a határokon átnyúló gyermekelviteli jogvitákban*, Magyar Jog, LXVIII. évfolyam 5. szám, 2021. május
71. VISONTAI-SZABÓ Katalin, *A gyermek kapcsolattartáshoz való jogának érvényesülése világjárvány idején*, In.: FARKAS Csaba – GÖRÖG Márta – HEGEDŰS Andrea – KAPRINAY Zsófia – PÁKOZDI Zita – VARGA Imre (szerk.), *Ünnepi kötet Dr. Szabó Imre egyetemi tanár 70. születésnapjára*, Acta Universitatis Szegediensis: forum: acta juridica et politica, XI. évfolyam 3. szám, Szeged, 2021.
72. VISONTAI-SZABÓ Katalin, *A szülői felügyeleti jogok gyakorlása rendezésének jogi keretei, pszichológiai háttere és problémái*, Doktori értekezés, Szeged, 2014.
73. VISONTAI-SZABÓ Katalin, *Hogy mondjam el, hogy te is megérted?*, Családi Jog, 2018/1.
74. VISONTAI-SZABÓ Katalin, *Szülő – gyermek kapcsolattartás végrehajtása koronavírus járvány idején*, In.: A Magyar Tudomány Napja a Délvidéken 2020. Vajdasági Magyar Tudományos Társaság, Újvidék
75. VÖLCSEY Balázs, *A szülői felügyeleti jog megszüntetésének perjogi kérdései és a családjogi felróhatóság*, Családi Jog, 2017/2.
76. WELLMANN György (főszerk.) – KÖRÖS András (Ptk. Negyedik Könyv szerk.), *Polgári Jog I. – új Ptk. – Kommentár a gyakorlat számára*, ORAC Kiadó Kft., Budapest, 2025.
77. WOPERA Zsuzsa (szerk.), *A Brüsszel IIb rendelet kommentárja, A határon átnyúló házassági és szülői felelősséggel kapcsolatos eljárások, jogellenes gyermekelviteli ügyek*, ORAC Kiadó Kft., Budapest, 2023.
78. WOPERA Zsuzsa, *A dogmatika vagy a gyakorlat elsőbbsége?*, In.: FARKAS Csaba – GÖRÖG Márta – HEGEDŰS Andrea – KAPRINAY Zsófia – PÁKOZDI Zita – VARGA Imre (szerk.), *Ünnepi kötet Dr. Szabó Imre egyetemi tanár 70. születésnapjára*, Acta Universitatis Szegediensis: forum: acta juridica et politica, XI. évfolyam 3. szám, Szeged
79. WOPERA Zsuzsa, *Az uniós jog hatása a határokon átnyúló családjogi ügyekre – fogalmi zavarok*, In.: Iustum Aequum Salutare X. évfolyam 2. szám, 2014.
80. WOPERA Zsuzsa, *Az uniós jog válaszai a nemzetközi párok házasság felbontását érintő aktuális kérdésekre*, Miskolci Jogi Szemle, 2022/1.
81. WOPERA Zsuzsa, *Gyermekek központú végrehajtás szülői felelősséget érintő ügyekben határon innen és túl*, In.: WOPERA Zsuzsa – NAGY Adrienn (szerk.), *A végrehajtási jog aktuális kérdései*, Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, Budapest, 2025.
82. WOPERA Zsuzsa, *Mégis kinek az érdeke? A különélő szülők együttműködése a közös szülői felügyelet gyakorlása során*, Magyar Jog, 2026/3.

83. WOPERA Zsuzsa, *The best interests of the child as the guiding principle for the enforcement of cross-border parental responsibility cases*, Gazdasági Jog, 2025. Különszám

Internetes források

84. ÁDÁMKÓ Viktória, *A kapcsolattartásra vonatkozó határozat bírósági végrehajtásának gyakorlati kihívásai*, Jogi Fórum, 2023., elérhető: [adamko-viktoria_kapcsolattartas-vegrehajta_cimlappal.pdf](#) (letöltés dátuma: 2026.02.14.)
85. *Bíróságtól kérhető a kapcsolattartásról szóló határozatok végrehajtása*, 2020., <https://jogaszvilag.hu/napi/birosagtol-kerheto-a-kapcsolattartasrol-szolo-hatarozatok-vegrehajta/> (letöltés dátuma: 2026.02.15.)
86. DÉNESNÉ Orcsik Judit, *A gyermekkel való kapcsolattartás nem csak jog, hanem kötelezettség is*, Jogászvilág, 2016., <https://jogaszvilag.hu/szakma/a-gyermekkel-valo-kapcsolattartas-nem-csak-jog-hanem-kotelezettseg-is/> (letöltés dátuma: 2026.02.15.)
87. *Első nap megérkezett az első kérelem – vasárnap óta a bíróságtól kell kérni a kapcsolattartásra vonatkozó határozatok végrehajtását*, 2020., elérhető: <https://birosag.hu/hirek/kategoria/ugyfeleknek/elso-nap-megerkezett-az-elso-kerelem-vasarnap-ota-birosagtol-kell-kerni> (letöltés dátuma: 2026.02.15.)
88. GÖNCZI Barbara, *Kinek a felelőssége?*, Arsboni, 2019., elérhető: <https://arsboni.hu/kinek-a-felelossege/> (letöltés dátuma: 2026.02.15.)
89. *Gyermekkel való kapcsolattartásra vonatkozó határozatok végrehajtása – Több kérelem is érkezett*, 2020., elérhető: <https://birosag.hu/hirek/kategoria/birosagokrol/gyermekkel-valo-kapcsolattartasra-vonatkozoz-hatarozatok-vegrehajta> (letöltés dátuma: 2026.02.15.)
90. HERCZOG Mária (szerk.), *Kézikönyv a gyermekjogi egyezmény alkalmazásához*, Család, Gyermek, Ifjúság Egyesület, 2009., elérhető: <https://unicef.hu/wp-content/uploads/2014/10/K%c3%a9zik%c3%b6nyv-a-gyermekjogi-egyezm%c3%a9ny-alkalmaz%c3%a1s%c3%a1hoz.pdf> (letöltés dátuma: 2026.02.26.)
91. HETESI Márta, *A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás*, Jogi Fórum, 2022., elérhető: [hetesi-marta_kapcsolattartas-vegrehajta_cimlappal.pdf](#), (letöltés dátuma: 2026.02.15.)
92. *Joghatóság, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban (Brüsszel IIa.)*, elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=LEGISSUM%3A133194> (letöltés dátuma: 2026.02.15.)

93. *Kapcsolattartási kérelmek érkeztek már az első napokban*, 2020., elérhető: <https://jogaszvilag.hu/napi/tobb-kapcsolattartasi-kerelem-is-erkezett-az-elso-napokban/> (letöltés dátuma: 2026.02.15.)
94. MÁRTON Andrea, *A gyermekkel való kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti új bírósági eljárás első gyakorlati tapasztalatai*, Jogi Fórum, 2020., elérhető: https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/marton_andrea_kapcsolattartas_vh%5bjogi_forum%5d.pdf (letöltés dátuma: 2026.02.15.)
95. SCHWALM Andrea, *Az új Polgári Törvénykönyv hatása a kapcsolattartás szabályozására*, Jogi Fórum, 2017., elérhető: [schwalm_andea_az_uj_ptk_hatasa_a_kapcsolattartas_szabalyozasara\[jogi_forum\].pdf](#) (letöltés dátuma: 2026.02.15.)
96. SZIGETI István, *A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás*, Jogi Fórum, 2023., elérhető: [szigeti-istvan_kapcsolattartas-vegrehajitasi-iranti-polgari-nemperes-eljaras_cimlappal.pdf](#), (letöltés dátuma: 2026.02.15.)
97. Új szabályokat fogadtak el a határon átnyúló szülői jogvitákban érintett gyermekek hatékonyabb védelme érdekében, elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/MEMO_19_3374 (letöltés dátuma: 2022.02.21.)
98. VARGA-SCHMUCZER Bernadett, *„Nem akar menni” - a gyermek véleményének relevanciája a kapcsolattartás során*, Jogi Fórum, 2024., elérhető: [schmuczer-bernadett_a-gyermek-velemenyenek-relevanciaja-a-kapcsolattartas-soran_cimlappal.pdf](#), (letöltés dátuma: 2026.01.07.)
99. WOPERA Zsuzsa, *Módosul a polgári perrendtartás 2021-től*, Jogászvilág, 2020, <https://jogaszvilag.hu/szakma/modosul-a-polgari-perrendtartas-2021-tol-v/> (letöltés dátuma: 2026.08.17.)

Jogforrások

Nemzetközi jogforrások

100. 1980. évi Hágai Egyezmény a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól (*Hágai Gyermekelviteli Egyezmény*)
101. 1996. évi Hágai Egyezmény a szülői felelősségről és a gyermekek védelméről
102. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R (84) 4. számú Ajánlása a szülői felügyeletről

103. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R (85) 2. számú Ajánlása a nemek alapján tehető megkülönböztetés elleni jogi védelemről
104. Emberi Jogok Európai Egyezménye
105. ENSZ Gyermekjogi Egyezmény

Európai Unió jogforrások

106. Brüsszel IIa rendelet – A Tanács 2201/2003/EK rendelete (2003. november 27.) a házassági ügyekben és a szülői felelősséggel kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről
107. Brüsszel IIb rendelet – A Tanács 2019/1111 rendelete (2019. június 25.) a házassági és szülői felelősségi ügyekben a joghatóságról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint a gyermekek jogellenes külföldre viteléről
108. Európai Unió Alapjogi Charta
109. Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ)
110. Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ)

Magyar jogforrások

111. Alaptörvény
112. Abtv. - 2011. évi CLI. törvény az Alkotmánybíróságról
113. Ákr. – 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról
114. Bpnt. – 2017. évi CXVIII. törvény a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról
115. Bpnt. hatáskört módosító törvény – az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXVII. törvényhez
116. Bpnt. hatáskört módosító törvény Indokolás – Végző előterjesztői indokolás az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXVII. törvényhez - Indokolások Tára 2020/8.
117. Btk. – 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
118. Csjt. – 1952. évi IV. törvény a házasságról, a családról és a gyámságról
119. E-ügyintézési tv. – 2015. évi CCXXII. törvény az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól
120. Gyer. – 149/1997. (XI.10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról

121. Módtv. – az egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2020. évi XCII. törvény
122. Módtv. Indokolás – Végső előterjesztői indokolás az egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2020. évi XCII. törvényhez - Indokolások Tára 2020/94.
123. Módtv. 2. – az egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2022. évi LV. törvény
124. Módtv. 2. Indokolás – Végső előterjesztői indokolás az egyes igazságügyi együttműködési tárgyú nemzetközi szerződések kihirdetéséről szóló törvények módosításáról szóló 2022. évi LV. törvényhez - Indokolások Tára 2022/118.
125. NemzSzlFelTv. – 2021. évi LXII. törvény a szülői felelősséget érintő nemzetközi igazságügyi együttműködésről
126. NemzSzlFelTv. Indokolás – Végső előterjesztői indokolás a szülői felelősséget érintő nemzetközi igazságügyi együttműködésről szóló 2021. évi LXII. törvényhez - Indokolások Tára 2021/72.
127. Pp. – 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról
128. Pp. Indokolás - T/11900. számú törvényjavaslat indokolással - a polgári perrendtartásról
129. Pp. Novella - 2020. évi CXIX. törvény a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény módosításáról
130. Pp. Novella Indokolása - Végső előterjesztői indokolás a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény módosításáról szóló 2020. évi CXIX. törvényhez - Indokolások Tára 2020/148.
131. Ptk. – 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
132. Ptk. Indokolás – T/7971. számú törvényjavaslat indokolással - A Polgári Törvénykönyvről
133. Szaktv. – 2016. évi XXIX. törvény az igazságügyi szakértőkről szóló
134. Vht. - 1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról
135. 17. számú Irányelv a gyermek elhelyezésével kapcsolatos szempontokról
136. 17/2014. (XII. 23.) OBH utasítás a bíróságok egységes iratkezelési szabályzatáról
137. 2020. évi LVIII. törvény a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről
138. 4/2003. számú PJE határozat
139. 40/2020. (III.11.) Korm. rend. a veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló
140. 45/2020. (III. 14.) Korm. rendelet az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében elrendelt veszélyhelyzet során teendő intézkedésekről (II.)
141. 71/2020 (III.27.) Korm. rendelet a kijárási korlátozásról

142. 478/2020. (XI. 3.) Korm. rendelet veszélyhelyzet kihirdetéséről
143. 484/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről
144. 35.SZ/2020. (III. 15.) OBHE határozat a rendkívüli ítélkezési szünet során ellátandó bírósági igazgatási és ügyintézési feladatokról

Bírósági döntések

Nemzetközi bírósági döntések

145. Elsholz kontra Németország, EJEB, 25735/94. sz. ügy, 2000. július 13-i ítélet
146. Hokkanen kontra Finnország, EJEB, 19823/92. sz. ügy, 1994. szeptember 23-i ítélet
147. Ignaccolo-Zenide kontra Románia, EJEB, 31679/96. sz. ügy, 2000. január 25-i ítélet
148. Németh Zoltán kontra Magyarország, EJEB, 29436/05. sz. ügy, 2010. január 14-i ítélet

Uniós bírósági döntések

149. Barbara Mercredi kontra Richard Chaffe EUB, C-497/10 PPU. sz. ügy
150. Doris Povse kontra Mauro Alpago, EUB, C-211/10 PPU. sz. ügy
151. Jasna Detiček kontra Maurizio Sgueglia, EUB, C-403/09. PPU. sz. ügy
152. Joseba Andoni Aguirre Zarraga kontra Simone Pelz, EUB, C-491/10. PPU. sz. ügy
153. Neli Valcheva kontra Georgios Babanarakis, EUB, C-335/17. sz. ügy

Magyar bírósági döntések

154. A Kúria Pfv.21196/2017/9. számú precedensképes határozata házasság felbontása és járulékai tárgyában. [2013. évi V. törvény (Ptk.) 4:2. §, 4:4. §, 4:178. §, 4:181. § (1) bek., 4:185. §]
155. A Kúria Kfv.38269/2019/4. számú precedensképes határozata közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata tárgyában. [149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet (Gyer.) 33. §]
156. A Kúria Pfv.20104/2019/5. számú precedensképes határozata kapcsolattartás újraszabályozása tárgyában. [2013. évi V. törvény (Ptk.) 4:2. §, (1) bek., 4:170. §, 4:178. §]
157. A Kúria Pfv.20766/2019/5. számú precedensképes határozata személyiségi jog megsértése tárgyában. [1952. évi III. törvény (Pp.) 2. §, 3. §, 95. §, Magyarország Alaptörvénye (Alaptörvény) I. cikk (1) bek.]
158. A Kúria Pfv.20502/2020/12. számú precedensképes határozata kapcsolattartás tárgyában [2013. évi V. törvény (Ptk.) 4:184. §]

159. A Kúria Kfv.37636/2021/6. számú precedensképes határozata gyámhatósági ügyben indult közigazgatási jogvita tárgyában [149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet (Gyer.) 2. §, 33/B. § (1) bek.]
160. A Kúria Kpk.39233/2022/3. számú precedensképes határozata a Szegedi Járásbíróság 11.pk.50.902/2020/8. számú végzése és a Szegedi Törvényszék 3.pkf.20.206/2021/2. számú végzése megsemmisítését követő eljárás meghatározása tárgyában
161. A Kúria Kpk.39106/2023/3. számú precedensképes határozata a Fővárosi Törvényszék 51.pkf.634.962/2021/5. számú végzése megsemmisítését követő eljárás meghatározása tárgyában
162. A Kúria Pfv.20785/2023/8. számú precedensképes határozata szülői felügyelet gyakorlásának rendezése tárgyában [2013. évi V. törvény (Ptk.) 4:181. § (2) bek.]
163. A Kúria Pfv.20073/2024/4. számú precedensképes határozata kapcsolattartás tárgyában. [2013. évi V. törvény (Ptk.) 4:170. § (1) bek.]
164. A Kúria Pfv.20352/2025/4. számú precedensképes határozata. [2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:42. § (1) bek.]
165. A Fővárosi Ítéltábla Pf.20614/2024/9. számú határozata személyiségi jog megsértése tárgyában. [2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:42. § (1) bek., (2) bek., 2:43. §, 4:183. §, 2018. évi LIII. törvény (Mavétv.) 8. §, 9. § (1) bek.]
166. A Fővárosi Ítéltábla Pf.20520/2024/6. számú határozata személyiségi jog megsértése tárgyában. [2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:42. § (2) bek.]
167. A Kúria Pfv.21156/2025/8. számú precedensképes határozata szülői felügyelet gyakorlásának rendezése tárgyában. [2013. évi V. törvény (Ptk.) 4:181. § (2) bek.]
168. BH 2018.4.115: A Kúria Pfv.20913/2017/12. számú precedensképes határozata kapcsolattartás újraszabályozása tárgyában
169. BH 2018.8.222: A Kúria Pfv.20501/2017/3. számú precedensképes határozata személyiségi jog megsértése tárgyában
170. BH 2019.4.94: Kúria Bfv. III. 504/2018. határozata kapcsolattartás tárgyában
171. 3067/2021. (II. 24.) AB határozat
172. 10/2021. (IV. 22.) AB határozat
173. 15/2021. (V. 13.) AB határozat
174. 32/2021. (XII. 20.) AB határozat
175. 3/2022. (II. 11.) AB határozat
176. 3067/2022. (II. 25.) AB határozat
177. 3351/2022. (VII. 25.) AB határozat

178. 3163/2023. (IV. 6.) AB határozat
179. 14/2023. (VII. 24.) AB határozat
180. 3237/2025. (VII. 11.) AB végzés
181. Pk. 500705/2022
182. Pk. 503648/2023
183. Pk. 500926/2024
184. 58. Pk. 52104/2025
185. 58. Pk. 53134/2025
186. 58. Pk. 53135/2025
187. 84. Pk. 52890/2025
188. 84. Pk. 53002/2025
189. 84. Pk. 53137/2025
190. 84. Pk. 53138/2025
191. 84. Pk. 53331/2025
192. 84. Pk. 53422/2025
193. 84. Pk. 53601/2025
194. 84. Pk. 53602/2025
195. 84. Pk. 53675/2025
196. 84. Pk. 53675/2025
197. 84. Pk. 53676/2025
198. 84. Pk. 53759/2025
199. 85 Pk. 53278/2025
200. 85 Pk. 53484/2025
201. 85 Pk. 53641/2025
202. Pk. 50018/2025
203. Pk. 50054/2025
204. Pk. 50156/2025
205. Pk. 50157/2025
206. Pk. 50337/2025
207. Pk. 50415/2025
208. Pk. 50416/2025
209. Pk. 50417/2025
210. Pk. 50740/2025
211. Pk. 50741/2025

212. Pk. 50880/2025
213. Pk. 51058/2025
214. Pk. 51070/2025
215. Pk. 51071/2025
216. Pk. 51071/2025
217. Pk. 51337/2025
218. Pk. 51503/2025
219. Pk. 51504/2025
220. Pk. 51666/2025
221. Pk. 51825/2025
222. Pk. 52035/2025
223. Pk. 52103/2025
224. Pk. 52126/2025
225. Pk. 52292/2025
226. Pk. 52399/2025
227. Pk. 52400/2025
228. Pk. 52582/2025
229. Pk. 52583/2025
230. Pk. 52584/2025
231. Pk. 52760/2025
232. Pk. 52835/2025
233. Pk. 52888/2025
234. Pk. 52889/2025
235. Pk. 52996/2025
236. Pk. 53269/2025
237. Pk. 53395/2025
238. Pk. 53727/2025
239. Pk. 53748/2025
240. Pk. 50023/2026

Egyéb források

241. 2019.OBH.XXII.C.5/80. Összefoglaló
242. Az Országos Bírósági Hivatal elnökének 2017. évi beszámolója
243. Az Országos Bírósági Hivatal elnökének 2018. évi beszámolója

244. Az Országos Igazságügyi Orvostani Intézet 10. számú módszertani levele
245. Az igazságügyi klinikai és mentálhigiéniai felnőtt- és gyermek szakpszichológus egyes szakértői vizsgálatairól szóló 5/2020. módszertani levele
246. Az alapvető jogok biztosának Jelentése az AJB-512/2013 számú ügyben
247. Committee on the Rights of the Children, General comment no. 12 (2009) The right of the child to be heard, Adopted by the committee at its fifty-first session Geneva, 25 May-12 June 2009, elérhető: tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/Download.aspx?Lang=en&symbolno=CRC%2FC%2FGC%2F12
248. Committee on the Rights of the Children, General comment no. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as primary consideration n (art. 3, para. 1), Adopted by the Committee at its sixty-second session (14 January – 1 February 2013), elérhető: <https://archive.crin.org/docs/GC.14.pdf>,
249. Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child friendly justice (Adopted by the Committee of Ministers on 17 November 2010 at the 1098th meeting of the Ministers' Deputies), Council of Europe, October 2011., elérhető: <https://rm.coe.int/16804b2cf3>
250. CM/Rec(2025)4 - Recommendation of the Committee of Ministers to member States on the protection of the rights and best interests of the child in parental separation proceedings (Adopted by the Committee of Ministers on 28 May 2025 at the 1529th meeting of the Ministers' Deputies); Explanatory Memorandum, (elérhető: <https://rm.coe.int/prems-096825-gbr-2576-protection-of-the-rights-and-best-interests-of-t/488029974d>)
251. CM/Rec(2025)5 - Recommendation of the Committee of Ministers to member States on the protection of the rights and best interests of the child in care proceedings (Adopted by the Committee of Ministers on 28 May 2025 at the 1529th meeting of the Ministers' Deputies), Explanatory Memorandum, (elérhető: <https://rm.coe.int/prems-096825-gbr-2576-protection-of-the-rights-and-best-interests-of-t/488029974d>)
252. Council of Europe Strategy for The Rights of The Child (2022-2027), (elérhető: <https://rm.coe.int/council-of-europe-strategy-for-the-rights-of-the-child-2022-2027-child/1680a5ef27>)